

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์
โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

ปริญาณิพนธ์
ของ
จิตติธัญญาณ์ แก่นเพชร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขะฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ
ธันวาคม 2559

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์
โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

ปริญญานิพนธ์
ของ
จิตติธัญญาณ์ แก่นเพชร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขุภีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่
ธันวาคม 2559
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์
โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุชะฎิบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่
ธันวาคม 2559

จิตติธัญญาณ์ แก่นเพชร. (2559). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา.

ปริญญาานิพนธ์ กศ.ด. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : อ.ดร.ชไมพร ดิษฐาพร,

รองศาสตราจารย์ ดร.สาโรช ศิริรักษ์, รองศาสตราจารย์ ดร.พร ศรียมก.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา และเพื่อศึกษาผลของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมกัน ขั้นตอนในการวิจัยมี 2 ขั้นตอน คือ 1) การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา และ 2) การทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ลงทะเบียนเรียนชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบมีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 องค์ประกอบ คือ 1) กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ 2) แบ่งกลุ่มทำงานและวางแผนการเรียนรู้ 3) ตกลงร่วมกัน 4) ระดมสมอง 5) นำเสนอผลงาน และ 6) ประเมินผลการเรียนตนเอง ผลการประเมินรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า รูปแบบสอดคล้องกับการนำตนเอง สื่อสังคมออนไลน์ แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมกัน และสอดคล้องกับวิธีการเรียนระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มีดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.6-1.0 โดยผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนสรุปได้ดังนี้ 1. ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพทางการเรียน E_1/E_2 เท่ากับ 95.67 / 83.27 แสดงว่าแบบทดสอบที่สร้างขึ้น มีค่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 2. ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา จากแบบทดสอบหลังเรียนสูงกว่าแบบทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ผลการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

THE DEVELOPMENT OF SELF DIRECTED LEARNING MODEL THROUGH SOCIAL
MEDIA OF GRADUATE STUDENTS BY COLLABORATIVE LEARNING

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Doctor of Education degree in Adult Education
at Srinakharinwirot University
December 2016

Thitirussaya Ganpech. (2016). *Development of Self Directed Learning Model through the Social Media of Graduate Students by Collaborative Learning*. Dissertation, Ed. D. (Adult Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University.
Advisor Committee: Dr.Chamaiporn Disathaporn, Assoc. Prof. Dr.Saroch Sopeerak, Assoc. Prof. Dr.Porn Sriyamaka.

The purposes of this research were as follows: 1) to develop of self-directed learning model through the social media content created by graduate students through collaborative learning; 2) to study the effect of the experiment on the development of the self-directed learning model through the use of the social media through collaborative learning. The sample consisted of thirty 30 graduate students studying Education at Sukhothai Thammathirat Open University who took the 27704 Seminar on Technology and Communication studies, in the second semester of 2015 academic year. The results were as follows: 1) the model consisted of 1) the goal of the study; 2) divided into groups to work, plan and study; 3) establishing agreement; 4) brainstorming; 5) presenting the work; 6) self evaluation. The result of the opinions of the experts found that the model was the same as the self-directed learning model through the social media of graduate students by collaborative learning used in a graduate study in Sukhothai Thammathirat Open University. The IOC was 0.6-1.0, and the effect included the following: 1. The research showed an efficiency of $E_1/E_2 = 95.67 / 83.27$ and the exam had was a criteria of 80/80. 2. The average of the exam for the subject 27004; Seminar on Technology and Communication studying from the posttest was higher than on the pretest at a level of 0.05. 3. The satisfaction of the students for the model was at a high level.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง
การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์
โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา
ของ
นางฐิติรัศมยณ์ แก่นเพชร

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ที่ปรึกษาหลัก
(อาจารย์ ดร.ชไมพร ดิสถาพร)

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ จงกล แก่นเพิ่ม)

.....ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.สาโรช ไศภีรักษ์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ชไมพร ดิสถาพร)

.....ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.พร ศรียมก)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สาโรช ไศภีรักษ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พร ศรียมก)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุมนิตย์ เกิดหนูวงศ์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก ดร.ชไมพร ดิสภาพร ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่มอบความเมตตาในการชี้แนะแนวทางการศึกษา

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สาโรช โศภีรักษ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.พร ศรียมก คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์จกมล แก่นเพิ่ม ประธานการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจประเมินเครื่องมือในการวิจัยทุกท่าน ที่เป็นคณะกรรมการชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา และกลุ่มตัวอย่างผู้เรียนชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ทุกท่านที่ให้ความรู้ตลอดระยะเวลาที่ศึกษา และคอยติดตาม กระตุ้นเตือนให้ผู้วิจัยตระหนักถึงภาระหน้าที่ในการวิจัยครั้งนี้

ขอบคุณเพื่อนๆ ปริญญาเอก กณฐ ทุกท่าน รวมทั้งรุ่นพี่ รุ่นน้อง กณฐ.ทั้งหลายที่คอยให้กำลังใจมาโดยตลอด

สุดท้ายนี้ ตั้งแต่ได้เข้าสู่รั้วของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแห่งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคุณย่าละมัย แก่นเพชร ผู้ที่ช่วยดูแลน้องหนูณาและน้องเก๋ตั้งแต่คลอดเป็นระยะเวลา 3 ปี ที่ยอมจากบ้านจังหวัดเพชรบุรี มาเห็นดินเหนียวด้วยกันที่จังหวัดนนทบุรี เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้ศึกษาได้ทำงานประจำ ได้ทำตำแหน่งทางวิชาการอย่างที่วาดฝัน จนกระทั่งคุณย่าป่วยจำเป็นต้องกลับไปรักษาตัวที่จังหวัดเพชรบุรี และคุณตาผู้ช่วยศาสตราจารย์สมบุญ ขจรเดชะศักดิ์ ที่ช่วยดูแลน้องทั้งสองต่อจากคุณย่าให้เติบโตจนถึงปัจจุบัน ได้ฝ่าฟันทำงานวิจัยร่วมกันถึง 2 ชั้น ให้กับมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี จนกระทั่งสามารถนำไปขอตำแหน่งทางวิชาการ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์) ได้สำเร็จ ขอขอบคุณชีวิตคุณกตัญญู แก่นเพชร ที่เข้าใจอดทนเคียงข้างกันดูแลลูกทั้งสอง ขอขอบคุณครอบครัว แก่นเพชร โดยเฉพาะป้าก้อยที่ดูแลน้องในบางช่วงเวลา แต่เป็นช่วงเวลาที่สำคัญของการศึกษา ในขณะที่อยู่จังหวัดเพชรบุรี และที่สำคัญคือลูกสาวทั้ง 2 ของคุณแม่ ด.ญ.ติณณา แก่นเพชร (น้องหนูณา) และ ด.ญ.เขมจิรา แก่นเพชร (น้องเก๋) ที่เป็นกำลังใจให้แม่ ตั้งแต่อยู่ในครรภ์ จนกระทั่งพูดได้ “คุณแม่คะ สู้ๆ ค่ะ หนูรอคุณแม่อยู่ที่บ้าน หนูจะไม่ดื้อไม่ซนนะคะ อย่างกลับตีกะคะ หนูคิดถึงคุณแม่คะ” ประโยคที่ติดหูมานานหลายปีแห่งการรอคอย

จิตติธัญญาณ์ แก่นเพชร

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
การพัฒนารูปแบบ.....	9
การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง.....	24
สื่อสังคมออนไลน์.....	43
การเรียนรู้แบบร่วมกัน.....	62
การเรียนรู้ศึกษาทางไกล.....	77
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	96
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	114
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง.....	114
ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบ.....	114
ขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบไปทดลอง.....	115
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	121
ตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง.....	121
ตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบ.....	126
ตอนที่ 3 การนำรูปแบบไปทดลอง.....	131
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	137
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	137
วิธีดำเนินการวิจัย.....	137
สรุปผลการวิจัย.....	138
อภิปรายผล.....	143
ข้อเสนอแนะ.....	146

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	147
ภาคผนวก.....	160
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	238

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 หลักการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง.....	27
2 กระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง.....	29
3 คุณลักษณะพื้นฐานของผู้เรียนด้วยการนำตนเอง.....	33
4 การเปรียบเทียบบทบาทการเรียนรู้ของผู้เรียนในห้องเรียนแบบเดิมกับห้องเรียนแบบ Collaborative Learning.....	65
5 เทคนิคการอภิปราย (Techniques for Discussion)	66
6 เทคนิคการสลับกันสอน (Reciprocal Techniques).....	68
7 เทคนิคสำหรับการแก้ปัญหา (Techniques for Problem solving).....	69
8 เทคนิคการใช้กราฟิกและการจัดระเบียบสารสนเทศ (Techniques Using Graphic Information Organizer).....	71
9 เทคนิคที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการเขียน (Techniques Focusing on Writing).....	72
10 หลักการและกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมกัน.....	76
11 ลักษณะสำคัญของการศึกษาทางไกล.....	93
12 ผลการประเมินความสอดคล้องของร่างรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา.....	126
13 เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างในชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา.....	131
14 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการหาประสิทธิภาพของแบบทดสอบหลังเรียนและแบบฝึกหัด (คะแนนทดสอบระหว่างเรียน) ตามเกณฑ์ 80/80 จากการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง (Field Try) จำนวน 30 คน.....	133
15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t ของแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา (n = 30).....	134
16 ค่าความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา (n = 30).....	135

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ขั้นตอนการวิจัยการพัฒนารูปแบบ กรณีที่ 1 ร่างรูปแบบจากการวิเคราะห์เอกสารและ การศึกษาจากสภาพจริง.....	18
2 ขั้นตอนการวิจัยการพัฒนารูปแบบ กรณีที่ 2 ร่างรูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย.....	19
3 ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้ แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา.....	21
4 รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้ แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา.....	22
5 สื่อสังคมออนไลน์ยอดฮิตของคนใช้อินเทอร์เน็ตประจำปี 2559.....	50
6 Youtube	51
7 LINE	52
8 Facebook.....	53
9 Google Docs	55
10 ระบบการสอนทางไกล STOU PLAN 2000.....	91
11 การพัฒนารูปแบบการศึกษาทางไกล.....	94
12 ขั้นตอนของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้ แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา.....	122
13 รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้ แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา.....	123
14 สรุปขั้นตอนรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิด การเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา.....	139
15 สรุปผลรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิด การเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา.....	140

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลระดับบัณฑิตศึกษาของประเทศไทย เริ่มต้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2534 ที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (มสธ.) ในระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเป็นมหาวิทยาลัยเดียวของประเทศไทยที่เปิดสอนในระบบการศึกษาทางไกล โดยจะเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อต่างๆที่มหาวิทยาลัยผลิตขึ้น ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลัก และมีสื่อซีดีเสียง วิดยูกระจายเสียง วิดยูโทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ การสอนเสริมเป็นสื่อเสริม หรือใช้สื่อคอมพิวเตอร์เป็นสื่อหลัก ซึ่งจุดเน้นของการศึกษาระดับนี้อยู่ที่การพัฒนา นักวิชาการและนักวิชาชีพชั้นสูงให้มีศักยภาพและผลิตทรัพยากรมนุษย์เพื่อรับใช้สังคมและประเทศชาติ (สุโขทัยธรรมมาธิราช. 2558: 26)

การเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกล ผู้เรียนจำเป็นต้องมีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-Directed Learning) เป็นรายบุคคลโดยเริ่มจากผู้เรียนวินิจฉัยความต้องการเรียนรู้ของตนเอง มีการวางแผนการเรียนรู้ แสวงหาวิธีเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ได้ (Knowles. 1975: 18; Griffin. 1983: 153; สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. 2549: 1; วิภาวรรณ สุขสถิต. 2550: 36) ส่วนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นกลุ่ม เป็นแนวคิดที่ขยายขอบเขตเป็นการเรียนรู้จากรายบุคคลมาเป็นกลุ่ม มีกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ริเริ่มด้วยตนเองตามความสนใจ กำหนดเป้าหมาย วางแผนในการเรียนรู้ มีวิธีการเรียนรู้ สามารถเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองและประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง และมีกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มระหว่างเพื่อน ผู้สอนหรือบุคคลอื่น ๆ ได้ (Skager. 1978: 13-14; Areglado; Bradley; & Lane. 1996: 18; นัตดา อังสุไวย. 2550: 137; ลาวัญย์ ทองมนต์. 2550: 65) จากความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จะเห็นว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นการเรียนรู้ที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เป็นรายบุคคลและการจัดการเรียนรู้เป็นกลุ่มได้ โดยสามารถเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนหรือผู้ที่มีความรู้อื่นใดก็ได้ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากแรงจูงใจภายในของผู้เรียน ผู้เรียนมีความต้องการเรียนรู้ด้วยความสนใจของตนเองและผู้เรียนต้องมีความรับผิดชอบ ผู้เรียนจึงมีศักยภาพและความสามารถในการเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจึงต้องเริ่มจากการวินิจฉัยความต้องการของตนเองว่าต้องการจะเรียนรู้ในเรื่องใด มีการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง วางแผนการเรียนรู้ เรียนรู้ตามที่ได้วางแผนไว้ และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนอาจเรียนมีการเรียนรู้แบบร่วมกันกับเพื่อนหรือผู้สอนก็ได้ โดยผู้สอนจะ

เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกันรับผิดชอบในการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

นางลักษณ์ รุ่งวิทยากร (2555: 78-83) ได้วิจัยเรื่อง ความคาดหวังของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อการเรียนในระบบการศึกษาทางไกล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผู้เรียนระดับปริญญาโทรุ่นปีการศึกษา 2550 เลือกเรียน มสธ. เนื่องจากเรียนด้วยระบบการศึกษาทางไกลสามารถเรียนด้วยตนเองได้ ผู้เรียนต้องการความก้าวหน้าและความสำเร็จในอาชีพ และหลักสูตรตรงกับความต้องการที่ตรงกับอาชีพที่กำลังทำ โดยปัจจัยที่ทำให้เลือกเรียน มสธ. คือ เลือกจากรูปแบบการจัดการศึกษาของ มสธ. แนวคิดการศึกษาทางไกลที่เรียนด้วยตนเอง ค่าใช้จ่ายในการศึกษาและหลักสูตรการศึกษา การวิจัยพบว่า ความคาดหวังเมื่อสำเร็จการศึกษาจะมีความรู้ความสามารถคิดวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี มีความภูมิใจมั่นใจในตนเองมากขึ้น ส่วนความคาดหวังต่อระบบการศึกษาทางไกลเรียงตามลำดับความสำคัญคือ 1) ความคาดหวังต่อผู้สอน โดยหวังว่าผู้สอนจะมีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่สอน 2) ความคาดหวังด้านบริการ โดยหวังว่ามหาวิทยาลัยจะมีระบบบริการที่เอื้อต่อการเรียนทางไกล 3) ด้านกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ โดยหวังว่าการมาเข้าร่วมสัมมนาเสริม/เข้มจะช่วยให้มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการเรียนมากขึ้น เป็นการช่วยสร้างเครือข่ายด้านการศึกษาและด้านสังคม เช่น รู้จักเพื่อนมากขึ้น มีการแบ่งปันความรู้ให้แกกันและกัน มีการช่วยเหลือให้คำปรึกษาหารือระหว่างผู้เรียนด้วยกันและอาจารย์กับผู้เรียน และช่วยเสริมความมั่นใจในการนำเสนอผลงานการอภิปรายผล และ 4) ด้านสื่อการเรียนการสอน โดยหวังว่ามหาวิทยาลัยจะมีเครือข่ายการยืมและคืนสื่อทั่วประเทศ มีระบบการสืบค้นที่ช่วยให้เรียนได้ง่ายขึ้น จากงานวิจัยนี้จะเห็นได้ว่า การศึกษาในระบบการศึกษาทางไกลใช้การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นหลักสามารถเรียนรู้ได้ทั้งแบบเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ผู้วิจัยจึงนำหลักของการเรียนรู้แบบร่วมกัน (Collaborative Learning) มาใช้ ซึ่งเป็นวิธีการที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เป็นกลุ่มเล็กๆ โดยที่สมาชิกของผู้เรียนแต่ละคนต้องมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และความสำเร็จของกลุ่ม โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ สมาชิกแต่ละคนต้องมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้และมีภาระงานของตนเอง พร้อมกับการสร้างปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในกลุ่ม โดยมีจุดมุ่งหมายคือความสำเร็จของแต่ละบุคคลและความสำเร็จของกลุ่ม (York. 2003; อรพรรณ พรสีมา. 2540: 30-31)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังนำสื่อสังคมออนไลน์ (Social media) มาใช้ในการเชื่อมโยงในสังคมออนไลน์ (Online community) หรือสังคมเสมือน (Virtual community) หรือ เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social network) ที่มีความก้าวหน้าของระบบอินเทอร์เน็ตโดยผ่านโปรแกรมสื่อสังคมออนไลน์ (Social media) ซึ่งโปรแกรมประยุกต์นี้เป็นสื่อที่แพร่กระจายในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอย่างรวดเร็ว และสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงสังคมในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การแพร่กระจายของสื่อทำได้ง่ายตาย เกิดจากการแบ่งปันเนื้อหา (Content sharing) เป็นการสร้างการสนทนาที่สามารถให้ผู้เข้าร่วมสนทนาสามารถสนทนาได้หลายคน (many-to-many) สื่อสังคมออนไลน์ยังเป็นช่องทางสำหรับการสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์สามารถ

สร้างเนื้อหาได้ด้วยตนเอง (สถาบัน กศน.ภาคกลาง สำนักงาน กศน. 2558: 2) โปรแกรมเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในปัจจุบันคือ เฟสบุ๊ก (Facebook) และไลน์ (Line) (ETDA Thailand. 2559) พบว่า มีผู้ใช้งานโปรแกรมเครือข่ายสังคมออนไลน์ร้อยละ 96 หรือบัญชีผู้ใช้งานเฟสบุ๊กมีถึง 200 ล้านบัญชี ซึ่งหากนับเฟสบุ๊กเป็นบุคคลในประเทศแล้วจะถือว่าเฟสบุ๊กมีประชากรเป็นอันดับ 3 ของโลก (วิยะดา ฐิวัชฌิมา. 2554: 151)

การเรียนการสอนมีความพยายามที่จะนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้อย่างกว้างขวางมากขึ้นทั้งการเรียนในระบบโรงเรียนและการศึกษาทางไกล บทบาทของคอมพิวเตอร์พกพาอย่างเช่น โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก กับสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้แบบใหม่ที่เด่นชัดทำให้ผู้สอนต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากสอนแบบบรรยายหน้าชั้นเรียนมาเป็นการชี้แนะผู้เรียนให้ทำกิจกรรมมากขึ้น ประสิทธิภาพของระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตทำให้การสืบค้นของผู้เรียนง่ายยิ่งขึ้น สามารถค้นหาความรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนหรือกับผู้สอนได้แม้จะอยู่ห่างไกลกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2554: บทคัดย่อ)

จากความคาดหวังของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อการเรียนในระบบการศึกษาทางไกล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (นงลักษณ์ รุ่งวิทยาร. 2556: 2) ผู้วิจัยจึงมีแนวความคิดในการนำสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมอย่างเช่น ยูทูปและไลน์ (ETDA Thailand. 2559) มาช่วยในการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับปริญญาโท เพื่อให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านแหล่งความรู้ต่าง ๆ บนอินเทอร์เน็ต จึงดำเนินการวิจัยการพัฒนารูปแบบการสอนโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ร่วมกับการเรียนรู้แบบนำตนเองและการเรียนรู้แบบร่วมกันเพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนสามารถพัฒนาทักษะการสังเคราะห์ข้อมูล

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา
2. เพื่อศึกษาผลของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

ผลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญต่อรูปแบบการจัดการความรู้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ดังนี้

1. ได้รูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการจัดการความรู้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งนำไปทดลองรูปแบบการจัดการความรู้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์กับ ชุติวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา เพื่อให้สามารถเพิ่มความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ด้วยการนำตนเองและการเรียนรู้แบบร่วมกัน

2. สามารถนำรูปแบบนี้ไปใช้กับชุดวิชาอื่นๆ ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช หรือการเรียนการสอนในระบบอิเล็กทรอนิกส์หรือเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอนในวิชาอื่นๆ ได้
3. เป็นการสร้างนวัตกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ประหยัดเวลาในการเดินทางมาศึกษา
4. สามารถปรับปรุงประสิทธิภาพและเพิ่มองค์ความรู้ให้กับบทเรียนในชุดวิชา ดังกล่าวอย่างครบถ้วน
5. เป็นการสร้างบรรยากาศของการเรียนการสอนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่สามารถ สร้างปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนตาม แนวทางของการจัดการความรู้ เนื่องจากความสามารถของสื่อสังคมออนไลน์สามารถสร้าง ปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียนได้ จึงสร้างบรรยากาศของความ ไกล่ชิดกันมากยิ่งขึ้น สามารถสอบถามประเด็นปัญหาได้ตลอดเวลา โดยผู้เรียนอาจช่วยผู้สอนตอบ ประเด็นปัญหาต่างๆ ทำให้เกิดบรรยากาศในการเรียนการสอนได้ดียิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 381 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผู้เรียนของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มีการศึกษาชุด วิชาจำนวน 855 ชุดวิชา สุ่มแบบง่ายได้ชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 34 คน โดยผู้เรียนต้องสามารถใช้งานในระบบ อินเทอร์เน็ตได้ แต่เนื่องจากผู้เรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมาพบกลุ่มจำนวน 30 คน มีผู้เรียนที่ไม่มาพบ กลุ่มหรือยกเลิกการเรียนกลางคันจำนวน 4 คน ดังนั้นจึงใช้ผู้เรียนที่มาพบกลุ่มจำนวน 30 คนเท่านั้นเป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การเรียนรู้แบบร่วมกัน และสื่อสังคม ออนไลน์
2. ตัวแปรตาม คือ ผลของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา โดยผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เพื่อกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะดังนี้

1. รูปแบบ หมายถึง กรอบความคิดทางด้านหลักการวิธีการดำเนินงานและเกณฑ์ต่างๆ ของระบบที่สามารถยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้

2. การเรียนด้วยการนำตนเอง (Self-Directed Learning) หมายถึง วิธีการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยวิธีที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเพิ่มการชี้นำตนเองได้ จะต้องอาศัยประสบการณ์ของผู้เรียน การท้าทายความสามารถ โดยการพิจารณาถึงทางเลือก การวิเคราะห์การตัดสินใจปัญหาหรือสถานการณ์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การวินิจฉัยความต้องการเรียนรู้ 2) กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ 3) วางแผนการเรียนรู้ 4) ดำเนินการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ และ 5) ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง

3. สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างกันบนเครือข่ายทางสังคม ผ่านทางเว็บไซต์และโปรแกรมประยุกต์บนสื่อใดๆ ที่มีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต โดยเน้นให้ผู้ใช้ทั้งที่เป็นผู้ส่งสารและผู้รับสารมีส่วนร่วมในการผลิตเนื้อหาขึ้นเอง ในรูปของข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียง ซึ่งสื่อสังคมออนไลน์ในงานวิจัยนี้แบ่งเป็น 2 แบบ คือ แบบทางการและแบบไม่เป็นทางการ แบบทางการจะใช้โปรแกรม facebook ที่แบ่งผู้เรียนออกเป็นส่วนตัว สามารถปรึกษากันได้ที่ละชั้นงาน และแบบไม่เป็นทางการเป็นการใช้เพื่อกระตุ้นเตือนการส่งงานต่างๆ แสดงความรู้สึก ค้นหาข้อมูลได้ทุกวัน โดยใช้โปรแกรม Line Google และ Youtube

4. การเรียนรู้แบบร่วมกัน (Collaborative Learning) หมายถึง วิธีการที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กันเป็นกลุ่มเล็กๆ โดยที่สมาชิกแต่ละคนต้องมีส่วนร่วมในการเรียนและในความสำเร็จของกลุ่ม ทั้งโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ สมาชิกแต่ละคนต้องรับผิดชอบการเรียนรู้และภาระงานของตนเองพร้อมกับการมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในกลุ่ม โดยมีจุดมุ่งหมายซึ่งความสำเร็จของแต่ละบุคคลคือความสำเร็จของกลุ่ม 1) การแบ่งกลุ่มทำงาน 2) การประชุมวางแผนสร้างข้อตกลงร่วมกัน 3) การร่วมมือกันระดมสมอง 4) การนำเสนอผลงาน 5) การอภิปรายและสรุปผล

5. การพัฒนารูปแบบ หมายถึง การสร้างกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วย 1.การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาและรูปแบบของเรื่องที่ศึกษา 2. การศึกษาจากสภาพจริง 3. พัฒนารูปแบบโดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการศึกษาจากสภาพจริง 4. ทดสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบ และ 5. ปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบ

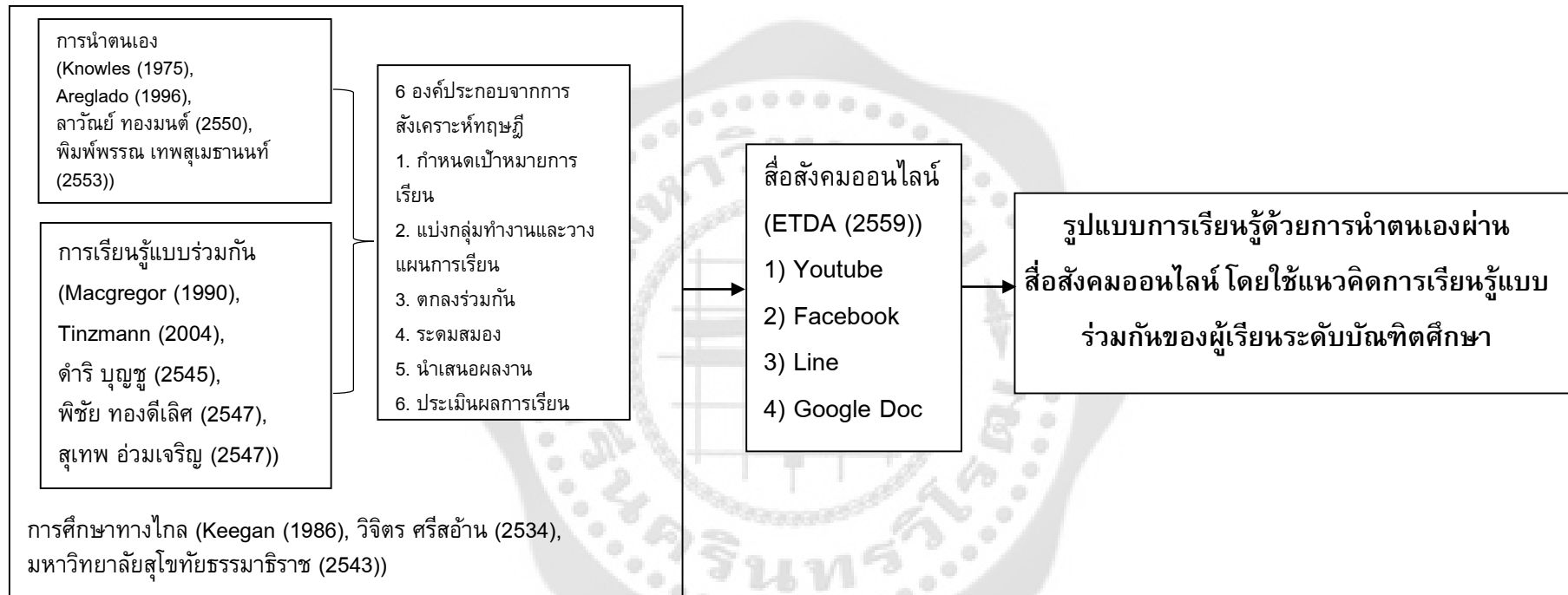
6. การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกัน หมายถึง การนำหลักการการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกัน มาพัฒนาเป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ที่เป็นกระบวนการเรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในการเรียนการสอนทางไกล ประกอบด้วยขั้นตอนทั้ง 6 ขั้นตอน คือ 1. กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ 2. แบ่งกลุ่มทำงานและวางแผนการเรียนรู้ 3. ตกลงร่วมกัน 4. ระดมสมอง 5. นำเสนอผลงาน และ 6. ประเมินผลการเรียนตนเอง

7. การเรียนการสอนทางไกล หมายถึง การจัดการศึกษาในระบบการสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชในระดับปริญญาโท

8. ผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา หมายถึง ผู้เรียนระดับปริญญาโทของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ที่ลงทะเบียนเรียนชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 30 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากกรอบวิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎีการนำตนเองและทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมกัน สังเคราะห์ผนวกเข้าด้วยกันได้เป็นองค์ประกอบใหม่ 6 องค์ประกอบ ผ่านบริบทของการศึกษาทางไกลของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ นำมาสู่รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อให้ทราบถึงแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการเรียนรู้แบบร่วมกัน โดยนำเทคโนโลยีของสื่อสังคมออนไลน์มาเชื่อมโยงความรู้เพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสนิทสนมกันมากขึ้น ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบ

- 1.1 ความหมายของรูปแบบ
- 1.2 ประเภทของรูปแบบ
- 1.3 องค์ประกอบของรูปแบบ
- 1.4 ลักษณะของรูปแบบที่ดี
- 1.5 ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ

ตอนที่ 2 การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

- 2.1 ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
- 2.2 ความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
- 2.3 ลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
- 2.4 คุณลักษณะที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
- 2.5 วิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
- 2.6 การจัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยใช้สื่อเทคโนโลยี

ตอนที่ 3 สื่อสังคมออนไลน์

- 3.1 ความหมายของสื่อสังคมออนไลน์
- 3.2 ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์
- 3.3 สื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน
- 3.4 สื่อสังคมออนไลน์กับการจัดการเรียนการสอน

ตอนที่ 4 การเรียนรู้แบบร่วมกัน

- 4.1 ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมกัน
- 4.2 ลักษณะของชั้นเรียนที่มีการเรียนรู้แบบร่วมกัน
- 4.3 เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมกัน
- 4.4 ประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมกัน
- 4.5 บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนในการเรียนรู้แบบร่วมกัน

ตอนที่ 5 การศึกษาทางไกล

- 5.1 ความหมายของการศึกษาทางไกล
- 5.2 หลักการและแนวคิดของการเรียนการสอนทางไกล
- 5.3 ประโยชน์ของการศึกษาทางไกล
- 5.4 ข้อจำกัดของการศึกษาทางไกล
- 5.5 สื่อในการจัดการศึกษาทางไกล
- 5.6 ลักษณะสำคัญของการศึกษาทางไกล
- 5.7 รูปแบบการสอนทางไกล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- 5.8 ระบบการศึกษาทางไกลระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ
- 6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง
- 6.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อสังคมออนไลน์เพื่อการจัดการเรียนรู้
- 6.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบร่วมกัน
- 6.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกลในประเทศไทย

ตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบ

1.1 ความหมายของรูปแบบ

คำว่า “Model” เป็นคำภาษาอังกฤษที่เข้ามามีบทบาทในการทำวิจัยเพิ่มมากขึ้นคำว่า “รูปแบบ” “ต้นแบบ” “แบบแผน” “แบบจำลอง” เป็นคำที่มีความหมายเหมือนกัน มีคนที่ให้ความหมายของคำว่า “รูปแบบ” ไว้ดังนี้

อุทุมพร จามรมาน (2541: 22) ได้ให้ความหมายของคำว่า รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างของความสัมพันธ์ของหน่วยต่างๆ หรือตัวแปรต่างๆ ดังนั้น รูปแบบจึงน่าจะมีมากกว่าหนึ่งมิติ หลายตัวแปร และตัวแปรต่างๆมีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันในเชิงความสัมพันธ์และเชิงเหตุและผล

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2544: 27) ให้ความหมายของคำว่ารูปแบบ หมายถึง วิธีการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ ตลอดจนทั้งจินตนาการที่มีต่อปรากฏการณ์ หรือเรื่องราวใดๆ ให้ปรากฏ โดยใช้การสื่อสารในลักษณะต่างๆ เช่น ภาพวาด ภาพเหมือน แผนภูมิ แผนผังต่อเนื่อง หรือสมการทางคณิตศาสตร์ ให้สามารถเข้าใจได้ง่าย และในขณะเดียวกันก็สามารถนำเสนอเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างกระชับภายใต้หลักการอย่างมีระบบ

ทิศนา แคมมณี (2545: 218) ให้ความหมายของรูปแบบไว้ว่า รูปแบบ เป็นรูปธรรมของความคิดที่เป็นนามธรรม ซึ่งบุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น เป็นคำอธิบายเป็นแผนผัง ไต่อแกรมหรือแผนภาพ เพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น

รูปแบบเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบสอบหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทั้งหลาย

บุญชม ศรีสะอาด และนิภา ศรีไพโรจน์ (2531: 14) ให้ความหมายของรูปแบบ หมายถึง โครงสร้างแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ซึ่งตัวแปรต่างๆสามารถใช้รูปแบบอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ หรือตัวแปรต่างๆที่มีในปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือในระบบต่างๆอธิบายลำดับขั้นตอนขององค์ประกอบหรือกิจกรรมในระบบ

รัตนะ บัวสนธ์ (2552: 124) ให้ความหมายของ รูปแบบ ว่าจำแนกออกเป็น 3 ความหมาย ดังนี้ 1) แผนภาพหรือภาพร่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ยังไม่สมบูรณ์เหมือนของจริงรูปแบบในความหมายนี้มักจะเรียกทับศัพท์ในภาษาอังกฤษว่า โมเดล ได้แก่โมเดลบ้านโมเดลรถยนต์โมเดลเสื้อ 2) แบบแผนความสัมพันธ์ของตัวแปรคือสมการทางคณิตศาสตร์ที่รู้จักกันในชื่อที่เรียกว่า Mathematical Model 3) แผนภาพที่แสดงถึงองค์ประกอบการทำงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง รูปแบบในความหมายนี้บางทีเรียกกันว่า ภาพย่อส่วนของทฤษฎีหรือแนวคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น รูปแบบการสอน รูปแบบการบริหาร รูปแบบการประเมิน เป็นต้น

จากความหมายที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง วิธีการถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ รวมถึงจินตนาการ โดยใช้การสื่อสารในลักษณะต่างๆเช่น ภาพวาด แผนภูมิ สมการทางคณิตศาสตร์ เป็นต้น ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ชื่อตัวแปรต่างๆ ใช้อธิบายความสัมพันธ์เพราะว่าองค์ประกอบหรือกิจกรรมในระบบ

1.2 ประเภทของรูปแบบ

รูปแบบสามารถจำแนกออกได้หลายประเภท มีผู้จำแนกประเภทของรูปแบบดังนี้

สมิธ และคณะ (Smith; others. 1980: 461) จำแนกรูปแบบออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical model) จำแนกออกเป็น 2 ประเภทได้แก่

1.1 รูปแบบคล้ายจริง (Iconic model) มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น เครื่องบินจำลอง หุ่นไล่กา หุ่นตามร้านตัดเสื้อผ้า

1.2 รูปแบบเสมือนจริง (Analog model) มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง เช่น การทดลองทางเคมีในห้องปฏิบัติการก่อนจะทำการทดลอง เครื่องบินจำลองที่บินได้ หรือเครื่องบินฝึกหัดบิน เป็นต้น รูปแบบชนิดนี้มีความใกล้เคียงความจริงมากกว่าแบบแรก

2. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic model) จำแนกออกเป็น

2.1 รูปแบบข้อความ (Verbal model) หรือรูปแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative model) เป็นการใช้ข้อความปกติธรรมดาในการอธิบายโดยย่อ เช่น คำพรรณนาลักษณะงาน คำอธิบายรายวิชา เป็นต้น Bertalanffy (1968: 24) ผู้สร้างทฤษฎีระบบกล่าวว่าเรามีรูปแบบข้อความนั้นแม้บางครั้งจะเข้าใจยากแต่ก็ยังดีกว่าไม่มีรูปแบบเสียเลย เพราะอย่างน้อยก็เป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบประเภทอื่นๆต่อไป

2.2 รูปแบบทางคณิตศาสตร์ (Mathematical model) รูปแบบเชิงปริมาณ (Qualitative model) เช่น สมการและโปรแกรมเชิงเส้น เป็นต้น (Keeves. 1988: 561-565) สามารถจำแนกรูปแบบออกเป็น 4 ประเภทได้แก่

2.2.1 รูปแบบเชิงเปรียบเทียบ (Analogue model) เป็นรูปแบบเชิงกายภาพส่วนใหญ่ใช้ในด้านวิทยาศาสตร์ เช่น รูปแบบโครงสร้างอะตอมสร้างขึ้นโดยใช้หลักการเปรียบเทียบโครงสร้างของรูปแบบให้สอดคล้องกับลักษณะที่คล้ายกันทางกายภาพสอดคล้องกับข้อมูลและความรู้ที่มีอยู่ในลักษณะนั้นด้วย รูปแบบที่สร้างขึ้นต้องมีองค์ประกอบชัดเจนสามารถนำไปทดสอบโดยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้และสามารถนำไปใช้ในการหาข้อสรุปของปรากฏการณ์ได้อย่างกว้างขวาง เช่น รูปแบบจำแนกนักเรียนในโรงเรียน สร้างขึ้นโดยเปรียบเทียบกับลักษณะถึงน้ำที่ประกอบด้วยท่อน้ำเข้าและท่อน้ำออก ปริมาณที่ไหลเข้าถึงเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนที่เข้าโรงเรียน อัตราการเกิด อัตราการย้ายเข้า อัตราการรับเด็กอายุต่ำกว่าเกณฑ์ ส่วนปริมาณน้ำที่ไหลออกเกือบเทียบได้กับจำนวนนักเรียนที่ออกจากโรงเรียน เนื่องจากพันกณฑ์การศึกษา การย้ายออก การจบการศึกษา สำหรับปริมาณน้ำที่เหลือในถังเปรียบเทียบกับจำนวนนักเรียนที่เหลืออยู่ในโรงเรียน เป็นต้น จุดมุ่งหมายของรูปแบบนี้เพื่ออธิบายปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงจำนวนนักเรียนในโรงเรียน

2.2.2 รูปแบบเชิงข้อความ (Semantic model) เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น และใช้ข้อความในการอธิบายเพื่อให้เกิดความกระจ่างมากขึ้น แต่จุดอ่อนของรูปแบบประเภทนี้คือขาดความชัดเจนแน่นอน ทำให้ยากแก่การทดสอบรูปแบบ รูปแบบที่นำมาใช้กับการศึกษารูปแบบนี้ เช่น รูปแบบการเรียนรู้ในโรงเรียน

2.2.3 รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical model) เป็นรูปแบบที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหรือตัวแปร โดยใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ปัจจุบันที่แนวโน้มว่าจะนำไปใช้ในด้านพฤติกรรมศาสตร์มากขึ้น โดยเฉพาะในการวัดและประเมินผลทางการศึกษา รูปแบบลักษณะนี้ส่วนมากพัฒนามาจากรูปแบบเชิงข้อความ

2.2.4 รูปแบบเชิงสาเหตุ (Causal Model) เป็นรูปแบบที่เริ่มจากการนำเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path analysis) ในการศึกษาเกี่ยวกับพันธุศาสตร์ รูปแบบเชิงสาเหตุนี้ทำให้สามารถศึกษารูปแบบถึงข้อความที่มีตัวแปรสลับซับซ้อนได้ แนวคิดสำคัญของรูปแบบนี้คือต้องสร้างจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหรืองานวิจัยที่มีมาแล้ว รูปแบบจะเขียนในลักษณะสมการเส้นตรงแต่ละสมการแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปร จากนั้นมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในสภาพการณ์ที่เป็นจริงทดสอบรูปแบบรูปแบบเชิงสาเหตุนี้แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะได้แก่

1) รูปแบบระบบเส้นเดียว (Recursive model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรด้วยเส้นอยู่ที่มีทิศทางของการเป็นสาเหตุในทิศทางเดียวโดยไม่มีความสัมพันธ์ย้อนกลับ

2) รูปแบบระบบเส้นคู่ (Non-recursive model) เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร โดยทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรภายในตัวแปรหนึ่งอาจเป็นทั้งตัวแปรเชิงสาเหตุและเชิงผลพร้อมกัน จึงมีทิศทางความสัมพันธ์ย้อนกลับได้

Steiner (เสรี ชัดเข้ม. 2538: 7; อ้างอิงจาก Steiner. 1986) ได้จำแนกรูปแบบออกเป็น 2 ประเภทได้แก่

1. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical model) จำแนกออกเป็น

1.1 รูปแบบของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Model of) เช่น รูปแบบเครื่องบินที่สร้างเหมือนจริงแต่มีขนาดเล็ก

1.2 รูปแบบสำหรับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (Model for) เป็นรูปแบบจำลองที่ออกแบบไว้เพื่อเป็นต้นแบบผลิตสินค้า ต้องสร้างรูปแบบเท่าของจริงขึ้นมาก่อนแล้วจึงผลิตสินค้าตามรูปแบบนั้น

2. รูปแบบเชิงแนวคิด (Conceptual model) จำแนกออกเป็น

2.1 รูปแบบเชิงแนวคิดเพื่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด (Conceptual model of) เป็นรูปแบบหรือแบบจำลองที่สร้างขึ้นโดยจำลองมาจากทฤษฎีที่มีอยู่แล้ว เช่น รูปแบบที่สร้างมาจากทฤษฎีการคงอยู่ของนักเรียนในโรงเรียน เป็นต้น

2.2 รูปแบบเชิงแนวคิดเพื่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด (Conceptual model for) เป็นรูปแบบที่สร้างขึ้น เพื่ออธิบายทฤษฎีหรือปรากฏการณ์ เช่น รูปแบบที่สร้างขึ้นจากทฤษฎีการคัดสรรตามธรรมชาติ เพื่อนำไปอธิบายทฤษฎีการคงอยู่ของนักเรียนในโรงเรียน เป็นต้น

1.3 องค์ประกอบของรูปแบบ

มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบดังนี้

Brown and Moberg (1980: 16-17) ได้สังเคราะห์รูปแบบขึ้นมาจากแนวคิดเชิงระบบ (System approach) กับหลักการบริหารตามสถานการณ์ (Contingency approach) กล่าวว่างค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อม (Environment) 2) เทคโนโลยี (Technology) 3) โครงสร้าง (Structure) 4) กระบวนการจัดการ (Management process) และ 5) การตัดสินใจสั่งการ (Decision making)

สมบุญ ศรีสรหิรัญ (2547: 354-355) ได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี ผลการศึกษาพบว่ารูปแบบมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) คุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดีที่ต้องพัฒนา 2) หลักการและแนวคิดกำกับรูปแบบและวัตถุประสงค์ทั่วไปของรูปแบบ 3) กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอน เนื้อหาการพัฒนา วิธีการและกิจกรรมการพัฒนาวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

และผลที่ต้องการและ 4) แนวทางการนำรูปแบบไปใช้เงื่อนไขความสำเร็จและตัวบ่งชี้ความสำเร็จของรูปแบบ

ชนกนาถ ชื่นเชย (2550: 179-180) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พบว่า รูปแบบมีองค์ประกอบ 9 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปรัชญาและหลักการของการศึกษาต่อเนื่อง 2) กลุ่มเป้าหมายของการจัดการศึกษาต่อเนื่อง 3) จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาต่อเนื่อง 4) โครงสร้างระบบบริหารของการศึกษาต่อเนื่อง 5) หลักสูตรการเรียนการสอนของการศึกษาต่อเนื่อง 6) วิธีการจัดการศึกษาต่อเนื่อง 7) สื่อการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ของการศึกษาต่อเนื่อง 8) การติดตามและประเมินผลของการศึกษาต่อเนื่อง และ 9) การเทียบระดับและเทียบโอนผลการเรียน

อัมพร พงษ์กังสนานนท์ (2550: 274- 275) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต พบว่า รูปแบบมีองค์ประกอบ 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปรัชญาและหลักการจัดการศึกษา 2) หลักสูตร 3) การจัดการเรียนรู้ 4) การประเมินผลการเรียนรู้ 5) การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ และการเทียบระดับการศึกษา 6) การบริหารและการจัดการศึกษา 7) กลุ่มเป้าหมาย และ 8) การมีส่วนร่วมของพ่อแม่และชุมชน

สรุปได้ว่า การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบว่าจะประกอบด้วยโครงสร้างที่มีความสัมพันธ์กัน ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ ปัจจัยหรือตัวแปรต่างๆที่กำลังศึกษา ซึ่งจะออกแบบตามแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย และหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบนั้นๆเป็นหลัก มีกระบวนการจัดการที่ชัดเจน มีเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับกระบวนการ นอกจากนี้ยังต้องมีการตัดสินใจสั่งการจากผู้มีส่วนร่วมด้วย

1.4 ลักษณะของรูปแบบที่ดี

รูปแบบที่ดีควรมีลักษณะ (บุญชม ศรีสะอาด; และนิภา ศรีไพโรจน์. 2531: 11) ดังนี้

1. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงธรรมดา แต่ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงมีประโยชน์ในช่วงของการพัฒนารูปแบบ
2. รูปแบบควรนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยเมื่อทดสอบรูปแบบแล้ว ถ้าปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์รูปแบบนั้นต้องถูกยกเลิก
3. รูปแบบควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาได้อย่างชัดเจน
4. รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างความคิดรวบยอด (Concept) ใหม่ และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรใหม่ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มองค์ความรู้ (Body of knowledge) เนื้อเรื่องที่กำลังศึกษา
5. รูปแบบในเรื่องใดจะเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับกรอบของทฤษฎีในเรื่องนั้นๆ

1.5 ขั้นตอนการพัฒนาารูปแบบ

มีผู้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาารูปแบบดังนี้

วิลเลอร์ (Willer. 1986: 83) กล่าวว่าการพัฒนาารูปแบบโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้าง (Construct) รูปแบบและ 2) การหาความเที่ยงตรง (Validity) ของรูปแบบ

บุญชม ศรีสะอาด และนิภา ศรีไพโรจน์ (2531: 23) ได้กล่าวถึง กระบวนการวิจัยการพัฒนาารูปแบบโดยได้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างหรือพัฒนาารูปแบบ และ 2) การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ

ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ (2552: 69) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ แนวพุทธสำหรับเด็กปฐมวัย มีขั้นตอนดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การสร้างรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธ ด้วยการศึกษาค้นคว้าพื้นฐาน ศึกษาภาคสนามจากโรงเรียนตัวอย่างวิถีพุทธ 4 แห่ง สร้างรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธ (ฉบับร่าง) ทดลองสอนนำร่องและสร้างคู่มือครูรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธ (ฉบับร่าง) ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ขั้นที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธ โดยใช้การวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กอายุระหว่าง 5-6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลของรัฐ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลอง คือ เด็กที่ได้รับการขัดเกลาทางสังคมตามรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธ จำนวน 25 คน และกลุ่มควบคุม คือ เด็กที่ได้รับการขัดเกลาทางสังคมตามรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบปกติ จำนวน 26 คน และขั้นที่ 3 การประเมินผลรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธ

จิราภรณ์ พิมพ์ใจใส (2553: 148-181) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาารูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล มีขั้นตอนดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2) ขั้นการออกแบบและพัฒนาารูปแบบการเรียนการสอน 3) ขั้นการทดลองใช้รูปแบบการเรียนการสอน และ 4) ขั้นการประเมินผลรูปแบบการเรียนการสอน

กาญจนา จันท์ประเสริฐ (2554: 77-83) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาารูปแบบการเรียนรู้อย่างตนเองโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการสอนวิชาฟิสิกส์วิทยาศาสตร์ชีวภาพ ได้แบ่งการพัฒนาารูปแบบการเรียนรู้ออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) ศึกษาปณิธานทางการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีและงานที่เกี่ยวข้อง 3) ศึกษาองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาารูปแบบการเรียนรู้อย่างตนเองโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 4) พัฒนาารูปแบบการเรียนรู้อย่างตนเองโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

พจิตร ทีสุกะ (2556: 105-121) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐานวิชาการพัฒนาหลักสูตร สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอนคือ 1) การวิเคราะห์หลักสูตร 2) การออกแบบและพัฒนาารูปแบบการเรียนการสอน

สอน 3) การนำรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นไปใช้ทดลองใช้ และ 4) การประเมินรูปแบบการเรียนการสอน

จากการศึกษาแนวคิดและกระบวนการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนได้แก่ 1) การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ และ 2) การตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบซึ่งแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อนเป็นรูปแบบตามสมมติฐาน (Hypothesis model) โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องนอกจากนี้ ผู้วิจัยอาจจะศึกษารายกรณีหน่วยงานที่ดำเนินการในเรื่องนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งผลการศึกษานี้จะนำมาใช้กำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่างๆ ภายในรูปแบบรวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรเหล่านั้น หรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบ ดังนั้น การพัฒนารูปแบบในขั้นตอนนี้จะต้องอาศัยหลักการของเหตุผลเป็นหลักฐานสำคัญซึ่งโดยทั่วไปการศึกษาในขั้นตอนนี้จะมีขั้นตอน ดังนี้

1.1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำสารสนเทศที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นร่างกรอบแนวคิดการวิจัย

1.2 การศึกษาจากบริบทจริงในขั้นตอนนี้ อาจดำเนินการได้หลายวิธี ดังนี้

1.2.1 การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการในปัจจุบันของหน่วยงาน โดยศึกษาความคิดเห็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง (Stakeholder) วิธีการศึกษาอาจใช้วิธีการสัมภาษณ์การสอบถามการสำรวจการสนทนากลุ่ม เป็นต้น

1.2.2 การศึกษารายกรณี (case study) หรือพหุกรณี หน่วยงานที่ประสบผลสำเร็จหรือมีแนวปฏิบัติที่ดีหรือเรื่องที่ศึกษาเพื่อนำมาเป็นสารสนเทศที่สำคัญในการพัฒนารูปแบบ

1.2.3 การศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ทรงคุณวุฒิวิธีศึกษาอาจจะใช้วิธีการสัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เป็นต้น

1.3 การจัดทำรูปแบบในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะใช้สารสนเทศที่ได้ในข้อ 1.1 และ 1.2 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อนำมาจัดทำรูปแบบ นอกจากจะศึกษาตามขั้นตอนที่กล่าวมาแล้ว งานวิจัยบางเรื่องผู้วิจัยอาจจะศึกษาเพิ่มเติมโดยใช้กระบวนการวิจัยแบบเดลฟาย (Delphi technique) หรือการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ในการพัฒนารูปแบบก็ได้

ขั้นตอนที่ 2 การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ ภายหลังที่ได้พัฒนารูปแบบในขั้นตอนแรกแล้วจำเป็นที่จะต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เนื่องจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้น แม้จะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวความคิด หรือรูปแบบของบุคคลอื่นและผลการวิจัยที่ผ่านมา ก็เป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐาน จำเป็นที่จะต้องตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพตามที่มุ่งหวังไว้หรือไม่ การเก็บ

รวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริงหรือทดลองใช้รูปแบบในสถานการณ์จริง จะช่วยให้ทราบอิทธิพลหรือความสำคัญขององค์ประกอบย่อย หรือตัวแปรต่างๆ ในรูปแบบผู้วิจัยอาจจะปรับปรุงรูปแบบใหม่โดยการตัดองค์ประกอบหรือตัวแปรที่พบว่า ไม่มีอิทธิพลหรือมีความสำคัญน้อยออกจากรูปแบบ ซึ่งจะทำให้ได้รูปแบบที่มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

การทดสอบรูปแบบอาจจะทำได้ใน 4 ลักษณะดังนี้

2.1 การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินตามมาตรฐานที่กำหนด หากประเมินโดย The Joint Committee on Standards of Educational Evaluation ภายใต้การดำเนินงานของ Stufflebeam และคณะ นำเสนอหลักการประเมินเพื่อเป็นบรรทัดฐานของกิจกรรมการตรวจสอบรูปแบบ ประกอบด้วยมาตรฐาน 4 ด้าน (สุวิมล ว่องวาณิช, 2549: 54-56) ดังนี้

2.1.1 มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility standards) เป็นการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง

2.1.2 มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility standards) เป็นการประเมินการสนองตอบต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ

2.1.3 มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety standards) เป็นการประเมินความเหมาะสมทั้งในด้านกฎหมายและศีลธรรมจรรยา

2.1.4 มาตรฐานด้านความถูกต้องครอบคลุม (Accuracy standards) เป็นการประเมินความน่าเชื่อถือและไร้สาระครอบคลุมครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง

2.2 การทดสอบรูปแบบด้วยการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การทดสอบรูปแบบในบางเรื่องไม่สามารถกระทำได้โดยข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยการประเมินค่าพารามิเตอร์ของรูปแบบ หรือการดำเนินการทดสอบรูปแบบด้วยวิธีการทางสถิติ แต่งานวิจัยบางเรื่องนั้นต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการได้ตัวเลขแล้วสรุป ซึ่ง ไอส์เนอร์ (Eisner, 1976: 192-193) ได้เสนอแนวคิดของการทดสอบหรือประเมินรูปแบบโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิโดยมีแนวคิด ดังนี้

2.2.1 การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จะเน้นการวิเคราะห์และวิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การตัดสินใจเสมอไป แต่อาจผสมผสานกับปัจจัยต่างๆ ในการพิจารณาเข้าด้วยกันตาม วิจารณ์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับข้อมูลคุณภาพประสิทธิภาพ และความเหมาะสมของสิ่งที่จะทำการประเมิน

2.2.2 รูปแบบการประเมินที่เป็นความชำนาญเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะประเมินโดยพัฒนามาจากแบบการวิจารณ์งานศิลปะ (Art Criticism) ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง และต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัย เนื่องจากเป็นการวัดคุณค่าที่มีอาจจะประเมินได้ด้วยเครื่องมือวัดใดๆ และต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง แนวคิดนี้ได้นำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาระดับสูงมากขึ้น เพราะเป็นองค์ความรู้เฉพาะสาขา ผู้ที่ศึกษา

เรื่องนั้นจริง ๆ จึงจะทราบและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ดังนั้นในวงการศึกษาจึงนิยมนำรูปแบบนี้มาใช้มีเรื่องที่ต้องการความลึกซึ้งและความเชี่ยวชาญเฉพาะ

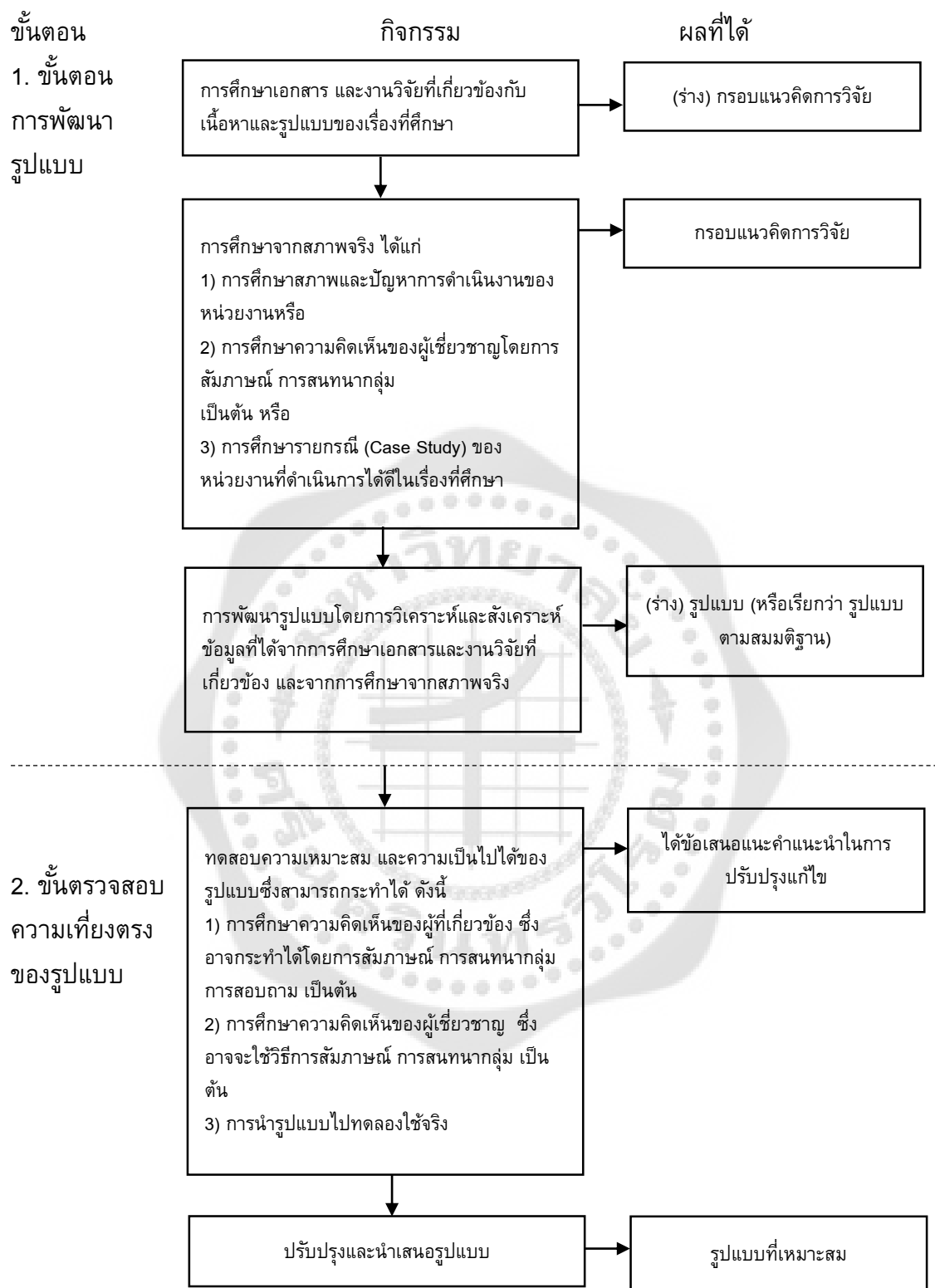
2.2.3 รูปแบบที่ใช้ตัวบุคคล คือผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมิน โดยให้ความเชื่อถือกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เที่ยงธรรมและมีดุลพินิจที่ดี ทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่างๆ จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั่นเอง

2.2.4 รูปแบบที่ยอมให้มีความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิตาม ทัศนคติและความถนัดของแต่ละคน เป็นประเด็นสำคัญที่จะนำมาพิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ

2.3 การทดสอบรูปแบบโดยการสำรวจความคิดเห็นของบุคคลากรที่เกี่ยวข้อง มักจะใช้กับการพัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย เมื่อผู้วิจัยและพัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟายเสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเหนือรอบสุดท้ายมาจัดทำเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating scale) เพื่อนำไปสำรวจความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ

2.4 การทดสอบรูปแบบโดยการทดลองใช้รูปแบบ ผู้วิจัยจะนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย มีการดำเนินการตามกิจกรรมอย่างครบถ้วน ผู้วิจัยจะนำข้อค้นพบที่ได้จากการประเมินไปปรับปรุงรูปแบบต่อไป

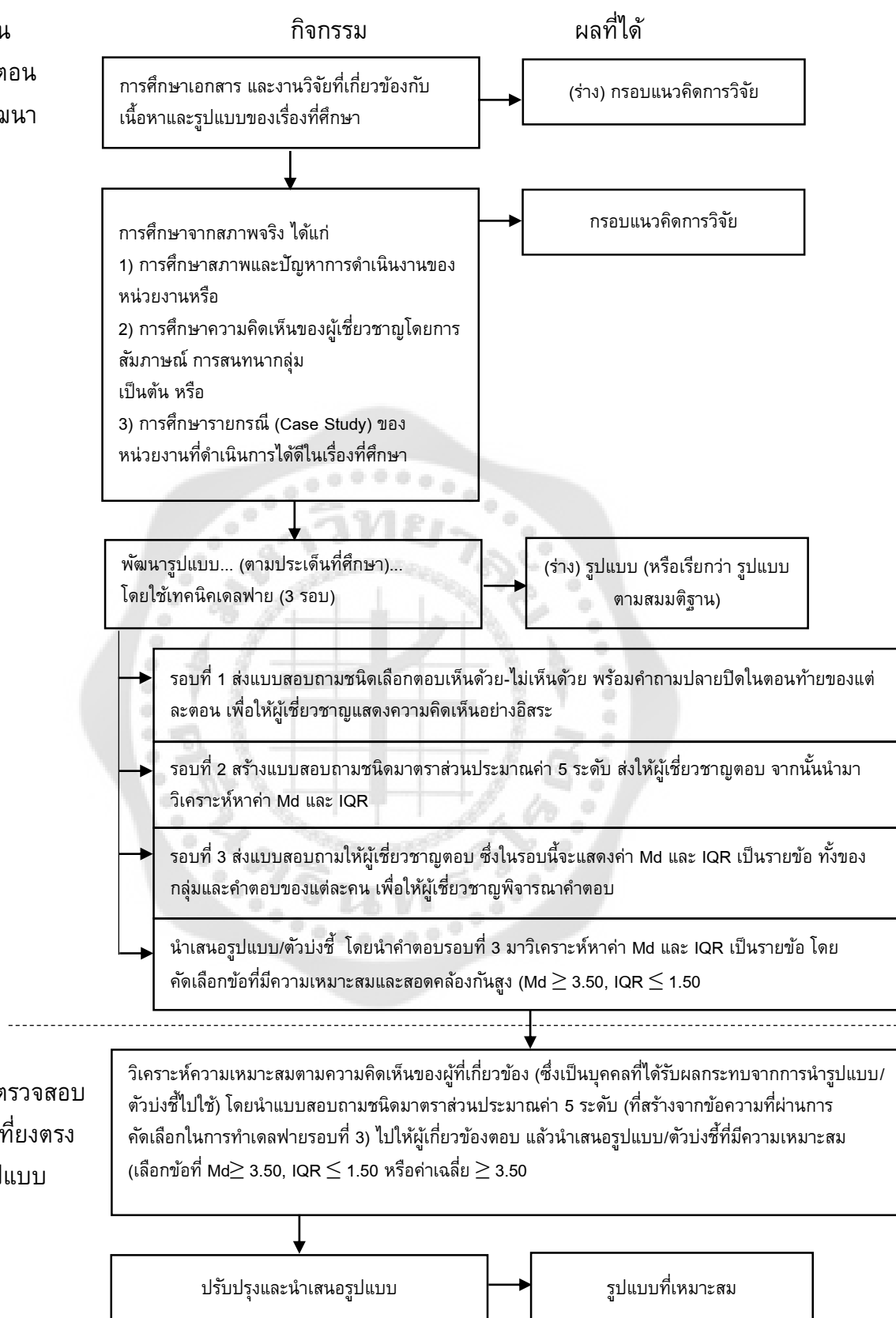
กระบวนการพัฒนารูปแบบสามารถแสดงเป็นภาพได้ ดังนี้

ภาพประกอบ 1 ขั้นตอนการวิจัยการพัฒนารูปแบบ กรณีที่ 1 ร่างรูปแบบจากการวิเคราะห์เอกสารและการศึกษาจากสภาพจริง

ที่มา: วาโร เฟิงส์สวัสดิ์. (2553: 12).

ขั้นตอน
1. ขั้นตอน
การพัฒนา

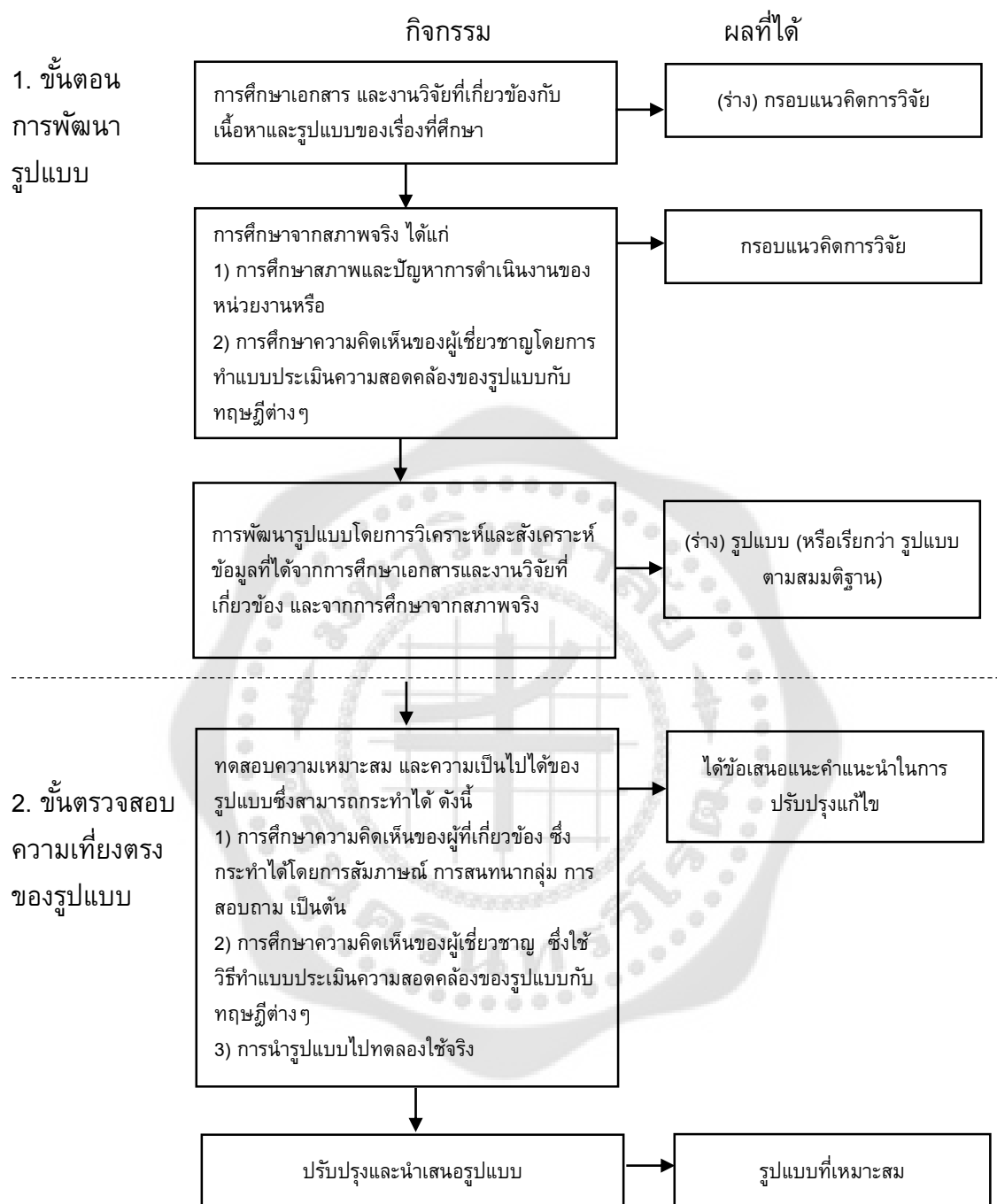
ภาพประกอบ 2 ขั้นตอนการวิจัยการพัฒนารูปแบบ กรณีที่ 2 ร่างรูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย

ที่มา: วาโร เฟิงส์วัสดี. (2553: 13).

สรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง กรอบความคิดทางด้านหลักการ วิธีการดำเนินงาน และ เกณฑ์ต่างๆของระบบ ที่สามารถยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ การกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบจะประกอบด้วยอะไร จำนวนเท่าใด มีโครงสร้างและ ความสัมพันธ์กันอย่างไร ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ปัจจัยหรือตัวแปรต่างๆที่กำลังศึกษา หรือจะ ออกแบบตามแนวคิดทฤษฎีงานวิจัยและหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบนั้นๆเป็นหลัก ส่วน กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบสามารถสรุปได้เป็น 2 ขั้นตอนได้แก่ 1) การสร้างหรือพัฒนารูปแบบและ 2) การตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ

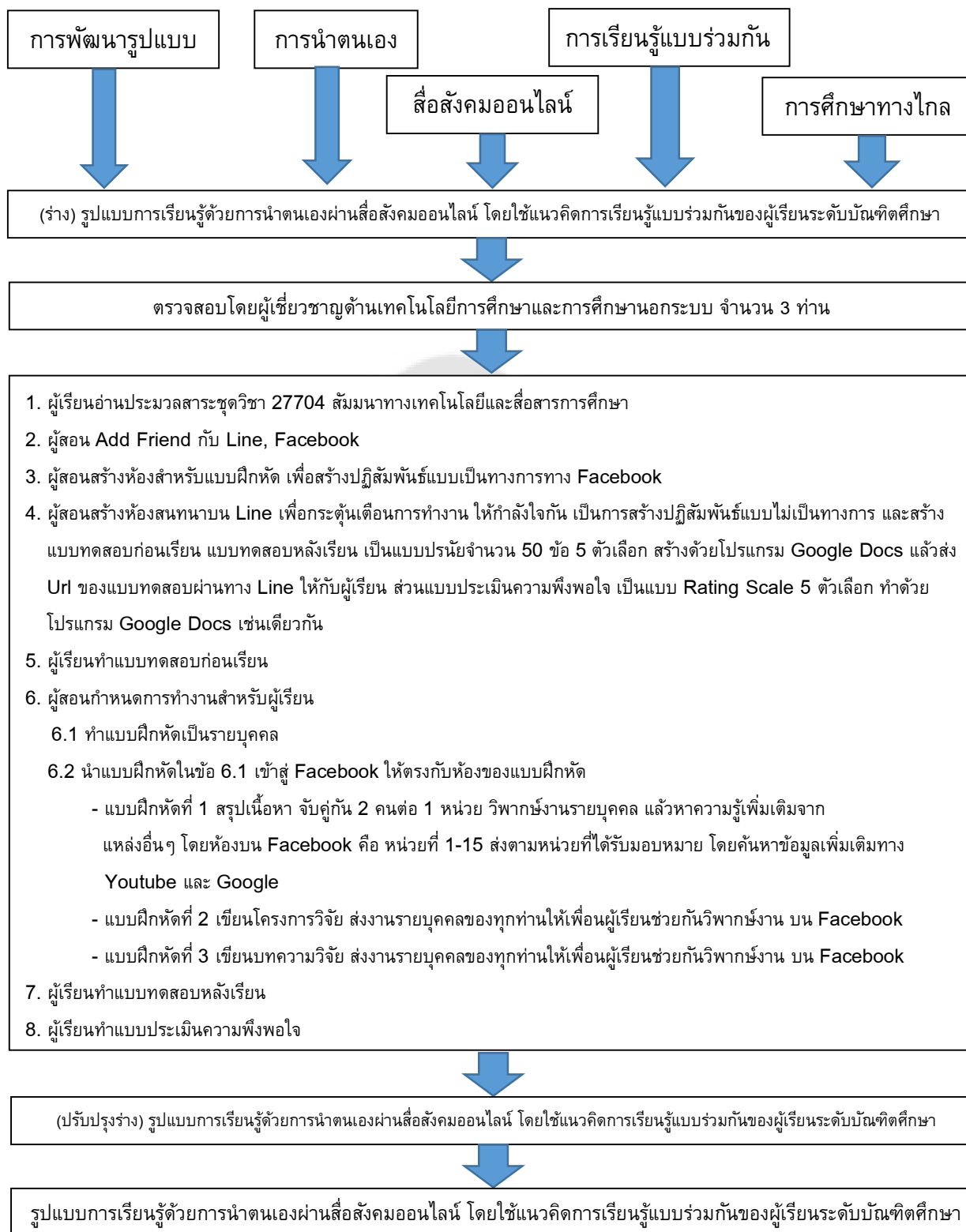
ผู้วิจัยเลือกนำขั้นตอนการพัฒนารูปแบบจากการวิเคราะห์เอกสารและการศึกษาจาก สภาพจริงตามภาพประกอบ 1 โดยดัดแปลงขั้นตอนเป็นดังนี้

ภาพประกอบ 3 ขั้นตอนการวิจัยการพัฒนาแบบ

การดัดแปลงขั้นตอนการวิจัยตามภาพประกอบ 1 ของวารุ เพ็งสวัสดิ์ เนื่องจากมีความเหมาะสมกับบทบาทของนักศึกษาในระบบการศึกษาทางไกล ไม่ได้มีการเรียนการสอนแบบเผชิญหน้า จึงไม่ใช้ขั้นตอนการศึกษารายกรณี สามารถแสดงขั้นตอนของการวิจัยได้ ดังนี้

ภาพประกอบ 4 ขั้นตอนการพัฒนาแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา เป็นการผสมผสานทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้วย 5 ขั้นตอน คือ

1. การวินิจฉัยความต้องการเรียนรู้
2. กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้
3. วางแผนการเรียนรู้
4. ดำเนินการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้
5. ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง

แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมกัน ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน คือ

1. การแบ่งกลุ่มทำงาน
2. การประชุมวางแผนสร้างข้อตกลงร่วมกัน
3. การร่วมมือกันระดมสมอง
4. การนำเสนอผลงาน
5. การอภิปรายและสรุปผล

เมื่อนำลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการเรียนรู้แบบร่วมกันมาผสมผสานกันจะได้กระบวนการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้
2. แบ่งกลุ่มทำงานและวางแผนการเรียนรู้
3. ตกลงร่วมกัน
4. ระดมสมอง
5. นำเสนอผลงาน
6. ประเมินผลการเรียนตนเอง

ด้วยการที่รูปแบบนี้ใช้กับการเรียนการสอนทางไกลที่มีลักษณะที่เกิดจากการสังเคราะห์มีลักษณะดังนี้

1. ไม่มีชั้นเรียนประจำ
2. ผู้เรียนกำหนดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
3. ใช้สื่อหลัก สื่อเสริม
4. ควบคุมคุณภาพของระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
5. ช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และสถาบันการศึกษามีหลากหลาย

ระบบการเรียนการสอนทางไกลจึงมีการลดช่องว่างระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และสถาบันการศึกษาด้วยการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่นิยมใช้ คือ Youtube, Line, Facebook (Ettda, 2559) นอกจากนี้ยังนำ Google Docs ที่มีลักษณะสนับสนุนการตอบกลับแบบทดสอบได้รวดเร็ว มีการประมวลผลข้อมูลในรูปกราฟและเปอร์เซ็นต์ สามารถตรวจคำตอบและหาค่าสถิติพรรณนาได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ดังกล่าวมีลักษณะการทำงานที่สอดคล้องกับระบบการศึกษาทางไกล

ตอนที่ 2 การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

2.1 ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

จากการศึกษาความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สามารถสรุปได้เป็น 2 แนวทาง คือ การเรียนรู้แบบรายบุคคลและการเรียนรู้แบบกลุ่ม ดังนี้

1. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นรายบุคคลจะเริ่มจากผู้เรียนวินิจฉัยความต้องการเรียนรู้ของตนเอง มีการวางแผนการเรียนรู้ แสวงหาวิธีเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ได้ (Knowles. 1975: 18; Cross. 1981: 63; Tough. 1971: 63; Griffin. 1983: 153; นรินทร์ บุญชู. 2532: 16; สุรกุล เจนอภรม. 2532: 59; สมคิด อิศระวัฒน์. 2532: 73-74; 2538: 4; สำนักบริหารงานการศึกษา นอกโรงเรียน, 2549: 34; วิภาวรรณ สุขสถิตย์, 2550: 67)

2. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นกลุ่ม เป็นแนวคิดที่ขยายขอบเขตเป็นการเรียนรู้จากรายบุคคลมาเป็นกลุ่ม มีกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ริเริ่มด้วยตนเองตามความสนใจ กำหนดเป้าหมาย วางแผนในการเรียนรู้ มีวิธีการเรียนรู้ สามารถเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเองและประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง และมีกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มระหว่างเพื่อน ผู้สอนหรือบุคคลอื่น ๆ ได้ (Skager. 1978: 13-14; Areglado; Bradley & Lane. 1996: 18; นัตตา อังสุไทย์. 2550: 30; ลาวัณย์ ทองมนต์. 2550: 28)

จากความหมายของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง จะเห็นว่าการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นการเรียนรู้ที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เป็นรายบุคคลและการจัดการเรียนรู้เป็นกลุ่มได้ โดยสามารถเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนหรือผู้ที่มีความรู้อื่นใดก็ได้ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากแรงจูงใจภายในของผู้เรียน ผู้เรียนมีความต้องการเรียนรู้ด้วยความสนใจของตนเองและผู้เรียนต้องมีความรับผิดชอบ ผู้เรียนจึงมีศักยภาพและความสามารถในการเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจึงต้องเริ่มจากการวินิจฉัยความต้องการของตนเองว่าต้องการจะเรียนรู้ในเรื่องใด มีการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง วางแผนการเรียนรู้ เรียนรู้ตามที่ได้วางแผนไว้ และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนอาจเรียนมีการเรียนรู้แบบร่วมกันกับเพื่อนหรือผู้สอนก็ได้ โดยผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกันรับผิดชอบในการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

2.2 ความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นเป้าหมายที่สำคัญในการจัดการศึกษา เนื่องจากการนำตนเองเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (Lifelong Learning) มนุษย์ทุกคนต้องเรียนรู้ตลอดเวลาเพื่อสามารถทันต่อการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นจึงนำหลักการนี้มาใช้ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยการนำตนเอง และสามารถจัดการเรียนให้ผู้เรียนในทุกช่วงอายุสามารถเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สมคิด อิศระวัฒน์. 2542: 9)

โนลส์ (Knowles. 1975: 19) กล่าวถึงความสำคัญของการเรียนแบบนำตนเอง 5 ประการ ดังนี้

1. การเรียนแบบนำตนเอง ผู้เรียนเป็นผู้เริ่มการเรียนรู้โดยสร้างเป้าหมาย สร้างแรงจูงใจเป็นการเรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการเรียนด้วยตนเองและผู้เรียนมักจะนำผลที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ได้คุ้มค่าและยาวนานกว่าผู้เรียนที่รอรับคำสอนอย่างเดียว
2. กระบวนการเรียนแบบนำตนเอง เป็นวิธีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพและกระบวนการพัฒนาการทางจิตวิทยาและกระบวนการทางธรรมชาติ มนุษย์เกิดมาช่วยตัวเอง ไม่ได้ต้องพึ่งพาพ่อแม่และอาศัยคนอื่นตลอดเวลา เมื่อเติบโตขึ้นจะค่อยๆ พัฒนานตนเองอย่างอิสระ มีความรับผิดชอบในชีวิตตนเอง ไม่พึ่งพาคนอื่น การพัฒนาจะเพิ่มความเป็นตัวของตัวเอง และชี้นำตนเองได้มากขึ้น
3. ในปัจจุบันความรู้ในอดีตจะล้าสมัย ดังนั้นจุดมุ่งหมายของการศึกษาจึงต้องเน้นเรื่องการพัฒนาทักษะของการแสวงหาความรู้ใหม่ รู้จักเรียนรู้ เพื่อผู้เรียนจะได้ความรู้ที่ทันสมัย มีทักษะและความสามารถแสวงหาความรู้ใหม่ สำหรับอนาคต จึงควรเป็นผู้มีทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเอง
4. การพัฒนาทางการศึกษามีหลักสูตรใหม่เกิดขึ้น การเรียนจึงเปิดกว้างไร้พรมแดน มีศูนย์บริการทางวิชาการ เช่น ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองในสถาบันต่างๆ เป็นหลักสูตรการศึกษาอย่างอิสระที่จัดให้กับบุคคลทั่วไป รูปแบบการศึกษาจึงทำให้ผู้เรียนต้องรับผิดชอบตนเอง
5. การเรียนแบบนำตนเอง เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดในปัจจุบันและอนาคต เป็นการเรียนรู้ในการยอมรับความแตกต่างของแต่ละบุคคล เป็นความรู้ที่เคารพในศักยภาพของผู้เรียน และเป็นการเรียนรู้ที่สนองตอบความต้องการและความสนใจของผู้เรียน โดยยอมรับว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ด้วยตนเองได้ เพื่อให้ตนเองสามารถอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีความสุขต่อเนื่องตลอดชีวิต

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นวิธีการเรียนที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เมื่อใดที่บุคคลมีความสนใจ ความต้องการ อยากรู้ อยากเห็น อยากสร้างความเข้าใจกับสิ่งที่ตนต้องการรู้ จะเป็นแรงกระตุ้นให้กลายเป็นบุคคลที่ต้องการเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาตามแนว

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับปรับปรุง 2545 ได้ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เพื่อช่วยเปลี่ยนสังคมไทยไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ และเพื่อตอบสนองต่อบุคคลที่ต้องการแสวงหาความรู้ การจัดการศึกษาจึงควรจัดในลักษณะที่ให้กับบุคคลได้มีโอกาสเรียนรู้ และพัฒนาทักษะได้อย่างต่อเนื่องโดยอาศัยแรงจูงใจของบุคคล มาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ให้เกิดประโยชน์ และทันต่อเหตุการณ์ได้ด้วยตนเอง (พรธิดา วิเชียรปัญญา. 2547: 32) การที่ผู้เรียนมีความคิดริเริ่ม มีความตั้งใจที่จะเรียน ในสิ่งที่ต้องการเรียน จะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้มากกว่าและดีกว่าการเรียนในลักษณะที่รอให้ครูถ่ายทอดวิชาให้แต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายต้องการประสบความสำเร็จในสิ่งตั้งเป้าหมายไว้ เป็นวิธีการเรียนที่มีความสอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของบุคคล เนื่องจากการเรียนที่ให้ความนับถือในศักยภาพของบุคคล มองเห็นว่าทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้อย่างมีความสุข วิธีการที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้แนวทางในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ที่มีความสอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของบุคคลได้มากที่สุด คือ ใช้การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมาเป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน โดยเริ่มจากความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน โดยยอมรับว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง เป็นวิธีการเรียนที่สามารถนำมาใช้ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง ให้เป็นบุคคลที่รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเทคโนโลยีที่ทวีความสำคัญมากขึ้นในสังคมปัจจุบันและอนาคต ผลกระทบที่ได้รับจากการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้ส่งผลให้มี การเลื่อนไหลของข้อมูลข่าวสารมากมาย บุคคลที่สนใจศึกษาหาความรู้ หรือบุคคลใดที่มีคุณลักษณะในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงย่อมมีโอกาสที่จะรับรู้ และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวได้มากกว่า (Knowles. 1975: 19); ฐิฎา ไกรวัฒนพงศ์ (2544: 31); สุนทร สุทองหล่อ (2542: 15) ; สุธาสินี ใจเย็น (2545: 12) สำหรับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ถ้านำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อาจเริ่มต้นจากการฝึกให้ผู้เรียนได้รู้แนวทางการเขียนแผนการเรียนรู้ของตนเองเพื่อนำมาใช้ในการกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ของตนเองร่วมกับเพื่อน และผู้สอน วิธีการนี้อาจช่วยเป็นแรงผลักดันให้ผู้เรียนมีความสนใจที่จะรับผิดชอบต่อการเรียนของตนได้มากขึ้น (Tough. 1979: 116-117) วิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น สามารถนำมาใช้เพื่อช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีเหตุผล สามารถแก้ปัญหา และวิเคราะห์เนื้อหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นการเพิ่มทักษะความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง ความสามารถในการจัดการ และวางเป้าหมายทางการเรียนของตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนรู้ได้ดีขึ้น และเกิดเป็นพฤติกรรมที่สังคมให้การยอมรับ (Borich. 1992: 286)

โดยสรุปความสำคัญของการเรียนแบบนำตนเองเป็นการสร้างนิสัยและความสามารถในการแสวงหาความรู้ มีวิสัยทัศน์ในการมองอนาคต รู้ความต้องการของตนเอง และการเรียนรู้ในตัวเอง ทำให้ผู้เรียนมีความยืดหยุ่น มีความริเริ่มสร้างสรรค์ มีแรงจูงใจในการฝ่าฟันอุปสรรคสูง และสามารถนำผลการเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตอย่างยั่งยืน การเรียนรู้แบบนำตนเองส่วนใหญ่เน้นที่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้เรียนผู้ใหญ่หรือการเรียนในระดับอุดมศึกษา แต่ปรากฏชัดเจนในแนวคิดการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็น

นวัตกรรมการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่ง ที่นักการศึกษาสนใจนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนนำคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่มีอยู่ในตัวของผู้เรียนออกมาใช้ในการพัฒนาตนเองในการแสวงหาความรู้ ให้ก้าวทันต่อเหตุการณ์ ทันต่อสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2.3 ลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเกิดจากแรงจูงใจภายในของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนต้องการเรียนรู้ด้วยความสมัครใจและมีความรับผิดชอบ ผู้เรียนจึงจะมีศักยภาพและความสามารถในการเรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เริ่มจากการวินิจฉัยความต้องการของตนเองว่าต้องการจะเรียนรู้เรื่องใด มีการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่สามารถปฏิบัติได้จริง มีการวางแผนการเรียนรู้ เรียนตามแผนที่ได้วางไว้ และประเมินผลการเรียนของตนเองอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนอาจเรียนร่วมกันกับเพื่อนหรือผู้สอนได้ โดยผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบการเรียนรู้และปฏิบัติด้วยตนเอง ผู้วิจัยสังเคราะห์หลักการและกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองจากแนวคิดของนักการศึกษาดังนี้

ตาราง 1 หลักการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

หลักการเรียนรู้	โนวส์ (1975)	กลูกลีเอลมีโน (1977)	อเรลาโด และคณะ (1996)	สมคิด อิศระวัตน์ (2542)	ลาวัญญ์ ทองมณฑต์ (2550)	พิมพ์พรรณ เทพสุเมธา นนท์และสุภาพิชา ประสิทธิ์ ธัญกิจ (2553)	ผู้วิจัย
หลักการเรียนรู้							
1. ทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้อย่างมีศักยภาพ	✓		✓		✓	✓	✓
2. การจัดการเรียนรู้เน้นความรับผิดชอบเป็นหลัก	✓		✓	✓	✓	✓	✓
3. การเรียนรู้เกิดจากแรงจูงใจภายในของผู้เรียนด้วยความสมัครใจ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
บทบาทของผู้เรียน							
1. มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3. เลือกใช้ทักษะในการแสวงหาความรู้						✓	✓
4. สามารถตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่ความรู้ที่ต้องการได้						✓	✓

ตาราง 1 (ต่อ)

หลักการเรียนรู้	โนวส์ (1975)	กลูกิลเอลลีโน (1977)	อเรลาโด และคณะ (1996)	สมคิด อิศระวัฒน์ (2542)	ลาวัณย์ ทองมณฑ์ (2550)	พิมพ์พรรณ เทพสุเมธา หนั้และสุพิชชา ประสิทธิ์ ธัญกิจ (2553)	ผู้วิจัย
บทบาทของผู้สอน							
1. เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน	✓		✓	✓	✓	✓	✓
2. จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของผู้เรียนและเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้	✓		✓	✓	✓	✓	✓
3. มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้เรียนก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีในการเรียนรู้ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไว้วางใจกัน	✓		✓	✓	✓		✓

หลักการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเชื่อว่าทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้อย่างมีศักยภาพ มีการจัดการเรียนรู้เน้นความรับผิดชอบเป็นหลัก การเรียนรู้เกิดจากแรงจูงใจภายในของผู้เรียนด้วยความสมัครใจ จากหลักการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองดังกล่าวสามารถแบ่งบทบาทหน้าที่ของผู้เรียนและผู้สอนได้คือ บทบาทของผู้เรียน 1. มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ 2. ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง 3. เลือกใช้ทักษะในการแสวงหาความรู้ ในการค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมในระหว่างกระบวนการระดมสมอง 4. สามารถตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่ความรู้ที่ต้องการได้ เนื่องจากผู้เรียนมีการระดมสมองกันเองจึงมักจะเกิดการตั้งคำถามใหม่ๆ เพื่อนำไปสู่การแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และบทบาทของผู้สอน ดังนี้ 1. เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน 2. จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของผู้เรียนและเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ 3. มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้เรียนก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีในการเรียนรู้ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไว้วางใจกัน

ตาราง 2 กระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

หลักการเรียนรู้	กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน				
	โนวส์ (1975)	อเรลาโด และคณะ (1996)	ลาวินส์ ทองมณฑ์ (2550)	พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ และสุวิทย์ชา ประสิทธิ์ภูมิกิจ (2553)	ผู้วิจัย
กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน					
1. เริ่มเรียนรู้ด้วยการวินิจฉัยความต้องการการเรียนรู้ ความต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่	✓	✓	✓	✓	✓
2. กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓
3. วางแผนการเรียนรู้ เลือกวิธีเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและประเมินผลการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่ตนกำหนดไว้	✓	✓	✓	✓	✓
4. ดำเนินการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้	✓	✓	✓	✓	✓
5. ประเมินการเรียนรู้อย่างถูกต้องยุติธรรม	✓	✓	✓	✓	✓

จากการสังเคราะห์หลักการเรียนรู้ บทบาทของผู้เรียนและผู้สอน และกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สรุปได้ว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้เน้นความรับผิดชอบเป็นหลัก การเรียนรู้เกิดจากแรงจูงใจภายในของผู้เรียนด้วยความสมัครใจ การจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยมีกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยการนำตนเอง 5 ขั้นตอน คือ 1) วินิจฉัยความต้องการเรียนรู้ 2) กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ 3) วางแผนการเรียนรู้ 4) ดำเนินการตามแผนการเรียนรู้ 5) ประเมินผลการเรียนของตนเอง

2.4 คุณลักษณะที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

นักวิชาการการศึกษาหลายท่านได้อธิบายคุณลักษณะของผู้เรียนแบบนำตนเอง ไว้ดังนี้

โนวส์ (Knowles. 1975: 61) กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีการชี้นำตนเองในการเรียนรู้ โดยสรุป 9 ประการ ดังนี้

1. มีความเข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคลในด้านความคิดและทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ สามารถเข้าใจความแตกต่างระหว่างการเรียนโดยมีครูเป็นผู้ชี้นำกับการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

2. มีแนวคิดเกี่ยวกับตนเองว่าเป็นบุคคลที่มีความเป็นตัวของตัวเองไม่ขึ้นกับผู้อื่นที่สามารถชี้แนะตนเองได้
3. มีความสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนเพื่อให้เพื่อนสะท้อนความต้องการในการเรียนรู้ การวางแผนการเรียนของตนเอง รวมทั้งสามารถช่วยเหลือผู้อื่นจนได้รับการช่วยเหลือจากบุคคลเหล่านั้น
4. มีความสามารถในการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้อย่างแท้จริงร่วมกับผู้อื่น
5. มีความสามารถในการกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ที่สามารถประเมินผลสำเร็จได้ จากความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง
6. มีความสามารถเชื่อมความสัมพันธ์กับผู้สอนในการปรึกษาเพื่อขอความช่วยเหลือ
7. มีความสามารถแสวงหาแหล่งวิทยาการที่เหมาะสมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน
8. มีความสามารถในการเลือกแผนการเรียนที่มีประสิทธิภาพจากแหล่งวิทยาการอื่นๆ อย่างสร้างสรรค์และมีทักษะในการวางแผนอย่างดี
9. มีความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูลและประยุกต์ใช้ข้อมูลที่ค้นพบอย่างเหมาะสม

สเคเจอร์ (Skager. 1978: 116-117) กล่าวว่า ลักษณะของผู้ที่มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมี 7 ประการ ดังนี้

1. การเป็นผู้รับผิดชอบ คือ มีเจตคติในเชิงบวกต่อตนเอง
2. การเป็นผู้มีการวางแผนการเรียน คือ รู้ความต้องการในการเรียนของตนเอง การวางแผนจุดมุ่งหมายที่สอดคล้องกับความต้องการ การวางแผนปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายการเรียน
3. การเป็นผู้มีแรงจูงใจภายใน คือ สามารถเรียนรู้ได้โดยไม่มีสิ่งใดบังคับหรือควบคุมจากภายนอกได้ เช่น รางวัล การถูกทำโทษ การหวังตำแหน่งหรือการประกาศเกียรติคุณใดๆ
4. การประเมินผลตนเอง คือ ความซื่อตรงในการประเมินได้ถูกต้องยุติธรรม
5. การมีลักษณะเปิดกว้างต่อประสบการณ์ คือ การมีความสนใจ อดทนต่อยุ่งยากสับสน เรียนอย่างสนุก สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมและเกิดประสบการณ์ใหม่ๆ ขึ้น
6. การมีความยืดหยุ่น คือ มีการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนเมื่อไม่ประสบผลสำเร็จด้วยวิธีเดิม โดยสำรวจปัญหา ลองผิดลองถูกโดยไม่เลิกล้มความตั้งใจที่จะเรียนรู้

7. ความเป็นตัวของตัวเอง คือ บุคคลที่มีความเป็นตัวของตัวเอง มีมาตรฐานด้านเวลาและสถานที่ว่าลักษณะการเรียนรู้แบบใดมีคุณค่าและเป็นที่ยอมรับ

ทัฟ (Tough. 1979: 114) กล่าวถึง ลักษณะของผู้เรียนที่มีการเรียนรู้แบบนำตนเอง 8 ประการ ดังนี้

1. ผู้เรียนตั้งเป้าหมายและระยะเวลาของการกระทำอย่างชัดเจน
2. ผู้เรียนรู้จักเลือกความรู้และทักษะที่เหมาะสม
3. ผู้เรียนเลือกสถานที่เรียนด้วยตนเอง
4. ผู้เรียนเรียนได้โดยไม่เก้นกำลังความสามารถ
5. ผู้เรียนมีความพยายามอย่างมุ่งมั่นที่จะพัฒนาศักยภาพของตน มีความอยากรู้ อยากเห็น และรักในงานของตน
6. ผู้เรียนเข้าใจและยอมรับคุณลักษณะของตน สามารถจัดการเรียนรู้ของตนได้อย่างมีความสุข
7. ผู้เรียนมีความเชื่อมั่น กล้าหาญในการเปิดเผยตนเอง
8. ผู้เรียนมีความสนใจอย่างมีทิศทางที่แน่นอน

กุกลิเอลมีโน (Guglielmino. 1977: 32-34) กล่าวว่า ลักษณะของผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. การเปิดโอกาสในการเรียน เช่น สนใจในการเรียน พอใจความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของตน สนใจหาแหล่งความรู้ มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ ฯลฯ
2. การมีมโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ ความมั่นใจ
3. การยอมรับความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน ได้แก่ เต็มใจเรียนในเรื่องที่สนใจแม้ว่าจะยาก
4. การมีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ เช่น ชอบแสวงหาความรู้ มีความสามารถในการพัฒนาแผนการทำงาน ฯลฯ
5. ความรักการเรียน ได้แก่ บรรณาธิการจะเรียนอย่างแรงกล้า
6. ความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ สามารถแก้ปัญหาต่างได้
7. การมองอนาคตในแง่ดี เช่น เห็นอนาคตเป็นสิ่งท้าทาย มองว่าตนเองสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ ฯลฯ
8. ความสามารถในการใช้ทักษะพื้นฐานทางการศึกษาและทักษะการแก้ปัญหา เช่น คิดว่าปัญหาเป็นสิ่งท้าทาย สามารถใช้ทักษะการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาได้ ฯลฯ

สมคิด อิศระวัฒน์ (2542: 82-84) กล่าวว่า การที่บุคคลมีพฤติกรรมการเรียนรู้ แบบเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self – Directed Learning) แล้วจะนำไปสู่การเป็นบุคคลที่ใฝ่รู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learner) การเรียนรู้แบบนำตนเองควรมีลักษณะดังนี้

1. สมารถใจที่จะเรียนด้วยตนเอง (Voluntarity to Learn) มิได้เกิดจากการบังคับ แต่มีเจตนาที่จะเรียนด้วยความอยากรู้
2. ตนเป็นแหล่งข้อมูลของตน (Self – Resourceful) หมายถึง ผู้เรียนสามารถบอกได้ว่าสิ่งที่ตนจะเรียนคืออะไร รู้ว่าทักษะและข้อมูลที่ต้องการและวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องเป็นผู้จัดการการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้ด้วยตนเอง (Manager of change) ผู้เรียนต้องตระหนักในความสามารถของตนเอง ตัดสินใจได้มี การรับผิดชอบต่อหน้าที่และบทบาทในการเป็นผู้เรียนรู้ที่ดี
3. ผู้เรียนต้องรู้วิธีการที่จะเรียน (Know How to Learn) หมายถึง ผู้เรียนควรทราบขั้นตอนการเรียนรู้ของตน รู้ว่าตนจะไปสู่จุดที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างไร

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2546: 73) กล่าวถึง องค์ประกอบของผู้เรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ได้แก่

1. ความต้องการและความสนใจ (Need and Interests) ผู้ใหญ่จะถูกชักจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี ถ้าหากว่าตรงกับความต้องการและความสนใจในประสบการณ์ที่ผ่านมาก ผู้ใหญ่จะเกิดความพึงพอใจเพราะ ฉะนั้นควรจะมีการเริ่มต้นในสิ่งเหล่านี้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมที่หลากหลายต้องคำนึงถึงสิ่งนี้เสมอ
2. สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่ (Life Situations) การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะได้ผลดีถ้าหาถือเอาตัวผู้ใหญ่เป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน ดังนั้นการจัดหน่วยการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ควรจะต้องยึดถือสถานการณ์ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่เป็นหลักสำคัญ
3. การวิเคราะห์ประสบการณ์ การวิเคราะห์ถึงประสบการณ์ผู้ใหญ่แต่ละคนอย่างละเอียดว่าส่วนไหนของประสบการณ์ที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้บ้างแล้วจึงหาทางนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป
4. ผู้ใหญ่ต้องการเป็นผู้นำตนเอง (Self-directing) ความต้องการที่อยู่ในส่วนลึกของผู้ใหญ่ก็คือ การมีความรู้สึกต้องการที่จะสามารถนำตนเองได้ เพราะฉะนั้นบทบาทของผู้สอนควรจะอยู่ในกระบวนการสืบหาหรือค้นหาคำตอบร่วมกันแล้วทำหน้าที่ประเมินผลเท่านั้น
5. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) ความแตกต่างระหว่างบุคคลจะมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในแต่ละบุคคลเมื่อมีอายุเพิ่มมากขึ้นเพราะฉะนั้นการสอนผู้ใหญ่จะต้องจัดเตรียมการในด้านนี้อย่างดีพอ

พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์และคณะ (2553: 1-8) ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ในด้านความสามารถเริ่มเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านความรักและความต้องการ

เรียนรู้สิ่งใหม่ ด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้และมีขั้นตอนเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย ด้านความอดทนในการแสวงหาความรู้ ด้านการประเมินผลตนเองได้อย่างถูกต้องยุติธรรม ด้านการมีวินัยในตนเองและนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ด้านความสามารถในการตั้งคำถามเพื่อการนำไปสู่ความรู้ที่ต้องการ ด้านความสามารถในการเลือกทักษะเพื่อการเรียนรู้ และด้านการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ ด้านการทุ่มเทเพื่อการเรียนรู้ด้วยความพยายามอย่างเหมาะสม และด้านการแสวงหาคำตอบเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ตาราง 3 คุณลักษณะพื้นฐานของผู้เรียนด้วยการนำตนเอง

คุณลักษณะพื้นฐานของผู้เรียนด้วยการนำตนเอง	โนวส์ (1975)	สเคเจอร์ (1978)	ทัฟ (1979)	กุกิลเอลมีโน (1977)	สมิต อีสระวัฒน์	สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2546)	พิมพ์พรรณ เทพสุเมธา หนักและคณะ (2553)	ผู้วิจัย
1. มีการเน้นเป้าหมายของตนเอง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. มีวินัยในตนเอง		✓	✓		✓	✓	✓	✓
3. มีความรับผิดชอบ	✓				✓	✓	✓	✓
4. มีความเชื่อมั่นในตนเอง		✓	✓	✓				✓
5. ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองอยู่เสมอ		✓				✓	✓	✓
6. ยอมรับตนเอง/รู้สึกดีต่อตนเอง		✓			✓			✓
7. มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา	✓		✓					✓
8. มีความกระตือรือร้น							✓	✓
9. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น	✓							✓
10. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	✓							✓
11. รักการค้นคว้าหาความรู้						✓		✓
12. แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน	✓							✓
13. มีความเป็นตัวของตัวเอง		✓						✓

จากตาราง 3 จะเห็นว่าคุณลักษณะพื้นฐานของผู้เรียนด้วยการนำตนเองมีหลายคุณลักษณะแต่คุณลักษณะที่สอดคล้องกัน ได้แก่ คุณลักษณะด้านการเน้นเป้าหมายของตนเอง ความมีวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง และการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองอยู่เสมอ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นเป้าหมายในการพัฒนารูปแบบการเรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์เชิงบูรณาการระหว่างการเรียนรู้แบบร่วมกันกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์

2.5 วิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

การเรียนรู้ทุกวิธีจะมีขั้นตอนเพื่อเป็นแนวทางการเรียนรู้ สำหรับวิธีการเรียนรู้แบบนำตนเอง วิลพร มณีพันธ์ (2539) อธิบายขั้นตอนการวางแผนการเรียนรู้แบบนำตนเอง ดังนี้

1. การตัดสินใจว่าในกระบวนการเรียนรู้นั้นอะไรเป็นความรู้ทักษะที่จะเรียนรู้ ผู้เรียนอาจจะมองหาข้อผิดพลาดและจุดอ่อนของความรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยพิจารณาทั้งด้านทักษะและรูปแบบการเรียนรู้ในปัจจุบัน
2. การตัดสินใจว่าจะเรียนรู้กิจกรรมเฉพาะอย่างไร วิธีการ แหล่งวิชาการหรืออุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนมีอะไรบ้างในข้อนี้ผู้เรียนควรศึกษาว่าตนเองมีความต้องการเฉพาะด้านอะไรเกณฑ์ที่ใช้เลือกแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้เฉพาะอย่าง การรวบรวมความรู้ ข้อเท็จจริง การเข้าถึงระดับและความหมายของแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้หรือกิจกรรมเฉพาะด้าน ผู้เรียนอาจดูจากหนังสือ บทความ ก่อนการเลือกสิ่งที่เหมาะสมที่สุดในกรณีที่เป็นแหล่งทรัพยากรบุคคลอาจตัดสินใจว่าบุคคลประเภทใดที่จะให้เนื้อหาวิชาที่ต้องการได้และพยายามหาบุคคลเหล่านั้น ซึ่งเลือกสรรแล้วว่าเหมาะสมที่สุด
3. ตัดสินใจว่าจะเรียนที่ใด ผู้เรียนอาจเลือกบริเวณที่เงียบ สะดวกสบายและไม่มีผู้ใดมารบกวน หรืออาจจะต้องการสถานที่ซึ่งมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวก
4. วางเป้าหมาย หรือกำหนดระยะเวลาการทำงานที่แน่นอน
5. ตัดสินใจว่าจะเริ่มเรียนเรื่องใด เมื่อใด
6. ตัดสินใจว่าช่วงระยะเวลาใด เนื้อหาควรจะทำไปเท่าใด
7. พยายามหาเหตุผลที่เป็นอุปสรรค ที่ทำให้การเรียนรู้ไม่ประสบความสำเร็จ หรือหาขั้นตอนส่วนที่ทำให้กระบวนการเรียนรู้ไม่มีประสิทธิภาพ
8. การหาเวลาสำหรับการเรียนรู้ขั้นตอนนี้จะเกี่ยวข้องกับการลดเวลาหรือจัดเวลาให้เหมาะสมกับการทำงาน กิจกรรมในครอบครัว หรือการพักผ่อน โดยอาจจะขอไม่ให้บุคคลอื่นรบกวนในเวลาที่กำลังศึกษา หรือขอให้ผู้อื่นทำงานแทนเป็นครั้งคราว
9. ประเมินระดับความรู้และทักษะหรือความก้าวหน้าของตน
10. การเข้าถึงแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้หรืออุปกรณ์ที่เหมาะสมในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของขั้นตอนนี้ ผู้เรียนอาจหาเวลาว่างไปในที่ต่าง ๆ กันจากหนังสือในห้องสมุด ตลอดจนการพบบุคคลที่เอื้อต่อการเรียนรู้
11. การสะสมหรือหาเงินที่จำเป็นสำหรับประโยชน์ในการหาแหล่งวิชาการ การซื้อหนังสือการเช่าอุปกรณ์บางอย่าง ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการศึกษา
12. เตรียมสถานที่หรือจัดห้องเรียนให้เหมาะสมสำหรับการเรียน โดยคำนึงถึงสภาพอากาศ แสงสว่าง เป็นต้น
13. เพิ่มขั้นตอนที่จะเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ ผู้เรียนอาจหาวิธีเพิ่มแรงจูงใจ

เพื่อที่จะเพิ่มความก้าวหน้าในการเรียนหรือเพิ่มความพอใจ พยายามเน้นความสำคัญของการเรียน ซึ่งสิ่งที่จะทำได้มีดังนี้

1. หาสาเหตุของการขาดแรงจูงใจ
2. พยายามเพิ่มความสนุกสนานยินดีในการเรียนรู้หรือเพิ่มความสนใจในกิจกรรมการเรียนรู้
3. จัดการกับการขาดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนที่จะเรียนรู้หรือจัดการกับความสงสัยในความสำเร็จของโครงการที่เรียนรู้
4. เอาชนะความรู้สึกผิดหวังท้อแท้ที่มีสาเหตุจากความล้มบาก
5. บอกกล่าวผู้อื่นถึงความสำเร็จของตนขั้นตอนการวางแผนการเรียนรู้แบบนำตนเองเป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบซึ่งผู้เรียนเป็นผู้จัดระบบการเรียนของตนเอง ด้วยการจัดการด้านเวลาที่ใช้ในการศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการและเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนด้วยการเตรียมความพร้อมให้กับตนเองในด้านต่าง ๆ รู้จักวิธีเรียนในชั้นเรียนและเรียนด้วยตนเองตลอดจนรู้จักใช้ประโยชน์จากแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อการศึกษา ค้นคว้าต่อไป

สุรกุล เจนอบรม (2532: 61) แนะนำเกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้แบบนำตนเอง ดังนี้คือ

1. การสำรวจตนเอง เป็นการทำความรู้จักและสำรวจว่าตนสนใจเรื่องใดมากที่สุด มีความสามารถเฉพาะด้านใด สนใจอะไรบ้างตลอดเวลาที่ผ่านมาประสบความสำเร็จในการเรียนมากน้อยเพียงใดมีความพอใจจะเรียนอย่างไร ด้วยวิธีใด
2. ทำสมุดบันทึกส่วนตัว เพื่อใช้บันทึกข้อมูล ความคิด เรื่องราวต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้หรือเกิดขึ้นในสมองของเรา สมุดนี้จะช่วยเก็บสะสม ความคิดที่ละเอียดถี่ถ้วนเข้าไว้ด้วยกันเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเพิ่มเติมให้กว้างไกลออกไป
3. กำหนดโครงการที่จะเรียนจากสมุดบันทึก และจากการสำรวจตนเองนำมาขยายเป็นโครงการแผนการเรียนจะเรียนอย่างไรโดยพิจารณาว่าความรู้ที่ต้องการแสวงหานั้นช่วยให้เราถึงวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ เกิดความพอใจ ความสนุกสนานที่จะเรียนวิชานี้หรือเปล่า ประหยัดเงินและเวลามากน้อยแค่ไหน
4. สร้างห้องสมุดของตนเอง หมายถึง การรวบรวมรายชื่อ ข้อมูล แหล่งความรู้ต่าง ๆ หนังสือที่คิดว่าจะเป็นประโยชน์ตรงกับความสนใจ เพื่อใช้ศึกษาค้นคว้า
5. ค้นหาแหล่งความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนนั้น เช่น ผู้รู้ ผู้ชำนาญการในอาชีพต่าง ๆ ห้องสมุด สมาคม เป็นต้น ซึ่งแหล่งความรู้เหล่านี้จะเป็นแหล่งสำคัญในการค้นคว้า
6. หาเพื่อนร่วมชั้น เพื่อก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้กันขึ้น
7. การเลือกเรียนวิชาต่าง ๆ ที่สนใจ ซึ่งอาจจะเลือกเรียนจากสถานศึกษาที่เปิดสอนเวลาเย็นหรือวันหยุดหรือเรียนทางวิทยุ โทรทัศน์ ไปรษณีย์ จากมหาวิทยาลัยเปิด เป็นต้น โดยที่ลักษณะของการเรียนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเข้าชั้นเรียน

8. การเรียนรู้จากการฝึกและปฏิบัติ ซึ่งก่อให้เกิดความรู้และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเอง

วิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สามารถดำเนินการได้ 3 วิธี ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้การศึกษานอกโรงเรียน คือ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้เป็นกลุ่ม และการสอนเสริม โดยใช้เทคนิคจากการปฏิบัติจริง การเรียนรู้จากแหล่งวิทยาการและการเรียนรู้จากสภาพปัญหาของชุมชน ในที่นี้จะกล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองเพียงวิธีการเดียวโดยมีแนวทางการจัดมีดังนี้ สำนักงาน กศน.ภาคกลาง (2558: 10)

1. การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนได้แสวงหาความรู้ใหม่ๆ หรือพัฒนาทักษะที่ต้องการด้วยตนเอง เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมความคิดริเริ่มความรับผิดชอบปลูกฝังนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนซึ่งผู้เรียนอาจเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากห้องสมุด ศูนย์บริการสื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบ แหล่งวิทยาการต่างๆ หรือขอคำแนะนำปรึกษาและช่วยเหลือจากผู้อื่น เช่น ครู เพื่อน ญาติพี่น้องผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและอาสาสมัครที่ปรึกษา

2. วิธีดำเนินการ

2.1 ครูศึกษาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อดูว่าเนื้อหาใดบ้างที่ผู้เรียนเลือกที่จะศึกษาด้วยตนเอง

2.2 ครูช่วยอำนวยความสะดวกในเรื่องการจัดเตรียมสื่อต่างๆ เช่น หนังสือเรียน เทปเสียง วิดีทัศน์ ซีดีและอุปกรณ์ต่างๆ เป็นต้น มีการประชุมประสานงาน/ประสานแผนกับบรรณารักษ์ ผู้ดูแลศูนย์สื่อการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบและ/หรือมีบทบาทที่สำคัญในการจัดรวบรวมและดูแลศูนย์สื่อประสานงานกับผู้รู้ภูมิปัญญาในท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความสะดวกในการไปศึกษาหรือเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ขั้นตอนนี้สามารถดำเนินการได้หลายวิธี คือ การศึกษาค้นคว้าหรือทำกิจกรรมตามใบงาน การศึกษาตามความสนใจในขอบข่ายเนื้อหาที่เรียน การเรียนรู้จากการทำโครงการและการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสม ดังนี้

3.1 การศึกษาค้นคว้าหรือทำกิจกรรมตามใบงานใบงานเป็นเสมือนใบคำสั่งหรือใบบอกกล่าว เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ว่าตนจะทำอะไรเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้และประสบการณ์นั้นโดยผู้เรียนอาจปฏิบัติกิจกรรมคนเดียวหรือทำงานเป็นกลุ่มครูอาจเป็นผู้จัดทำใบงานหรือให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมตามใบงานที่ปรากฏในเนื้อหาวิชานั้นๆ ก็ได้ เมื่อผู้เรียนได้ปฏิบัติตามใบงานนั้นๆ แล้วครูจะต้องติดตามผลการปฏิบัติหรือผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยต้องพยายามให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการเรียนจนถึงการประเมินผลการปฏิบัติตามใบงานนั้น

3.2 การศึกษาตามความสนใจในขอบข่ายเนื้อหาที่เรียน เนื้อหาบางเรื่องครูให้ผู้เรียนเลือกหัวข้อที่ตนถนัดหรือสนใจแล้วไปศึกษาหาความรู้จากสื่อหรือแหล่งความรู้ต่างๆ ให้ผู้เรียนจดบันทึกผลการเรียนรู้ในหัวข้อที่ตนรับผิดชอบและนำมาเผยแพร่ในกลุ่ม

การเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถนำมาใช้ได้กับทุกกลุ่มอายุ ทุกวัฒนธรรมและทุกระดับการศึกษา (รุ่ง แก้วแดง. 2540: 14-18) การเรียนรู้ด้วยตนเองจำเป็นต้องอาศัยหลักการของ ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogy) โดยถือว่าผู้เรียนจะต้องมีความต้องการเป็นตัวของตัวเอง และในขณะเดียวกันก็ต้องการให้ผู้อื่นเห็นว่าเขาเป็นตัวของตัวเองด้วย ฉะนั้นผู้สอนไม่ควรนำ ความคิดของตนไปจำกัดผู้เรียน แต่ควรส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบต่อการเรียนมาจากตัวของ ผู้เรียนเอง โดยจะต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องมากที่สุดด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเองและยังส่งผลไปยัง กระบวนการเรียนที่ต่อเนื่องไปตลอดชีวิต (Life-long Process) โดยที่ผู้สอนจะต้องช่วยสร้างให้ ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนตามแนวคิดของตนเองเป็นผู้ใหญ่สมบูรณ์ทุกด้าน

โดยสรุปวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ กระบวนการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนได้ แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ หรือพัฒนาทักษะที่ต้องการด้วยตนเอง โดยมีครูช่วยอำนวยความสะดวกในเรื่องการจัดเตรียมสื่อต่าง ๆ สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยศึกษาค้นคว้าหรือทำ กิจกรรมตามใบงาน ศึกษาตามความสนใจในขอบข่ายเนื้อหาที่เรียน มีการเรียนรู้จากการทำ โครงการและการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสม ใช้แนวคิดที่ได้จากการศึกษานำมาจัดการเรียนรู้เพื่อให้ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ซึ่ง บูรณาการระหว่างการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เมื่อกระบวนการในการ จัดการเรียนรู้จึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเองและลงมือปฏิบัติด้วย ตนเอง โดยมีผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

2.6 การจัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยใช้สื่อเทคโนโลยี

การจัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในปัจจุบันมักนำสื่อเทคโนโลยีเข้ามามีใช้ในการ จัดการเรียนรู้ จึงควรรู้ขั้นตอนดำเนินการ (Hiemstra, 1997) ดังนี้

1. ประเมินความต้องการในการเรียนของตนเอง (Assessing Needs) เพื่อ นำมาใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจว่า ตนต้องการเรียนในลักษณะรายบุคคล แบบกลุ่ม หรือแบบ ปรัชญาผู้สอน
2. กำหนดเป้าหมายการเรียนของตนเอง (Setting Goals) เป็นการเลือก จุดมุ่งหมายของการเรียน เลือกเรียนโดยเน้นความรู้หรือการเรียนรู้แบบรอบรู้ กับการเรียนตามความ สนใจ หรือเลือกเน้นในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้
3. กำหนดขอบเขตเนื้อหาเฉพาะที่จะเรียน (Specify Learning Content) เป็นการ เลือกระดับความยากง่ายของเนื้อหาที่ต้องการเรียนรู้ มีการจัดลำดับการใช้สื่อ จำแนกประเภท ความรู้ที่จะเรียนในด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย หรือเจตพิสัย การเรียนทฤษฎี การปฏิบัติ หรือการ นำไปใช้ เลือกระดับของสมรรถนะที่จะเรียน ประสพการณ์ที่จำเป็นสำหรับเนื้อหานั้นๆ รวมทั้งการ จัดลำดับความสำคัญของเนื้อหาที่จะนำมาใช้ให้เหมาะกับวิธีที่ใช้ในการเรียน เช่น การเรียนเป็น รายบุคคล เรียนเป็นกลุ่ม หรือปรัชญาผู้สอน

4. จัดช่วงเวลาในการเรียน (Packing the Learning) เป็นการกำหนดเวลาในการเรียนที่ผู้สอนเป็นผู้กำหนด เวลาในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน กลุ่มผู้เรียนด้วยกันเอง ผู้เรียนต้องรับผิดชอบตนเองในการจัดเวลาในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่ได้รับมอบหมาย

5. เลือกวิธีการเรียนรู้ เทคนิค และเครื่องมือการเรียน (Choosing the Instructional Method, Techniques, and Devices) เป็นการเลือกเทคโนโลยีหรือสื่อที่นำมาใช้ในการสนับสนุนการเรียนการสอนหรือการฝึกอบรม มีวิธีการและเทคนิคการสอนพฤติกรรมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้โดยการสังเกต การฟัง การสัมผัส เป็นต้น หรืออาจใช้เทคนิคการอภิปราย เช่น การจับคู่ อภิปรายกับเพื่อนหรือกับผู้สอน การอภิปรายกลุ่มย่อย หรือการอภิปรายในชั้นเรียน เป็นต้น

6. การเลือกและควบคุมสภาพแวดล้อมในการเรียน (Controlling the Learning Environment) เป็นการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนซึ่งมีผลทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก และด้านจิตวิทยา การเผชิญกับสังคมและอุปสรรคทางวัฒนธรรม หรือการเลือกวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนพึงพอใจ

7. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการตรวจสอบเอง รู้จักไตร่ตรอง และมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Promoting Introspection, Reflection and Critical Thinking) เป็นการแปลงทฤษฎีเป็นแนวทางปฏิบัติ การรายงานผล และสะท้อนข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ด้วยตนเอง ฝึกให้ผู้เรียนมีโอกาสพิจารณา ตัดสินใจ แก้ไขปัญหา และกำหนดแนวทางในการเรียนของตนเอง เพื่อผู้เรียนได้มีความชัดเจนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ ผู้ที่สนับสนุนแนวทางการตรวจสอบตนเอง การไตร่ตรองและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือ ฮีมสตรา (Hiemstra, 1997) มีความคิดเห็นสอดคล้องกับเมซีโรว์ (Mezirow, 1981: 3-24) บรูคฟิลด์ (Brookfield, 1986: 27-33) เห็นว่า การคิดแบบมีวิจารณญาณเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียน ผู้สอนต้องทำหน้าที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการคิดแบบมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการคิดอย่างมีเหตุผล

8. บทบาทของผู้สอน (Instructor' Role) ประกอบด้วยทางเลือกของผู้สอนเกี่ยวกับบทบาทในการนำเสนอในการตั้งคำถามหรือการใช้เทคนิคในการถามเพื่อให้ได้คำตอบ บทบาทในฐานะเป็นผู้อำนวยความสะดวก ซึ่งจะให้คำปรึกษาผู้เรียน สร้างบรรยากาศที่ดี การเลือกใช้เทคนิควิธีการสอนที่มีความเหมาะสมต่อเนื้อหาความรู้ วางแผนในการมีส่วนร่วมกับผู้เรียนว่าเวลาใดควรเข้าไปมีส่วนร่วมกับผู้เรียน และมีบทบาทมากน้อยเพียงใด ทำหน้าที่วิเคราะห์ผู้เรียนโดยวิเคราะห์ความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนต้องการว่ามีอะไรบ้าง เพื่อจะได้ทราบแนวทางการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ โดยผู้สอนเป็นผู้กำหนดแนวทางในการเรียนร่วมกับผู้เรียน เรียกว่าเป็นการจัดการเรียนรู้แบบร่วมกัน

9. การประเมินผลการเรียน (Evaluating the Learning) ประกอบด้วย

9.1 การเลือกใช้ประเภทของแบบทดสอบ เช่น ใช้ในการทบทวนเนื้อหา ทดสอบผลการเรียน ฝึกปฏิบัติ การให้มีการทดสอบใหม่ได้หรือฝึกปฏิบัติ การให้น้ำหนักคะแนนการสอบแต่ละครั้ง

9.2 การเลือกประเภทของการให้ข้อมูลย้อนกลับ เช่น ผู้สอนเป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน หรือผู้เรียนเป็นผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้สอน

9.3 วิธีการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

9.4 ลักษณะของผลที่ได้จากการเรียน ได้แก่ ผลผลิตขั้นสุดท้ายที่ได้ เช่น การสรุปรายงาน หรือนำเสนอผลการเรียน การให้โอกาสในการปรับปรุงและนำเสนอผลงานในขั้นสุดท้ายใหม่หรือลักษณะของผลงานประเภทการเขียน น้ำหนักคะแนนที่ให้กับผลงานขั้นสุดท้าย ระดับของผลงานที่สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ หรือการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ ประโยชน์ที่ได้จากการเรียนทั้งในระยะสั้นหรือระยะยาว หรือประโยชน์อื่นๆ หรือได้ทักษะใหม่ๆจากการเรียนรู้

9.5 การติดตามประเมินผล ได้แก่ การตัดสินใจเกี่ยวกับความคงทนในการเรียน เมื่อเวลาผ่านไป การตัดสินใจเกี่ยวกับการนำโมติของสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้ โอกาสในการทบทวนและพัฒนาสื่อใหม่ หรือทางเลือกในการติดตามผลในการเรียน

9.6 ทางเลือกในการเก็บประสบการณ์การเรียน และการนำมาใช้ใหม่

9.7 การตัดสินใจทางเลือกในการให้ผลการเรียน

9.8 ลักษณะของการประเมินของผู้สอนและประสบการณ์การเรียน

9.9 ทางเลือกเกี่ยวกับแบบหรือการใช้สัญญาการเรียน

Renshaw (2541: 4) ได้เสนอแนวทางในการนำแนวคิดการพัฒนาขอบเขตของการเรียนรู้ไปใช้ในการเรียนการสอน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. สิ่งที่คุณเรียนทำได้ในปัจจุบันด้วยการชี้แนะจากครู ผู้ปกครองและเพื่อน จะทำให้คุณเรียนทำได้ด้วยตนเองในอนาคต
2. การเจริญเติบโตและการพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงจากการควบคุมและชี้แนะจากภายนอกเป็นการกำกับและชี้แนะภายในตนเอง
3. การสอนเป็นกระบวนการทางสังคมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนคิดใหม่ ทำใหม่ และได้สัมผัสกับความรู้ใหม่ๆ
4. ครูที่มีประสิทธิภาพจะคำนึงถึงขั้นของการพัฒนาการต่อไปของนักเรียน และจัดการเรียนการสอนที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนถึงขั้นพัฒนานั้นๆ

การจัดกิจกรรมตามแนวทางการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา มีการเชื่อมโยงวิธีการเรียนรู้ในเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตจริง ซึ่ง พิมพันธ์ เตชะคุปต์ (2544: 10-

14) ได้กล่าวถึงกระบวนการในจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวทางการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จะประกอบไปด้วย 2 กระบวนการ คือ 1) กระบวนการคิด และ 2) กระบวนการกลุ่ม โดยสรุปได้ดังนี้

1. กระบวนการคิด เป็นเทคนิคขั้นสูง เพราะต้องอาศัยทักษะกระบวนการคิดขั้นพื้นฐานและขั้นกลาง ซึ่งทิสนา แคมณีและคณะได้ศึกษาการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด ได้สรุปมิติของ “การคิด” ไว้ 6 ด้าน ดังนี้

มิติของ “การคิด” มี 6 ด้าน ดังนี้

- 1) มิติด้านข้อมูลหรือเนื้อหาที่ใช้ในการคิด
- 2) มิติด้านคุณสมบัติที่เอื้ออำนวยต่อความคิด
- 3) มิติด้านทักษะการคิด
- 4) มิติด้านลักษณะการคิด
- 5) มิติด้านกระบวนการคิด
- 6) มิติด้านการควบคุมและประเมินการคิดของตนเอง

- 1) มิติด้านข้อมูลหรือเนื้อหาที่ใช้ในการคิด

ในการคิดบุคคลไม่สามารถคิดโดยไม่มีเนื้อหาของการคิดได้ เพราะการคิดเป็นกระบวนการ ในการคิดจึงต้องมีการคิดอะไรควบคู่ไปกับการคิดอย่างไร ข้อมูลที่ใช้ในการคิดนั้นมีจำนวนมากเกินกว่าที่จะกำหนดหรือบอกได้ ข้อมูลที่มนุษย์ใช้ในการคิดพิจารณาแก้ปัญหาแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง 2) ข้อมูลเกี่ยวกับสังคมและสิ่งแวดล้อม 3) ข้อมูลวิชาการ ในการพิจารณาหาทางแก้ปัญหา บุคคลจะต้องพิจารณาข้อมูลทั้ง 3 ส่วนนี้ควบคู่กันไปอย่างผสมกลมกลืน จนกระทั่งพบทางออกหรือทางเลือกในการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม

- 2) มิติด้านคุณสมบัติที่เอื้ออำนวยต่อการคิด

ในการคิดพิจารณาเรื่องใดๆ โดยอาศัยข้อมูลต่างๆ คุณสมบัติส่วนตัวบางประการมีผลต่อการคิดและคุณภาพของการคิด ตัวอย่างเช่น คนที่มีใจกว้างย่อมยินดีจะรับฟังข้อมูลจากหลายฝ่าย จึงอาจจะได้ข้อมูลมากกว่าคนที่ไม่รับฟัง ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะมีผลต่อการคิด ช่วยให้การคิดพิจารณาเรื่องต่างๆ มีความรอบคอบขึ้น ดังนั้นคุณภาพของการคิด ส่วนหนึ่งจึงต้องอาศัยคุณสมบัติส่วนตัวบางประการ แต่ในทางอ้อมเดียวกัน พัฒนาการด้านการคิดของบุคคลก็มักจะมีส่วนย้อนกลับไปพัฒนาคุณสมบัติส่วนตัวของบุคคลนั้นด้วยคุณสมบัติที่เอื้ออำนวยต่อการคิดที่นักคิด นักจิตวิทยา และนักการศึกษาเห็นพ้องต้องกันมีอยู่หลายประการที่สำคัญมาก ได้แก่ ความเป็นผู้มีใจกว้างเป็นธรรมชาติ ใฝ่รู้ กระตือรือร้น ช่างวิเคราะห์ผสมผสาน ขยัน กล้าเสี่ยง อดทน มีความมั่นใจในตนเอง และมีมนุษยสัมพันธ์ดี

- 3) มิติด้านการคิด

ในการคิดบุคคลจำเป็นต้องมีทักษะพื้นฐานหลายประการในการดำเนินการคิด เช่น ความสามารถในการจำแนกความเหมือนและความแตกต่างของสิ่งต่างๆ ความสามารถในการจัด

กลุ่มของสิ่งที่มีลักษณะเหมือนกัน ความสามารถในการสังเกต การรวบรวมข้อมูล และการตั้งสมมติฐาน เป็นทักษะพื้นฐานกระบวนการคิดแก้ปัญหา เป็นต้น ทักษะที่เป็นทักษะการคิดพื้นฐานจะมีลักษณะเป็นทักษะย่อย ซึ่งมีกระบวนการหรือขั้นตอนในการคิดไม่มาก ทักษะที่มีกระบวนการหรือขั้นตอนในการคิดมากและซับซ้อนส่วนใหญ่จะต้องใช้ทักษะพื้นฐานหลายทักษะผสมผสานกัน ซึ่งจะเรียกกันว่า “ทักษะการคิดขั้นสูง” ซึ่งจากการวิเคราะห์ทักษะต่างๆ สามารถจำแนกทักษะการคิดได้ดังนี้

3.1 ทักษะการคิดขั้นพื้นฐานที่สำคัญ ได้แก่

3.1.1 ทักษะการสื่อสาร ได้แก่ การฟัง การจำ การอ่าน การรับรู้ การเก็บความรู้ การดึงความรู้ การใช้ความรู้ การอธิบาย การทำความเข้าใจ การบรรยาย การพูด การเขียนและการแสดงออก เป็นต้น

3.1.2 ทักษะที่เป็นแกนหรือทักษะขั้นพื้นฐานทั่วไป ได้แก่ การสังเกต การสำรวจ การตั้งคำถาม การรวบรวมข้อมูล การจัดหมวดหมู่ การตีความ การระบุ การจำแนกความแตกต่าง การจัดลำดับ การเปรียบเทียบ การอ้างอิง และการแปรความ เป็นต้น

3.2 ทักษะการคิดขั้นสูง ได้แก่ การนิยาม การผสมผสาน การสร้าง การปรับโครงสร้าง การหาความเชื่อพื้นฐาน การตั้งสมมติฐาน การกำหนดเกณฑ์ การประยุกต์ การวิเคราะห์ การจัดระบบ การจัดโครงสร้าง การหาแบบแผน การทำนาย การทดสอบสมมติฐาน และการพิสูจน์ เป็นต้น

4) มิติด้านลักษณะการคิด

ลักษณะการคิด เป็นประเภทของการคิดที่แสดงลักษณะเฉพาะที่ชัดเจน ลักษณะการคิดแต่ละลักษณะจะอาศัยทักษะพื้นฐานบางประการ และมีกระบวนการหรือขั้นตอนในการคิดไม่มากนัก ลักษณะการคิดใดมีกระบวนการหรือขั้นตอนที่มากและซับซ้อนขึ้น จะเรียกการคิดนั้นเป็น “กระบวนการคิด” ลักษณะการคิดที่ได้เลือกสรรว่ามีความสำคัญ สมควรที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาเด็ก มี 8 ประการ ได้แก่ การคิดคล่อง การคิดหลากหลาย การคิดละเอียด การคิดชัดเจน การคิดกว้าง การคิดไกล การคิดลึกซึ้ง และการคิดอย่างมีเหตุผล

5) มิติด้านกระบวนการคิด

กระบวนการคิด เป็นการคิดที่ประกอบไปด้วยลำดับขั้นตอนในการคิด ซึ่งมีมากบ้าง น้อยบ้าง แล้วแต่ความจำเป็นของการคิดแต่ละลักษณะ และในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินการคิด จำเป็นต้องอาศัยทักษะการคิดทั้งขั้นพื้นฐานและขั้นสูงตามความเหมาะสม กระบวนการคิดที่ จำเป็นมีจำนวนมาก แต่ที่สำคัญเป็นอันดับต้นๆ ได้แก่ กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการคิดแก้ปัญหา กระบวนการคิดตัดสินใจ กระบวนการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กระบวนการวิจัย เป็นต้น

6) มิติด้านการควบคุมและประเมินการคิดของตนเอง

การควบคุมการรู้คิดของตนเองหรือที่เรียกว่า เมตาคอกนิชัน (Metacognition) หมายถึง การรู้ตัวถึงความคิดของตนเองในการทำอะไรอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือการประเมินการ คิดของตนเองและใช้ความรู้นั้นในการควบคุม หรือปรับการกระทำ ของตนเอง การคิดในลักษณะนี้มี ผู้เรียกว่า การคิดอย่างมียุทธศาสตร์ “Strategic thinking” ซึ่งครอบคลุมถึงการวางแผน การควบคุม กำกับการกระทำของตนเอง การตรวจสอบความก้าวหน้าและการประเมินผล มิติด้านการตระหนักรู้ ถึงการคิดของตนเองและสามารถควบคุมและประเมินการคิดของตนเองนี้ นับเป็นมิติสำคัญของการ คิดอีกมิติหนึ่ง บุคคลที่มีการตระหนักรู้และประเมินการคิดของตนเองได้ จะสามารถปรับปรุง กระบวนการคิดของตนให้ดีขึ้นเรื่อยๆ การพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในมิตินี้จะส่งผลต่อ ความสามารถทางการคิดของผู้เรียนในภาพรวม

2. กระบวนการกลุ่ม กลุ่มคือ บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมาทำงานร่วมกัน เพื่อผลประโยชน์ ร่วมกัน กลุ่มมีองค์ประกอบสำคัญ คือ 1) หัวหน้า 2) สมาชิก 3) กระบวนการทำงาน และ องค์ประกอบทั้ง 3 ข้างต้นจะทำงานเป็นไปด้วยดีมีประสิทธิภาพนั้น ยังต้องสร้างบรรยากาศในการ ทำงานกลุ่ม คือ เป็นทีม ทำให้เกิดความสุขในการทำงาน ในการทำงานกลุ่มของผู้เรียน มักพบว่า สมาชิกบางคนมีความรับผิดชอบดีมาก แต่บางคนไม่มีความรับผิดชอบ ไม่ทำงานตามที่มอบหมาย สมาชิกบางคนละเลยไม่ให้ความสนใจและความร่วมมือต่อกลุ่ม ส่วนการประเมินผลนั้นพบว่า ส่วนมากคะแนนกลุ่มไม่ได้มาจากคะแนนของสมาชิกแต่ละคนร่วมกัน แต่เป็นคะแนนของกลุ่ม ซึ่ง สมาชิกทุกๆ คนในกลุ่มได้คะแนนเท่ากับคะแนนของกลุ่ม แม้จะไม่ทำงานตามความรับผิดชอบก็ ตาม ดังนั้นจึงได้มีความพยายามในการแก้ปัญหา วิธีการที่เป็นที่นิยมใช้คือ การใช้การเรียนรู้แบบ ร่วมมือ (co-operative learning) ซึ่งหมายถึง การร่วมมือกันทำงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ซึ่งทุก คนยอมรับจุดมุ่งหมายร่วมกัน และเมื่อพัฒนาสำเร็จแล้วส่งผลให้ผู้ร่วมงานเกิดความพอใจ

โดยสรุปการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองโดยใช้สื่อเทคโนโลยี ควรมีขั้นตอนจัดการ เรียนรู้โดยเริ่มจาก 1) การวินิจฉัยความต้องการการเรียนรู้ ในขั้นตอนนี้เป็นการเรียนรู้วิชา ซึ่งเป็นส่วน หนึ่งของการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จึงอนุมานว่าเป็นเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างชัดเจน 2) กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ เป้าหมายการเรียนรู้ในที่นี้ใช้วัตถุประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละหน่วย

ในชุดวิชาเป็นเกณฑ์การวัดความรู้ 3) วางแผนการเรียนรู้ ใช้กระบวนการกลุ่ม 2 คนในการทำแบบฝึกหัดที่ 1 เพื่อระดมความคิด 4) ดำเนินการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ 5) ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง เนื่องจากเป็นการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเป็นรายบุคคลจึงถือได้ว่าเป็นการประเมินการเรียนรู้ของตนเอง

ตอนที่ 3 สื่อสังคมออนไลน์

3.1 ความหมายของสื่อสังคมออนไลน์

มีผู้อธิบายไว้หลายท่าน ดังนี้

จารุวัจน์ สองเมือง (2554) กล่าวว่า แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้ปรากฏให้เห็นลักษณะการนำมาใช้เพื่อดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ โดยมีตัวบุคคลหรือหน่วยงานต่างๆ ร่วมกันเป็นเครือข่าย เพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรร่วมกัน แลกเปลี่ยนแบ่งปันทรัพยากรข้อมูลข่าวสารต่างๆ คำว่าเครือข่ายสังคมออนไลน์ในปัจจุบันหมายถึง ระบบเครือข่ายบนโลกออนไลน์หรือการติดต่อสื่อสารถึงกันผ่านอินเทอร์เน็ต

จุไรรัตน์ ทองคำชื่นวิวัฒน์ (2554) ให้ความหมายของเครือข่ายสังคมออนไลน์ว่าเป็นเว็บไซต์ที่ให้บริการพื้นฐานโดยการให้ผู้สนใจสร้างหน้าเว็บไซต์ส่วนตัว (Profile) ลงในเว็บไซต์แบ่งปันไฟล์แบบต่างๆ ได้แก่ ภาพ เสียง หรือคลิปวิดีโอ มีการส่งข้อความส่วนตัว (Personal Message : PM) และการแสดงความคิดเห็น (Comment) กันเป็นสังคม

ณัฐพล บัวอุไร (2554) กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีสื่อสังคมว่าเป็นปรากฏการณ์ของการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารจากการพัฒนาการของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตในยุคปัจจุบันมีความเจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้วิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของกลุ่มคนทุกชนชั้นในสังคมปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ของระบบการสื่อสารสร้างความรวดเร็ว สะดวกสบายต่อผู้ใช้ในวงกว้างจนกลายเป็นปรากฏการณ์ในมิติของการสร้างระบบเครือข่ายทางสังคม (Social Network) ในการสื่อสารของโลกในยุคดิจิทัล

ธัญวัฒน์ กาบคำ (2553) ให้ความหมายของ Social media คือ สื่อสังคมออนไลน์ที่มีการตอบสนองทางสังคมได้หลายทิศทาง โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันได้

นฤมล นิราทร (2543) กล่าวว่า เครือข่าย (Network) คือ รูปแบบทางสังคมที่เปิดโอกาสให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กร เพื่อแลกเปลี่ยนการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียว และการร่วมกันทำงาน เครือข่ายประกอบด้วยองค์กรจำนวนหนึ่งที่มีอาณาเขตที่แน่นอนหรือไม่ก็ได้ และองค์กรเหล่านี้มีฐานะเท่าเทียมกัน

พระมหาสุทิตย์ อาภากร (2557) ได้ให้นิยามของเครือข่ายทางสังคมว่าเป็นการสร้างความสัมพันธ์ในสังคมมนุษย์ในระดับปัจเจกบุคคล ปัจเจกบุคคลกับกลุ่ม กลุ่มกับกลุ่ม และ

กลุ่มกับเครือข่าย และได้อธิบายว่าพฤติกรรมและความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ เช่น กิจกรรม การสื่อสาร ความร่วมมือ การพึ่งพาอาศัย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นความสัมพันธ์ที่มีโครงสร้างและรูปแบบที่หลากหลาย

ภิเชก ชัยนิรันดร์ (2553) ได้ให้ความหมายของ Social media ไว้เป็นส่วนๆ ดังนี้

1. เป็นสื่อที่แพร่กระจายด้วยปฏิสัมพันธ์เชิงสังคม โลกออนไลน์มีการแพร่กระจายของสื่อได้โดยง่าย มีการแบ่งปันเนื้อหาจากใครก็ได้ เช่น Susan Boyle ลงคลิปประกวดร้องเพลงในรายการ Britain's Got Talent ผ่านทาง Youtube เป็นต้น รูปแบบของเนื้อหาอยู่ในรูปของรูปภาพ เสียง หรือวิดีโอ

2. เป็นสื่อที่เปลี่ยนไปจากสื่อเดิมที่แพร่กระจายข่าวสารแบบทางเดียว (one-to-many) เป็นการสนทนาที่สามารถมีผู้เข้าร่วมได้หลายคน (many-to-many) สภาพของสื่อสังคมมีสิ่งสำคัญก็คือการสนทนาที่เกิดขึ้นอาจจะเป็นการร่วมกลุ่มคุยในเรื่องที่สนใจร่วมกันหรือการวิพากษ์วิจารณ์สินค้าหรือบริการต่างๆ โดยที่ไม่มีใครเข้ามาควบคุมเนื้อหาของการสนทนาแม้กระทั่งผู้ผลิตเนื้อหาเอง เพราะผู้ที่ได้รับสารมีสิทธิ์เพิ่มเติมความคิดเห็น หรือสามารถแก้ไขเนื้อหาเองได้ เช่น Wikipedia

3. เป็นสื่อที่เปลี่ยนผู้บริโภคเนื้อหาเป็นผู้ผลิตเนื้อหา จากคนในสังคมเดิมที่เป็นเพียงผู้รับสื่อ ในขณะที่สื่อประเภทโทรทัศน์ วิทยุ หรือหนังสือพิมพ์เป็นผู้ทรงอิทธิพลในการวิพากษ์วิจารณ์สินค้าต่างๆ แต่เป็น Social media ทำให้ใครๆ ก็สามารถผลิตเนื้อหาและกระจายไปยังผู้รับสารได้อย่างเสรี หากใครผลิตเนื้อหาที่ถูกใจคนส่วนใหญ่ในสังคมก็จะเป็นผู้ทรงอิทธิพล หากเป็นในทางการตลาดก็จะสามารถโน้มน้าวให้ผู้ติดตามซื้อสินค้าหรือบริการได้อย่างง่ายดาย

สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ สภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย (2553) ให้ความหมายของ สื่อสังคมออนไลน์ (Social media) หมายถึง ช่องทางการสื่อสารผ่านเว็บไซต์ และโปรแกรมประยุกต์บนสื่อใดๆ ที่มีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต ซึ่งผู้ใช้สามารถสื่อสารเนื้อหาต่างๆ กันได้ เช่น twitter.com, facebook.com, youtube.com, weblog ต่างๆ

Boissevain (1974) ให้ความหมายของ เครือข่ายทางสังคม ว่าเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคล โดยมีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน

Borgatta (1992) ให้ความหมายของ เครือข่ายทางสังคม (Social Network) ว่าเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมในรูปแบบที่แสดงให้การจัดเรียงความสัมพันธ์ (Patterned Arrays of Relationship) ระหว่างปัจเจกชน (Individual) ที่ร่วมกระทำการใดๆ ในสังคม

Bruce (2006) ให้ความหมายของ เครือข่ายทางสังคม ว่าเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมของปัจเจกชน ซึ่งนักสังคมวิทยาถือว่าเป็นหน่วยวิเคราะห์ทางการศึกษา และใช้วิธีศึกษาโดยการสังเกตก่อนที่จะเขียนเป็นแผนที่ปฏิสัมพันธ์

Mayfield (2008) ให้ความหมายของ Social media ว่าเป็นกลุ่มของสื่อออนไลน์รูปแบบใหม่ ที่มีลักษณะต่างๆ คือ ก่อเกิดการมีส่วนร่วม เปิดใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็น คำ

วิจารณ์ การแบ่งปันสารสนเทศ การสนทนาแบบสองทาง ก่อเกิดชุมชนออนไลน์ และก่อเกิดการเชื่อมโยงกันทั้งเว็บไซต์ต่างๆ แหล่งข้อมูลและบุคคล

SEO (2011) ได้ให้ความหมายของ Social media คือ สื่อในสังคมออนไลน์ที่นิยมใช้งานกันมากและมีการใช้งานในรูปแบบของการสื่อสารสองทาง (Interactive) ซึ่งผู้ใช้งานสามารถเข้าถึง Social media ประเภทต่างๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว โดยผู้ใช้งานสามารถแบ่งปันความรู้ ข้อมูล ข่าวสารต่างๆ ให้แก่กันได้อย่างอิสระและสามารถโต้ตอบแสดงความคิดเห็นกันได้อย่างทันทีทันใด

สรุปความหมายของ สื่อสังคมออนไลน์ คือ การใช้อินเทอร์เน็ตในการติดต่อสื่อสารจากบุคคลหนึ่งไปยังพื้นที่สาธารณะ เพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคน ด้วยวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน การตัดสินใจเลือกขึ้นอยู่กับทัศนคติของผู้ใช้งานและข้อกำหนดของเว็บไซต์ที่ให้บริการ โดยไม่จำกัดเวลา มีข้อมูลที่เป็นสาธารณะสามารถร่วมกันทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยไม่รู้จักกันมาก่อน ประเด็นที่น่าสนใจคือผู้ใช้สามารถสร้างตัวตนเสมือนจริงหรือตรงกันข้ามกับความจริงได้ เครือข่ายสังคมออนไลน์สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลแต่ละบุคคล หรือกลุ่ม หรือองค์กร ผ่านรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ในด้านต่างๆ เช่น กิจกรรม การสื่อสาร การพึ่งพา การแลกเปลี่ยน การเรียนรู้ ตลอดจนมีเป้าหมายร่วมกัน ผลของการปฏิสัมพันธ์จากเครือข่ายสังคมออนไลน์อาจนำไปสู่ทิศทางที่ดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับทัศนคติในการวิเคราะห์ และการเรียนรู้ที่จะสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เป็นไปตามเป้าหมายของกลุ่มคนในเครือข่ายนั้น

3.2 ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการเรียนของ มสธ. เป็นการเรียนโดยลำพังจึงควรนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามามีใช้ในการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่นและช่วยขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งถูกพัฒนาเป็นระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตรวมกับการนำเทคโนโลยีมัลติมีเดียมาประยุกต์ใช้ในการศึกษา (Norazah, Halimah & Rosseni, 2005) จนเป็นที่ยอมรับจากนักการศึกษาว่าเป็นระบบที่สามารถนำมาใช้ในการถ่ายทอดเนื้อหาและสามารถนำมาใช้ในการบริหารจัดการเรียนการสอนได้ โดยอาศัยเทคโนโลยีทางคอมพิวเตอร์ในระบบเครือข่ายที่มีการจัดการและมีรูปแบบการนำเสนอที่หลากหลายแบบทันทีทันใด มีความยืดหยุ่นในวิธีการเรียนการสอน การเรียนการสอนผ่านเว็บจึงเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ช่วยขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับผู้ที่ต้องการแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เป็นทางเลือกในการแสวงหาความรู้ของผู้ที่สนใจในความรู้นั้นๆ นอกจากนั้นการจัดการเรียนการสอนผ่านเว็บยังสามารถนำมาใช้สนับสนุนการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อีกด้วย (McInnis, 2002)

Olsy Sorokina (2015) กล่าวว่า สื่อสังคมออนไลน์สามารถแบ่งได้เป็น 8 ประเภท ดังนี้

1. Relationship networks คือ เครือข่ายความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่สำคัญ เช่น Facebook ในขณะที่เครือข่ายความสัมพันธ์ส่วนตัวไม่ใช่ชนิดที่เก่าแก่ที่สุดของสื่อสังคมออนไลน์ เรียกว่า ผู้ใช้สามารถกำหนดได้เป็นส่วนใหญ่ ช่องทางเหล่านี้เป็นที่นำเสนอต่อสาธารณะ ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นที่รู้จัก โปรไฟล์มีข้อมูลมากมายเกี่ยวกับผู้ใช้ และส่วนใหญ่ต้องการให้ผู้ใช้ลงทะเบียนด้วยชื่อจริง เครือข่ายความสัมพันธ์ทำให้เกิดการสื่อสารได้ทั้งหมดในที่เดียวบนห้องส่วนตัวด้วยระยะเวลาที่รวดเร็ว ข้อความส่วนตัวสามารถปรับปรุงร่วมกันบนเครือข่ายได้ในคลิกเดียว แตกต่างจากเครือข่ายความสัมพันธ์อื่นๆที่ช่วยให้สามารถทำงานเชื่อมต่อกับผู้เชี่ยวชาญด้านอื่น ๆ และแบ่งปันคำแนะนำไปยังเครือข่ายความสัมพันธ์ที่ช่วยให้สามารถค้นหาผู้ใช้งานอื่นๆได้ในพื้นที่ของส่วนตัว

2. Media sharing networks คือ เครือข่ายสื่อที่ใช้ร่วมกันเป็นประเภทของเครือข่ายสังคมที่จัดเป็นประเภทหลักของสื่อที่ใช้ร่วมกันในหมู่ผู้ใช้ Facebook และ Twitter มีวิดีโอและแชร์ภาพ แต่ส่วนใหญ่ของโพสต์ที่ใช้ร่วมกันในช่องทางเหล่านี้จะมีข้อความเป็นหลัก สำหรับช่องทางเช่น Flickr หรือ Instagram มีการมุ่งเน้นผู้ใช้เป็นหลักต้องเลือกอัปโหลดและแก้ไขไฟล์ภาพก่อนที่จะดำเนินการกับสิ่งอื่น ๆ เช่นคำอธิบายภาพหรือกล่าวถึงของผู้อื่น ในทำนองเดียวกันกับเว็บไซต์เช่น YouTube, Vimeo และ Snapchat ใช้วิดีโอเป็นโหมดหลักของการสื่อสาร

3. Online reviews คือ ความคิดเห็นออนไลน์ ตามสถานที่ให้บริการการตรวจสอบ เช่น Yelp และ Urbanspoon เป็นเครือข่ายทางสังคมส่วนบุคคลนำมาใช้กับตำแหน่งทางภูมิศาสตร์มากขึ้น เลือกที่จะให้คำปรึกษาทางอินเทอร์เน็ตพร้อมกับเพื่อน สำหรับคำแนะนำที่ดีที่สุดของจุดรับประทานอาหาร มีเว็บไซต์เพื่อตรวจสอบจากโรงแรม ร้านอาหาร และผู้ใช้ความคิดเห็นจะมีน้ำหนักมากขึ้น ได้แก่เว็บไซต์เช่น Airbnb และ Uber ผู้ให้บริการที่ใหญ่ที่สุดในระบบเศรษฐกิจร่วมกันที่เกิดขึ้นใหม่อาศัยการแสดงความเห็นตามลำดับเพื่อกำหนดผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการให้บริการ

4. Discussion forums คือ กระดานสนทนา เป็นประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่เก่าแก่ที่สุด ก่อนที่เราจะเชื่อมต่อกับเพื่อนที่มหาวิทยาลัยแห่งแรกของเราใน Facebook ของเรา พูดถึงวัฒนธรรม สถานการณ์ปัจจุบัน และขอความช่วยเหลือเกี่ยวกับฟอรัม เป็นเรื่องที่ปรารถนาโดยไม่มีเงื่อนไขที่จะได้รับการแบ่งของความรู้โดยรวมที่บัญชี สำหรับการเข้าถึงที่กว้างและผู้ใช้จำนวนมากในฟอรัมเช่น Reddit เช่นเดียวกับฟอรัมอื่น ๆ เช่น Quora และ Digg, seldomly ต้องใช้ชื่อจริงของบุคคลในการลงทะเบียนและการโพสต์เพื่อให้สามารถเปิดเผยข้อเท็จจริงจากบุคคลนั้นจริง

5. Social publishing platforms คือ แพลตฟอร์มการเผยแพร่สังคม ซึ่งประกอบด้วยบล็อกและไมโครบล็อก และเนื้อหาที่เขียนแบบสั้นสามารถใช้ร่วมกันกับผู้อื่น แพลตฟอร์มเหล่านี้มีตั้งแต่เครือข่ายการทำงานร่วมกันแบบ real-time เช่น Twitter ซึ่งขณะที่ยังคงวางไว้อย่างเป็นทางการในหมวดหมู่ของแพลตฟอร์ม microblogging ที่ไม่ได้รวมอยู่ตามปกติในหมวดหมู่บล็อกโดย

ผู้ใช้ส่วนใหญ่และ Tumblr ซึ่งกำลังต่อสู้เพื่อชื่อเสียงของสำนักพิมพ์โต้ตอบทางสังคมที่ดีที่สุด เพื่อบล็อกแพลตฟอร์มแบบดั้งเดิมเช่น WordPress และบล็อกเกอร์ มากขึ้น

6. Bookmarking sites คือ เว็บไซต์บุ๊กมาร์ค เป็นการค้นพบเนื้อหาออนไลน์เป็นงานที่ยาก ให้พบเนื้อหาที่น่าสนใจที่มีประโยชน์ ด้วยเครื่องมือค้นหาเช่น Google แต่บางครั้งอาจมีเพียงความคิดที่คลุมเครือของเนื้อหาที่ต้องการอ่าน หรือเว็บไซต์บุ๊กมาร์คเป็นบริการเว็บ เช่น StumbleUpon, Pinterest และ Flipboard ให้ผู้ใช้เก็บรวบรวมเนื้อหาจากที่อื่น ๆ บนอินเทอร์เน็ตและบันทึกลงในบัญชีของพวกเขา เนื้อหานี้สามารถเลือกเป็นแบบส่วนตัวหรือสาธารณะได้ และสามารถแชร์ร่วมกันกับผู้อื่นได้ เว็บไซต์บุ๊กมาร์คจะแนะนำเนื้อหาคล้ายกับการเชื่อมโยงภาพที่ได้บันทึกไว้แล้วบนเครือข่าย

7. Interest-based networks คือ เครือข่ายตามความสนใจที่นำเสนอโดยสื่อสังคมเป็นความสามารถในการที่จะหาคนที่มีความสนใจร่วมกัน เช่น Facebook และ LinkedIn และ Google+ ชุมชนที่ทุ่มเทให้การสำรวจที่น่าสนใจเช่น Last.fm สำหรับนักดนตรีและคนรักดนตรี และ Goodreads สำหรับผู้เขียนและผู้อ่านตัวยง

8. E-Commerce คือ ธุรกิจทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นแนวโน้มใหญ่ที่เกิดขึ้นในทุกประเภทของสื่อสังคมเป็นความสามารถในการดูสินค้า และซื้อสินค้าที่ต้องการด้วยการคลิกปุ่มเว็บไซต์เช่น Polyvore ผลิตภัณฑ์รวมจากร้านค้าปลีกที่แตกต่างกันในตลาดออนไลน์ที่เดียวและให้บริการ เช่น Etsy ช่วยให้ธุรกิจขนาดเล็กและ crafters ที่ขายผลิตภัณฑ์ของตนโดยไม่ต้องก่อสร้างร้าน E-commerce ได้รับการรับรองโดยเครือข่ายจำนวนมาก ประเภทที่มีฟังก์ชันที่แตกต่างกัน เช่น Pinterest, Twitter และ Facebook

Tim Grahl (2016) กล่าวว่า สื่อสังคมออนไลน์สามารถแบ่งได้เป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. Social Networks คือ เครือข่ายทางสังคมที่ให้บริการที่ช่วยให้สามารถเชื่อมต่อกับคนอื่น ๆ ที่น่าสนใจที่มีลักษณะคล้ายกัน ประกอบด้วยรายละเอียดวิธีการต่างๆในการโต้ตอบกับผู้อื่น ๆ ความสามารถในการตั้งคากลุ่ม ฯลฯ นิยมมากที่สุดคือ Facebook และ LinkedIn

2. Bookmarking Sites คือ เว็บไซต์บุ๊กมาร์คที่ให้บริการที่ช่วยให้สามารถบันทึกจัดระเบียบและจัดการการเชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์ต่าง ๆ และทรัพยากรทั่วอินเทอร์เน็ต ส่วนใหญ่อนุญาตให้ "แท็ก" การเชื่อมโยงเพื่อให้ง่ายต่อการค้นหาและแบ่งปัน ที่นิยมมากที่สุด

3. Social News คือ ข่าวสังคมเป็นบริการที่ช่วยให้ผู้ใช้โพสต์รายการข่าวต่างๆหรือลิงก์ไปยังบทความนอกและจากนั้นช่วยให้ผู้ใช้สามารถ "โหวต" ที่รายการ ในการลงคะแนนเสียงเป็นหลักด้านสังคมเป็นรายการที่ได้รับการโหวตมากที่สุดจะปรากฏเด่นชัดมากที่สุด ชุมชนตัดสินใจว่ารายการข่าวที่ได้รับความเห็นจากผู้คนมากขึ้น ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ Digg และ Reddit

4. Media Sharing คือ การใช้สื่อร่วมกันเป็นบริการที่ช่วยให้อัปโหลดและแบ่งปันสื่อต่างๆ เช่น ภาพและวิดีโอ บริการส่วนใหญ่จะมีลักษณะทางสังคมเพิ่มเติมเช่นรูปแบบการแสดงความคิดเห็น ฯลฯ นิยมมากที่สุดคือ YouTube และ Flickr

5. Microblogging คือ บริการที่มุ่งเน้นการปรับปรุงสั้น ๆ ที่จะผลักดันให้ออกไปให้คนที่สมัครรับการปรับปรุง ได้รับความนิยมมากที่สุดคือทวิตเตอร์

6. Blog comments and forums คือ ฟอรัมออนไลน์อนุญาตให้สมาชิกที่จะถือการสนทนาโดยการโพสต์ข้อความ ความคิดเห็นใน Blog มีความคล้ายคลึงกัน ยกเว้นผู้ใช้บริการจะแนบความคิดเห็นที่แปลกใหม่ให้กับบล็อกและมีการอภิปรายรอบหัวข้อของการโพสต์บล็อก มีบล็อกและฟอรัมยอดนิยมจำนวนมาก

ภิเชก ชัยนิรันดร์ (2553) ได้แบ่งประเภทของ Social media ทางการตลาดเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. Blog หรือ Web Blog เป็นการจัดการเนื้อหา (Content Management System: CMS) รูปแบบหนึ่ง ที่ทำให้ผู้ใช้ (Post) สามารถเขียนบทความและทำการเผยแพร่ได้ง่ายไม่ยุ่งยากในการเรียนรู้ภาษา HTML หรือโปรแกรมเขียนเว็บไซต์อื่นๆ ทั้งนี้การร้อยเรียงเนื้อหาจะเรียงจากเนื้อหาล่าสุดก่อนตามลำดับเวลา (Chronological Order) การเกิดของ Blog เปิดโอกาสให้ผู้ใช้ที่มีความสามารถในด้านต่างๆสามารถเผยแพร่ความรู้ด้วยการเขียนได้อย่างเสรีไม่มีข้อจำกัดเรื่องเทคนิคอย่างในอดีต ทำให้ Blog เกิดขึ้นจำนวนมากและเพิ่มเนื้อหาให้กับโลกออนไลน์เป็นจำนวนมากมหาศาล นอกจากนี้เครื่องมือที่สำคัญที่ทำให้เกิดลักษณะของ Social คือการเปิดให้เพื่อนๆเข้ามาแสดงความคิดเห็นได้

2. Twitter และ Microblog อื่นๆ เป็นรูปแบบหนึ่งของ Blog ที่จำกัดขนาดของการ Post แต่ละครั้งที่จำนวน 140 ตัวอักษร ผู้ออกแบบ Twitter สร้างเพื่อให้ผู้ใช้เขียนเรื่องราวของตนเอง แต่ผู้ใช้นำไปใช้ในการเพิ่มยอดขาย สร้าง Brand ทางธุรกิจ เป็นเครื่องมือในการบริหารความสัมพันธ์ของลูกค้า (CRM) นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์บทความใหม่ๆบน Blog ของเราได้ด้วย Twitter เป็นที่นิยมอย่างรวดเร็วทำให้เกิดเว็บไซต์ประเภท Social Network ต่างๆ มีการเพิ่ม Feature ให้ผู้ใช้บอกได้ว่าตอนนี้กำลังทำอะไรกันอยู่เป็นการนำ Microblog เข้าเป็นส่วนหนึ่งด้วยนั่นเอง

3. Social Networking เป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงเรากับเพื่อนๆ จนกลายเป็นสังคมทำให้ผู้ใช้เริ่มต้นสร้างตัวตนของตนเองในส่วนของ Profile ประกอบด้วยข้อมูลส่วนตัว (Info) รูป (Photo) การจดบันทึก (Note) หรือการใส่วิดีโอ (Video) และอื่นๆ นอกจากนี้ Social Networking ยังมีเครื่องมือสำคัญในการสร้างจำนวนเพื่อนให้มากขึ้น คือ ในส่วนของ Invite Friend และ Find Friend รวมถึงการสร้างเพื่อนจากเพื่อนของเพื่อนอีกด้วย

เว็บไซต์ที่มีลักษณะของ Social Networking อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ประเภทแรกจะสนใจการสร้างเครือข่ายระหว่างเพื่อนๆ หรือครอบครัว เช่น Facebook, Hi5 หรือ Myspace และอีกประเภทคือการสร้างเครือข่ายเชิงธุรกิจที่เปิดให้ใส่ Resume และข้อมูลเชิงอาชีพต่างๆ เช่น LinkedIn หรือ Plaxo เป็นต้น

4. Media Sharing เป็นเว็บไซต์ที่เปิดโอกาสให้สามารถ upload รูปหรือวิดีโอ เพื่อแบ่งปันให้กับครอบครัว เพื่อนๆ หรือสาธารณชน เว็บไซต์ปัจจุบันไม่จำเป็นต้องลงทุนถ่ายทำรายการในราคาสูง แต่สามารถצלกล้องดิจิทัลราคาถูกลงๆ ถ่ายทอดความคิดในรูปแบบวิดีโอ จากนั้นสามารถนำขึ้นเว็บไซต์ Media sharing เช่น Youtube หากวิดีโอเป็นที่ชื่นชอบจะทำให้เกิดการบอกต่ออย่างแพร่หลาย หรือสามารถขายสินค้าที่เน้นดีไซน์ที่สวยงามโดยการถ่ายรูปแล้วนำขึ้นสู่เว็บไซต์ เช่น Flickr เพื่อให้ลูกค้าชมสินค้าหรือใช้เป็นเครื่องมือในการนำชมโรงงานหรือบรรยากาศในการทำงานของกิจการ เป็นต้น หรือ Multiply ที่นิยมนำรูปภาพที่ตนเองถ่ายมาแสดงฝีมือเหมือนเป็นแกลลอรี่ส่วนตัว ทำให้ผู้ว่าจ้างได้เห็นฝีมือก่อนจะทำการว่าจ้าง

5. Social News and Bookmarking เป็นเว็บไซต์ที่เชื่อมโยงบทความหรือเนื้อหาในอินเทอร์เน็ตโดยผู้ใช้เป็นผู้ส่งและเปิดโอกาสให้คะแนนและโหวตได้ จึงทำให้มหาชนสามารถกลั่นกรองว่าบทความหรือเนื้อหาใดเป็นที่น่าสนใจที่สุด ส่วนของ Social Bookmarking เป็นการเปิดโอกาสให้คุณสามารถ Bookmark เนื้อหาหรือเว็บไซต์ที่ชื่นชอบผ่านออนไลน์และเนื้อหาในส่วนที่เราทำ Bookmark สามารถแบ่งปันให้คนอื่น ๆ ด้วยการบอกต่อและให้คนอื่นเข้ามายังเว็บไซต์หรือ Campaign การตลาดที่ต้องการได้

6. Online Forums เป็นรูปแบบของ Social media ที่เก่าแก่ที่สุดเป็นการให้ผู้คนเข้ามาพูดคุยในหัวข้อที่พวกเขาสนใจอาจเป็นเรื่อง เพลง หนังสือ การเมือง กีฬา สุขภาพ หนังสือ การลงทุนและอื่นๆ อีกมากมาย ทำการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แสดงข้อมูลข่าวสารตลอดจนการแนะนำสินค้าหรือบริการต่างๆ นักการตลาดควรสนใจเนื้อหาที่พูดคุยใน Forums เหล่านี้ เพราะบางครั้งอาจเป็นคำวิจารณ์เกี่ยวกับตัวสินค้าและบริการของเรา ซึ่งเราสามารถเข้าไปทำความเข้าใจแก้ไขปัญหาตลอดจนสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า เว็บไซต์ประเภท Forums อาจเป็นเว็บไซต์ที่เปิดให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยเฉพาะหรืออาจเป็นส่วนหนึ่งในเว็บไซต์เนื้อหาต่างๆ

สรุปได้ว่า ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์สามารถแบ่งได้ตามลักษณะการใช้งานของสื่อสังคมออนไลน์นั้นๆ ได้แก่ สื่อสังคมออนไลน์ที่แบ่งปันข้อมูลร่วมกัน สื่อสังคมออนไลน์ที่มีลักษณะเชื่อมโยงความสัมพันธ์ต่างๆ สามารถแบ่งปันคำแนะนำต่างๆ และค้นหาผู้ใช้งานอื่นๆ ได้ในพื้นที่ส่วนตัวของตนเอง เป็นเครือข่ายที่มีการแบ่งปันสื่อต่างๆ ใช้แสดงความคิดเห็นออนไลน์ เป็นกระดานสนทนา เป็นการค้นหาเนื้อหาออนไลน์ที่ผู้ใช้เก็บรวบรวมเนื้อหาจากที่อื่นๆ บนอินเทอร์เน็ต แล้วนำมาเชื่อมโยงบันทึกไว้บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นเครือข่ายตามความสนใจในเรื่องต่างๆ ของผู้ใช้ ทำธุรกิจทางอิเล็กทรอนิกส์

3.3 สื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน

ภาพประกอบ 5 สื่อสังคมออนไลน์ยอดนิยมของคนใช้อินเทอร์เน็ตประจำปี 2559

ที่มา: ETDA Thailand. (2559). Retrieved August 31, 2116, from <https://www.facebook.com/MacThaiNews/posts/190424531368651>

จากผลสำรวจ ETDA ประจำปี 2559 ถึงพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ต ในมิติของสื่อสังคมออนไลน์ยอดนิยมที่ถูกใช้งานมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ Youtube Facebook และ Line ที่มีผู้ใช้คิดเป็นร้อยละ 97.3, 94.8 และ 94.6 มีดังนี้

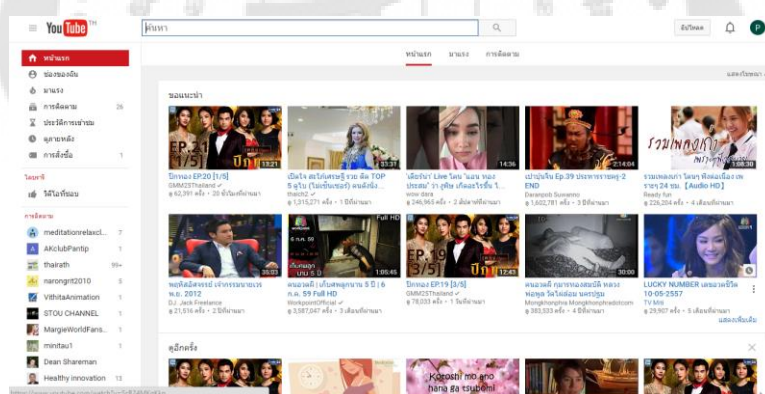
1. Youtube เป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่กลุ่ม Gen Y และ Gen Z นิยมใช้กันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.8 และ 98.6 ตามลำดับ รองลงมา คือ Facebook คิดเป็นร้อยละ 97.9 และ 93.8 ตามลำดับ ส่วนอันดับ 3 คือ Line คิดเป็นร้อยละ 97.2 และ 91.4 ตามลำดับ

2. Line เป็นแอปพลิเคชันที่กลุ่ม Baby Boomer และ Gen X นิยมใช้ในการติดต่อสื่อสารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.5 และ 96.2 ตามลำดับ รองลงมา คือ Youtube คิดเป็นร้อยละ 89.3 และ 95.3 ตามลำดับ ส่วนอันดับ 3 คือ Facebook คิดเป็นร้อยละ 86.5 และ 93.9 ตามลำดับ

3. Facebook เป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่มีปริมาณการใช้งานบ่อยที่สุดเป็นอันดับ 1 รองลงมา เป็น Line และ Youtube โดยมีสัดส่วนของผู้ใช้งาน คิดเป็นร้อยละ 84.2, 82.0 และ 76.9 ตามลำดับ

1. Youtube

Youtube เป็นเว็บไซต์ที่แสดงผลวิดีโอในลักษณะ adobe flash มีเนื้อหาเป็นวิดีโอที่มีความหลากหลาย เช่น รายการโทรทัศน์ มิวสิควิดีโอ วิดีโอจากทางบ้าน โฆษณา หรือตัวอย่างภาพยนตร์ เปรียบเสมือนการนั่งดูโทรทัศน์ที่บ้านแต่ไม่มีตารางออกอากาศอย่างชัดเจน ผู้ใช้สามารถเลือกชมรายการต่างๆ ด้วยการค้นหาโดยใช้คำค้น (keyword) ที่เกี่ยวข้อง และผู้ใช้สามารถนำวิดีโอไปใส่ไว้ในบล็อกหรือเว็บไซต์ส่วนตัวได้อีกด้วย การสร้างเว็บไซต์ youtube ได้แนวความคิดจากการที่เฮอร์ลีย์กับเงินต้องการทำเว็บไซต์ที่สามารถแลกเปลี่ยนคลิปวิดีโอออนไลน์ได้หลังจากที่พวกเขาเจอปัญหาในการพยายามจะส่งคลิปวิดีโองานปาร์ตี้ซึ่งจัดที่อพาร์ทเมนต์ของเงินในซานฟรานซิสโกที่เพิ่งถ่ายเสร็จเพื่อให้คนอื่นๆ ได้ชม ก่อตั้งเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ปี 2005 youtube เป็นช่องทางที่ดีในการเรียนรู้ด้านวิชาการ ทักษะ ความบันเทิง ข่าวสาร เหมาะสำหรับการทำตลาดบนสังคมออนไลน์ในการเผยแพร่สิ่งที่ต้องการให้ผู้อื่นจำนวนมาก ได้รับรู้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ดังนั้นจึงเป็นประโยชน์ในการทำโฆษณาสินค้าการประชาสัมพันธ์การร่วมกิจกรรม รวมถึงการค้าขายเชิงพาณิชย์ได้อีกด้วย (ศราวุธ ชาติโสสม. 2555: 13-15)

ภาพประกอบ 6 Youtube

ที่มา: Youtube. (2016). Retrieved October 12, 2116, from <https://www.youtube.com/?gl=TH&hl=th&app=desktop>

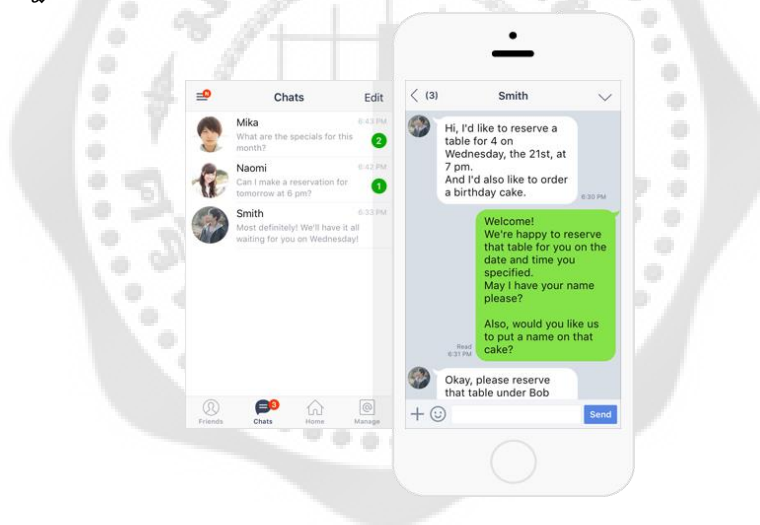
ส่วนประกอบของ youtube มี 5 ส่วนหลักๆ (ศราวุธ ชาติโสสม. 2555: 21) ดังนี้

1. ช่องใส่คำค้นวิดีโอที่ต้องการ
2. ส่วนของสมาชิกในการ login เข้าใช้งาน
3. ส่วนหมวดหมู่ของวิดีโอเพื่อความสะดวกในการรับชม

4. ส่วนที่แสดงวิดีโอล่าสุดที่มีการอัปโหลดขึ้น youtube จะแสดงเวลาในการอัปโหลดด้วย
5. ส่วนโฆษณาและวิดีโอแนะนำของ youtube

2. LINE

Line เป็น application ที่ใช้ให้ดาวน์โหลดฟรีอย่างไม่มีเงื่อนไข ไม่มีค่าใช้จ่ายรายเดือน ไม่มีการบังคับเก็บเงินเพิ่มเติมภายหลัง (นอกจากสติกเกอร์ที่ต้องซื้อเพิ่ม) จึงทำให้เป็นที่นิยมในการดาวน์โหลดมาใช้งาน จุดเด่นของ line คือสติกเกอร์ที่ใช้ในการแสดงอารมณ์แทนการพูดคุย สติกเกอร์เป็นรูปภาพตัวการ์ตูนขนาดใหญ่ลายเส้นสวยมีทั้งรูปเต็มตัวครึ่งตัวในท่าทางต่างๆ มีการแสดงสีหน้าที่หลากหลายเพื่อสื่อความรู้สึกนึกคิดไปยังคู่สนทนา สติกเกอร์มีทั้งแบบให้โหลดฟรีและแบบชำระเงิน มีลายใหม่ๆ จำนวนมากไม่ซ้ำกัน นอกจากนี้สติกเกอร์ยังนำการ์ตูนนิเมชันหรือภาพยนตร์ที่มีชื่อเสียงมากมายมาออกแบบเป็นสติกเกอร์ให้ผู้ที่ชื่นชอบ มาดาวน์โหลดและต้องชำระเงิน เช่น doraemon conan kitty IronMan และอื่นๆ นอกจากนี้ line ยังมีการออกแบบเพื่อรองรับในทุกระบบปฏิบัติการของสมาร์ทโฟนและแท็บเล็ตทั้ง ios android blackberry windows phone และ nokia asha (อณฺฏณ เชื้อไทย. 2556: 19-26)

ภาพประกอบ 7 LINE

ที่มา: LINE@. (2016). Retrieved October 12, 2116, from <http://at.line.me/th/>

การใช้งานที่สำคัญของ line หลักๆ (อณฺฏณ เชื้อไทย. 2556: 31-32) ดังนี้

1. สามารถส่งข้อความหากันได้ทุกที่ทุกเวลาที่อินเทอร์เน็ตเข้าถึง
2. สามารถทราบสถานะการอ่านข้อความของเพื่อนหรือคู่สนทนา ทันทีเมื่อคู่สนทนาเปิดอ่าน
3. สามารถใช้งานข้ามระบบปฏิบัติการได้และใช้งานในคอมพิวเตอร์ windows, mac ได้

4. สามารถโทรหากันได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม
5. สามารถส่ง emoji, stickers และ emoticons แสดงความรู้สึกแทนข้อความ
6. สามารถดาวน์โหลดสติ๊กเกอร์เพิ่มเติมได้ มีทั้งแบบแจกฟรีและเสียค่าใช้จ่าย
7. สามารถส่งรูปภาพ คลิปวิดีโอ เสียง ให้คู่สนทนาได้ทั้งแบบเดี่ยวและแบบกลุ่ม
8. สามารถแชร์สถานที่ที่คุณอยู่ในปัจจุบัน ให้กับคู่สนทนาหรือเพื่อนได้
9. สามารถตั้งกลุ่มเพื่อแท็กหลายคนได้มากถึง 100 คน
10. สามารถตั้งกระตู่ในกลุ่มได้ (เฉพาะเพื่อนในกลุ่มเท่านั้นที่จะเห็นกระตู่)
11. สามารถเพิ่มเพื่อนได้หลายวิธีทั้งการ search, หา line id, จากบัญชีรายชื่อ, qr code และการเขย่าเครื่องพร้อมกัน
12. สามารถเล่นเกมแข่งขันกับเพื่อนที่อยู่ในรายชื่อได้ (ต้องดาวน์โหลดเกมเพิ่มเติม)
13. สามารถส่ง E-card ภาพวาดถ่ายรูปแต่งรูปแล้วส่งให้เพื่อนทาง line ได้ทันที
14. สามารถตั้งสถานะโพสรูปภาพเพื่อแชร์เรื่องราวของตัวเองหรือประชาสัมพันธ์ผลงาน แจ้งข่าวสารต่างๆผ่านทาง Timeline ได้เช่นเดียวกับ facebook
15. สามารถตั้ง office accounts สำหรับประชาสัมพันธ์ข่าวสารของสินค้าและบริการในวงกว้าง (ต้องมีการสมัคร ยืนยันเรื่อง และเสียค่าใช้จ่ายสูงมาก)

3. Facebook

Marquez (2011) ได้กล่าวถึง Facebook ว่าเป็นเว็บไซต์เครือข่ายสังคมสำหรับติดต่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร Facebook เปิดใช้งานเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547 โดย Mark Elliot Zuckerberg ผู้เรียนจากมหาวิทยาลัยฮาร์เวิร์ด (Harvard University) ในช่วงแรกๆ Facebook เปิดให้ใช้งานเฉพาะผู้เรียนมหาวิทยาลัยฮาร์เวิร์ด ต่อมาได้ขยายตัวออกไปใช้สำหรับมหาวิทยาลัยทั่วสหรัฐอเมริกา และตั้งแต่วันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2547 ได้ขยายให้บุคคลทั่วไปได้ใช้งานจนถึงปัจจุบัน

ภาพประกอบ 8 Facebook

ที่มา: Quartz. (2016). Retrieved October 12, 2116, from <http://qz.com/>

เฟสบุ๊ค เป็นเว็บไซต์ประเภทสื่อสังคมออนไลน์ คือ บริการผ่านเว็บไซต์ที่เป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างบุคคลแต่ละคนที่มีเครือข่ายสังคมของตัวเองผ่านเน็ตเวิร์คอินเทอร์เน็ต โดยผู้ใช้สามารถสร้างหน้าโปรไฟล์ของตนได้ ที่ประกอบไปด้วย รูปภาพ ข้อมูลส่วนตัว เพื่อไว้สำหรับติดต่อสื่อสารกับเพื่อน หรือผู้ใช้อื่นๆ ผ่านทางการสนทนา หรือการส่งข้อความ ผู้ใช้สามารถสร้างหรือเข้าร่วมกลุ่มที่ตนเองสนใจ และสามารถกด Like Pages ที่ตนเองชอบได้ ผู้ใช้สามารถเลือกการตั้งค่าความเป็นส่วนตัวของตนเอง เพื่อกำหนดให้ว่าใครสามารถมองเห็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ใช้ส่วนไหนได้บ้าง เว็บไซต์นี้ให้อิสระแก่ผู้ใช้ และยังสามารถสร้างรายได้ ให้เจ้าของธุรกิจโดยการลงโฆษณา ผู้ใช้สามารถลงอัลบั้มรูป โดยไม่จำกัดจำนวนภาพ และสามารถตั้งค่าความเป็นส่วนตัวในแต่ละอัลบั้ม และจำกัดกลุ่มของผู้เข้าใช้สามารถเข้าดูอัลบั้มได้ ยกตัวอย่างเช่น อัลบั้มที่เป็นส่วนตัว สามารถกำหนดให้เพื่อนของตนเองดูเท่านั้น สามารถ Tag รูปภาพของเพื่อน หรือส่งให้เพื่อน หรือ แสดงความคิดเห็นรูปของเพื่อน สามารถแชร์ไฟล์วิดีโอ เพลง นำเข้าบริการเว็บไซต์ บล็อกจากที่อื่น แล้วยังมีระบบการสนทนาออนไลน์ที่ผู้ใช้สามารถติดต่อสื่อสารกับเพื่อน แล้วยังรองรับกับการบริการผ่านทางมือถือ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2559)

ส่วนประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งในเฟสบุ๊ค (Facebook) แบ่งเป็นส่วนหลักๆ ดังนี้

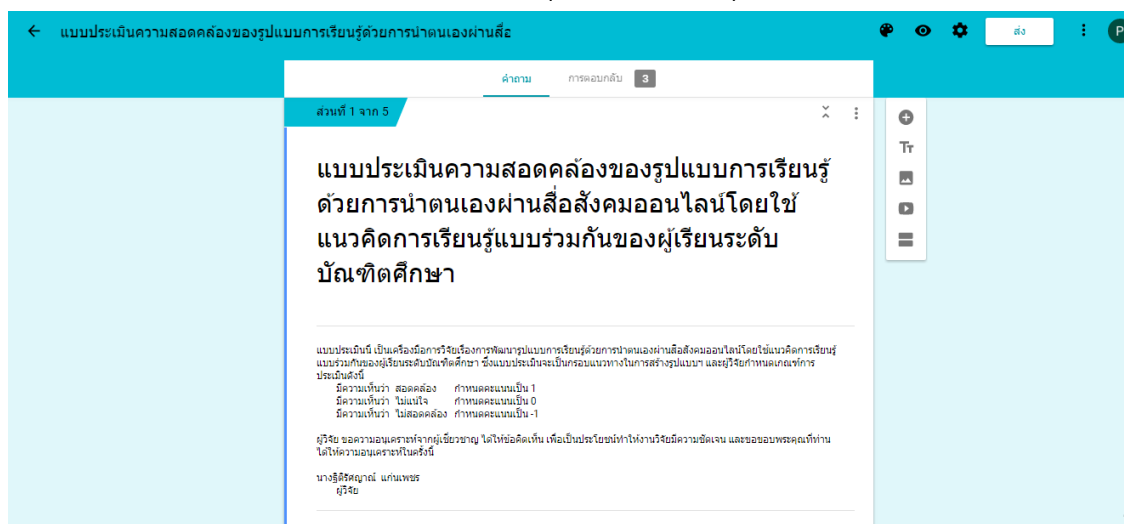
1. ส่วนของข้อมูลส่วนตัว (My Profile) เป็นหน้าที่สองที่ผู้เล่นสามารถแสดงความเป็นตัวตน ซึ่งจะมีข้อมูลส่วนบุคคล ข้อความ รายการเพื่อน กลุ่ม การจัดการความเป็นส่วนตัวของข้อมูล ถือเป็นหน้าหลักที่จะบ่งบอกความเป็นตัวตนของแต่ละคน ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ใช้ที่เพื่อนๆ และคนในเครือข่ายของผู้ใช้งานสามารถแบ่งปันกันได้ มีส่วนของข้อความ (Inbox) ที่เห็นเฉพาะผู้ส่งและผู้รับเท่านั้น มีรายการเพื่อน เป็นแหล่งในการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับเพื่อน จากหน้านี้ผู้ใช้งานสามารถค้นหาเพื่อนทั้งหมดได้ มีพูดคุย (Facebook Chat) ผู้ใช้งานสามารถติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกันตามเวลาจริง และมีการปรับปรุงข้อมูลส่วนบุคคลที่ผู้ใช้งานควบคุมดูแลข้อมูลด้วยตนเอง (Updated Privacy Controls) อาทิ ชื่อ นามสกุล วัน เดือน ปีเกิด เป็นต้น

2. ส่วนของแอปพลิเคชัน (Application) ซึ่งไม่ว่าจะเป็นส่วนของรูปภาพ วิดีโอ เฟสบุ๊คก็จัดว่าเป็นแอปพลิเคชันชนิดหนึ่งเหมือนกัน รวมไปถึงโปรแกรมกลุ่ม การโพสต์ข้อมูล (Post Item) และโปรแกรมเหตุการณ์ (Events) เป็นต้น

3. ส่วนของฟีเจอร์ (Feature) ทำให้ผู้ใช้สามารถใช้งานได้สะดวกทั้งภาพภายในและภายนอกเว็บ ทั้งส่วนของการแสดงผล (News Feed) การใช้งานผ่านโทรศัพท์มือถือ และการแชร์ข้อมูล (Share) เป็นต้น

นอกจาก Youtube Line และ Facebook แล้ว Google Docs ยังนำมาใช้ในการจัดการไฟล์เอกสารร่วมกัน ทำให้ไม่ยุ่งยากในการเซฟข้อมูลเป็นหลายไฟล์ สามารถแก้ไขเอกสารร่วมกันได้ แล้วเซฟเป็นไฟล์ที่อัปเดตล่าสุดเป็นไฟล์เดียว ทีมงานสามารถอัปโหลด ดาวน์โหลด ไฟล์งานไว้ในโฟลเดอร์กลางที่ทุกคนต้องใช้งานร่วมกัน นอกจากนี้ ยังสามารถนำมาใช้ทำแบบสอบถามออนไลน์

ได้อีกด้วย ลดภาระการถ่ายเอกสารแจกจ่ายไปยังทุกแผนก ซึ่งสิ้นเปลืองกระดาษแถมยังไม่ได้รับการตอบกลับอย่างรวดเร็ว (Organization Designation, 2559) Google Docs เป็นรายการแรกที่ให้บริการ Office บนเว็บไซต์ และสามารถใช้งานได้แบบฟรีๆ ไม่ต้องซื้อซอฟต์แวร์มาติดตั้ง ไม่ต้องดาวน์โหลดโปรแกรม ใช้งานได้ทันทีบนเว็บเบราว์เซอร์ เพียงเข้าไปที่ docs.google.com แล้วเข้าทำการ sign in ก็สามารถดูเอกสารที่อยู่บน Google Drive หรือ Google Docs พร้อมทั้งสามารถสร้าง, แก้ไขเอกสาร และคลิกเปิดอ่านเอกสารได้ทันที (IT24Hrs, 2559)

ภาพประกอบ 9 Google Docs

สิ่งที่ต้องมีสำหรับผู้ใช้งาน Google Docs (IT24Hrs, 2559) คือ

1. ต้องมีบัญชี Google Accounts หากไม่มีก็สมัครผ่านทาง gmail.com หรือบนมือถือ Android ก็สมัครได้ฟรีเช่นกัน
2. สำหรับผู้ใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ใ้ Notebook ระบบปฏิบัติการ Windows, Mac OS X, GNU/Linux ฯลฯ ต้องมีเว็บเบราว์เซอร์ในการรันเว็บไซต์ Google Docs ด้วย เช่น Internet Explorer , Microsoft Edge , Opera , Firefox , Safari และ Chrome เพราะ Chrome จะมีปลั๊กอินบางส่วนเข้ากับการทำงานของ Google Docs ได้
3. ต้องเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ผ่านทางช่องทางใดทางหนึ่ง เช่น Hi-Speed Internet , Wi-Fi , 3G , 4G
4. อุปกรณ์ Mobile Device อื่นๆ ทั้งบน iOS อย่างเช่น iPhone , iPod Touch , iPad และ โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต ระบบปฏิบัติการ Android ทุกรุ่น สามารถโหลดแอปที่เกี่ยวข้องกับ Google docs ได้ฟรี เช่น Google Docs , Sheet Google Slide ได้ทาง App Store และ Play Store ซึ่งตัวแอปจะออกแบบเข้ากับมือถือ iOS และ Android ให้สามารถพิมพ์งานได้สะดวกยิ่งขึ้น

3.4 สื่อสังคมออนไลน์กับการจัดการเรียนการสอน

ด้วยข้อมูลจำนวนมากที่ถูกนำเสนอในเครือข่ายสังคมออนไลน์ หากนำมาสู่การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ย่อมก่อให้เกิดผลสำคัญหลากหลายลักษณะ เช่น

1. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสังคมในห้องเรียน เนื่องจากบรรยากาศของเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารภายใต้มิติความสัมพันธ์ของคนในเครือข่าย เหตุนี้ทำให้ผู้สอนและผู้เรียนเข้าสู่อการสร้างความสัมพันธ์ภายในระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ ก็จะนำไปสู่การพัฒนาความสัมพันธ์ในสังคมจริงในทิศทางที่ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจริง นอกจากนี้ลักษณะการนำเสนอข้อมูล สถานภาพที่เป็นปัจจุบัน ทำให้ทั้งผู้สอนสามารถติดตามพฤติกรรมและประสานข้อมูลได้อย่างทันทั่วถึง
2. การกระตุ้นให้เกิดการศึกษาค้นคว้า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่กว้างขวางการตั้งประเด็นแลกเปลี่ยนข้อสงสัยต่าง ๆ ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์สามารถทำได้อย่างทันทั่วถึง และเป็นเครื่องมือสำหรับผู้สอนในการกระตุ้นผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ในขณะที่เดียวกันผู้สอนสามารถนำเสนอเนื้อหาใหม่ๆ ได้อย่างต่อเนื่องและผู้เรียนสามารถติดตามได้อย่างต่อเนื่อง
3. การส่งเสริมการศึกษาตามความสนใจและความถนัด เครือข่ายสังคมออนไลน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปแบบของเว็บบล็อกเป็นระบบที่ส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานตามความถนัดและความสนใจของทั้งผู้สอนและผู้เรียน และยังส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนขยายผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. การส่งเสริมการบันทึกและการอ่าน การเผยแพร่ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่เป็นรูปแบบของข้อเขียนในหลายลักษณะ เช่น ข้อความสั้นในระบบทวิตเตอร์ ข้อความปานกลางของเว็บ Facebook หรือข้อความยาวๆ ของระบบเว็บบล็อก เป็นต้น

Kommers (2011) ได้กล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่า

1. สื่อโซเชียลมีเดีย (เช่น Blog, Wikis, facebook, Twitter, MSN, Linked in, Flickr, etc) เป็นสื่อที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น การนำเอาสื่อประเภทเหล่านี้มาใช้ในโรงเรียนจะสนองต่อจุดประสงค์สำคัญและเป้าหมายที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้
2. การนำเอาสื่อโซเชียลมีเดียมาใช้ในโรงเรียนเป็นการจำกัดช่องทางและมีความเหมาะสมสำหรับผู้ใช้นักเรียนที่จะสามารถพัฒนารูปแบบการสื่อสารได้ด้วยตนเองโดยเฉพาะการสื่อสารจากเว็บไซต์ และเป็นระบบการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับต้น สื่อประเภทของสื่อโซเชียลมีเดียที่นำมาใช้ในการศึกษาสื่อการเรียนการสอนในปัจจุบันมีหลายประเภท ได้แก่ (Mason and Rennie, 2008)

2.1 Blogs/Web Blogs

2.2 Wikis

- 2.3 Podcasts
- 2.4 e-Portfolios
- 2.5 Social Networking
- 2.6 Social Bookmarking
- 2.7 Photo Sharing
- 2.8 Second Life
- 2.9 Online Forums
- 2.10 Video Messaging
- 2.11 e-Books
- 2.12 Instant Messaging
- 2.13 Skype
- 2.14 Games
- 2.15 Mashups
- 2.16 Mobile Learning
- 2.17 RSS Feeds
- 2.18 Youtube
- 2.19 Audio Graphics

ประเภทของสื่อโซเชียลมีเดียที่กล่าวมาข้างต้นในส่วนของการเรียนการสอนได้มีการนำสื่อโซเชียลมีเดียมาใช้งานอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อโซเชียลมีเดียบางประเภทที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย ซึ่ง Poore (2013) อาจารย์ด้านการเรียนการสอนแห่งมหาวิทยาลัยแคนเบอร์รา ประเทศออสเตรเลีย ได้จัดจำแนกกลุ่มของสื่อโซเชียลมีเดียที่มีอิทธิพลค่อนข้างสูงเป็นที่นิยมต่อการนำมาใช้ในการเรียนการสอนว่า เป็นกลุ่ม “The Big Four” ประกอบไปด้วย Blogs, Wikis, Social Networking และ Podcasting เป็นสื่อที่มีบทบาทสำคัญต่อผู้ใช้ในการสื่อสารและนำมาใช้ในการศึกษาเรียนรู้ในรูปแบบหรือลักษณะต่างๆ ในปัจจุบัน ซึ่งสื่อแต่ละประเภทต่างก็มีจุดอ่อนจุดแข็งในตัวเอง ผู้ใช้ควรพิจารณาเกี่ยวกับการนำไปใช้ให้เหมาะสม หากจำแนกหรือจัดประเภทของลักษณะการใช้หรือการให้บริการแล้ว สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. การตีพิมพ์ เช่น บล็อก, วิกีพีเดีย, เว็บรวมที่ให้ทุกคนโพสต์ข่าวหรือข้อความ
2. การแบ่งปัน เช่น วิดีโอ, รูปภาพ, ดนตรี, ลิงก์
3. การอภิปราย เช่น การเสวนา, โปรแกรมการสนทนาออนไลน์
4. เครือข่ายสังคม เช่น เครือข่ายสังคมโดยทั่วไป และเครือข่ายสังคมเฉพาะด้าน
5. การตีพิมพ์แบบไมโคร เช่น ไมโครบล็อก
6. เครื่องมือที่รวมข้อมูลจากหลากหลายแหล่งโซเชียลมีเดียเข้าด้วยกัน

สื่อสังคมหรือโซเชียลมีเดีย เป็นสื่อที่มีบทบาทและมีอิทธิพลในสังคมปัจจุบัน ซึ่งวงการศึกษและการจัดการเรียนรู้มีการนำสื่อเหล่านี้มาใช้กันอย่างแพร่หลาย ทั้งนี้เนื่องจากสื่อสังคมจะก่อให้เกิดคุณประโยชน์หลายประการ ดังที่กลุ่ม The Social media Advisory Group แห่ง Victoria University ประเทศออสเตรเลีย ดังนี้

1. เป็นการสร้างศักยภาพของการสื่อสาร/สื่อความหมาย สนองต่อความต้องการของการสื่อความหมายในการเรียนการสอนของผู้เรียนและทำให้ผู้เรียนได้รู้ถึงรูปแบบและระดับในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเรียนรู้ รวมถึงการเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ โดยใช้กระบวนการสื่อสารจากสื่อโซเชียลมีเดียเป็นตัวเชื่อมโยงประสบการณ์ดังกล่าว

2. เป็นสื่อที่ประหยัดเหมาะสมต่อการใช้ สื่อประเภทนี้เป็นสื่อที่ปรับใช้ให้เหมาะสมตามสภาพแวดล้อม ดังนั้นประสิทธิภาพและความสำเร็จจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยที่หลากหลายทั้งด้านสถานะทางสังคม และทัศนคติ การยอมรับ ดังนั้นจึงเป็นสื่อที่มีความเหมาะสมต่อการเสริมสร้างโอกาสและความรับผิดชอบของผู้ใช้ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน

3. เป็นสื่อที่ใช้สำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเสริมประสบการณ์ระหว่างกลุ่มเข้าด้วยกัน สื่อโซเชียลมีเดียก่อให้เกิดคุณประโยชน์สำคัญที่ผู้เรียนสามารถเลือกหรือสร้างช่องทางการเรียนรู้จากสื่อสังคมที่สามารถใช้การสื่อสารทำได้หลากหลายกิจกรรม

4. เป็นสื่อช่วยเสริมสร้างทักษะความรู้ได้อย่างมีวิจารณญาณ สื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถสร้างทักษะ องค์ความรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์และทักษะในการพัฒนาการใช้สื่อประเภทดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ Poore (2013) ได้กล่าวถึงคุณประโยชน์ของสื่อโซเชียลมีเดียต่อการเรียนการสอนไว้ในประเด็นต่างๆที่น่าสนใจ ดังนี้

4.1 คุณประโยชน์ด้านการเสริมสร้างสติปัญญาและความรู้ ก่อให้เกิดประโยชน์ในลักษณะต่างๆดังต่อไปนี้

4.1.1 เป็นสื่อช่วยเสริมสร้างสมรรถนะเชิงการคิดวิเคราะห์ การตีความหมาย การสังเคราะห์และการวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในระดับสูงที่เกิดจากกิจกรรมของการใช้สื่อโซเชียลมีเดียดังกล่าว

4.1.2 เป็นสื่อช่วยเสริมสร้างสมรรถนะของควมมีเหตุผล การประเมินผลและตรวจสอบ โดยใช้กิจกรรมของสื่อโซเชียลมีเดียบนเว็บในการสร้างและพัฒนาสมรรถนะทางการเรียนรู้เหล่านั้น

4.1.3 เป็นสื่อเสริมสร้างและพัฒนาสมรรถนะทางการเรียนที่มีอยู่เดิมให้สูงขึ้นทั้งด้านการอ่านและการเขียน

4.1.4 เป็นสื่อเสริมสร้างสมรรถนะในด้านทักษะหรือการมองเห็น ซึ่งสื่อประเภทนี้มุ่งเน้นที่การสร้างประสิทธิภาพของสื่อทางทักษะเป็นประการสำคัญเพื่อถอดรหัสและการสื่อความหมายเพื่อการเรียนรู้

4.1.5 เป็นสื่อเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของความเป็นสื่อเพื่อการศึกษาเรียนรู้ สื่อประเภทนี้ก่อให้เกิดคุณประโยชน์และความน่าสนใจในการใช้เพื่อการเรียนการสอนในสังคมและวัฒนธรรมการเรียนรู้ยุคใหม่

4.1.6 เป็นสื่อที่มุ่งเสริมสร้างสมรรถนะด้านประโยชน์ใช้สอย การใช้สื่อประเภทนี้ ครูผู้สอนสามารถเสริมสมรรถนะการใช้งานให้กับผู้เรียนให้สูงขึ้น เช่น การสร้าง usernames, การ upload ข้อมูล, การจัดการไฟล์ด้วยตัวเอง รวมทั้งทักษะพื้นฐานด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องทางสื่อประเภทอินเทอร์เน็ต

4.2 คุณประโยชน์ในด้านกระบวนการสื่อสาร การมีส่วนร่วม รวมทั้งการสร้างสังคม (Benefits for Communication, Collaboration and Socialization) ได้แก่

4.2.1 ด้านประสิทธิภาพกระบวนการสื่อสาร (Communication) สื่อโซเชียลมีเดียช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพการสื่อสารโดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อจะมีการส่งผ่านและเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารในรูปแบบของการสนทนาระหว่างผู้ใช้ด้วยกัน

4.2.2 สร้างประสิทธิภาพของการทำงานแบบมีส่วนร่วม (Collaboration and Participation) สื่อได้รับการออกแบบเพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานและบรรลุผลในการแก้ปัญหาของการเรียนรู้แบบร่วมกัน

4.2.3 การสร้างชุมชนของการมีส่วนร่วม (Community and Participation) สื่อโซเชียลมีเดียจะมีรูปแบบและระบบของการสร้างสังคมและชุมชนแห่งการเรียนรู้แบบร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ รวมทั้งการอภิปรายปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน

4.2.4 การสร้างสังคมของการมีส่วนร่วมในกลุ่มผู้ฟัง (Audience and Participation) สื่อประเภทนี้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการสร้างงานที่มีคุณภาพจากผลสะท้อนของข้อมูลที่ได้รับในหลากหลายกลุ่ม สร้างประโยชน์สำหรับการเตรียมการและการนำเสนองานที่คิดค้นขึ้นมา

4.2.5 เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการเรียนแบบออนไลน์ (Appropriate Online Behavior) สื่อโซเชียลช่วยในการปรับพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้ โดยเฉพาะการปรับพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์บางอย่างที่เกิดขึ้นในการสื่อสาร

4.2.6 เกิดการเรียนรู้แบบช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Peer Learning) ระบบการเรียนรู้จากการใช้สื่อสังคมจะก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นกับกลุ่มผู้เรียนด้วยกันในสถานการณ์ทางการเรียนที่มีความหลากหลายในรูปแบบและวิธีการ ทั้งการตอบคำถาม การแสดงความคิดเห็น การอภิปรายซักถาม และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางการเรียน

4.2.7 เกิดมุมมองที่กว้างไกลของผู้เรียน (Diverse Perspectives) ผู้เรียนสามารถใช้สื่อสังคมในการแลกเปลี่ยนและเสริมสร้างประสบการณ์ทางความคิดเห็นและประเด็นที่สนใจร่วมกันได้อย่างกว้างขวางและหลากหลายทัศนะที่เกิดขึ้น

4.3 ประโยชน์ในการเสริมสร้างแรงจูงใจ (Motivational Benefits) ได้แก่

4.3.1 ด้านการควบคุมตนเอง (Control and Ownership) ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์สื่อสังคมด้วยตนเอง รวมทั้งสามารถที่จะวิเคราะห์และนำไปใช้ประโยชน์ได้ตรงประเด็นความต้องการ

4.3.2 เกิดความมานะพยายามในการเรียนรู้ (Increased Effort) ผู้เรียนจะใช้ความพยายามในการเรียนรู้ในงานที่เป็นประสบการณ์จากสังคมในวงกว้าง ซึ่งมีบางเรื่องบางประเด็นที่ต้องนำไปสู่การพยายามแสวงหาและการเข้าถึงแหล่งข้อมูลจากที่ได้รับในการเรียนรู้

4.3.3 เกิดเป็นเสียงสะท้อนจากกลุ่มชนกลุ่มใหญ่ (Audience) สื่อสังคมจะเป็นสื่อสำคัญในการสะท้อนผลในมุมมองกว้างนำกลับมาสู่ผู้เรียนได้รับทราบ ก่อให้เกิดแรงกระตุ้นที่สำคัญในการทำงาน

4.3.4 เป็นการสร้างระบบงานแบบบรรณาธิการกิจ (Self-Publication) สื่อสังคมจะช่วยให้เกิดการจัดระบบงานด้วยตนเองในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และสารสนเทศด้วยกันของกลุ่มผู้เรียน ส่งผลต่อการปรับปรุงและพัฒนางานให้ดีขึ้นและเป็นระบบ

4.3.5 เกิดความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) สื่อสังคมในรูปแบบต่างๆ จะก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการนำเสนอเนื้อหาสาระ รวมทั้งรูปแบบที่น่าสนใจในหลายลักษณะที่คิดขึ้นมา

4.3.6 คุณประโยชน์ในด้านการบริหารจัดการ (Management and Administration Benefits) ได้แก่

- 1) เป็นการสร้างระบบการสะท้อนผลข้อมูลย้อนกลับที่ง่าย (Ease of Feedback) ทั้งผู้สอนและผู้เรียนสามารถสะท้อนผลย้อนกลับระหว่างกันได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว
- 2) เป็นการสร้างช่องทางหรือสร้างทางเลือกในการสร้างประสบการณ์ทางการเรียนรู้ (Tracking Student Learning) ซึ่งรูปแบบที่มีความหลากหลายของสื่อโซเชียลมีเดียทำให้ผู้เรียนสามารถที่จะกำหนดวิถีชีวิต วิถีสืบค้นข้อมูลทางการเรียนรู้ตามช่องทางที่สื่อกำหนดไว้
- 3) การเข้าถึงแหล่งข้อมูลโดยไม่ต้องพึ่งพาการเรียนในชั้นเรียนปกติ (Accessibility of Campus) เป็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งกับผู้เรียนและผู้สอนในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลทางการเรียนในบริบทต่างๆที่มีอยู่

4) ช่วยสร้างระบบการสื่อสารกับกลุ่มผู้ปกครองนักเรียน (Communication with Parents) สื่อสังคมช่วยให้เกิดระบบการติดตามตรวจสอบจากผู้ปกครองที่ต้องการทราบผลความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้สื่อสังคมเป็นตัวช่วยดังกล่าว

5) เกิดความง่ายและสะดวกในการทำงานของผู้เรียน (Easy Submission of Student Work) การเรียนรู้ในโลกของสื่อสังคมออนไลน์จะช่วยอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนได้มาก ลงทุนน้อยแต่ได้ปริมาณและคุณภาพของงานที่มาก

6) เกิดการสร้างเครือข่ายหรือองค์การทางสังคมที่กว้างใหญ่ (Organization) กล่าวได้ว่าการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารของผู้ใช้สื่อสังคมในรูปแบบต่างๆ จะ

ก่อให้เกิดการสร้างสังคมในโลกยุคออนไลน์ เช่น สังคม Social network, Wikis, Bookmarks เหล่านี้เป็นต้น

ในขณะเดียวกันเครือข่ายสังคมออนไลน์ก็มีข้อเสียที่อาจจะส่งผลกระทบต่อผู้ใช้ด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้เรียนที่อาจจะมีคามจำเป็นที่ผู้ปกครองต้องให้การดูแลอย่างใกล้ชิด เช่น

1. การใช้งานเพื่อความบันเทิง เกมส์มากกว่าการศึกษาค้นคว้า ทั้งนี้ระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น ใน Facebook จะประกอบด้วยเกมส์ต่างๆมากมาย และส่วนใหญ่ต้องการใช้เวลาในการเล่นที่ต่อเนื่อง
2. ความจำเป็นของอุปกรณ์การสื่อสาร ซึ่งส่วนใหญ่มีราคาแพงและมีค่าใช้จ่ายที่ต่อเนื่องและหากผู้สอนใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการนำเสนอข้อมูลไปยังผู้เรียนเป็นหลักอาจจะก่อให้เกิดการไม่สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลของผู้เรียนได้
3. การรับข้อมูลที่ไม่ถูกต้องและการขาดวิจารณญาณในการรับข้อมูล ทั้งนี้เมื่อผู้เรียนเข้าสู่การเรียนรู้ในเครือข่ายสังคมออนไลน์ แหล่งการรับข้อมูลจะไม่สามารถจำกัดไว้เพียงจากผู้สอนเท่านั้น ซึ่งจำเป็นที่ผู้สอนจะต้องเข้าถึงแนวทางการตรวจสอบข้อมูลให้กับผู้เรียน
4. การขาดวิจารณญาณในการนำเสนอข้อมูล เนื้อหาของผู้เรียน ด้วยความสะดวกรวดเร็วในการเผยแพร่ข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ จะพบว่าหลายครั้งทำให้หลายคนขาดความยั้งคิดในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ภาพหรือเหตุการณ์ต่างๆและนำไปสู่ปัญหาอื่นๆตามมา

เมื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์มีทั้งข้อดีและข้อเสีย แต่เป็นการยากที่ผู้สอนจะปฏิเสธการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ได้ ด้วยเหตุนี้ผู้สอนควรมีแนวปฏิบัติสำคัญเพื่อให้การใช้เครือข่ายสังคมมีประสิทธิภาพและไม่ก่อให้เกิดผลที่ไม่พึงประสงค์ ดังนี้

1. ควรศึกษาธรรมชาติของระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่จะนำมาใช้อย่างชัดเจน
2. ควรศึกษาความพร้อมของผู้เรียนในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์
3. เป็นต้นแบบที่ดีในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์
4. ติดตามพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้เรียนอย่างใกล้ชิด
5. สร้างเครือข่ายผู้สอนและผู้ปกครองเพื่อประสิทธิภาพของการดูแลผู้เรียนในเครือข่ายสังคมออนไลน์

กล่าวโดยสรุปว่า สื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อทางการศึกษาเรียนรู้ในยุคแห่งสังคมออนไลน์ที่กำลังก้าวรุดหน้าไปอย่างรวดเร็วในการปรับใช้ในวงการศึกษา ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องตระหนักและมองเห็นความสำคัญต่อสื่อดังกล่าวและต้องเตรียมพร้อมในการรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ในขณะเดียวกันเครือข่ายสังคมออนไลน์ก็มีข้อเสียที่อาจจะส่งผลกระทบต่อผู้ใช้ด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้เรียน ที่ผู้ปกครองจะต้องให้การดูแลอย่างใกล้ชิด ได้แก่ การใช้งานเพื่อความบันเทิง เกมส์ มากกว่าการศึกษาค้นคว้า ทั้งนี้ระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น ใน Facebook หรือ Line จะประกอบด้วยเกมส์ต่างๆมากมาย และส่วนใหญ่ต้องการใช้เวลาในการเล่นที่ต่อเนื่อง รวมถึงความจำเป็นของอุปกรณ์การสื่อสาร ซึ่งส่วนใหญ่มีราคาแพงและมีค่าใช้จ่ายที่ต่อเนื่อง

นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องการรับข้อมูลที่ไม่ถูกต้องและการขาดวิจารณญาณในการรับข้อมูล ทั้งนี้เมื่อผู้เรียนเข้าสู่การเรียนรู้ในเครือข่ายสังคมออนไลน์ แหล่งการรับข้อมูลจะไม่สามารถจำกัดไว้จากผู้สอนเท่านั้น ซึ่งจำเป็นที่ผู้สอนจะต้องเข้าถึงแนวทางการตรวจสอบข้อมูลให้กับผู้เรียน และการขาดวิจารณญาณในการนำเสนอข้อมูล เนื้อหาของผู้เรียน ด้วยความสะดวก รวดเร็วในการเผยแพร่ข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ พบว่า หลายครั้งทำให้หลายคนขาดความยั้งคิดในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ภาพ หรือเหตุการณ์ต่างๆ และนำไปสู่ปัญหาอื่นตามมา

ตอนที่ 4 การเรียนรู้แบบร่วมกัน

4.1 ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมกัน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 22 กล่าวว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” และแนวคิดจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งกล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่ยอมรับว่าผู้เรียนมีความแตกต่างกันและผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ และเชื่อว่าการเรียนรู้เกิดได้ทุกที่ ดังนั้นในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนควรมีความเชื่อพื้นฐานอย่างน้อย 3 ประการ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542: 12) คือ

1. เชื่อว่าทุกคนมีความแตกต่างกัน
2. เชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้ได้
3. เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดได้ทุกที่ทุกเวลา

Matthews (1996) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมกัน (Collaborative Learning) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในขณะที่ผู้เรียนและคณะได้ทำงานร่วมกัน และเป็นกระบวนการที่อุดมไปด้วยความรู้และสามารถขยายความรู้ให้มากขึ้นด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมกัน

Johnson and Johnson (1986) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมกัน เป็นการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนความคิดในกลุ่มเล็ก ไม่ใช้การเพิ่มความน่าสนใจของผู้มีส่วนร่วม แต่จะสนับสนุนการคิดวิเคราะห์ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน เป็นโอกาสที่จะปลูกฝังให้เกิดการอภิปรายกัน มีความรับผิดชอบกับการเรียนรู้ของตนเอง

Buffee (1993) ได้กล่าวว่า ความรู้ ความจริง มีอยู่ในทุกหนทุกแห่ง รอเพียงการถูกค้นพบโดยความพยายามของมนุษย์ด้วยวิธีการทางสังคม โดยการช่วยเหลือพึ่งพากันในการเรียนรู้แบบร่วมกัน ความรู้ คือ สิ่งที่คนสร้างขึ้นมาด้วยการพูดคุยและการมีความเห็นพ้องกัน และยังมีความเห็นว่าเป็น Collaborative Learning ต้องการความเป็นอิสระไม่ขึ้นกับเนื้อหาวิชาหรือกระบวนการกลุ่ม ไม่มีการว่ากล่าวให้มีการทำงานเป็นกลุ่มจากครู แต่ครูจะเป็นเพียงผู้รับผิดชอบ เป็นสมาชิกเช่นเดียวกับนักเรียนในชุมชนที่มีการค้นหาความรู้

ทิศนา ขมณี (2547: 98) ให้ความหมายของ Cooperative or Collaborative learning คือ การเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยโดยมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถแตกต่างกันประมาณ 3-6 คน ช่วยกันเรียนรู้เพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม

กิดานันท์ มลิทอง (2548: 145-146) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมกัน (Collaborative Learning) มีนักวิชาการบางท่านแปลว่า การเรียนแบบมีส่วนร่วม แต่การเรียนแบบมีส่วนร่วม ควรมาจากคำว่า Participative Learning ดังนั้น การเรียนรู้แบบร่วมกัน (Collaborative Learning) จึงเป็นการรวมกลุ่มของผู้เรียนเป็นทีมเพื่อทำงาน โดยมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน เพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ของงานร่วมกัน ซึ่งปรัชญาการเรียนรู้แบบร่วมกัน คือ การทำงานร่วมกัน เรียนรู้ร่วมกัน สร้างสรรค์ร่วมกัน เปลี่ยนแปลงและพัฒนาาร่วมกัน

ศักดา ไชยกิจปัญญา (2549: 28) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมกัน หมายถึง กลวิธีในการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จในลักษณะกลุ่ม ผู้เรียนทำกิจกรรมร่วมกัน มีการจัดแบ่งหน้าที่กัน แบ่งปันความรู้และประสบการณ์ เพื่อบรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้แบบร่วมกัน

สนธิ เต็มเมืองชัย (2552: 28) ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมกัน (Collaborative Learning) หมายถึง วิธีการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มทำงานร่วมกันเพื่อความสำเร็จของงานร่วมกัน สมาชิกในกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์กัน ปรึกษา ช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้และความคิดเห็นระหว่างกัน

สรุปได้ว่า Collaborative Learning เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยรูปแบบของวิธีการทางสังคม โดยมีการพูดคุยกัน เรียนรู้ระหว่างกลุ่มคน เพื่อสร้างความรู้ด้วยตนเองจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยสนับสนุนการเรียนรู้ซึ่งเกิดจากความร่วมมือ การพึ่งพาและช่วยเหลือกันให้มากที่สุด Collaborative Learning เป็นปรัชญารูปแบบของการดำเนินชีวิตของมนุษย์ไม่ใช่เทคนิคในชั้นเรียน คือ ในสถานการณ์ต่างๆผู้คนมักอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนกับผู้รอบรู้ มีความรับผิดชอบระหว่างกลุ่มครอบคลุมขอบเขตวิธีการที่กว้างขวาง ทั้งที่อยู่ในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน มีการสร้างกลุ่มทำงานอยู่รอบๆกิจกรรมในชั้นเรียน มีการอภิปรายระหว่างบุคคลด้วยการบรรยายสั้นๆ มีการศึกษาค้นคว้ากันเป็นทีมทั้งเทอมหรือตลอดปี เป้าหมายและกระบวนการเป็นกิจกรรมที่หลากหลาย สมาชิกบางคนในกลุ่มหรือคณะร่วมกันทำงานกันเป็นกลุ่มเล็กๆ โดยเป็นลำดับขั้นตอน ส่วนคนอื่นๆอาจพัฒนาตนเองตามความสนใจ หรือมีการใช้คำถามในการพึ่งพาช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ บางครั้งภารกิจของผู้เรียนเป็นการสร้างความชัดเจน ภารกิจนี้ไม่ใช่ผลผลิตหรือผลลัพธ์ แต่

เป็นกระบวนการมีส่วนร่วม สมาชิกแต่ละคนจะมีความรับผิดชอบ วิเคราะห์ และสร้างความหมายร่วมกัน

4.2 ลักษณะของชั้นเรียนที่มีการเรียนรู้แบบร่วมกัน

Tinzmann and et al. (สุเทพ อ่วมเจริญ 2547: 116-117; อ้างอิงจาก Tinzmann; et al. 2004) กล่าวว่าชั้นเรียนที่มีการเรียนรู้แบบร่วมกันมีลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ดังนี้

4.2.1 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนในชั้นเรียนปกติ ผู้สอนจะทำหน้าที่ป้อนความรู้แก่ผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนจะได้รับการถ่ายทอดความรู้เพียงฝ่ายเดียว แต่ในชั้นเรียนแบบมีการเรียนรู้ร่วมกันจะเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนมีความรู้ในวิชาชีพครู คือมีความรู้ในเนื้อหา ทักษะการสอนและให้สารสนเทศแก่ผู้เรียน นอกจากนี้ ผู้สอนยังมีคุณค่าและให้ความรู้ ประสบการณ์ส่วนบุคคล ภาษา ยุทธศาสตร์ และวัฒนธรรมแก่ผู้เรียนในสถานการณ์การเรียนรู้

4.2.2 การแบ่งอำนาจระหว่างผู้สอนและผู้เรียนในชั้นเรียนปกติ ผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดเป้าหมาย ออกแบบภาระงานในการเรียนรู้ และการประเมินผล แต่ในชั้นเรียนที่มีการเรียนรู้แบบร่วมกัน ผู้สอนจะแบ่งอำนาจให้กับผู้เรียนในการตั้งเป้าหมายเฉพาะในการเรียนรู้ของตนเองภายใต้กรอบงานที่ผู้เรียนจะต้องได้รับการสอน ผู้สอนให้ทางเลือกกิจกรรมและมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความสนใจและเป้าหมายของแต่ละบุคคล และสนับสนุนผู้เรียนในการประเมินการเรียนรู้ของตนเอง ในการเรียนรู้แบบร่วมกันผู้สอนจะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ของตนเอง มีการแลกเปลี่ยนความรู้และกลยุทธ์ในการเรียนรู้กับเพื่อนร่วมชั้นเรียน นอกจากนี้ผู้สอนยังช่วยให้ผู้เรียนเปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลาย สนับสนุนความรู้ที่มีหลักฐานอ้างอิง ผู้สอนเข้าร่วมแสดงความคิดแบบมีวิจารณ์ญาณและคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้ผู้สอนจะมีส่วนร่วมในการเปิดประเด็นการสนทนาที่มีความหมาย

4.2.3 ผู้สอนมีบทบาทเป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ กล่าวคือ บทบาทของผู้สอนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแบ่งอำนาจให้ผู้เรียน เมื่อผู้สอนทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิมของผู้เรียนและการเรียนในวิชาใหม่ได้ จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นมากในการเรียนรู้ร่วมกัน

4.2.4 ความหลากหลายของผู้เรียนในด้านทัศนคติ ประสบการณ์ และพื้นฐานของผู้เรียนมีความสำคัญในการเรียนรู้แบบร่วมกัน เมื่อผู้เรียนมีความเข้าใจในทัศนคติที่หลากหลาย ผู้เรียนทุกคนเรียนรู้จากกันและกัน ดังนั้น คุณลักษณะของชั้นเรียนการเรียนรู้ร่วมกันผู้เรียนจะต้องไม่ถูกคัดแยกตามความสามารถ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสนใจ หรือคุณลักษณะอื่นๆ หากเกิดการคัดแยกผู้เรียนจะเป็นจุดอ่อนที่สำคัญในการเรียนรู้แบบร่วมกันและยิ่งด้อยคุณค่าลงมากเมื่อมีการตัดโอกาสผู้เรียนที่จะเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียนคนอื่น ๆ

สามารถสรุปได้ว่า ลักษณะของชั้นเรียนที่มีการเรียนรู้แบบร่วมกัน ผู้สอนและผู้เรียนจะเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านเนื้อหา ประสบการณ์ส่วนบุคคล ภาษา ยุทธศาสตร์และวัฒนธรรมกัน ผู้มีการแบ่งอำนาจให้กับผู้เรียนในการตั้งเป้าหมายเฉพาะในการเรียนรู้ของตนเองภายใต้กรอบของงานที่เหมาะสมกับความสนใจและเป้าหมายของแต่ละบุคคล สนับสนุนให้ผู้เรียนประเมินการเรียนรู้ของตนเอง สนับสนุนให้ผู้เรียนเปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่หลากหลายมีหลักฐานอ้างอิงที่น่าเชื่อถือ ผู้สอนสามารถเข้าไปร่วมแสดงความคิดเห็นแบบมีวิจารณ์ญาณและคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ผู้สอนยังมีส่วนร่วมในการเปิดประเด็นการสนทนาที่มีความหมาย ช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิมได้ การเรียนรู้แบบร่วมกันมีฐานแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ที่คิดขึ้นมาเอง โดยผู้เรียนมีการจัดเก็บรวบรวมสารสนเทศไว้ในโครงสร้างทางปัญญาผ่านการเรียนรู้แบบร่วมกันฟังพาช่วยเหลือกันของคนในสังคม สามารถเปรียบเทียบบทบาทการเรียนรู้ของผู้เรียนในห้องเรียนแบบเดิมกับห้องเรียนแบบ Collaborative Learning ดังจากตาราง 4

ตาราง 4 การเปรียบเทียบบทบาทการเรียนรู้ของผู้เรียนในห้องเรียนแบบเดิมกับห้องเรียนแบบ Collaborative Learning

ห้องเรียนแบบเดิม	ห้องเรียนแบบ Collaborative Learning
1. ฟัง สังเกต จดบันทึก	1. แก้ปัญหา ผู้มีส่วนร่วม อภิปราย
2. มีการเตรียมตัวน้อยถึงปานกลาง	2. มีการเตรียมตัวสูง
3. ความเป็นตัวของตัวเองน้อยมาก ไม่ทำลาย	3. มีรูปแบบของความทำลายมาก
4. ทำตามผู้นำ	4. ทำตามด้วยการทำงานเป็นกลุ่ม
5. มีความรับผิดชอบของแต่ละคน	5. มีความรับผิดชอบร่วมกัน
6. ฟังครู เขียนตามแหล่งที่เป็นความรู้ หรือผู้รู้	6. รับฟังเพื่อน ตนเอง ชุมชน ให้ ความสำคัญกับแหล่งที่เป็นความรู้ หรือผู้รู้

ที่มา: Macgregor. (1990).

จากตาราง 4 จะเห็นได้ว่าผู้เรียนแบบห้องเรียน Collaborative Learning ผู้เรียนต้องมีการเตรียมตัวสูง มีความทำลาย มีการร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม เปิดใจรับฟังทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัว ซึ่งจะต้องใช้ทักษะเพื่อแก้ไขปัญหามากกว่าห้องเรียนแบบเดิมซึ่งอาศัยครูเป็นแหล่งความรู้หลัก

4.3 เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมกัน

มีผู้เรียนได้แบ่งเทคนิควิธีการ Collaborative Learning ออกเป็น 5 ลักษณะ (Barkley, Cross and Major, 2004) ดังนี้

4.3.1 เทคนิคการอภิปราย (Techniques for Discussion) เป็นเทคนิคการ

แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ความคิด ความเห็น ที่นิยมใช้กัน เนื่องจากการอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจะช่วยผู้เรียนให้หาวิธีการใช้ความคิด และเรียนรู้ด้วยการสื่อสาร กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดในหลักการ ลักษณะนิสัย และภาษา ทำให้ผู้เรียนได้มุมมองหลากหลายมีความท้าทายชวนคิด ชับซ้อน ซึ่งเทคนิคนี้จะช่วยให้ผู้เรียนลึกซึ้งและอยู่ในความจำได้นาน เทคนิคนี้ค่อนข้างยากที่จะทำให้ผู้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ถ้านักเรียนยังแสดงบทบาทเป็นเพียงผู้ฟังเฉยๆ เทคนิคนี้ต้องการพูดคุย แสดงความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ ซึ่งนักเรียนมักไม่กล้าแสดงความคิดเห็น เพราะเกรงว่ามุมมองของตนเองอาจจะไม่ถูกต้องหรือถูกมองว่าไม่ฉลาด ครูจึงต้องสร้างบรรยากาศให้เกิดความท้าทายในชั้นเรียนเพื่อให้เกิดการอภิปราย ยุทธศาสตร์ที่จะนำมาใช้เพื่อสนับสนุนให้เกิดการอภิปราย ดังตาราง 5 เทคนิคที่ใช้กับผู้เรียนในการอภิปราย

ตาราง 5 เทคนิคการอภิปราย (Techniques for Discussion)

การเรียนรู้แบบร่วมกัน (Collaborative Learning Techniques : CoLTs)	วิธีการ	ประโยชน์
1. Think-Pair-Share	นำความคิดของแต่ละคนที่ใช้เวลาไม่มากในการคิด มาเปรียบเทียบ กับคู่ของตัวเองก่อนที่จะแลกเปลี่ยนกับกลุ่มในชั้นเรียน	เป็นการเตรียมผู้เรียนเพื่อจะมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ในการอภิปรายทั้งชั้นเรียน
2. Round Robin	สร้างความคิดและพูดเพื่อจะย้ายความคิดของผู้เรียนจากผู้เรียนคนหนึ่งไปยังผู้เรียนคนต่อไป	ผู้เรียนมีส่วนร่วมกันในการระดมสมอง
3. Buzz Groups	อภิปรายกันเกี่ยวกับคำถามที่ได้รับเป็นกลุ่มที่มีการจับคู่เล็กๆ	สร้างข้อมูลและความคิด ในช่วงเวลาสั้นๆเพื่อเตรียมตัวอภิปรายในชั้นเรียนใหญ่
4. Talking Chips	มีการยอมรับหลักฐานกันภายในกลุ่มอภิปราย	ผู้มีส่วนร่วมทุกคนจะได้รับความยุติธรรม

ตาราง 5 (ต่อ)

การเรียนรู้แบบร่วมกัน (Collaborative Learning Techniques : CoLTs)	วิธีการ	ประโยชน์
5. Three-Step Interview	สัมภาษณ์แต่ละคน และรายงานสิ่งที่พวกเขาได้เรียนรู้ให้ผู้อื่นฟัง	ช่วยผู้เรียนให้มีการเรียนรู้เป็นเครือข่ายเพื่อเพิ่มทักษะการสื่อสาร
6. Critical Debates	สมมติให้มีการขัดแย้งกันในเรื่องมุมมองที่ตรงข้ามกัน	สามารถพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระตุ้นผู้เรียนในการตั้งสมมติฐาน

4.3.2 เทคนิคการสลับกันสอน (Reciprocal Techniques) เทคนิคที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการสอนแต่ละครั้งคือ ครูและผู้เรียนต้องมีเป้าหมายร่วมกัน วิธีการแลกเปลี่ยนหรือสลับกันสอนของผู้เรียนกับผู้เรียนเอง (Reciprocal) เป็นวิธีการที่น่าสนใจ นักเรียนจะเป็นทั้งครูและผู้เรียน จะมีการร่วมมือเพื่อช่วยเหลือในการเรียนรู้ซึ่งกันและกันผ่านคู่ของตนเอง การสอนแบบแลกเปลี่ยนในการปฏิบัติจริงพบว่า มีประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้มาก เป็นการลงมือปฏิบัติมากกว่าจะเป็นผู้รับ ผู้เรียนจะช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อให้ได้รับความรู้ความเข้าใจ จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้สูงขึ้นในการทำความเข้าใจและเพียงพอที่จะเป็นโค้ชเพื่อช่วยเหลือคนอื่น การสลับกันสอนนี้จะกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความรู้และเกิดทักษะความเข้าใจกับคู่ของตนเอง สำหรับเทคนิคของการสลับกันสอนสามารถอธิบายในรูปตาราง ดังนี้

ตาราง 6 เทคนิคการสลับกันสอน (Reciprocal Techniques)

การเรียนรู้แบบร่วมกัน (Collaborative Learning Techniques : CoLTs)	วิธีการ	ประโยชน์
1. Note-Taking Pairs	รวบรวมสารสนเทศของแต่ละคน เข้าด้วยกัน เพื่อสร้างความเข้าใจ เป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมใน ลักษณะบันทึก	ช่วยนักเรียนที่สูญเสีย สารสนเทศและข้อผิดพลาดด้วย การจดบันทึก และเรียนรู้ได้ดีขึ้น จากการเป็นนักบันทึก
2. Learning cell	ตั้งคำถามด้วยตนเองเกี่ยวกับการ อ่าน หรือการเรียนรู้ในการทำ กิจกรรม	นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำ กิจกรรมด้วยการคิดเกี่ยวกับ เนื้อหาและกระตุ้นให้นักเรียนได้ ท้าทายเพื่อใช้ระดับความคิดขั้น สูง
3. Fishbowl	ใช้กลุ่มขนาดเล็ก มีการอภิปราย ภายในกลุ่มและกลุ่มใหญ่ภายนอก เป็นผู้สังเกตและรับฟัง	เตรียมโอกาสสำหรับผู้เรียนเพื่อ เป็นต้นแบบ หรือเพื่อ กระบวนการสังเกตสภาพการ ทำงานเป็นกลุ่ม
4. Role Play	เป็นลักษณะการแสดงออกที่ ต่างกันไปเหมือนกับฉากละคร	ปลูกฝังให้ผู้เรียนสร้างกิจกรรม ขึ้นเองเพื่อช่วยเหลือให้นักเรียน เรียนรู้จากกัน
5. Jigsaw	พัฒนาเกี่ยวกับหัวข้อ และใช้สอน กับคนอื่น	จูงใจให้ผู้เรียนเรียนรู้ กระบวนการอย่างลึกซึ้งและ เพียงพอที่จะสอนในกลุ่ม
6. Test-Taking Teams	เตรียมการทดสอบการทำงาน ในกลุ่มทดสอบเป็นบุคคลและกลุ่ม	ช่วยให้เข้าถึงผู้เรียน และพัฒนา ความเข้าใจเนื้อหาด้วยการ ทดสอบยุทธศาสตร์

4.3.3 เทคนิคสำหรับการแก้ปัญหา (Techniques for Problem solving) ครูส่วนมากสนใจพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของผู้เรียน เนื้อหาที่ยุ้งยากจะเป็นแบบฝึกความคิด ปัญหาที่ใช้นำเสนอผู้เรียนที่เป็นยุทธศาสตร์การสอนที่มีประสิทธิภาพคือ การใช้ปัญหาเป็นฐานในการเรียนรู้ (Problem-based Learning) เป็นแรงจูงใจให้เกิดการค้นหาคำตอบที่จำเป็นต่อการแก้ปัญหาจนประสบความสำเร็จ การนำเสนอปัญหามุ่งท้าทาย ผู้เรียนจำเป็นต้องฝึกคิด เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในการคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทฤษฎีทางพุทธิปัญญานำมาสนับสนุนความคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาคือ ผู้เรียนประยุกต์ใช้ปัญหาได้ทั่วไปตารางต่อไปนี้เป็นตารางที่ช่วยผู้เรียนในการเรียนรู้ และการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตาราง 7 เทคนิคสำหรับการแก้ปัญหา (Techniques for Problem solving)

การเรียนรู้แบบร่วมกัน (Collaborative Learning Techniques : CoLTs)	วิธีการ	ประโยชน์
1. Think-Aloud Pair Problem Solving (TAPPS)	แก้ปัญหาด้วยความพยายามที่จะให้เหตุผลให้กับคู่	สิ่งสำคัญอยู่ที่กระบวนการแก้ปัญหา(มากกว่าผลลัพธ์) และช่วยเหลือผู้เรียนในการนิยามเหตุผลหรือกระบวนการที่ผิดพลาด
2. Send-A-Problem	พยายามแก้ปัญหาเป็นกลุ่มผ่านปัญหา และวิธีการแก้ไขไปยังกลุ่มใกล้เคียงที่มีปัญหาล้ายกัน สุดท้ายประเมินผลการแก้ปัญหาของกลุ่ม	ฝึกทักษะการคิดเพื่อแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพและแยกแยะระหว่างความแตกต่างของปัญหาทั้งสอง
3. Case Study	บททวนการเขียนจากเหตุการณ์สมมติที่เกี่ยวกับความเป็นจริงในชีวิตประจำวันและพัฒนากระบวนการแก้ปัญหา	นำเสนอหลักการที่เป็นนามธรรม และทฤษฎีในหลายวิธี ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนค้นพบความเกี่ยวข้องกัน
4. Structured Problem Solving	แก้ปัญหตามโครงสร้าง	แบ่งกระบวนการแก้ปัญหาเป็นลำดับขั้นตอน ทำให้ผู้เรียนสามารถนิยาม วิเคราะห์ และจัดการกับปัญหาได้

ตาราง 7 (ต่อ)

การเรียนรู้แบบร่วมกัน (Collaborative Learning Techniques : CoLTs)	วิธีการ	ประโยชน์
5. Analytic Teams	เป็นบทบาทของภารกิจเฉพาะที่ ดำ เนินการเมื่อต้องอ่านอย่างมี วิจารณญาณ เพื่อกำหนดหน้าที่ ในการฟังแล้วจดบันทึก หรือดูจาก วิดีโอ	ช่วยผู้เรียนทำความเข้าใจ กิจกรรม ที่แตกต่างกันไป
6. Group Investigation	วางแผน รวบรวม และรายงาน สิ่งที่ไปศึกษามาอย่างลึกซึ้ง	สอนผู้เรียนให้รู้จัก กระบวนการวิจัย และช่วยให้ได้รับความรู้ที่ลึกซึ้ง

4.3.4 เทคนิคการใช้กราฟิกและการจัดระเบียบสารสนเทศ (Techniques Using Graphic Information Organizer) บางครั้งภาพมีคุณค่ามากกว่าคำเป็นพันคำ การจัดระเบียบกราฟิกเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการเปลี่ยนสารสนเทศที่ซับซ้อนเป็นการแสดงภาพอย่างมีความหมาย เพราะสารสนเทศที่มีการจัดระเบียบแล้วจะช่วยให้ผู้เรียนให้ค้นพบรูปแบบและการเชื่อมโยงระหว่างความคิด ซึ่งบางครั้งอาจจะเป็นไปได้ถ้าทำเพียงลำพัง นอกจากเทคนิคดังกล่าวจะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างๆทั้งหมดที่เป็นภาพรวมและรายละเอียดย่อยๆแล้วยังช่วยผู้เรียนในการตีความหมายการทำความเข้าใจ และทำให้ยังรู้ได้ง่ายยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะการจัดระเบียบกราฟิกจะใช้คำเดียวหรือวลีสั้นๆแล้วผสมผสานกับการแสดงภาพหรือไดอะแกรม การจัดระเบียบกราฟิกจะมีความยืดหยุ่นในการใช้ตามวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไป การใช้กราฟิกในการเรียนรู้แบบร่วมกัน มีดังนี้

ตาราง 8 เทคนิคการใช้กราฟิกและการจัดระเบียบสารสนเทศ (Techniques Using Graphic Information Organizer)

การเรียนรู้แบบร่วมกัน (Collaborative Learning Techniques : CoLTs)	วิธีการ	ประโยชน์
1. Affinity Grouping	ก่อให้เกิดความคิด การนิยาม หัวข้อต่างๆ และจัดลำดับระเบียบ ความคิด	ช่วยผู้เรียนคลายปมหัวข้อที่ ยุ่งยากและทำ การพิสูจน์พร้อม จัดประเภท
2. Group Grid	เป็นชิ้นส่วนของความรู้ และถาม ถึงสิ่งที่อยู่ในเซลล์ช่องที่เว้นว่าง หรือที่เรียกว่ารูบริกส์	ช่วยทำให้เกิดความชัดเจนใน ความคิดรวบยอด และพัฒนา ทักษะตามลำดับ
3. Team Matrix	แยกระหว่างสิ่งที่เหมือนกันด้วย การทำ ข้อสังเกตและเครื่องหมาย ไว้บนชาร์ตเพื่อแสดงให้เห็นถึง ลักษณะที่สำคัญ	แยกระหว่างความคิดที่ เหมือนกันมาก
4. Sequence Chains	วิเคราะห์ และวาดให้เห็นเป็น ภาพกราฟิกที่เป็เหตุการณ์การ กระทำ บทบาท หรือการตัดสินใจ	กระบวนการทำความเข้าใจ เป็นเหตุและผลตามลำดับที่ เกิดขึ้น
5. World Webs	สร้างรายชื่อที่แสดงถึงความ เชื่อมโยงระหว่างความคิด และจัด ระเบียบในกราฟิก ระบุ ความสัมพันธ์วาดภาพให้เห็นหรือ ใช้ลูกศรเพื่อแสดงการเชื่อมต่อ	นำเสนอความสัมพันธ์ที่เป็นแผน ที่สามารถแสดงให้เห็นถึง ปลายทางและที่ตั้ง ทำให้เห็นถึง เส้นทาง

4.3.5 เทคนิคที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการเขียน (Techniques Focusing on Writing) ผู้เรียนใช้การเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็น ซึ่งการเขียนเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ได้อย่างลึกซึ้ง สร้างความเข้าใจในหลักการและเนื้อหาสำคัญต่อการได้มาซึ่งทักษะการคิด การเรียนรู้อย่างร่วมมือที่เน้นเกี่ยวกับการเขียน มีดังนี้

ตาราง 9 เทคนิคที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการเขียน (Techniques Focusing on Writing)

การเรียนรู้แบบร่วมกัน (Collaborative Learning Techniques : CoLTs)		
	วิธีการ	ประโยชน์
1. Dialogue Journals	บันทึกความคิดลงในบทความที่มีการแลกเปลี่ยนข้อเสนอแนะจากคู่และตั้งคำถาม	เชื่อมโยงวิชากับชีวิตส่วนตัวและการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นด้วย การใช้เนื้อหาเชื่อมโยงและ วิธีการคิด
2. Round Table	หมุนเวียนกันไปรอบๆ เพื่อให้เขียนหนึ่งคำหรือสองคำ วลี หรือประโยค ก่อนที่ส่งกระดาษไปให้คนอื่นทำอย่างเดียวกัน	ฝึกปฏิบัติการเขียนอย่างไม่เป็นทางการ และบันทึกความคิดเห็นลงไป
3. Dyadic Essay	เขียนเรื่องราวคำถามและคำตอบสำหรับแต่ละคน แลกเปลี่ยนคำถามกัน หลังจากนั้นตอบและเปรียบเทียบคำตอบกับเฉลย	มีความสำคัญกับการทำกิจกรรมการเรียนรู้ วิธีการคิดและการตอบคำถามเกี่ยวกับกิจกรรม
4. Peer Editing	ทบทวนนิพนธ์ และให้ผลย้อนกลับร้อยกรองที่คู่เขียนส่งมาซึ่งรายงานให้ความเห็นเกี่ยวกับการค้นคว้าเอกสาร	พัฒนาการเขียนนิพนธ์ และสร้างการวิพากษ์ เพื่อทำความเข้าใจในกระดาษก่อนที่จะให้ระดับคะแนน
5. Collaborative Writing	เขียนลงไปในกระดาษในรูปแบบอย่างเป็นทางการ	เรียนรู้ขั้นตอนการเขียนที่มีประสิทธิภาพ
6. Team Anthologies	รวบรวมรายวิชาเชื่อมโยงกับการอ่านของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับสื่อ	ให้ประสบการณ์กระบวนการวิจัยที่ไม่ต้องเขียนในรูปแบบอย่างเป็นทางการ
7. Paper Seminar	เขียนและนำเสนอต้นฉบับของเอกสารแล้วรับการสะท้อนกลับอย่างเป็นทางการจากคู่และมีส่วนร่วมในการอภิปรายประเด็นต่างๆ ในกลุ่ม	มีส่วนร่วมในการอภิปรายอย่างลึกซึ้ง เกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาและให้ผลสะท้อนกลับกับนักเรียนแต่ละคนที่ทำงาน

4.4 ประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมกัน

การเรียนรู้แบบร่วมกันเป็นวิธีสอนที่สามารถก่อให้เกิดคุณค่าและประโยชน์กับผู้เรียนหลายด้าน (พิชัย ทองดีเลิศ. 2547: 15-16) ดังนี้

1. ทำให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศระหว่างผู้เรียนที่ทำงานร่วมกัน
2. ผู้เรียนได้สร้างกระบวนการภายในกลุ่ม และจัดระบบภายในกลุ่มเอง โดยร่วมกันวางแผนในการพบกัน การปรึกษากันทำ การรับผิดชอบงานในส่วนของตน เป็นการส่งเสริมการสร้างระเบียบวินัยภายในกลุ่ม
3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดคนเดียวจากงานที่ตนเองรับผิดชอบ คิดเป็นกลุ่มจากการที่แต่ละคนเสนองานที่เป็นผลจากการคิดของตนเองเพื่อขอความคิดเห็นจากกลุ่ม
4. เป็นการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย จากการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกศึกษาในสิ่งที่ตนเองสนใจ
5. เป็นการสร้างสมรรถภาพของความร่วมมือร่วมใจกัน และเป็นการพัฒนาทักษะความร่วมมือระหว่างบุคคล
6. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรับผิดชอบการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยที่ผู้เรียนต้องเป็นผู้ตัดสินใจในการแบ่งความรับผิดชอบหน้าที่ และวิธีการทุกอย่างที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการสร้างความรู้และชิ้นงาน
7. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้พหุปัญญาของตนเอง จากการแบ่งงานกันทำตามความถนัดและความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน
8. มีการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
9. ทำให้เกิดทักษะต่าง ๆ ได้แก่ ทักษะการคิดวิจารณ์ญาณ ทักษะการสื่อสาร ความหมาย (ฟัง พูด อ่าน เขียน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสะท้อนความคิด) ทักษะสังคม (มีความเป็นผู้นำ รู้จักตัดสินใจ สร้างความไว้วางใจ สามารถแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งในการทำงานร่วมกัน การช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน รู้จักติดต่อสื่อสาร) ทักษะในการสร้างวินัยในตนเอง ทักษะในการปกครองตนเอง ทักษะในการบริหารเวลา และทักษะความร่วมมือในการทำงาน
10. มีการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา
11. มีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์
12. มีการพัฒนาความเป็นผู้นำ
13. สร้างทางเลือกในการจัดการกับชั้นเรียน และนำเสนอสิ่งที่เรียนรู้โดยมีทางเลือกหลายทาง
14. ส่งเสริมบรรยากาศในทางบวก ทำให้เกิดความสุข ทำให้เกิดความสนใจในการเรียนของผู้เรียน ให้มีช่วงเวลายาวนานขึ้น
15. ทำให้มีการเปลี่ยนบทบาทของผู้เรียนจากเป็นผู้รับฟังมาเป็นผู้สอนผู้เรียนคนอื่นด้วย

จากประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมกันที่กล่าวมาข้างต้น สอดคล้องกับ ตำรา บุญชู (2545: 69) ที่กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมกันกับบุคคลอื่นไว้ ดังนี้

1. ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เนื้อหา วิชาการต่างๆ ซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดการสร้างสรรคผลงานให้ดียิ่งขึ้น
2. ทำให้เกิดการเรียนรู้วิธีการอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่น โดยการปรับความคิดให้เป็นที่ยอมรับซึ่งกันและกัน เข้าใจกัน มีการช่วยเหลือกัน เป็นการปลูกฝังคุณธรรมที่ดีงาม
3. ทำให้เกิดการเรียนรู้วิธีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดของกันและกัน รวมทั้งได้ฝึกฝนวิธีการถ่ายทอดและวิธีการรับความรู้ ความคิด
4. ทำให้เกิดการพัฒนาทักษะทางสังคมและทักษะของการทำงานที่ดีในการทำงาน ร่วมกันเป็นหมู่คณะ เป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล ทำให้รู้จักการช่วยเหลือกัน

4.5 บทบาทของผู้สอนและผู้เรียนในการเรียนรู้แบบร่วมกัน

4.5.1 บทบาทของผู้สอนในการเรียนรู้แบบร่วมกัน

ผู้สอนที่สนใจจะใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมกัน จะต้องเป็นผู้ที่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นทั้งในด้านการทำงานที่ผู้เรียนอาจประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลว เป็นผู้ที่ยืดหยุ่น ปรับตัวได้กับภาวะกดดันต่างๆ ที่ต้องเผชิญ โดยจะต้องมีบทบาท (พิชัย ทองดีเลิศ. 2547: 16) ดังนี้

1. ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก ทำหน้าที่บริการให้ความสะดวก และจัดหาสิ่งต่างๆที่ผู้เรียนต้องการ
2. ผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำ โดยเป็นผู้ให้ข้อมูลบางอย่างแก่ผู้เรียน เพื่อดูแลไม่ให้ความคิดของผู้เรียนกระจัดกระจายจนหาประเด็นไม่ได้
3. ผู้สอนเป็นผู้จัดการ โดยการวางแผนจัดกลุ่ม การใช้เวลาในการจัดการกับข้อมูล การสร้างชิ้นงาน สร้างข้อตกลงร่วมกันกับผู้เรียน
4. ผู้สอนเป็นผู้ประเมินผล โดยจะเป็นผู้ดำเนินการตรวจสอบความเข้าใจ ความรู้และมโนคติของผู้เรียน บทบาทของผู้เรียนในการเรียนรู้แบบร่วมกัน

สุเทพ อ่วมเจริญ (2547: 115–118) กล่าวว่า ในการเรียนรู้แบบร่วมกัน ผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยให้แนวทางหรือยกตัวอย่างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้ปรับแก้ไขเป็นและสามารถพัฒนาตนเองด้วยเหตุและปัจจัยตามธรรมชาติของกลุ่มย่อยนั้นๆ เป็นเทคนิคที่ช่วยให้ประสบผลสำเร็จด้วยกันในเรื่อง ความรวดเร็วกว่า ดีกว่า งานของแต่ละคนน้อยกว่า ซึ่งทินซ์มันน์ (สุเทพ อ่วมเจริญ. 2547: 117; อ้างอิงจาก Tinzmann; et al. 2004) ได้สรุปว่า ผู้สอนถูกนิยามตามบทบาทของผู้ที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ ผู้เป็นสื่อกลางในการเรียนรู้มีหลายความหมาย เช่นหมายถึง ผู้อำนวยการในการเรียนรู้ ผู้สร้างแบบจำลองหรือผู้ฝึกซ้อมและสอน โดยผู้เป็นสื่อกลางในการเรียนรู้มีพฤติกรรมที่สำคัญ คือ ทำหน้าที่ขับเคลื่อนชั้น

เรียนการเรียนรู้แบบร่วมกันและกำหนดเป้าหมายเฉพาะในบริบทของการเรียนรู้แบบร่วมกัน นอกจากนี้เคิร์ท เลวิน (สุเทพ อ่วมเจริญ. 2547: 116; อ้างอิงจาก Kurt Lewin. 1935) ยังกล่าวว่า การเรียนรู้ร่วมกันเป็นการปฏิบัติงานร่วมกันแต่เน้นที่กระบวนการและจัดการเรียนรู้ได้ทั้งกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ ส่วนการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการปฏิบัติงานร่วมกันเช่นเดียวกัน แต่มีจุดเน้นที่ ผลผลิตของงาน การเรียนรู้แบบร่วมกันสามารถนิยามโดยชุดของกระบวนการปฏิบัติงานที่มีผู้สอน คอยช่วยอำนวยความสะดวก มุ่งให้ผู้เรียนใช้ความถนัดของแต่ละบุคคลช่วยกันให้บรรลุภารกิจ เป้าหมายของกลุ่ม โดยส่วนใหญ่ภารกิจต่างๆจะกำหนดเนื้อหาสาระไว้เฉพาะเจาะจง โดยครูยังคงมี บทบาทสำคัญ แต่การเรียนรู้ร่วมกันมุ่งให้ผู้เรียนได้ใช้กลไกของการวิเคราะห์กลุ่มและการไตร่ตรอง ความรู้สึกของตน ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

สำหรับผู้สอนในชั้นเรียนการเรียนรู้แบบร่วมกันมีบทบาทช่วยในการเรียนรู้โดย สร้างสรรค์ภาระงานในการเรียนรู้ที่หลากหลาย แต่มีระดับมาตรฐานการปฏิบัติที่สูงสำหรับผู้เรียน ทุกคน โดยภาระงานดังกล่าว ประกอบด้วย กระบวนการคิดขั้นสูง การตัดสินใจ การแก้ปัญหา ซึ่ง ภาระงานนี้สามารถช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เป็นชีวิตจริง เหตุการณ์หรือ สถานการณ์ อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นและในขณะเดียวกันก็เป็นความท้าทาย ที่เหมาะสม

4.5.2 บทบาทของผู้เรียนในการเรียนรู้แบบร่วมกัน

1. ผู้เรียนเป็นผู้สร้างจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้
2. ผู้เรียนเป็นผู้วางแผนในการศึกษาค้นคว้า และแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นด้วย

ตนเอง

3. ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการในการจัดทำข้อมูลความรู้ สร้างชิ้นงานเอง
4. ผู้เรียนรับผิดชอบในการเสนองานของตนเอง และตรวจสอบผู้เรียนในกลุ่มอื่น ขณะที่มีการนำเสนองาน เพื่อให้แน่ใจว่าผู้เรียนอื่นๆ สามารถทำความเข้าใจและรับรู้ในข้อมูลความรู้ ที่ตนเองนำเสนอ
5. ผู้เรียนเป็นผู้ประเมินผล ทั้งประเมินตนเอง ผู้เรียนอื่นๆ และชิ้นงานหรือผลงาน

เคลมม์ (สุเทพ อ่วมเจริญ. 2547: 118; อ้างอิงจาก Klemm. 1994) ได้เสนอ

บทบาทของผู้เรียนในการเรียนรู้แบบร่วมกันไว้ ดังนี้

1. สมาชิกในกลุ่มที่มีบทบาทเป็นผู้กำกับภาระงาน (Reader) ทำหน้าที่อ่านทำความเข้าใจกิจกรรมและงานที่ได้รับมอบหมายให้กลุ่ม
2. สมาชิกในกลุ่มที่มีบทบาทเป็นผู้ส่งเสริมการมีส่วนร่วม (Encourager) ทำหน้าที่กระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มได้รวบรวมสารสนเทศและร่วมอภิปราย
3. สมาชิกในกลุ่มที่มีบทบาทเป็นผู้รวบรวมมติกลุ่ม (Summarizer) ทำหน้าที่เรียบเรียงสรุปความเห็นของกลุ่ม เขียนบทสรุปมติในสิ่งที่กลุ่มค้นพบ
4. สมาชิกในกลุ่มที่มีบทบาทเป็นผู้ตรวจติดตาม (Checker) ทำหน้าที่ช่วยให้สมาชิกในกลุ่มทุกคนได้เสนอแนวคิดในการแก้ปัญหา หรือสร้างสรรค์ผลงานที่เหมาะสม

5. สมาชิกในกลุ่มที่มีบทบาทเป็นผู้สืบค้นรายละเอียด (Elaborator) ทำหน้าที่หา รายละเอียดเชื่อมโยงความรู้ของกลุ่มกับประสบการณ์เดิม เพื่อเติมเต็มความรู้ของกลุ่ม

6. สมาชิกในกลุ่มที่มีบทบาทเป็นผู้บันทึกการสังเกต (Recording Observer) ทำหน้าที่บันทึกบทบาทหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม

ตาราง 10 หลักการและกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมกัน

หลักการและกระบวนการเรียนรู้	Macgregor (1990)	Tinzmann (2004)	ดำริ บุญชู (2545)	พิชัย ทองดีเลิศ (2547)	สุเทพ อ่วมเจริญ (2547)	ผู้วิจัย
หลักการเรียนรู้						
1. แก้ปัญหา ผู้มีส่วนร่วม อภิปราย	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. มีการเตรียมตัวสูง	✓					✓
3. มีรูปแบบของความท้าทายมาก	✓	✓				✓
4. ทำตามด้วยการทำงานเป็นกลุ่ม	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5. มีความรับผิดชอบร่วมกัน	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6. รับฟังเพื่อน ตนเอง ชุมชน ให้ความสำคัญกับแหล่งที่เป็นความรู้ หรือผู้รู้	✓	✓	✓	✓	✓	✓
บทบาทของผู้เรียน						
1. ผู้เรียนเป็นผู้สร้างจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. ผู้เรียนเป็นผู้วางแผนในการศึกษาค้นคว้า และแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง	✓	✓		✓	✓	✓
3. ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการในการจัดทำข้อมูลความรู้ สร้างชิ้นงานเอง	✓			✓	✓	✓
4. ผู้เรียนรับผิดชอบในการเสนองานของตนเอง	✓	✓		✓	✓	✓
5. ผู้เรียนเป็นผู้ประเมินผลงานทั้งตนเองและผู้เรียนอื่นๆ				✓	✓	✓
บทบาทของผู้สอน						
1. เป็นผู้ชี้แนะและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	✓			✓	✓	✓
2. เป็นผู้จัดการวางแผนจัดกลุ่ม ใช้เวลาในการจัดการกับข้อมูล สร้างข้อตกลงร่วมกันกับผู้เรียน	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3. เป็นผู้ตรวจสอบความเข้าใจ ความรู้ และมโนคติของผู้เรียน	✓		✓	✓	✓	✓
กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน						
1. แบ่งกลุ่มทำงาน	✓			✓	✓	✓
2. ประชุมวางแผนสร้างข้อตกลงร่วมกัน	✓	✓		✓	✓	✓
3. ร่วมมือกันระดมสมอง	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4. นำเสนอผลงาน	✓	✓		✓	✓	✓
5. อภิปรายและสรุปผล	✓	✓		✓	✓	✓

จากตารางเป็นการสังเคราะห์หลักการเรียนรู้ บทบาทของผู้เรียน บทบาทของผู้สอน และ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน จะเห็นได้ว่า กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนจะเริ่มต้นจากการแบ่งกลุ่ม

กันทำงาน มีการประชุมวางแผนสร้างข้อตกลงร่วมกัน ร่วมมือกันระดมสมอง มีการนำเสนอผลงาน และมีการอภิปรายสรุปผล

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การเรียนรู้ร่วมกันเป็นแนวคิดเชิงคุณภาพที่มุ่งวิเคราะห์ผู้เรียนที่ตอบสนองการเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ผู้เรียนจะถูกสมมติบทบาทใหม่ ซึ่งบทบาทหลักคือการทำงานร่วมกัน และการเป็นผู้มีส่วนร่วม บทบาทดังกล่าวจะมีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ฉะนั้น ผู้สอนในฐานะสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน นอกจากนี้ผู้สอนจะต้องช่วยเติมเต็มในแต่ละบทบาทของผู้เรียนทุกกลุ่มให้การเรียนรู้แบบร่วมกันดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

ตอนที่ 5 การศึกษาทางไกล

5.1 ความหมายของการศึกษาทางไกล

เชียร์ศรี วิวิธศิริ (2535: 27) ให้ความหมายไว้ว่า การศึกษาทางไกล (Distance Education) หมายถึง การเรียนการสอนที่ผู้เรียนเรียนด้วยตนเองอย่างอิสระ โดยไม่ต้องติดต่อกับผู้สอนโดยตรง ทำกิจกรรมการเรียนการสอนโดยอาศัยสื่อต่างๆ กันเอง ไม่ต้องเผชิญหน้ากันในห้องเรียนผู้สอนและผู้เรียนจะอยู่ไกลกันในด้านระยะทาง ไม่เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และห่างไกลกันในเรื่องของเวลา คือเวลาสอนและเวลาเรียนคนละเวลา ไม่ตรงกัน การศึกษาทางไกลเป็น การศึกษาที่ยึดหลักการผสมผสาน ระหว่างสังคมการเรียนรู้ และสังคมเทคโนโลยีทางการศึกษาเข้าด้วยกัน โดยการเรียนการสอนจะอาศัยสื่อเป็นสำคัญ ดังนั้นการเรียนรู้ส่วนใหญ่จึงเกิดจากสื่อประสมที่ผู้เรียนใช้เรียนด้วยตนเองในเวลาและสถานที่ที่สะดวก

สุมาลี สังข์ศรี (2539: 93) การศึกษาทางไกล หมายถึง วิธีการจัดการศึกษาที่ ผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้พบกันโดยตรงเป็นส่วนใหญ่แต่ผู้สอนจะถ่ายทอดเนื้อหาวิชาความรู้มวลประสบการณ์ต่างๆ ไปทางสื่อ อาจจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์วิทยุโทรทัศน์เทปเสียง วีดิทัศน์ คอมพิวเตอร์ หรืออื่นๆ ผู้เรียนจะรับความรู้จากสื่อเหล่านี้ในลักษณะของการเรียนด้วยตนเอง โดยผู้เรียนไม่ต้องเดินทางเข้ามายังสถาบันการศึกษา แต่จะเรียนอยู่ที่บ้านหรือสถานที่ทำงาน ผู้เรียนสามารถกำหนดเวลาเรียน สถานที่เรียน และจะต้องบริหารการเรียนของตนเองภายใน เวลาที่สถาบันการศึกษากำหนด การพบปะระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนอาจจะกำหนดให้มีขึ้นบ้าง แต่น้อยครั้งมากจะเป็นการพบปะเพื่อทบทวนเพื่อซักถามประเด็นปัญหาในสิ่งที่เรียนด้วยตนเอง ไม่เข้าใจหรือเป็นการสรุปหรือฝึกทักษะที่สำคัญจากเนื้อหาวิชานั้นๆ

พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ (2540: 10) ได้ให้ความหมายว่า การสอนทางไกล หมายถึง การสอนที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่จำเป็นต้องอยู่เผชิญหน้ากัน แต่ใช้การจัดระบบเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากสื่อต่างๆ ที่จัดให้

กิดานันท์ มลิทอง (2543: 173) ได้กล่าวว่า การศึกษาทางไกล (Distance Education) หมายถึง ระบบการศึกษาที่ผู้เรียนและผู้สอนอยู่ไกลกัน แต่สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ได้โดยอาศัย สื่อการสอนในลักษณะของสื่อประสม โดยการใช้สื่อต่างๆ ร่วมกัน อาทิเช่น ตำราเรียน เทปเสียง แผนภูมิคอมพิวเตอร์หรือโดยการใช้อุปกรณ์โทรคมนาคมและสื่อมวลชน ประเทวิทยุและโทรทัศน์ เข้ามาช่วยในการแพร่กระจายการศึกษาไปยังผู้ที่ปรารถนาจะเรียนรู้ ได้อย่างกว้างขวางทั่วทุก ท้องถิ่น การศึกษานี้มีทั้งในระดับต้นจนถึงระดับสูงชันปริญญา การศึกษาทางไกลเป็นการศึกษาวิธี หนึ่งในการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน ที่อาศัยสื่อสิ่งพิมพ์สื่ออิเล็กทรอนิกส์และสื่อ บุคคล รวมทั้งระบบโทรคมนาคมรูปแบบต่างๆ เป็นหลักในการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ เรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากสื่อเหล่านี้และอาจ มีการสอนเสริมควบคู่ไปด้วยเพื่อให้ผู้เรียนสามารถ ชักถามปัญหาจากผู้สอนเองหรือผู้สอนเสริม โดยที่การศึกษานี้อาจจะอยู่ในรูปแบบของการศึกษา อิสระ การศึกษารายบุคคล หรือรูปแบบ ของมหาวิทยาลัยเปิดก็ได้

จากความหมายของการศึกษาทางไกลที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การศึกษา ทางไกล หมายถึง ระบบการศึกษาที่ผู้เรียนและผู้สอนอยู่ไกลกันทั้งทางสถานที่และเวลา แต่สามารถ ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้โดยใช้เทคโนโลยีเป็นตัวเชื่อมโยงในการเรียนการสอน และเป็นการศึกษาวิธี หนึ่งในการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนที่อาศัยสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อ บุคคล

5.2 หลักการและแนวคิดของการเรียนการสอนทางไกล

จากหลักการและแนวความคิดของนักการศึกษาหลายๆท่าน เกี่ยวกับการเรียนการสอนทางไกล เช่น ในด้านความสำคัญของการเรียนการสอนทางไกล ด้านสาเหตุการนำวิธีการของการเรียนการสอนทางไกลมาใช้ในการเรียนการสอนทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน ด้าน ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนทางไกล ฯลฯ อาจสรุปแนวคิดหลักการสำคัญของการเรียนการสอนทางไกลได้ดังนี้

1. การเรียนการสอนทางไกลตอบสนองต่อปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต ตาม ปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong Education) ถือว่าการศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญในการ ดำรงชีวิตอีกปัจจัยหนึ่งนอกเหนือจากปัจจัยพื้นฐาน ดังนั้น บุคคลจึงควรได้รับการศึกษาอย่างเป็น กระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตของเขาตั้งแต่เกิดจนตาย การศึกษาไม่ได้หยุดลงเมื่อบุคคลเรียนจบ จากโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาเท่านั้น นั่นเป็นเพียงการศึกษาขั้นหนึ่งเท่านั้น แต่บุคคลควร ได้รับการศึกษาต่อเนื่อง จากนั้นไปอีกจนตาย อาจจะโดยรูปแบบที่แตกต่างไปจากที่เคยได้รับใน โรงเรียน เพราะการศึกษาจะเป็นปัจจัยที่ช่วยให้บุคคลรู้จักปรับตัว ช่วยในการดำเนินชีวิต การ ประกอบอาชีพให้เป็นไปอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับกับความสามารถของสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมในทุกช่วงอายุของเขา

วิธีการของการเรียนการสอนทางไกล เป็นการจัดการศึกษาถ่ายทอดความรู้ โดยใช้สื่อประเภทต่าง ๆ ซึ่งบุคคลจะเรียนเมื่อไรก็ได้ถ้าเขามีความพร้อม โดยที่ไม่ต้องเข้ามาเรียนแบบชั้นเรียนในโรงเรียน สามารถเรียนด้วยตนเองที่บ้าน ในไร่ นา หรือในวัด ที่ทำงาน ฯลฯ นั่นคือบุคคลสามารถเรียนรู้ด้วยสื่อได้ทุกช่วงชีวิตของเขาตั้งแต่เกิดจนตาย ไม่ว่าเขาจะอยู่ในวัยเรียนหรือพ้นวัยเรียนไปแล้วก็ตาม

2. วิธีการของการเรียนการสอนทางไกลช่วยลดข้อจำกัดของการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษาในระบบโรงเรียนมีข้อจำกัดหลายด้าน เช่น การจำกัดจำนวนผู้เรียน เนื่องจากมีห้องเรียน ครู และวัสดุอุปกรณ์จำกัด จึงต้องรับผู้เรียนได้ในจำนวนที่จำกัดในแต่ละปี นอกจากนี้ ยังมีข้อจำกัดในด้านอายุของผู้เรียน พื้นฐานความรู้ของผู้เรียน ซึ่งถ้าเป็นการจัดการศึกษาโดยระบบทางไกล จะช่วยลดข้อจำกัดต่างๆ เหล่านี้ได้อย่างมาก การศึกษาในระบบทางไกลรับผู้เรียนได้ไม่จำกัดจำนวน ผู้ใดสนใจเรียนสามารถเข้าเรียนได้ทั้งหมด และไม่จำกัดว่าผู้เรียนจะมีอายุมากน้อยเท่าใด ผู้เรียนสามารถเรียนได้เมื่อว่างจากภารกิจหรือมีความพร้อม ผู้เรียนเป็นผู้ควบคุมการเรียนของตนเอง จะไม่มีครูหรือกฎระเบียบของสถานศึกษามาควบคุม

3. การเรียนการสอนทางไกลช่วยขยายโอกาสทางการศึกษา การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนโดยทั่วไป ผู้เรียนจะต้องเข้ามาเรียนที่สถานศึกษา เพราะฉะนั้น ผู้เรียนที่อยู่ห่างไกล และไม่มีสถานศึกษาอยู่ในบริเวณใกล้เคียง ก็จะพลาดโอกาสในการรับการศึกษา นอกจากนี้ ผู้ที่มีภารกิจงานหรือภาระครอบครัว ก็จะไม่มีโอกาสเข้าศึกษาเช่นเดียวกัน แต่สำหรับการเรียนการสอนทางไกลนั้น ไม่ว่าผู้เรียนจะอยู่ที่ใดห่างไกลจากสถานศึกษาเพียงไร ก็มีโอกาที่จะศึกษาจากสื่อประเภทต่างๆ หรือผู้ที่มีภาระหน้าที่การทำงานก็สามารถสมัครเข้าศึกษาได้โดยจัดเวลาศึกษาของตนเองเมื่อมีเวลาว่าง หรือมีทุนทรัพย์ก็จะเรียนได้ หรือผู้ที่ปลอดจากภาระหน้าที่ต่างๆ แต่สำหรับการเรียนการสอนทางไกลแล้วสามารถรับผู้เรียนได้ไม่จำกัด ให้โอกาสแก่บุคคลอย่างกว้างขวาง

4. การเรียนการสอนทางไกลเอื้อต่อสภาพเศรษฐกิจ การเรียนการสอนทางไกลช่วยประหยัดงบประมาณค่าใช้จ่ายทั้งในด้านผู้จัดการศึกษาและผู้รับการศึกษา ถ้าเป็นการศึกษาระบบปิด ในด้านผู้จัดการศึกษานั้น จะต้องมีการลงทุนที่มีค่าใช้จ่ายมากทุกขั้นตอน นับตั้งแต่การก่อสร้างอาคารเรียน ซึ่งสถาบันการศึกษาแต่ละแห่งต้องใช้งบประมาณสูงมาก แต่รับผู้เรียนได้ในจำนวนจำกัดเท่าที่อาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์จะเอื้ออำนวย นอกจากนี้ยังมีค่าใช้จ่ายสำหรับครูผู้สอน ค่าวัสดุ อุปกรณ์ ค่าบริหารจัดการต่างๆ อีกจำนวนมาก ส่วนทางด้านผู้เรียนต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาเรียน ค่าเสื้อผ้า ค่าอาหาร และค่าใช้จ่ายอื่นๆ บางคนต้องเสียค่าเช่าที่พักอาศัยอีกด้วย แต่ถ้าเป็นการศึกษาในระบบทางไกล ทางด้านผู้จัดไม่ต้องสร้างอาคารสถานที่ศึกษามากมายเพื่อเป็นชั้นเรียน เพราะไม่มีการสอนแบบชั้นเรียน มีแต่เพียงสถานที่ผลิตสื่อ สถานที่ฝึกอบรมเป็นครั้งคราว ทำให้งบประมาณสำหรับใช้ในการก่อสร้างลดลง แต่จะใช้งบประมาณในส่วนของการผลิตสื่อมากขึ้น ส่วนด้านผู้เรียนสามารถเรียนอยู่ที่บ้านได้ ไม่ต้องเสียค่าเดินทาง ค่าเสื้อผ้า ค่าอาหารหรือค่าที่พัก จะมีค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าลงทะเบียนเรียนและค่าสื่อต่างๆ เท่านั้น นับว่าช่วยประหยัดรายจ่ายของผู้เรียนได้อย่างมาก

5. การเรียนการสอนทางไกลเอื้อต่อผู้ที่ประกอบอาชีพการงานแล้ว ผู้ที่ประกอบอาชีพการงานแล้ว ส่วนใหญ่ไม่มีเวลาว่างที่จะกลับมาเข้าเรียนอีก โดยเฉพาะการศึกษาที่จัดในสถาบันการศึกษาโดยทั่วไปจะไม่เอื้อต่อผู้ที่ทำงานแล้ว เพราะมีข้อกำหนดในเรื่องอายุของผู้เรียน เวลาเรียน การเรียนในชั้นเรียน เป็นต้น ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าโอกาสที่ผู้ประกอบอาชีพแล้วจะกลับมาเรียนในสถานศึกษาปกตินั้นย่อมเป็นไปได้น้อยมาก เมื่อเป็นเช่นนั้นผู้ประกอบอาชีพก็จะพลาดโอกาสในการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบอาชีพที่จบการศึกษาเพียงระดับต้นๆ แต่ต้องออกมาประกอบอาชีพเพราะความยากจนหรือความจำเป็นทางครอบครัวซึ่งมีจำนวนมาก การศึกษาโดยวิธีทางไกลจึงเป็นการศึกษาที่เอื้อต่อบุคคลเหล่านี้ ผู้ประกอบอาชีพแล้วสามารถเข้าเรียนได้ เพราะสามารถเรียนที่บ้านหรือเรียนระหว่างการทำงานเมื่อเขามีความพร้อม โดยไม่ต้องลาออกจากงานหรือละทิ้งหน้าที่การงาน

6. การเรียนการสอนทางไกลส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนไปยังผู้เรียนโดยใช้สื่อประเภทต่างๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ รายการวิทยุกระจายเสียง รายการวิทยุโทรทัศน์ เทปเสียง คอมพิวเตอร์ ฯลฯ ผู้เรียนจะเรียนด้วยตนเองจากสื่อดังกล่าว เป็นการเรียนของแต่ละบุคคล จะกำหนดเวลาเรียนของตนเอง บริหารเวลาเรียนเอง ควบคุมดูแลการเรียนของตนเอง การเรียนการสอนทางไกลจึงสอดคล้องกับจิตวิทยาการเรียนรู้ คือ ผู้เรียนจะเรียนได้ดีเมื่อมีความพร้อม การเรียนการสอนทางไกลให้ผู้เรียนเลือกเวลาเรียน โดยจะเรียนเมื่อใดก็ได้ ตามที่ตนมีความพร้อมหรือมีความตั้งใจจะเรียน จะเรียนเร็วหรือช้าได้ตามศักยภาพ ไม่ต้องรอใคร หรือไม่ต้องให้ใครรอ จะเรียนสถานที่ใดก็ได้ที่คิดว่าสะดวก

7. การเรียนการสอนทางไกลเป็นการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการศึกษา เนื่องจากการเรียนการสอนทางไกลเป็นการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ไปยังผู้เรียนโดยอาศัยสื่อต่างๆ ในปัจจุบันสื่อประเภทต่างๆ ได้ถูกนำมาใช้มากมาย ซึ่งแต่เดิมอาจมีเพียงสื่อสิ่งพิมพ์ แต่ในระยะต่อมามีการใช้สื่อประสมหลายๆ อย่าง ทั้งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ เทปเสียง วีดีโอ คอมพิวเตอร์ และในปัจจุบันได้นำดาวเทียมมาใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนทางไกลอีกด้วย ซึ่งสื่อเหล่านี้ช่วยให้การศึกษาเข้าถึงประชาชนอย่างกว้างขวาง

8. เป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้อยู่ในที่เดียวกัน เนื่องจากการเรียนการสอนทางไกลเน้นการเรียนการสอนโดยใช้สื่อต่างๆ เป็นหลัก ดังนั้น ผู้สอนหรือผู้ให้ความรู้จะถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ออกมาในรูปของสื่อ แล้วส่งไปยังผู้เรียน ผู้เรียนจะเรียนด้วยตนเองจากสื่อต่างๆ สถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนทางไกลอาจกำหนดให้ผู้เรียนได้พบกับผู้สอนบ้างเป็นครั้งคราว

9. เป็นการเรียนการสอนที่เน้นการศึกษาด้วยตนเอง เพราะโดยวิธีการของการเรียนการสอนทางไกลนั้น ผู้เรียนจะเป็นผู้กำหนดเวลาศึกษาหาความรู้จากสื่อต่างๆ ด้วยตนเอง กำหนดสถานที่เรียนเอง กำหนดเวลาหยุดพักเอง ผู้เรียนจะศึกษาและทำกิจกรรมเสริมต่างๆ ตามเวลาที่ผู้เรียนสะดวกหรือมีความพร้อม อาจจะศึกษาที่บ้านหรือที่ทำงานหรือที่อื่นๆ ตามความ

สะดวก โดยผู้เรียนไม่ต้องเรียนตามตารางสอนไม่ต้องเรียนตามช่วงเวลาและสถานที่ที่สถาบันหรือครูเป็นผู้กำหนด

10. มีการใช้สื่อประเภทต่างๆ เป็นเครื่องมือในการจัดการศึกษา การเรียนการสอนจะกระทำด้วยการใช้สื่อประเภทต่างๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ เทปเสียง คอมพิวเตอร์ ดาวเทียม ฯลฯ เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ อาจมีการใช้สื่อบุคคลบ้างเป็นครั้งคราว เป็นการเสริมการใช้สื่อต่างๆ นั้น มีทั้งการใช้สื่อประเภทใดประเภทหนึ่งเพียงสื่อเดียวหรืออาจใช้สื่อหลายประเภทผสมผสานกัน นอกจากนั้น ในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับสถาบันการศึกษา จะใช้การติดต่อผ่านสื่อต่างๆ เช่น จดหมาย โทรศัพท์ โทรสาร อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

11. มีการจัดเตรียมสื่ออย่างเป็นระบบก่อนเริ่มการเรียนการสอน ด้วยวิธีการของการเรียนการสอนทางไกล คณะผู้รับผิดชอบหรือสถาบันผู้จัดการเรียนการสอนทางไกล จะต้องมีการเตรียมความพร้อมในระบบการจัดการศึกษาทุกขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อการเรียนการสอนซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของระบบการเรียนการสอนนี้ จะต้องพร้อมและต้องผลิตสื่อแต่ละชนิดให้แล้วเสร็จก่อน จึงจะเริ่มรับนักศึกษาได้

12. เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ผู้สอนหรือผู้เชี่ยวชาญเป็นทีม ในการผลิตเนื้อหาของวิชาหนึ่งๆ เพื่อถ่ายทอดลงสู่สื่อประเภทต่างๆ นั้น ส่วนใหญ่จะใช้ผู้สอนหรือผู้เชี่ยวชาญ เนื้อหาในวิชานั้นๆ หลายคนร่วมเขียนร่วมผลิต ซึ่งนับได้ว่าเป็นการประกันคุณภาพและประกันมาตรฐานเนื้อหาของวิชานั้นๆ ได้ นอกจากนั้น ในขั้นตอนอื่นๆ ตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตร การจัดส่งสื่อไปยังผู้เรียน และการประเมินผลการเรียน ดำเนินการจัดโดยผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญเป็นทีมเช่นเดียวกัน เป็นการประกันคุณภาพของระบบการเรียนการสอนด้วยวิธีหนึ่ง

13. เป็นการเรียนการสอนที่จัดแก่ผู้เรียนเป็นจำนวนมาก สามารถจัดให้แก่ผู้เรียนได้ทั่วประเทศ การจัดการศึกษาด้วยวิธีการเรียนการสอนทางไกล สามารถจัดให้แก่ผู้เรียนได้คราวละมากๆ โดยไม่จำกัดจำนวน สามารถจัดให้แก่ผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง ซึ่งต่างจากการเรียนการสอนแบบชั้นเรียน ที่แต่ละชั้นเรียนจะมีผู้เรียนได้จำนวนหนึ่งเท่านั้น

14. มีการจัดเครือข่ายเพื่อให้บริการสนับสนุนการศึกษา ในการจัดการศึกษาด้วยวิธีการเรียนการสอนทางไกล หน่วยงานหรือสถาบันผู้จัดส่วนใหญ่จะจัดให้มีเครือข่ายในระดับท้องถิ่น เพื่อให้บริการสนับสนุนการศึกษาของผู้เรียน เช่น อาจเป็นสถานที่ที่ผู้เรียนมาพบกับผู้สอนเป็นครั้งคราว เป็นสถานที่ที่ผู้เรียนมาขอใช้บริการสื่อประเภทต่างๆ หรือผู้เรียนมาขอคำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับการเรียน เป็นต้น

สรุปได้ว่า “แนวคิดของการเรียนการสอนทางไกล” เป็นการจัดการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนจะเรียนรู้จากสื่อต่างๆ ด้วยวิธีการต่างๆ ที่หลากหลาย เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่ลดข้อจำกัดทางการศึกษา โดยเฉพาะมุ่งเน้นความเท่าเทียมกันของการศึกษาในทุกสภาพพื้นที่ ทุกชุมชน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากผู้สอนที่มีทักษะความรู้ในหลักสูตร ซึ่งในบางพื้นที่ ที่ห่างไกลจากสังคมเมืองจะขาดบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ ตอบสนองต่อปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต ช่วยประหยัดรายจ่าย

ของผู้เรียนได้อย่างมาก สามารถเรียนที่บ้านหรือเรียนระหว่างการทำงานเมื่อเขามีความพร้อม เป็น การเรียนของแต่ละบุคคล จะกำหนดเวลาเรียนของตนเอง บริหารเวลาเรียนเอง ควบคุมดูแลการ เรียนของตนเอง

5.3 ประโยชน์ของการศึกษาทางไกล

จากที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่าการศึกษาทางไกลมีคุณประโยชน์หรือมีจุดเด่นใน การที่จะนำมาใช้ในการจัดการศึกษาหลายประการ คือ

1. การขยายโอกาสทางการศึกษา การศึกษาทางไกลช่วยให้ประชาชนที่อยู่ ห่างไกลจากสถาบันการศึกษาหรือห่างไกล หรือผู้ที่อยู่ในชนบท ได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนและมี
2. การสร้างความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา การศึกษาทางไกลช่วยให้ บุคคลได้รับโอกาสในการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นบุคคลวัยใด อาชีพใด เพศใด อยู่ใกล้ หรือไกลเพียงใด มีโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาคกัน
3. การให้อิสระแก่ผู้เรียน การศึกษาทางไกลให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้อย่างอิสระ ไม่ มีการบังคับหรือควบคุมว่าต้องศึกษาในช่วงใด ผู้เรียนสามารถจัดเวลาของตนเอง ไม่ต้องรอผู้อื่น พร้อมเมื่อไรก็สามารถศึกษาได้ ผู้เรียนจำกัดเวลาเรียนและกำหนดกิจกรรมต่างๆของตนเอง โดยไม่ต้องเดินทางไปศึกษาถึงสถานศึกษา แต่สามารถศึกษาได้ที่บ้านของตนเองได้
4. การศึกษาทางไกลเอื้อต่อผู้ที่ประกอบอาชีพการงานแล้ว เพราะการเรียนโดย วิธีของการศึกษาทางไกล ผู้เรียนสามารถเรียนได้ที่บ้านหรือที่ทำงานโดยไม่ต้องมาเข้าชั้นเรียน แต่ จะเรียนจากสื่อด้วยตนเอง
5. สามารถจัดการศึกษาให้แก่กลุ่มเป้าหมายได้เป็นจำนวนมากในคราวเดียวกัน การจัดการศึกษาโดยวิธีการศึกษาทางไกล สามารถรับผู้เรียนได้ไม่จำกัดจำนวน ผู้ใดสนใจและมี คุณสมบัติตามที่กำหนดก็สามารถรับได้ทั้งหมด
6. การประหยัดค่าใช้จ่ายของผู้เรียน การศึกษาโดยวิธีการศึกษาทางไกลช่วย ประหยัดค่าใช้จ่าย เพราะผู้เรียนไม่ต้องเดินทางมาเรียนยังสถาบันการศึกษา ทำให้ไม่ต้องมี ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง การแต่งกายและค่าใช้จ่ายอื่นๆในการมาเข้าเรียน
7. มีการวางแผน และเตรียมการอย่างเป็นระบบ การจัดการศึกษาด้วยวิธี การศึกษาทางไกลจะมีการวางแผนอย่างเป็นระบบทุกขั้นตอน ตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตร การผลิต สื่อ การส่งสื่อไปยังผู้เรียน และการติดตามประเมินผล การผลิตสื่อการสอนดำเนินการโดย ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ
8. ส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต การจัดการศึกษาด้วยวิธีการศึกษาทางไกล ช่วย ให้ผู้ที่สนใจสามารถศึกษาหาความรู้ในเวลาใดก็ได้ที่มีเวลาหรือมีความพร้อม ไม่ว่าจะอยู่ในวัยใดก็ สามารถศึกษาได้ ผู้สนใจสามารถศึกษาได้ตลอดชีวิต

5.4 ข้อจำกัดของการศึกษาทางไกล

การศึกษาทางไกลมีข้อจำกัดบางส่วนซึ่งผู้นำวิธีการของการศึกษาทางไกลไปใช้ต้องพึงตระหนักถึงข้อจำกัดเหล่านี้ สุมาลี สังข์ศรี. (2555) และ คำถามที่พบบ่อยสำหรับผู้เรียน มสธ. สุขุทัยธรรมมาธิราช (2557) คือ

1. โอกาสในการพบผู้สอน การศึกษาทางไกลเป็นการศึกษาที่จัดให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเองจากสื่อต่างๆ เป็นส่วนใหญ่ โอกาสที่จะพบกับผู้สอนมีน้อย อาจทำให้ผู้เรียนรู้สึกขาดผู้ให้แรงจูงใจ ขาดผู้แนะนำและขาดผู้ให้ความกระจ่างในทันทีทันใดเมื่อศึกษาจากสื่อด้วยตนเองไม่เข้าใจ ผู้เรียนไม่อาจซักถามหรือโต้ตอบกับผู้สอนได้ทันทีเหมือนการเรียนในชั้นเรียน ประเด็นนี้อาจมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน จุดอ่อนดังกล่าวอาจแก้ไขได้โดยการจัดให้มีกิจกรรมพบปะระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนบ้างเป็นครั้งคราว เพื่อผู้เรียนจะได้มีโอกาสซักถามปัญหาในเนื้อหาวิชา ตลอดจนขอคำแนะนำปรึกษาในการเรียน หรือถ้ามีการใช้สื่อคอมพิวเตอร์ ผู้เรียนอาจจะติดต่อผู้สอนได้โดยตรงทางอีเมล (e-mail)

2. โอกาสในการพบเพื่อนผู้เรียนด้วยกัน ด้วยวิธีการของการศึกษาทางไกล ผู้เรียนจะศึกษาของตนเองเป็นรายบุคคล เพราะฉะนั้นผู้เรียนแต่ละคนจะศึกษาดูด้วยตนเองอยู่ที่บ้าน ขาดโอกาสที่จะพบปะซักถามปรึกษาหารือ ช่วยกันคิดช่วยกันเรียน ช่วยกันแนะนำเหมือนกับการเรียนในชั้นเรียน ซึ่งการมีเพื่อนจะช่วยให้เกิดกำลังใจเกิดความพยายาม ได้เห็นตัวอย่างว่าเขาเรียนได้ เราก็ควรจะเรียนได้ เป็นต้น

วิธีการที่จะแก้ปัญหาในประเด็นนี้ จะคล้ายกับการแก้ปัญหาในข้อ 1. คือ การจัดให้มีการพบกันระหว่างผู้เรียนเป็นครั้งคราว ซึ่งอาจจะจัดพร้อมกับการพบครูผู้สอนด้วย โดยให้ผู้เรียนมาพบเป็นกลุ่ม ในกรณีเช่นนี้จะทำให้ผู้เรียนได้พบปะกันและได้พบครูผู้สอนด้วย ซึ่งผู้เรียนอาจนัดพบปะปรึกษาหารือกันหรือติววิชาตนเองเป็นครั้งคราว หรือผู้เรียนอาจจะสื่อสารระหว่างกันทางคอมพิวเตอร์อีกด้วยก็ได้

3. การแบ่งเวลาในการเรียนของผู้เรียน วิธีการศึกษาทางไกลจะให้อิสระแก่ผู้เรียนในการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเต็มที่ ผู้เรียนจะจัดสรรเวลาในการเรียนของตนเอง จัดแบ่งเวลาจากภารกิจของตนเอง จะเรียนเมื่อไรก็ได้เมื่อมีความพร้อม ไม่มีใครคอยกำหนดคอยกำกับเหมือนการเรียนในชั้นเรียน และไม่ต้องเรียนพร้อมกับผู้อื่นเหมือนการเรียนในชั้นเรียน ใครพร้อมเวลาใดว่างเมื่อไรก็เรียนได้ทันที แต่ส่วนใหญ่ปัญหาที่พบก็คือ ผู้เรียนมักจะมีจุดอ่อนในการแบ่งเวลาให้กับการเรียน มีจุดอ่อนในการควบคุมตนเองให้มีวินัยในตนเองต่อการให้เวลาในการเรียนอย่างสม่ำเสมอ ผู้เรียนมักจะมีภารกิจอื่นมากมาย หรือมีสิ่งอื่นมาจูงใจมากกว่าการเรียน

ปัญหาในประเด็นนี้จะพบมาก เพราะผู้เรียนโดยวิธีการศึกษาทางไกลส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพการงานแล้ว และที่มีภาระอื่นที่ต้องทำจำนวนมาก ปัญหานี้ผู้เรียนจะต้องแก้ไขปัญหาดูด้วยตนเอง สิ่งที่สถาบันการศึกษาทางไกลจะช่วยได้ก็คือ ช่วยให้คำแนะนำ

ปรึกษา ช่วยแนะแนวทางในการเรียน การจัดสรรเวลา และการปรับตัวให้เข้ากับการเรียนด้วยวิธีการศึกษาทางไกล

4. คุณภาพของสื่อที่ใช้ในการเรียน เนื่องจากการเรียนโดยวิธีการศึกษาทางไกล ผู้เรียนจะต้องเรียนด้วยตนเองจากสื่อชนิดต่างๆเป็นหลัก ซึ่งสื่อเหล่านี้ประกอบไปด้วยสื่อหลักและสื่อเสริม สื่อหลักเป็นสื่อที่บรรจุเนื้อหาวิชาไว้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ สื่อเสริมเป็นสื่อที่เสริมเนื้อหาวิชาบางส่วนบางตอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น ในการผลิตสื่อโดยเฉพาะสื่อหลักนั้น ในการให้เนื้อหาผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญต้องตระหนักกว่าเป็นการเขียนหรือการให้เนื้อหาที่ให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเอง ผู้เรียนไม่สามารถซักถามได้ทันทีทันใดเมื่อไม่เข้าใจเหมือนการเรียนในห้องเรียน เพราะฉะนั้นวิธีแก้ไขก็คือ ต้องให้ผู้เขียนหรือผู้ผลิตสื่อตระหนักว่าสื่อที่ผลิตไม่ใช่สื่อที่ใช้เพื่อประกอบการสอนของครู แต่เป็นสื่อที่ผลิตเพื่อให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเอง

5. การติดต่อสื่อสารกับสถาบันการศึกษา ในการจัดการศึกษาด้วยวิธีการศึกษาทางไกล ส่วนใหญ่สถาบันผู้จัดต้องรับผิดชอบกับผู้เรียนจำนวนมาก เพราะการศึกษาโดยวิธีการทางไกลจะไม่มี การจำกัดรับผู้เรียน ใครสนใจก็สามารถสมัครเข้าเรียนได้ เพราะฉะนั้นบางหลักสูตรอาจมีผู้สมัครเรียนเป็นจำนวนหมื่นหรือมากกว่า จากกรณีที่มีผู้เรียนเป็นจำนวนมากเช่นนี้ การติดต่อสื่อสารระหว่างสถาบันกับผู้เรียนจึงค่อนข้างล่าช้าหรือมีอุปสรรคบ้าง การที่ผู้เรียนติดต่อกับมหาวิทยาลัยไม่สะดวกหรือเกิดความล่าช้าจนเกิดผลเสีย เช่น ไม่ได้รับเอกสารการสอนและสื่อการเรียนการสอน ไม่ได้รับการแจ้งกำหนดสอบ ไม่ได้รับการแจ้งกำหนดการลงทะเบียนจนทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายทอดทิ้งและไม่พอใจกับระบบ อาจจะทำให้ผู้เรียนเลิกเรียนแล้วไปเรียนกับระบบที่มีการเข้าเรียนหรือติดต่อกับมหาวิทยาลัยโดยตรงมากกว่า

วิธีการแก้ไขปัญหานี้อาจทำได้โดยสถาบันการศึกษาต้องปรับระบบการติดต่อสื่อสารกับผู้เรียนให้เกิดความคล่องตัวมากขึ้น เช่น ข้าราชการเกี่ยวกับการเรียนหรือการลงทะเบียน ที่ไม่มีการซักถามหรือไม่ต้องการแนะนำ อาจแจกไปไว้ยังเครือข่ายของสถาบันในระดับท้องถิ่น ให้ผู้เรียนมารับได้ด้วยตนเอง การตอบคำถาม การติดต่อกับสถาบันที่ต้องการคำแนะนำหรือการตัดสินใจสถาบันอาจจัดให้มีเจ้าหน้าที่ของสถาบันไปประจำอยู่ในระดับท้องถิ่นอย่างทั่วถึง เพื่อให้ผู้เรียนไม่ต้องมาติดต่อยังสถาบันส่วนกลางแต่เพียงแห่งเดียว เป็นต้น

จุดอ่อนเหล่านี้เป็นจุดอ่อนหลักๆ ที่ผู้จัดการศึกษาด้วยวิธีทางไกลพึงระวังและหาทางป้องกันแก้ไข เพื่อให้การจัดการศึกษาด้วยวิธีการศึกษาทางไกลเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

5.5 สื่อในการจัดการศึกษาทางไกล

การศึกษาทางไกลเป็นวิธีการถ่ายทอดความรู้ หรือวิธีการจัดการศึกษาที่ใช้สื่อเป็นตัวกลาง ในระยะเริ่มแรกของการจัดการศึกษาทางไกล ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้สื่อ 1 หรือ 2 ชนิดในการถ่ายทอดความรู้จากครูอาจารย์ไปยังผู้รับหรือผู้เรียน เช่น การเรียนการสอนทางไปรษณีย์ (ชื่อเรียกในสมัยก่อน) ใช้สื่อสิ่งพิมพ์ เพราะเชื่อว่าสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพ ถ้าเขียนหรือเรียบเรียงให้ดี ใช้เทคนิควิธีการที่ถูกต้อง ผู้เรียนจะเรียนได้ด้วยตนเอง โดยต้องการความช่วยเหลือจากผู้สอนน้อยที่สุด หรืออาจไม่จำเป็นต้องพบกับผู้สอนเลย วิจิตร ศรีสอาน (2529: 5) การสอนภาษาทางวิทยุกระจายเสียง เป็นการใช้วิทยุกระจายเสียงในการถ่ายทอดความรู้ หรือในบางประเทศได้มีโรงเรียนทางอากาศขึ้น มีการจัดทำบทเรียนทางวิทยุกระจายเสียงสำหรับผู้เรียนเรียนอยู่ที่บ้าน ต่อมาได้มีการพัฒนาขึ้นอีกลำดับหนึ่ง คือการนำวิทยุโทรทัศน์เข้ามาใช้ในการเรียนการสอน นับว่าเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพ เพราะมีทั้งภาพและเสียง ทำให้น่าสนใจมากยิ่งขึ้น ดังเช่นในประเทศญี่ปุ่น เยอรมัน มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยโทรทัศน์ขึ้น

ในระยะต่อมาได้มีการใช้สื่อหลายๆชนิดประกอบกันในการถ่ายทอดความรู้หรือเรียกว่าสื่อประสม โดยอาจจะเลือกสื่อชนิดหนึ่งเป็นสื่อหลัก แล้วใช้สื่ออื่นๆที่ได้รับการพัฒนาให้มีความก้าวหน้าทันสมัยมากยิ่งขึ้นและประกอบกับได้มีการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการใช้สื่อประเภทต่างๆ ไว้เสริมความรู้ในการเรียนการสอนทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่า (วิจิตร ศรีสอาน, 2529: 5) สื่อแต่ละประเภทต่างมีจุดดีและจุดด้อย การใช้สื่อประเภทใดประเภทหนึ่งเพียงอย่างเดียวย่อมไม่ได้ผลลัพธ์ที่สมบูรณ์ การใช้ชั้นเรียนเป็นสื่อการสอนโดยมีการพบปะระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนเป็นประจำเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพมาก เอกสารสิ่งพิมพ์แม้จะไม่ใช้เป็นของใหม่ แต่ก็ยังสามารถใช้เป็นสื่อหลักได้ โดยเฉพาะผู้เรียนที่อ่านออกเขียนได้ สื่อประเภทวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์อาจสร้างความสนใจผู้เรียนได้ดี แต่ก็เป็นสื่อที่ผู้เรียนต้องติดตามให้ทัน มิฉะนั้นบทเรียนก็จะผ่านไป นอกเสียจากมีการอัดรายการไว้จึงจะสามารถนำมาทบทวนตามความซ้ำเร็วของการเรียนรู้ของแต่ละคนได้ และถ้าจะทำเช่นนั้นก็อาจมีค่าใช้จ่ายสูง จึงหันมาเน้นการใช้ “สื่อประสม” แทนที่จะใช้สื่อเฉพาะอย่างหนึ่งอย่างใดแต่เพียงอย่างเดียว นั่นคือ มีการประยุกต์เอาสื่อทางด้านไปรษณีย์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และการสอนเสริมมาจัดเป็นระบบสื่อประสม โดยถือสื่อใดสื่อหนึ่งเป็นแกนกลางและใช้สื่ออื่นๆ เป็นสื่อประกอบ ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนการสอนน่าสนใจและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ด้วยสาเหตุดังกล่าวจึงได้มีการใช้สื่อประสมในการศึกษาทางไกลกันมากขึ้น โดยเฉพาะในปัจจุบัน สถานศึกษาหรือหน่วยงานผู้จัดการศึกษาโดยวิธีทางไกลบางแห่งใช้สื่อประสม 2-3 ชนิด เช่น ใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลัก ใช้การสอนเสริมหรือการพบกลุ่มเป็นสื่อเสริม หรือใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลักและใช้วิทยุกระจายเสียงและการพบกลุ่มเป็นสื่อเสริม บางแห่งใช้สื่อหลายชนิดประสมกัน เช่น ใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลักแล้วใช้เทปเสียง รายการวิทยุกระจายเสียง รายการวิทยุโทรทัศน์ วีดิทัศน์ คอมพิวเตอร์ และการสอนเสริมเป็นสื่อเสริม บางแห่งใช้รายการโทรทัศน์เป็น

สื่อหลัก ใช้สื่อสิ่งพิมพ์และการพบกลุ่มเป็นสื่อเสริม หรือบางแห่งใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อหลักและใช้สื่อสิ่งพิมพ์และการพบกลุ่มเป็นสื่อเสริม เป็นต้น

การใช้สื่อประสมนั้นอาจใช้ได้หลายลักษณะดังเช่น นิคม ทาแดง และชนิดา พิทักษ์ สฤณี (2534: 481-492) ได้กล่าวไว้พอสรุปได้ว่า การใช้สื่อประสมสามารถแยกออกเป็น 2 แบบใหญ่ คือ

1. ระบบสื่อประสมบูรณาการ เป็นการประสมประสานทุกสื่อที่เห็นว่าเหมาะสมเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน ไม่แยกบทบาทของสื่อแต่ละประเภทอย่างชัดเจน รูปแบบนี้ยังแบ่งออกเป็น 2 แบบย่อยๆ คือ

1.1 ระบบสื่อหลักและสื่อเสริม มีการกำหนดให้สื่อประเภทใดประเภทหนึ่งเป็นสื่อหลักและสื่อเสริมประเภทอื่นๆ โดยสื่อหลักจะบรรจุเนื้อหาสาระทุกอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ส่วนสื่อเสริมเป็นเพียงส่วนเสริมเพื่อให้เข้าใจเนื้อหาในสื่อหลักดียิ่งขึ้นเท่านั้น ระบบนี้ใช้มากในการจัดการศึกษานอกระบบด้วยวิธีทางไกลทางมหาวิทยาลัยเปิดทั่วโลก

1.2 ระบบโครงสร้างเดี่ยว ไม่มีการกำหนดเป็นสื่อหลักและสื่อเสริม สื่อทุกชนิดที่นำมาใช้จะเป็นสื่อหลักทั้งหมด ผู้เรียนต้องศึกษาจากทุกสื่อจึงจะบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนสื่อแต่ละประเภทอาจจะเหมาะสมในการถ่ายทอดเนื้อหาแต่ละอย่าง แล้วนำมาจัดเข้าระบบกันเป็นขั้นตอนให้ผู้เรียนเรียนเหมือนบทเรียนแบบโปรแกรม

2. ระบบสื่อประสมแบบแยกบทบาท เป็นระบบที่สื่อแต่ละอย่างทำหน้าที่และบทบาทของตนแยกจากกันอย่างชัดเจน ระบบนี้แยกออกเป็น 2 ระบบย่อยคือ

2.1 ระบบหลายส่วน ผู้กำหนดสื่อจะนำหลักสูตรมาวิเคราะห์ว่าเนื้อหาตอนใดจะใช้สื่อใด เช่น บทที่ 1 ใช้สิ่งพิมพ์ บทที่ 2 ใช้วีดิทัศน์ บทที่ 3 ใช้ชุดทดลอง ผู้เรียนต้องเรียนจนครบทุกบทโดยใช้สื่อทุกประเภทที่กำหนดไว้ ตัวอย่างโครงการจัดการศึกษานอกระบบของสภาแรงงานแห่งชาติของอังกฤษใช้ระบบนี้ โดยส่วนที่เป็นการปฏิบัติกำหนดให้ฝึกที่โรงงาน

2.2 ระบบหลายช่องทาง เนื้อหาแต่ละตอนจะถูกผลิตออกมาในรูปของสื่อหลายชนิดให้ผู้เรียนเลือกได้ เช่น มีเนื้อหา 5 บท แต่ละบทจะนำเสนอเนื้อหาอย่างสมบูรณ์ด้วยสื่อ ตำรา วิดีโอโทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ ผู้เรียนจะเลือกศึกษาจากสื่อใดก็ได้ เนื้อหาครอบคลุมครบถ้วนเหมือนกัน รูปแบบนี้เหมาะสมกับประเทศที่พัฒนาแล้ว

สำหรับสื่อที่ใช้ในการจัดการศึกษาทางไกลนั้น ปัจจุบันได้มีวิวัฒนาการโดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้มากขึ้น เมื่อเริ่มมีการศึกษาทางไกลในระยะแรกๆ จะเริ่มด้วยการใช้สื่อเอกสาร หรือที่เรียกว่าการเรียนการสอนทางไปรษณีย์ โดยครูส่งความรู้ไปยังผู้เรียนด้วยเอกสาร การสอนและมีการโต้ตอบกันด้วยจดหมาย ต่อมาได้มีพัฒนาการของการใช้วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ตามลำดับ และในปัจจุบันได้นำคอมพิวเตอร์และดาวเทียมมาใช้ในการศึกษาทางไกลกันอย่างแพร่หลายมากยิ่งขึ้น

การใช้ดาวเทียมในการส่งผ่านความรู้ไปยังกลุ่มเป้าหมาย สามารถจัดได้ในหลายลักษณะด้วยกัน คือ

1. การถ่ายทอดการบรรยายให้ความรู้หรือการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นสัญญาณภาพเคลื่อนไหวและเสียงของครู ส่งผ่านสัญญาณดาวเทียมไปยังเครื่องรับโทรทัศน์ในชั้นเรียนหรือส่งไปยังสถานที่พบกลุ่มในห้องที่ต่างๆ การถ่ายทอดในลักษณะนี้ ผู้เรียนไม่สามารถโต้ตอบได้แต่สามารถรับชมได้

2. การถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบของการส่งสัญญาณภาพเคลื่อนไหวและเสียงของครูผู้สอน จากสถานที่สอนผ่านทางไกลผ่านดาวเทียมไปยังห้องเรียน หรือสถานที่พบกลุ่มที่อยู่ในสถานที่ต่างๆโดยนาระบบของการประชุมทางไกล (Video Conference) มาใช้ วิธีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพูดคุยโต้ตอบเพื่อซักถามผู้สอนได้ โดยทั้งผู้เรียนและผู้สอนเห็นภาพเคลื่อนไหวของกันและกันพร้อมทั้งได้ยินเสียงด้วย

การใช้คอมพิวเตอร์ในการศึกษาทางไกล จัดได้ในลักษณะต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การใช้คอมพิวเตอร์กับซีดีรอม ซีดีรอมถูกพัฒนาเพื่อนำมาใช้แทนแผ่นจานบันทึก (Diskett) เนื่องจากซีดีรอมมีความจุมากกว่าแผ่นจานบันทึกสามารถบรรจุเนื้อหาที่เป็นทั้งภาพ เสียงและภาพเคลื่อนไหวได้ ซึ่งการเรียนการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถทบทวนบทเรียนได้ในเวลาที่มีความพร้อม

2. การใช้คอมพิวเตอร์กับอินเทอร์เน็ต เป็นการเชื่อมต่อเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทั่วโลกเข้าด้วยกัน ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถค้นคว้าข้อมูลต่างๆ ได้อย่างกว้างขวางทั่วโลก เหมาะกับการศึกษาหาความรู้ การใช้ระบบอินเทอร์เน็ตสามารถให้บริการได้หลายรูปแบบดังนี้

2.1 ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic mail) ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียนและผู้สอน โดยการส่งข้อมูลเนื้อหาวิชา การถาม-ตอบ การส่งการบ้าน นอกจากนั้นยังใช้ในการติดต่อกันระหว่างผู้เรียน ซึ่งสะดวกและรวดเร็วมาก เพียงแต่ผู้ใช้พิมพ์ข้อความลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ตามโปรแกรมที่กำหนด ข้อความทั้งหมดจะไปปรากฏในจอคอมพิวเตอร์ของผู้รับ

2.2 แหล่งข้อมูล (Information sources) เนื่องจากระบบอินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงคอมพิวเตอร์เครื่องอื่นๆ ทั่วโลก ฉะนั้นผู้เรียนหรือผู้ศึกษาสามารถค้นคว้าหาความรู้ได้จากระบบนี้อย่างกว้างขวาง เปรียบเสมือนเป็นห้องสมุดที่ใหญ่ที่สุดในโลก

2.3 การแลกเปลี่ยนข่าวสาร บุคคลที่ใช้ระบบอินเทอร์เน็ตด้วยกัน สามารถส่งข่าวสารและแลกเปลี่ยนข่าวสารซึ่งกันและกัน สามารถแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่มีความสนใจร่วมกัน โดยใช้ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ เปรียบเสมือนการได้สนทนากันจริงๆ

2.4 การประชุมผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เป็นการแพร่ภาพการประชุม การสนทนาจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง หรือหลายๆจุดในเวลาเดียวกัน ผู้เข้าร่วมประชุมที่อยู่ห่างไกล

กันอยู่คนละพื้นที่หรืออาจจะอยู่คนละประเทศ สามารถพูดคุยโต้ตอบกันโดยเห็นภาพหรือไม่เห็นภาพก็ได้ การสื่อสารดังกล่าวนี้ เป็นการสื่อสารผ่านสายโทรศัพท์หรือสัญญาณดาวเทียม

จากที่กล่าวมาแล้วพบว่า ปัจจุบันสื่อที่นำมาใช้มีความเจริญก้าวหน้ามากมาย และนับวันจะยิ่งพัฒนาให้ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น ในหลายประเทศที่จัดการเรียนการสอนด้วยระบบทางไกล มีการนำสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยเหล่านี้ไปใช้อย่างกว้างขวาง สำหรับในประเทศไทยการจัดการเรียนการสอนโดยระบบการศึกษาทางไกล ได้มีการนำคอมพิวเตอร์ ดาวเทียมและระบบที่ติดตามมาใช้อย่างแพร่หลายยิ่งขึ้น

5.6 ลักษณะสำคัญของการศึกษาทางไกล

การศึกษาทางไกลมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากการศึกษารูปแบบปกติ ลักษณะเหล่านี้ทำให้จำเป็นต้องใช้เวลายาวนานในการพัฒนาสื่อการเรียน มีการแบ่งงานกันทำเพื่อให้บริการที่ตอบสนองต่อผู้เรียนจำนวนมาก มีรูปแบบวิธีดำเนินงานเป็นพิเศษที่ไม่สามารถนำรูปแบบและลักษณะการทำงานในสถาบันการศึกษาระบบแบบดั้งเดิมมาใช้ได้ มีผู้รู้ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการศึกษาทางไกลไว้ ดังนี้

- คีแกน (ฤทธิชัย อ่อนมิ่ง. 2543: 14; อ้างอิงจาก Keegan. 1986) ได้กำหนดลักษณะเฉพาะของการเรียนรู้โดยใช้การสอนทางไกลไว้ดังนี้
1. เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอนและผู้เรียนอยู่ต่างสถานที่กัน
 2. สถาบันการศึกษาเป็นผู้กำหนดขอบเขตและวิธีการในการบริหารจัดการ (รวมทั้งการประเมินผลการเรียนของผู้เรียน)
 3. ใช้กระบวนการทางสื่อในการนำเสนอเนื้อหาหลักสูตร และเป็นตัวประสานระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน
 4. สามารถติดต่อกันได้ทั้งระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และ/หรือ สถาบันการศึกษากับผู้เรียน

วิจิตร ศรีสอาน (2534: 6-9) ลักษณะสำคัญเหล่านี้ ได้แก่

1. ผู้เรียนและผู้สอนอยู่ห่างจากกัน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดที่ผู้เรียนเป็นผู้พลาดโอกาสเรียนในห้องเรียนปกติ จึงมีโอกาสได้พบปะได้รับความรู้จากผู้สอนน้อยกว่าการศึกษาตามปกติ และจากความจริงที่ว่า การเรียนรู้จึงมิได้เกิดขึ้นจากการสอนในห้องเรียนโดยมีครูเป็นผู้สอนเท่านั้น แต่เกิดจากการใช้สื่อการเรียนที่ทำได้ และแจกจ่ายให้บริการแก่ผู้เรียนโดยตรง และไปยังส่วนรวมที่ผู้เรียนสามารถยืมใช้ และในบางกรณีก็จัดให้มีการสอนรวมโดยตรง สำหรับการสอนนั้นจะเป็นการสอนที่เรียกว่า การสอนเสริม ซึ่งมีขึ้นเพื่อเพิ่มเติมเนื้อหาสาระการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนเพิ่มเติมจากสื่อต่าง ๆ ที่ได้จัดไว้ให้แล้ว และเพื่อเป็นการอภิปรายหรือฝึกปฏิบัติ หรือเพิ่มพูนประสบการณ์ หรือตอบปัญหาอันเกิดจากความไม่เข้าใจที่ปรากฏในสื่อการสอนที่จัดทำไว้ให้

2. เน้นผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลางในการเรียน การเรียนการสอนปกติจะเรียนในห้องเรียนตามเวลาหรือตารางสอนในสถานที่สถานศึกษากำหนด โดยมีลักษณะที่ผู้สอนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ด้วยวิธีการบอกเล่าอธิบายตามที่ผู้สอนกำหนด แต่การเรียนในระบบทางไกลจะมีลักษณะที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียน โดยผู้เรียนมีอิสระในการเลือกเรียนเนื้อหาสาระ เวลาเรียนและสถานที่ตามที่ตนเห็นสมควร พร้อมทั้งกำหนดวิธีการเรียนและการควบคุมการเรียนด้วยตนเอง วิธีการเรียนจะเป็นการเรียนด้วยตนเองจากสื่อที่สถาบันการศึกษาจัดบริการ รวมทั้งสื่อเสริมอื่นๆ ที่ผู้เรียนสามารถหาได้เอง

3. ใช้สื่อและเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการบริหารและบริการหลักสื่อส่วนใหญ่จะใช้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลัก โดยจัดส่งให้ผู้เรียนทางไปรษณีย์พร้อมกับเทปวิทยุและวีดิทัศน์ที่จัดทำขึ้น ร่วมกับการออกอากาศรายการวิทยุและโทรทัศน์ที่มีใช้กันอย่างแพร่หลาย แต่ในบางกรณีในระบบออกอากาศรายการวิทยุและโทรทัศน์มีปัญหาด้านการรับฟังรับชมในบางเวลาหรือในบางพื้นที่ สถาบันการศึกษาอาจจัดส่งเทปรายการวิทยุหรือวีดิทัศน์ไปไว้ตามศูนย์บริการต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนมาหยิบไปใช้สำหรับฟังหรือชมได้ ในปัจจุบันเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และการสื่อสารมีการพัฒนาไปอย่างมาก สื่อการศึกษาจึงได้พัฒนาเป็นลักษณะสื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์

4. ดำเนินงานและควบคุมคุณภาพในรูปองค์คณะบุคคล การศึกษาทางไกลมีระบบควบคุมคุณภาพอย่างเข้มงวดเคร่งครัด ความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาจึงมีได้อยู่ภายใต้บุคคลใดบุคคลหนึ่ง หากแต่มีการดำเนินงานในรูปองค์คณะบุคคล มีองค์กรหลายองค์กรรับผิดชอบแบ่งงานกันทำที่สามารถตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอนการทำงาน เช่น องค์กรที่รับผิดชอบการพัฒนาหลักสูตร รับผิดชอบการผลิตสื่อการศึกษา รับผิดชอบการวัดและประเมินผลการศึกษา

5. มีการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ กระบวนการสอนได้รับการกำหนดและออกแบบอย่าง เป็นระบบตั้งแต่หน่วยการสอน หรือผู้สอนผ่านไปยังศูนย์ผลิตสื่อการสอน จากนั้นส่งต่อให้ผู้เรียน ส่วนการติดต่อที่มาจากผู้เรียนผู้เรียนจะจัดส่งกิจกรรมมายังสถานศึกษาและหน่วยงานในสถานศึกษา จะส่งกิจกรรมกลับไปตามระบบผู้สอนเพื่อให้ผู้สอนตรวจตามมาตรฐานคุณภาพที่กำหนดไว้ ในส่วนของการพัฒนาหลักสูตรผลิตเอกสารตลอดจนสื่ออื่นๆ จะมีการดำเนินการในลักษณะคณะบุคคลที่ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ ทั้งในด้านเนื้อหา ด้านสื่อ และด้านการวัดและประเมินผล จึงเป็นการดำเนินงานที่มีการควบคุมมาตรฐานและคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด มีการใช้ความรู้ประสบการณ์และความคิดเห็นจากบุคคลหลายฝ่ายเพื่อให้ได้ผลงานที่มีมาตรฐานและประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

6. ใช้กระบวนการทางอุตสาหกรรมในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระไปสู่ผู้เรียน เนื่องจากการสอนและการจัดการบริการการสอนให้แก่ผู้เรียนจำนวนมากในเวลาเดียวกัน การผลิตและจัดส่งสื่อการศึกษา จึงต้องทำในลักษณะทางอุตสาหกรรม คือ มีการผลิตจำนวนมาก มีการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เป็นระบบ มีการนำขั้นตอนทางอุตสาหกรรมมาฉีกย่อยให้ทั้ง 2 พระองค์ได้รับความยุติธรรมตามที่ท่านควรจะได้รับ..." สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ทรงรับสั่ง ใช้

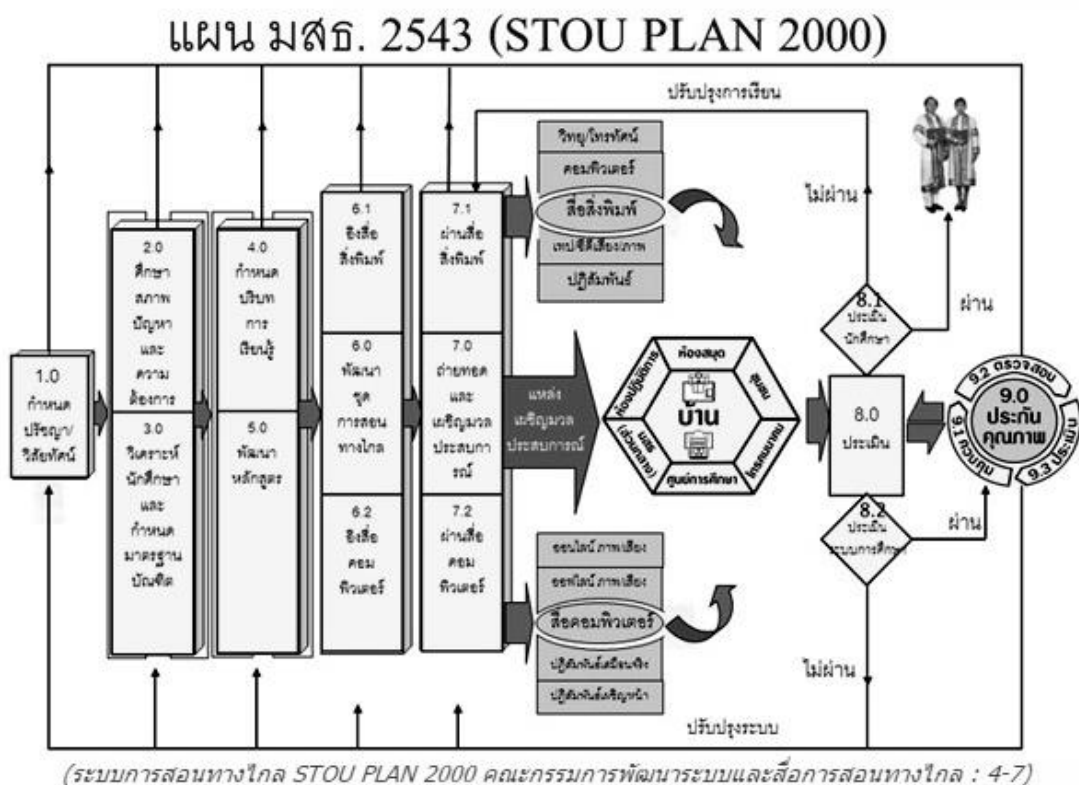
มีการร่วมมือประสานกันระหว่างหน่วยงานมีการวางแผนอย่างเป็นระบบและให้ความสำคัญกับการตรวจสอบคุณภาพเป็นอย่างดี

7. เน้นด้านการผลิตและจัดส่งสื่อการสอนมากกว่าทำการสอนโดยตรงในระบบที่เป็น การสอนตามปกติ บทบาทของครูจะทำหน้าที่สอนซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญของความสำเร็จในการเรียน ของผู้เรียน แต่ในระบบเปิดซึ่งเป็นการศึกษาทางไกลการสอนจะเปลี่ยนจากการสอนรายบุคคล มา เป็นการสอนแก่ผู้เรียนจำนวนมาก วิชาที่สอนก็เป็นผลจากความร่วมมือระหว่างผู้เชี่ยวชาญหลาย ฝ่าย นอกจากนี้สถาบันการศึกษาจะมีหน่วยงานภายในที่ตั้งขึ้นเพื่อรับผิดชอบในการจัดส่งเอกสาร และสื่อการศึกษาการประเมินผลการเรียนและ การสอนเสริมในศูนย์บริการในภูมิภาคต่างๆเพื่อ อำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนจำนวนมาก

8. มีการจัดตั้งหน่วยงานและโครงสร้างขึ้นสนับสนุนการสอนและบริการผู้เรียน แม้ ผู้เรียนและผู้สอนจะอยู่ห่างกันแต่ก็จะได้รับการสนับสนุนจากสถาบันการศึกษาที่จัดการศึกษา ทางไกลด้วยการจัดตั้งศูนย์การศึกษาประจำท้องถิ่นหรือประจำภาค เพื่อให้การบริการการศึกษา ด้วยการเชิญ บุคลากรท้องถิ่น หรือ ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นส่วนเสริมของการจัดการศึกษาด้วย

9. ใช้การสื่อสารติดต่อแบบ 2 ทาง การติดต่อระหว่างผู้เรียนและผู้สอนในระบบ การศึกษาทางไกลจะอยู่ในรูปการติดต่อแบบ 2 ทาง ซึ่งเดิมส่วนใหญ่จะใช้ทางจดหมายและ โทรศัพท์ แต่ในปัจจุบันจะใช้การสื่อสารผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพิ่มขึ้นด้วย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2543) มีระบบการเรียนการสอนทางไกลที่ได้ พัฒนาระบบการสอนทางไกล โดยคณะกรรมการพัฒนาระบบและสื่อการสอนทางไกล และสภา มหาวิทยาลัยได้ประกาศใช้ “ ระบบการสอนทางไกลตามแผน มสธ.2543” ในการประชุมครั้งที่ 3/2544 เมื่อวันที่14 มีนาคม 2544 โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 9 องค์ประกอบดังนี้

ภาพประกอบ 10 ระบบการสอนทางไกล STOU PLAN 2000

ที่มา : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2543).

1. ปรัชญาและวิสัยทัศน์

เป็นแนวทางกว้างๆ สำหรับการดำเนินงานของหลักสูตรต่างๆ ที่สอดคล้องกับปรัชญาการเรียนการสอนทางไกล และเน้นการศึกษาเล่าเรียนด้วยตนเอง จากแหล่งความรู้และวิทยาการที่จัดในรูปแบบความรู้ผ่านสื่อประสมประเภท ต่างๆ รวมถึงแหล่งวิทยาการในชุมชนและสังคม

2. สภาพ ปัญหา และความต้องการของสังคม

เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพสังคม (โครงสร้างพื้นฐานของสังคม และของนักศึกษา/ผู้เรียน โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับวิถีชีวิต สภาพแวดล้อมทางกายภาพ จิตภาพ และสังคมที่มีผลกระทบต่อวิถีการศึกษาของนักศึกษา/ผู้เรียน) ปัญหาสังคม (จุดอ่อน สภาพบีบคั้น และข้อจำกัด ที่เกี่ยวกับหรือเป็นผลมาจากการด้อยคุณภาพด้านกำลังคน) และความต้องการของสังคม (ข้อมูลที่สะท้อนสิ่งที่สังคมคาดหวังเพื่อให้ได้กำลังคนที่มีคุณลักษณะความรู้ และประสบการณ์) เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา/ฝึกอบรม

3. ธรรมชาตินักศึกษาและมาตรฐานบัณฑิต

ธรรมชาตินักศึกษา เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษา อายุ อาชีพ สถานภาพทางสังคม และความพร้อมในการรับสื่อ และความคาดหวังของนักศึกษา/ผู้เรียน ส่วนมาตรฐานบัณฑิต ครอบคลุมมาตรฐานด้านประสบการณ์มาตรฐานด้านองค์ความรู้ มาตรฐานด้านคุณธรรม และ มาตรฐานด้านทักษะชีวิตเพื่อการดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

4. บริบทการเรียนรู้

บริบทการเรียนรู้ครอบคลุมสถานการณ์และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ที่เป็นตัวแทนของ สถานการณ์ และสภาพแวดล้อม ที่บัณฑิต/ผู้สำเร็จการศึกษาจะออกไปเผชิญชีวิตและการงานอย่าง แท้จริง

5. หลักสูตร

เป็นมวลประสบการณ์ที่มุ่งจะถ่ายทอดไปสู่ นักศึกษา/ผู้เรียน เพื่อเกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมที่พึงประสงค์ เป็นหลักสูตรที่อิงประสบการณ์ ที่จัดเนื้อหาสาระของแต่ละหลักสูตรใน ลักษณะบูรณาการเพื่อให้ประสารสัมพันธ์ กันอย่างเหมาะสมในรูปของชุดวิชา

6. ชุดการสอนทางไกล

เป็นชุดสื่อประสมที่เป็นแหล่งความรู้สำหรับการเผชิญประสบการณ์ จำแนกตามโครงสร้าง สื่อการสอนทางไกล เป็นชุดการสอนทางไกลอิงสื่อสิ่งพิมพ์ และชุดการสอนทางไกลอิง สื่อคอมพิวเตอร์

7. การถ่ายทอดและเผชิญมวลประสบการณ์

เป็นวิธีการและช่องทางการถ่ายทอดเนื้อหาสาระและมวลประสบการณ์ และแหล่งเผชิญ มวลประสบการณ์ ที่สอดคล้องกับชุดการสอนทางไกลอิงสื่อสิ่งพิมพ์และชุดการสอนทางไกลอิง สื่อคอมพิวเตอร์

8. การประเมิน

เป็นการตรวจสอบคุณภาพและประสิทธิภาพขั้นสุดท้าย ทั้งการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนักศึกษา/ผู้เรียนอย่างครบวงจร การประเมินเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของระบบการ สอนทางไกลของมหาวิทยาลัยทั้งระบบ

9. การประกันคุณภาพ

เป็นกระบวนการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพ ทั้งในส่วนกระบวนการและผลลัพธ์ของระบบการสอน ทางไกล

ตาราง 11 ลักษณะสำคัญของการศึกษาทางไกล

ลักษณะสำคัญของการศึกษาทางไกล				
	ดีแกน (1986)	วิจิตร ศรีสอาด (2534)	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2543)	ผู้วิจัย
1. ไม่มีชั้นเรียนประจำ	✓	✓	✓	✓
2. ผู้เรียนกำหนดการเรียนรู้ด้วยตนเอง		✓	✓	✓
3. ใช้สื่อหลักและสื่อเสริม	✓	✓	✓	✓
4. ควบคุมคุณภาพของระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ	✓	✓	✓	✓
5. ช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และสถาบันการศึกษามีหลากหลาย	✓	✓	✓	✓

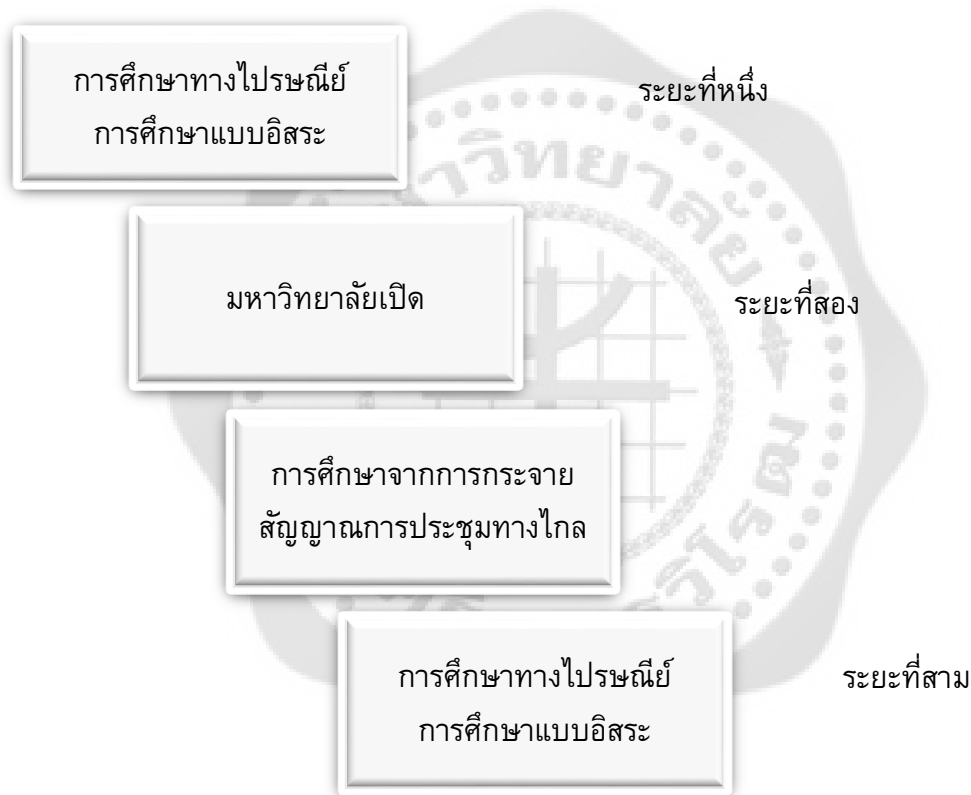
จากการสังเคราะห์ลักษณะสำคัญของการศึกษาทางไกลที่นำมาใช้ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ ไม่มีชั้นเรียนประจำ ผู้เรียนกำหนดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้สื่อหลักและสื่อเสริม ควบคุมคุณภาพของระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และสถาบันการศึกษามีหลากหลายช่องทาง

5.7 รูปแบบการสอนทางไกล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การศึกษาทางไกลได้มีการพัฒนามานานหลายปี โดยมีการพัฒนารูปแบบเป็นระยะๆ ไมเคิล จี มัวร์ (Michael G. Moore. 1972: 76-88) ได้แบ่งการพัฒนาเป็น 3 ระยะ คือ

การพัฒนารูปแบบการศึกษาทางไกลในระยะที่หนึ่ง เป็นรูปแบบการศึกษาทางไปรษณีย์ (Correspondence study) และการศึกษาแบบอิสระ (Independent study) สื่อหลักที่ใช้ในการศึกษา คือ สื่อสิ่งพิมพ์ หรือสื่อแนวทางในการศึกษา เนื้อหาเป็นความเรียง และมีแบบฝึกหัด มอบหมายให้ทำการส่งโต้ตอบระหว่างผู้เรียนและผู้สอนจะผ่านทางไปรษณีย์

การพัฒนาแบบการศึกษาทางไกลในระยะที่สอง เริ่มต้นด้วยการดำเนินการของ มหาวิทยาลัยเปิด (Open University) ในปี ค.ศ. 1970 ซึ่งการจัดการเรียนการสอนก็ยังคงใช้สื่อที่ส่งผ่านทางไปรษณีย์ แต่ได้เพิ่มสื่อเสริมทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ เทปบันทึกเสียง และ วีดิทัศน์ และมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนโดยใช้โทรศัพท์ ดาวเทียม เคเบิล หรือ การใช้บริการเครือข่ายดิจิทัล (Integrated Services Digital Network : ISDN) ซึ่งเป็นจุดเชื่อมต่อการพัฒนาแบบการศึกษาทางไกลในระยะที่ 3 การพัฒนาแบบการศึกษาทางไกลในระยะที่สาม ซึ่งเป็นระยะที่นิยมกันอยู่ในปัจจุบัน เริ่มต้นมาตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1990 โดยการจัดการเรียนการสอนอยู่ในรูปของเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Computer – based networks)

ภาพประกอบ 11 การพัฒนาแบบการศึกษาทางไกล

ที่มา: วิจิตร ศรีสอาน. (2541). 20 ปี มสธ. แห่งการพัฒนา :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช พ.ศ.2531-2541

รูปแบบของการศึกษาทางไกลในปัจจุบันมี 4 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบทางไปรษณีย์ เป็นลักษณะการสอนทางไปรษณีย์หรือการศึกษาทางไปรษณีย์ คือ วิธีการเรียนการสอนที่สถาบันการศึกษาจัดส่งอุปกรณ์การศึกษาที่อยู่ในรูปของสื่อ

สิ่งพิมพ์ต่างๆที่บรรจุเนื้อหาสาระ คู่มือ แบบฝึกหัด หรือสื่อประกอบการศึกษาอื่นๆ เช่น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ไปให้ผู้เรียนทางไปรษณีย์ เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองที่บ้าน

2. รูปแบบทางสื่อมวลชน เป็นลักษณะของการสอนทางสื่อสารมวลชน คือ สอนโดยผ่านทางวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และสื่อมวลชนรูปแบบอื่นๆ เป็นการสอนที่เป็นธรรมชาติและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายได้มาก แต่มีข้อจำกัดคือการลงทุนค่อนข้างแพง

3. รูปแบบทางคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ในการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนจะทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ในทันที และยังได้เน้นโครงสร้างความสัมพันธ์ต่างๆของสิ่งที่เรียน แต่รูปแบบทางคอมพิวเตอร์ช่วยสอนก็ยังมีข้อจำกัด คือ ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการใช้งานคอมพิวเตอร์ และข้อจำกัดในเรื่องของราคาอุปกรณ์ที่ค่อนข้างแพง

4. รูปแบบทางโทรคมนาคม ลักษณะของการสอนทางโทรคมนาคม เป็นการนำเอาเทคโนโลยีโทรคมนาคมมาใช้ในการศึกษาทางไกล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทั้งด้านระยะทางและการมีปฏิสัมพันธ์ด้วยรูปแบบของการศึกษาทางไกล

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า รูปแบบของการศึกษาทางไกล จะแตกต่างกันไปตามยุคสมัย พัฒนาการความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี แนวคิด ความเป็นไปได้และทรัพยากรของแต่ละหน่วยงานที่จัดการศึกษานั้นๆ

5.8 ระบบการศึกษาทางไกลระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พัฒนาการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยอิงระบบการศึกษาทางไกลที่ยึดหลักบูรณาการชุดวิชาผ่านสื่อประสม มีใช้การเรียนการสอนในชั้นเรียน ยกเว้นการสัมมนาเสริมที่มุ่งให้เกิดความรู้และประสบการณ์ที่ไม่สามารถเสนอได้ในสื่อหลักและสื่อเสริม และเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนกับคณาจารย์ และผู้เรียนกับผู้เรียน (สุโขทัยธรรมาธิราช, 2558: 2) ดังนี้

1. ยึดสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลักที่มุ่งกำหนดแนวทางการศึกษาและประมวลสาระความรู้มากกว่าการป้อนความรู้ในรูปตำราหรือเอกสารการสอน และมีสื่อเสริมที่เหมาะสมกับผู้เรียนจำนวนไม่มาก ได้แก่ เทปเสียง เทปภาพ และสื่อโสตทัศน์ โดยไม่ใช้รายการวิทยุกระจายเสียงและรายการวิทยุโทรทัศน์

2. เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับคณาจารย์ และกับสื่อประเภทต่าง ๆ โดยไม่มุ่งให้เกิดปฏิสัมพันธ์แบบเผชิญหน้าโดยไม่จำเป็น

3. ใช้กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการสอนแบบอิงประสบการณ์คือ “สั่ง” ก่อนที่จะ “สอน” ด้วยการกำหนดประสบการณ์ที่คาดหวังเป็นแกน ในรูปของการให้ทำรายงานหรือกิจกรรมมาเสนอในการสัมมนาเสริมโดยนำความรู้จากเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในแนวทางการศึกษาประมวลสาระ สื่อการศึกษา และแหล่งวิทยาการต่าง ๆ

4. มีการประเมินสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนครบวงจร ทั้งการประเมินก่อนเรียน ระหว่างเรียน และการประเมินสุดท้ายกล่าวคือ มีการให้คะแนนงานที่เกิดจากการเข้าสัมมนาเสริม และการทำกิจกรรม และคะแนนที่ได้จากการสอบปลายภาคการศึกษา

5. มีการปรับเปลี่ยนประสบการณ์และกิจกรรมให้สอดคล้องกับสถานการณ์ด้วยการปรับเปลี่ยนและนำเสนอแผนกิจกรรมการเรียนทุกภาคการศึกษาที่เปิดสอนแต่ละชุดวิชา

6. มีการบริหารจัดการ มีการให้ภาพรวมของขั้นตอนและกระบวนการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษาแก่ผู้เรียนอย่างชัดเจนด้วยการปฐมนิเทศ มีการฝึกทักษะในการแสวงหาความรู้เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียน

7. มีการผลิตและบริหารชุดวิชาที่ต่อเนื่องโดยคณะบุคคล เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ ระหว่างช่วงการผลิตชุดวิชาและการนำชุดวิชาไปใช้ในการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชยี่ระบบการศึกษาทางไกลมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้า อย่างอิสระด้วยตนเองภายใต้การให้คำปรึกษาแนะนำอย่างมีระบบ ผู้เรียนจะศึกษาจากสื่อการสอน ต่างๆ ดังนี้คือ

1. ศึกษาจากสื่อหลัก ประกอบด้วย ประมวลสาระชุดวิชา แนวการศึกษา และ แผนกิจกรรมการเรียน และวัสดุการศึกษาอื่นๆ

2. ศึกษาจากสื่อเสริม ประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ และสื่อ อิเล็กทรอนิกส์

3. ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง จากแหล่งค้นคว้า เช่น ค้นคว้าจาก ห้องสมุด ค้นคว้าจากแหล่งวิทยากรต่างๆ ในภูมิภาค ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

4. เข้าร่วมกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ ประกอบด้วย การเข้ารับการปฐมนิเทศเชิง ปฏิบัติการบัณฑิตศึกษาการเข้ารับการสัมมนาเสริม/เข้มประจำชุดวิชา การเข้ารับการสัมมนาเข้มชุด วิชาวิทยานิพนธ์ (สำหรับ แผน ก) การเข้ารับการสัมมนาเข้มชุดวิชาการศึกษาค้นคว้าอิสระ (สำหรับ แผน ข) และการเข้ารับการอบรมเข้มประสบการณ์วิชาชีพมหาบัณฑิต/เสริมประสบการณ์ มหาบัณฑิต

ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง ดังนี้

ปิยะนถ บุษมีพิพิธ (2551) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของ สถานศึกษา พบว่า 1) องค์ประกอบของการจัดการความรู้ของสถานศึกษาประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ คือ 1. การเตรียมการตามกระบวนการจัดการความรู้ 2. การนิเทศติดตามผล 3. การ แบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ 4. การจัดเก็บความรู้ 5. การเปลี่ยนแปลงค่านิยมและพฤติกรรมใน

การทำงานของบุคลากร 6. การวางแผน 7. การติดต่อสื่อสาร 8. การสร้างความรู้ 9. การยกย่องชมเชยและการให้รางวัล 2) รูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษา มีความถูกต้องเหมาะสมและเป็นไปได้ที่จะนำมาใช้ประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดและทฤษฎีของการวิจัย

ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ (2552) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธสำหรับเด็กปฐมวัยที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจริยธรรมเด็กปฐมวัย ใช้หลักธรรม ได้แก่ สัมมาทิฐิ ไตรสิกขา และปัญญาฉุจฉกรรณ 4 โดยยึดหลักพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และครูถือเป็นตัวแทนการขัดเกลาทางสังคมที่สำคัญในการหล่อหลอมให้เกิดการเรียนรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรม 2 ประเภท คือ (1) กิจกรรมในชีวิตประจำวัน เน้นการสำรวจ วาจา ใจ ด้วยการเจริญสติในช่วงกิจกรรม ยามเช้าก่อนรับประทานอาหารเช้า ก่อนนอน และก่อนกลับบ้าน และ (2) กิจกรรมในหน่วยการเรียนรู้เน้นการเรียนรู้จาก การได้ยิน มองเห็น สูดดม ชิม สัมผัส และรับรู้ด้วยใจ ผ่านสาระการเรียนรู้ในหน่วยต่าง ๆ โดยลงมือกระทำเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ ขั้นตอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้มี 5 ขั้นตอน คือ การจัดปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ การฝึก การรับรู้ การพัฒนาการคิด การลงมือปฏิบัติ และ การประเมิน

พิสิฐ เทพไกรวัล (2554) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย กระบวนการสร้างเครือข่าย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขึ้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 2) ขึ้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย 3) ขึ้นสร้างพันธสัญญาร่วมกัน 4) ขึ้นบริหารจัดการเครือข่าย 5) ขึ้นพัฒนาความสัมพันธ์ และ 6) ขึ้นรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ส่วนองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ได้แก่ 1) ลักษณะหรือกิจกรรมสำคัญที่เสริมประสิทธิภาพการดำเนินงานของเครือข่าย 2) ขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการสถานศึกษา 3) เทคนิค/วิธีการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย 4) กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ (empowerment) ของเครือข่าย 5) คุณลักษณะที่ดีของผู้นำเครือข่าย และ 6) การปฏิบัติงานของเครือข่ายและการสะท้อนผล ผลการทดลองใช้รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า กลุ่มบุคคล หน่วยงาน/องค์กร ที่สมัครใจรวมกลุ่มเครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ กลุ่มผู้ปกครองนักเรียน กลุ่มผู้นำชุมชน สถาบันทางศาสนา สถาบันอุดมศึกษา กลุ่มศิษย์เก่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงพยาบาลชุมชน สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยได้ดำเนินการตามกระบวนการปฏิบัติงานของเครือข่าย ตั้งแต่การวิเคราะห์บริบทเพื่อทราบจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนาของการดำเนินงานด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบุคคล และด้านบริหารทั่วไป แล้วสรุปรวมจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนาของการดำเนินงานแต่ละด้าน เพื่อกำหนดเป้าหมายใน การทำงาน มีการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และจัดทำแผนพัฒนาร่วมกัน มีโครงการเกิดขึ้นหลายโครงการในโรงเรียนทั้ง 2 แห่ง การดำเนินงานตามโครงการเสร็จสิ้นในหนึ่งปีการศึกษา ผลการประเมินโครงการ

พบว่า ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการบริหารงานด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล และบริหารทั่วไป และส่งผลกระทบต่อนักเรียนตามขอบข่ายที่คาดหวังสูงกว่าปีที่ผ่านมา

ประสิทธิ์ ชุมศรี (2555) วิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้วยการเรียนรู้จากการปฏิบัติเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1. การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 มีปัญหาในด้านผู้เรียนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านการบริหารจัดการ โดยโรงเรียนต้องการคำแนะนำที่ชัดเจน และการกำกับดูแล ติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ต้องการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และต้องการให้มีการประเมินผลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและมีการสะท้อนผลการประเมิน เพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 2. รูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้วยการเรียนรู้จากการปฏิบัติเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ครอบคลุมถึงหลักการ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่ายการทำงาน การพัฒนาต่อเนื่องการบูรณาการ หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี และการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ กระบวนการประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติจริง การตรวจสอบและประเมินความก้าวหน้า การปรับปรุงและต่อยอดสู่วิธีที่ดีที่สุด และขั้นตอน ประกอบด้วย 1) เตรียมความพร้อมบุคลากรที่จะทำหน้าที่นี้เทศ ติดตามตรวจสอบและประเมินผลระบบประกันคุณภาพในสถานศึกษา 2) กำหนดประเด็นปัญหาที่ได้จากการนิเทศ ติดตามตรวจสอบและประเมินผลระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา 3) แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และความคิดเห็นเพื่อคัดเลือกปัญหาสาเหตุของปัญหาและหาทางแก้ปัญหา 4) สร้างความรู้และตรวจสอบความถูกต้องของความรู้ 5) สร้างผลงานที่เป็นวิธีการปฏิบัติอย่างมีระบบ (How to) หรือนวัตกรรมที่จะแก้ปัญหาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 6) เสนอผลงานร่วมกัน ให้คำแนะนำและปรับปรุงงาน 7) นำผลงานที่เป็นนวัตกรรมไปปฏิบัติในสถานศึกษา 8) ประเมินผลงานและสรุป 9) ประเมินค่านิยมรูปแบบพัฒนา 10) เผยแพร่ผลงานให้หน่วยงานอื่นทราบ 3. ผลจากการประเมินความเหมาะสม และการตรวจสอบความเป็นไปได้โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้วยการเรียนรู้จากการปฏิบัติเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ ทุกองค์ประกอบ 4. ผลการประเมินรูปแบบ โดยทดลองใช้ในโรงเรียน จำนวน 9 โรงเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาก่อนและหลัง การใช้รูปแบบ แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยหลังใช้รูปแบบ มีความรู้ ความเข้าใจ มากกว่าก่อนใช้ กลุ่มตัวอย่างมีทักษะในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด 5. ผลการศึกษาการใช้รูปแบบ กล่าวคือ

หลังจากนำรูปแบบไปทดลองใช้แล้ว พบว่า บุคลากรที่ทำหน้าที่นี้เทศ ติดตาม และประเมินผลการ พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และทัศนคติที่ดีต่อ การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงนำรูปแบบมาใช้ในโรงเรียนที่เป็น กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 57 โรงเรียน ผลการใช้รูปแบบ พบว่า สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีผลการ ประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา หลังการใช้รูปแบบ มีค่าคะแนนสูงกว่าก่อนใช้ อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ ที่ระดับ .05 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการใช้รูปแบบ สูงขึ้นกว่าก่อนใช้ อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้บริหารสถานศึกษามีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ของ บุคลากรที่ทำหน้าที่นี้เทศ ติดตามตรวจสอบ และประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด

งานวิจัยในต่างประเทศ

Etheredge (1996: 3040A) ได้พัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดของทฤษฎีคอน สตรัคติวิสต์ เพื่อใช้สอนการแก้โจทย์ปัญหาเลขคณิตของนักเรียนเกรด 3 วิสอนเน้นการสอนตาม หลักการที่สำคัญของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ได้แก่ การอภิปราย การร่วมมือกัน และการสร้าง ความรู้ ผลการวิจัยพบว่า ความรู้เชิงโครงสร้างของนักเรียนที่ยังไม่พบในระยะแรกของการศึกษาเป็น สิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อความเข้าใจโครงสร้างโจทย์ปัญหาชนิดต่างๆ นอกจากนี้ยังพบว่า เรื่องราว ปัญหาที่นักเรียนร่วมกันสร้างสรรค์ขึ้นมา คำถามและการร่วมกันอภิปรายของนักเรียน รวมถึงการติดตามของครูเป็นพื้นฐานสำคัญในการสอนแก้โจทย์ปัญหาเลขคณิตให้มีประสิทธิภาพ และมีความหมาย

Loewen (1993: 4241A) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสต์ 3 วิธีสอน ได้แก่ แบบตรง แบบความหมาย และแบบกระบวนการแก้ปัญหา โดยวิธีสอนแบบตรง เน้นโครงสร้างขั้นตอนวิธีของเนื้อหาคณิตศาสตร์ วิธีสอนแบบความหมาย เป็นวิธีที่ขยายจากวิธีสอน แบบตรงโดยเพิ่มการแสดงให้เห็นแนวคิดและความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเชิงคณิตศาสตร์ และวิธี สอนแบบกระบวนการแก้ปัญหาจะขยายเพิ่มจากวิธีสอนแบบความหมาย โดยการเพิ่มองค์ประกอบ ของการแก้ปัญหา รูปแบบการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสต์ สร้างขึ้นโดยให้ครอบคลุมความรู้ 3 ประการ คือ ความรู้ข้อตกลง ความรู้กระบวนการ และความรู้เชิงปัญญา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนจำนวน 9 คน นักเรียนเกรด 8 จำนวน 240 คน ผลการวิจัยพบว่า วิธีสอนแบบความหมาย ส่งเสริมพัฒนาการของความรู้ข้อตกลง ส่วนวิธีสอนแบบตรง และแบบกระบวนการแก้ปัญหา ส่งเสริมพัฒนาการของความรู้กระบวนการ ความรู้เชิงปัญญาโดยเฉพาะการแยกแยะและการ สังเคราะห์สัมพันธ์กับความสามารถของนักเรียนในการสร้างความรู้ข้อตกลงและความรู้กระบวนการ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาปัจจัยต่างๆในการสร้างรูปแบบหรือนำเสนอรูปแบบที่ผู้วิจัยสามารถพัฒนาให้เป็น ต้นแบบเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาองค์การต่อไปในอนาคต สร้างขึ้นโดยมีทฤษฎี

แนวคิดต่าง ๆ มารองรับ มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน สอดคล้องกับกิจกรรมที่สร้างขึ้น มีการวัดประเมินผลตามโครงสร้างของรูปแบบแต่ละรูปแบบที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

เขมณัฏฐ์ มิ่งศิริธรรม (2552) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้บนเว็บเชิงบูรณาการระหว่างการเรียนแบบร่วมมือกับการเรียนร่วมกันเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนระดับปริญญาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ พบว่า รูปแบบการเรียนรู้บนเว็บเชิงบูรณาการระหว่างการเรียนแบบร่วมมือกับการเรียนร่วมกันเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) เนื้อหา 2) กิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ 3) แหล่งการเรียนรู้ และ 4) การประเมินผล และรูปแบบแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การเตรียมความพร้อมผู้เรียน ระยะที่ 2 การทดสอบ/การประเมินผลก่อนเรียน และระยะที่ 3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 ระยะแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ 1) การนำเสนอสถานการณ์ปัญหาบนเครือข่าย 2) ผู้เรียนร่วมกันกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ 3) ผู้เรียนร่วมกันวางแผนและแสวงหาคำตอบบนเครือข่าย 4) ผู้เรียนนำเสนอข้อค้นพบของกลุ่ม และ 5) การประเมินผลและสรุปแนวคิดที่ได้จากข้อค้นพบ ผู้เรียนปริญญาบัณฑิตที่เรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนการนำตนเองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความคิดเห็นว่าการเรียนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน ทำการประเมินรูปแบบการเรียนบนเว็บเชิงบูรณาการฯ มีความคิดเห็นว่ารูปแบบการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก

ณัฐพล บัวอุไร (2555) ศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง วิชาการสร้างงานสื่อผสม เรื่องคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ลำลูกกา พบว่า 1) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของนักเรียน และความสามารถในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเรียนรู้ทั้ง 4 ครั้งของการวัดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีแนวโน้มว่าความสามารถในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองของนักเรียน และความสามารถในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเรียนรู้ของนักเรียนมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง 2) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองในระดับมาก

งานวิจัยในต่างประเทศ

Brown (2002) วิจัยเรื่อง การเรียนรู้แบบนำตนเองของชั้นเรียนเกรด 8 (Self-Direction Learning in an 8th Grade Classroom) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างชั้นเรียนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง ครูให้นักเรียนเป็นผู้บูรณาการหลักสูตรด้วยการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน และให้มีการประเมินตามสภาพจริงเพื่อการเรียนรู้อย่างลึก เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ริเริ่ม วางแผนการเรียนรู้ ดำเนินการ และประเมินผลการเรียนด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ประสาน แนะนำ ให้คำปรึกษากลุ่ม ตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 8 ทำการคัดเลือกล่วงหน้าจากนักเรียนเกรด 7 ที่สมัครใจและผู้ปกครองยินยอมให้เข้าร่วมโครงการ ซึ่งจะเป็นผู้ที่มีแรงจูงใจสามารถทำงานได้อย่างอิสระ จากนั้นทำการสุ่มมาจำนวน 40 คน จากนักเรียนที่เป็นตัวแทนความสามารถทางวิชาการที่หลากหลาย นักเรียนกลุ่มนี้เรียนเนื้อหาการอ่าน ภาษาศาสตร์ การเรียนรู้ทางสังคม และวิทยาศาสตร์ โดยมีครูในโครงการ 2 คน เป็นผู้ประสานใช้เวลาในการเรียนครึ่งวัน ส่วนอีกครึ่งวันเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สุขศึกษา ภาษาต่างประเทศ และพลศึกษาจากครูคนอื่น การจัดกิจกรรมมีขั้นตอน ดังนี้

1. การสร้างความรู้สึกปลอดภัยและไว้วางใจ ให้เกิดความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และนักเรียนกับครู ด้วยวิธีการแนะนำตนเองและสัมภาษณ์ซึ่งกันและกัน ในช่วง 2-3 สัปดาห์แรก เพื่อสร้างความคุ้นเคย ความเข้าใจกัน สื่อสารกันได้อย่างชัดเจน แนวทางการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสังคม และสร้างเครื่องจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ด้วยความหมาย ต่างให้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน การสร้างนิสัยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง ต้องให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อหัวข้อที่สนใจ ครูจะเป็นผู้ประสานในการนำกิจกรรม

2. การกำหนดหัวข้อที่จะเรียน

- 2.1 ให้นักเรียนแต่ละคน เขียนคำถามที่เป็นความคิดเห็นของตน 2 ประเด็น ประเด็นแรกเกี่ยวกับสิ่งที่คิดว่าสำคัญสำหรับตนเอง ประเด็นที่สอง เป็นสิ่งที่สำคัญรอบตัว

- 2.2 ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกันเองเป็นกลุ่มเล็ก เพื่อพิจารณาแต่ละคำถาม สรุปคำถามที่เหมือนกันของกลุ่ม เขียนติดไว้ที่ผนัง แล้วรวมเข้ากลุ่มใหญ่ จำแนกเรื่องที่เหมือนกัน การดำเนินการขั้นนี้ใช้เวลาหลายวัน เพื่อเลือกหัวข้อที่จะศึกษาทั้งปี โดยทั่วไปจะมีประมาณ 2-3 หัวข้อ (ครูจะช่วยในการแนะนำบ้างถ้าจำเป็น)

- 2.3 นักเรียนเลือกหัวข้อที่สนใจศึกษา และเลือกกลุ่มที่จะทำงานกันเอง (ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมาก) แล้วรวมกลุ่มของตนเพื่อกำหนดแหล่งการเรียนรู้

- 2.4 นักเรียนกำหนดตารางการเรียนรู้ ได้แก่ จัดเวลาให้เหมาะสมกับหัวข้อที่จะเรียน

- 2.5 นักเรียนที่เลือกกลุ่มตามหัวข้อที่สนใจ แต่ละกลุ่มสร้างคำถามเกี่ยวกับหัวข้อที่สนใจเพื่อชี้แนะแนวทางที่จะค้นคว้าศึกษาต่อไป

- 2.6 นักเรียนเข้ากลุ่ม และวางแผนกำหนดกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ บทบาท ความรับผิดชอบของแต่ละคน การเลือกแหล่งการเรียนรู้ กลยุทธ์การนำเสนอผลการเรียนรู้ การสร้างเครื่องมือในการประเมินเพื่อการปรับปรุงต่อไป

3. นักเรียนดำเนินการเรียนรู้ตามแผนที่กำหนด และจัดทำบันทึกประจำวัน เพื่อแสดงผลการปฏิบัติว่าเป็นตามเป้าหมายที่มีการกำหนดตามแผนด้วยตนเอง นอกจากนี้ นักเรียนอาจเชิญผู้รู้มาให้ความรู้ หรือมีการศึกษาภาคสนาม ไปสัมภาษณ์ผู้รู้

ในแต่ละวันนักเรียนจะมีการประชุมกลุ่มเพื่อประเมินความก้าวหน้าเทียบกับวัตถุประสงค์ พร้อมกับรวบรวมข้อมูลใหม่ เขียนรายงาน ออกแบบและนำเสนอผลจากการเรียนรู้ทุกสัปดาห์ในชั้นเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้กัน

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า โครงการนี้มีผลให้นักเรียนมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย หลักสูตรเป็นแบบบูรณาการ และประเมินตามสภาพจริง เมื่อเปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบมาตรฐานพบว่า นักเรียนกลุ่มนี้ไม่แตกต่างจากนักเรียนกลุ่มอื่นที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ แต่ผู้ปกครองได้ให้การสนับสนุนโครงการนี้ เนื่องจากลูกของตนมีทัศนคติทางการเรียนที่สูงขึ้นในทางบวก และครูในโรงเรียนที่นักเรียนกลุ่มนี้เข้าไปเรียนต่อในระดับมัธยมปลายได้ชมเชยความสามารถด้านการพิจารณาในเรื่องต่างๆ ได้ดีกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ จะเห็นว่านักเรียนมีโอกาที่จะถามคำถามที่ทำให้เกิดความก้าวหน้าต่อการเรียนรู้ของเขา และตระหนักถึงความร่วมมือของสังคม นักเรียนในโครงการได้พัฒนาหลักสูตรพื้นฐานบนความต้องการของตนเอง สร้างความรู้ด้วยตนเอง ใช้ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม แลกเปลี่ยนความคิดกัน ออกแบบการเรียนรู้ และนำเสนอผลที่พัฒนาขึ้น จากผลดำเนินโครงการที่ผ่านมา 3 ปี ได้แสดงให้เห็นถึงความสามารถของการเรียนอย่างสืบสอบที่มีนัยสำคัญ และเป็นการเรียนรู้อย่างมีพลัง

โอซัวห์ และคณะ (OZuah et al. 2001: 669-672) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลกระทบของการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาแพทย์ (Impact of Problem-based Learning on Residents' Self-directed Learning) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทดสอบผลของหลักสูตร PBL ต่อพฤติกรรมการเรียนรู้แบบนำตนเองของกุมารแพทย์ฝึกหัด ใช้วิธีการศึกษาแบบควบคุมเปรียบเทียบ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษากุมารแพทย์ 80 คน ที่ศูนย์แพทย์นิวยอร์ค กลุ่มตัวอย่างถูกสังเกต 3 ครั้ง ครั้งที่ 1 ระยะก่อนทดลอง กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมในการฟังบรรยายทุกวันเป็นเวลา 3 เดือน ครั้งที่ 2 เป็นระยะทดลองกุมารแพทย์กลุ่ม PBL 39 คน ได้รับการสอนแบบ PBL 2 ครั้ง/สัปดาห์ ในขณะที่อีก 41 คน เป็นการฟังบรรยายทุกวันตามปกติ (กลุ่มบรรยายคือ กลุ่มควบคุม) เป็นเวลา – เดือน หยุดการสอนแบบ PBL ครั้งที่ 3 เป็นระยะติดตามผล กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดกลับเข้าสู่การบรรยายปกติ ทำการประเมินพฤติกรรมการนำตนเองของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามทั้งระยะก่อน ระหว่าง และติดตามผล ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในพฤติกรรม SDL ระหว่างกลุ่มก่อนการทดลอง ส่วนระยะการทดลองพบว่า กลุ่ม PBL มีพฤติกรรม SDL ที่สูงกว่ากลุ่มควบคุม ได้แก่ ใช้เวลา 5 ชั่วโมงหรือมากกว่าในการศึกษาค้นคว้าอย่างอิสระ ใช้เวลา 5 ชั่วโมงหรือมากกว่าในการอธิบายทางการแพทย์ (ร้อยละ 28 กับร้อยละ 4) ใช้เวลา 2 ชั่วโมงหรือมากกว่าในการค้นคว้าด้วยคอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 51 กับร้อยละ 30) และชั่วโมงทั้งหมดของการศึกษาดำเนินการต่อสัปดาห์ (6 สัปดาห์ กับ 4 สัปดาห์) ในช่วง 3 เดือนที่

ติดตามผล กลุ่ม PBL มีพฤติกรรม PBL เท่าฐาน (baseline) เดิม และไม่มีความแตกต่างระหว่าง 2 กลุ่ม ผู้วิจัยสรุปว่า นักศึกษาแพทย์ที่ได้เข้าร่วมในการเรียนรู้แบบ PBL มีระดับของการเรียนรู้แบบ นำตนเองสูงกว่าอีกกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม PBL

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง พบว่า การเรียนรู้แบบนำตนเองให้ความคิดรวบยอดที่สำคัญหลายอย่าง มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งการเสริมแรงในการเรียนรู้ และความจำเป็นของการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีที่เหมาะสมกับการศึกษา ความสำคัญของความคิดรวบยอดจะถูกนำไปเชื่อมโยงกับความตระหนักที่เพิ่มขึ้น เกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องมีการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ คือเป็นผู้ชี้นำตนเอง และเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งความรู้และเทคโนโลยี ทำให้เป็นไปได้ยากในทางปฏิบัติที่จะฝึกให้มีความสามารถสอดคล้องกับภาวะปัจจุบัน ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ตามรูปแบบที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยการนำตนเอง

6.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสื่อสังคมออนไลน์เพื่อการจัดการเรียนรู้

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งของในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้

งานวิจัยในประเทศ

ศศิธร สุตประโคน (2554) ทำการวิจัยผลของบทเรียนบนเว็บที่มีการประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์ เรื่อง ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า บทเรียนบนเว็บที่ประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์ เรื่องความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 80.00/85.83 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังได้เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บที่ประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ช่อทิพย์ ศรีสุคนธ์รัตนส์ (2555) ได้วิจัยการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เรื่อง การสนทนาภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 56 (บ้านหนองกระทุ่ม) จำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการประเมินตามสภาพจริงอยู่ในระดับดี (มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.52) ผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.30) ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เรื่อง การสนทนาภาษาอังกฤษใน

ชีวิตประจำวัน สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้จริงและมีผลทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

ทิมมัมพร สมรูป (2555) ทำการวิจัยการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคกลุ่มร่วมเรียน เรื่อง ภัยธรรมชาติของไทยและของโลก ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ในการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคกลุ่มร่วมเรียน มีคุณภาพทั้งในด้านเนื้อหาและด้านเทคนิคอยู่ในระดับดี ผลการทดสอบหลังเรียนมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียน และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยเครือข่ายสังคมออนไลน์อยู่ในระดับมาก และการมีส่วนร่วมในการเรียนผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์อยู่ในระดับดี

ญาณี นาแถมพลอย (2555) ทำการวิจัยผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บนสื่อสังคมออนไลน์ด้วยการสืบสอบแบบขึ้นชมจากกรณีตัวอย่างที่มีต่อการคิดขั้นสูงสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 : การวิเคราะห์เครือข่ายสังคมออนไลน์ ผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนที่เรียนจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บนสื่อสังคมออนไลน์ด้วยการสืบสอบแบบขึ้นชมจากกรณีตัวอย่าง มีทักษะการคิดขั้นสูงด้านการดำเนินชีวิตก่อนเรียนและหลังเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการวิเคราะห์เครือข่ายสังคมออนไลน์พบว่า ลักษณะเครือข่ายแบบสมบูรณ์ (complete network) และเมื่อขยายเครือข่ายมีลักษณะเป็นเครือข่ายแบบศูนย์กลางเฉพาะบุคคล (personal network) มีรูปแบบเครือข่ายเป็นรูปดาว (star network)

วชิรพรรณ ทองวิจิตร (2555) ทำการวิจัยการพัฒนาบทเรียนแสงรู้บนเว็บ (WebQuest) รายวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร่วมกับทฤษฎีสร้างสรรค์ความรู้ (Constructivism) ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบบทเรียนแสงรู้บนเว็บวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร่วมกับทฤษฎีสร้างสรรค์ความรู้ ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นมีผลการประเมินในระดับคุณภาพโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก ผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนแสงรู้บนเว็บรายวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 20 ขึ้นไป ผู้เรียนมีความพึงพอใจของการเรียนด้วยบทเรียนแสงรู้บนเว็บ รายวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D.=0.69)

อาฟีฟี ลาเต๊ะ (2555) เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ Facebook ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาแบบแผนการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเบื้องต้นสำหรับการวิจัยทางการศึกษา พบว่า จำนวนครั้งในการปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการจัดการเรียนรู้ด้วยเครือข่ายสังคมออนไลน์ Facebook ในภาพรวมมากกว่า 14 ครั้ง จากข้อคำถาม 14 ข้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนปฏิบัติการกับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คะแนนปฏิบัติการกับคะแนนการปฏิสัมพันธ์และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับคะแนนการปฏิสัมพันธ์เท่ากับ 0.63 0.50 และ 0.52 ตามลำดับซึ่งทุกคู่ของความสัมพันธ์ให้ผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อ

เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเครือข่ายสังคมออนไลน์ Facebook ตามการแบ่งกลุ่มผู้เรียนด้วยคะแนนปฏิสัมพันธ์โดยมีคะแนนปฏิบัติการเป็นตัวแปรร่วมไม่พบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเครือข่ายสังคมออนไลน์ Facebook ในระดับมาก

จุฑามาศ เฮงประเสริฐ (2556) ได้ทำการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยรวม 4.88 อยู่ในเกณฑ์ความพึงพอใจระดับเหมาะสมมากที่สุด และผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปิยะภา วรรณสมพร (2556) เรื่อง การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ ในการใช้ เฟสบุ๊คของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นเพศหญิง โดยส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 22 ปี มีรายได้ระหว่าง 2,001-5,000 บาท กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 1 มากที่สุด ส่วนใหญ่ศึกษาในคณะมนุษยศาสตร์ / สังคมศาสตร์ / ศิลปศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเข้าใช้งานเฟสบุ๊คทุกวัน เข้าใช้งานโดยโทรศัพท์มือถือ (Smartphone) โดยใช้ระบบปฏิบัติการ Android มากที่สุด โดยใช้ FreeWIFI ในการเข้าใช้งาน ส่วนใหญ่ใช้เครือข่าย AIS สถานที่ที่เข้าใช้งานเฟสบุ๊คมากที่สุดคือ มหาวิทยาลัย โดยในแต่ละครั้งใช้เวลา 1-2 ชั่วโมงและช่วงเวลาที่เข้าใช้งานเฟสบุ๊คมากที่สุดคือ 18.01-21 น. ภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ประโยชน์จากเฟสบุ๊ค “เพื่อแสวงหาข้อมูล ข่าวสารที่ทันสมัย ทั้งเรื่องของเพื่อน คนรู้จัก และเรื่องทั่วไป” “เพื่อต้องการความบันเทิง สนุกสนาน และความแปลกใหม่” “เพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมกับกลุ่มเพื่อน” “เพื่อแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่ตนเองสนใจ” “เพื่อนสนิทหากับเพื่อนและคนอื่น ๆ” “เพื่อโพสตรูปและเรื่องราวของตนเอง” อยู่ในระดับมาก รองลงมา “เพื่อเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์” “เพื่อการสร้างรายได้” อยู่ในระดับปานกลาง และน้อยที่สุดคือ “เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิดเห็น และระดมความคิด ในกลุ่มเพื่อน” อยู่ในระดับน้อย ภาพรวมของกลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจในการใช้เฟสบุ๊คเกี่ยวกับ “ความสะดวกรวดเร็วและง่ายต่อการรับข่าวสาร” “ได้รับข้อมูลที่มีความทันสมัย” “ติดต่อสื่อสารกับเพื่อนและคนอื่น ๆ ได้อย่างรวดเร็วและประหยัดเวลา” “ได้รับความเพลิดเพลินสนุกสนาน” “มีรูปแบบการนำเสนอที่ดึงดูด น่าสนใจ” “สามารถแสดงออกถึงความคิดเห็นต่างๆของตนเองได้” “สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่มเพื่อนและบุคคลอื่นได้” “การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่างๆ (Share)” “การแสดงความถูกใจ (Like) ต่อรูปภาพหรือข้อมูลข่าวสารต่างๆ” “เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์” อยู่ในระดับมาก รองลงมา “มีความแปลกใหม่ของเนื้อหา” “สร้างเอกลักษณ์ของ

ตนเอง” “การสนทนา (Chat)” อยู่ในระดับปานกลาง ภาพรวมของกลุ่มตัวอย่าง พบปัญหาอุปสรรคในการใช้เฟสบุ๊ค คือ “การควบคุมดูแลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่รัดกุม” อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ “มีการละเมิดสิทธิเสรีภาพเพิ่มมากขึ้น” “ค่าใช้จ่ายในเรื่องของอุปกรณ์ และค่าบริการอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น” “เว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม” “ภาษา และวิธีการนำเสนอที่ไม่เหมาะสม” ด้านคุณภาพของข้อมูลข่าวสาร” “อุปกรณ์เครื่องคอมพิวเตอร์ไม่สามารถรองรับการใช้งานด้านมัลติมีเดียได้ดี” อยู่ในระดับน้อย

เอมิกา เหมมินทร์ (2556) ได้ทำการวิจัยพฤติกรรมการใช้และความคิดเห็นเกี่ยวกับผลที่ได้จากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social media) ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนในกรุงเทพมหานครมีประสบการณ์ในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ 3 ปีขึ้นไปมากที่สุด ประชาชนใช้บริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ Facebook บ่อยที่สุดช่องทางที่ประชาชนใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์บ่อยที่สุดคือ Smartphone ประชาชนส่วนใหญ่เปิดบริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ไว้ตลอดทั้งวัน ช่วงเวลาที่ประชาชนใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์มากที่สุดคือ 18.00-06.00 น. ประชาชนมีการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ 1-3 ชั่วโมงต่อวันมากที่สุด ประชาชนส่วนใหญ่ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อพูดคุยกับเพื่อนมากที่สุด และคุณสมบัติของเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ประชาชนชอบมากที่สุดคือ ทำให้ทราบข่าวสารอย่างรวดเร็ว โดยเว็บไซต์เป็นแหล่งหรือสื่อที่ทำให้ประชาชนมีความสนใจใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์มากที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพสถานภาพสมรส และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เอกภพ คณะฤทธิ์ (2556) ได้ศึกษาการเรียนการสอน พหุศิลป์ศึกษาเชิงแบบแผนร่วมกับสื่อสังคม (Social media) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนพหุศิลป์ศึกษาเชิงแบบแผนร่วมกับสื่อสังคม (Social media) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม ความคิดละเอียดลออ และความคิดสร้างสรรค์โดยรวมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความคิดคล่องแคล่วมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งนักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนพหุศิลป์ศึกษาเชิงแบบแผนร่วมกับสื่อสังคม (Social media) มีความพึงพอใจในการเรียนรู้ตามแนวทางพหุศิลป์ศึกษาเชิงแบบแผนร่วมกับสื่อสังคม (Social media) โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

แอนณา อิมจำลอง (2556) เรื่อง การใช้เฟสบุ๊คเป็นช่องทางการสื่อสารการเรียนการสอนทางด้านนิเทศศาสตร์ งานวิจัยพบว่า ทั้งผู้เรียนและผู้สอนมีความพึงพอใจต่อการใช้เฟสบุ๊คเป็นช่องทางการสื่อสารเพื่อการเรียนการสอน โดยใช้เฟสบุ๊คเป็นช่องทางการสื่อสารใน 3 รูปแบบ คือ การโพสต์ (Post) การแบ่งปัน (Share) และ การแสดงความคิดเห็น (Comment) การโพสต์ข้อความของผู้สอนในแต่ละข้อความผู้สอนต้องการแจ้งให้ผู้เรียนได้ทราบถึงข้อกำหนดในการเรียนของแต่ละรายวิชา รวมถึงเอกสารประกอบการเรียน ถือว่าเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างยิ่ง ส่วนการแบ่งปันรูปภาพและไฟล์วิดีโอที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กับบทเรียนในแต่ละหัวข้อ เพื่อเป็นกรณีศึกษาให้แก่ผู้เรียนได้ และการแสดงความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ส่วนใหญ่เป็นการถามและตอบ

คำถามถึงปัญหาที่ผู้เรียนเกิดความสงสัยเพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจน และยังช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนได้อย่างต่อเนื่อง

งานวิจัยในต่างประเทศ

Gunawardena (2009) วิจัยเรื่อง กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีสำหรับการสร้างชุมชนนักปฏิบัติออนไลน์ (online communities of practice) ด้วยเครื่องมือเครือข่ายสังคมออนไลน์ (social networking tools) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารอบความคิดเชิงทฤษฎีในการทำ ความเข้าใจ การเรียนรู้ระหว่างกลุ่มบุคคลที่ใช้ประโยชน์ของเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อทำงานที่มีเป้าหมายร่วมกัน ซึ่งเป็นกรอบความคิดเชิงทฤษฎี สำหรับการเรียนรู้แบบร่วมกันด้วยเครื่องมือเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่คณะผู้วิจัยได้ประยุกต์จากทฤษฎีการเรียนรู้และประสบการณ์การใช้เครื่องมือเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นชุมชนนักปฏิบัติได้ออกมาเป็นเกลียวกระบวนการของชุมชน (Community's spiraling process) โดยเคลื่อนจากการให้บริบททางสังคมวัฒนธรรม (social cultural context) ผ่านวาทกรรม (discourse) พฤติกรรม (action) การสะท้อนกลับ (reflection) และการปรับปรุง (reorganization) นำมาสู่อภิปัญญาที่มาจากสังคม (socially mediated metacognition) ซึ่งจุดเริ่มต้นของเกลียวผู้วิจัยให้บริบททางสังคมวัฒนธรรมเป็นชื่อของวงล้อการเรียนรู้ที่หมุนรอบ Wiki โดยผู้วิจัยกำหนด Wikis ไว้ให้คนในชุมชนออนไลน์สร้างความรู้ร่วมกันและให้กลุ่มพัฒนาอภิปัญญาโดยเว็บ 2.0 จะอยู่ตามแต่ละชื่อของวงล้อเพื่อเสริมคุณภาพของกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ Facebook, Community Walk, Delicious, Mashups, Flickr, Blogs และ RSS Feeds โดยใช้ Facebook เป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ในการติดต่อกับผู้เรียนผ่านทางข้อมูลส่วนตัวที่มีรูปภาพและเครื่องมือสื่อสารที่อยู่ใน Facebook ใช้ Community Walk สร้างระบบติดตามตำแหน่งผู้ใช้ใช้ Delicious บันทึกแหล่งอ้างอิงของสารสนเทศใช้ Mashups ในการสร้างองค์ความรู้โดยการรวมแหล่งข้อมูลจากหลากหลายเว็บไซต์ใช้ Blogs เป็นสมุดบันทึก การเรียนรู้ส่วนตัวใช้ Flickr อ้างอิงภาพและใช้ RSS Feeds ในการติดตามความเคลื่อนไหวในเว็บไซต์

Safran (2010) ทำการศึกษาการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการศึกษา พบว่า สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือที่นักเรียนทุกคนรู้จัก เข้าใจ และเคยใช้บริการใดบริการหนึ่งของสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเรียนแบบร่วมมือ ก่อให้เกิดประโยชน์ในการเรียนรู้สูงสุด ช่วยให้ครูสามารถสื่อสารกับนักเรียนได้ง่าย ลดปัญหานักเรียนไม่กล้าถามครูในชั้นเรียนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งสื่อสังคมออนไลน์ยังเป็นสื่อที่สะท้อนความรู้หรือผลการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ง่าย นักเรียนสามารถสะท้อนความคิดของตนเองลงในเครื่องมือเหล่านั้น และเกิดการสื่อสาร การแสดงความคิดเห็น หรือให้คำแนะนำ โดยมีปฏิสัมพันธ์กันในระดับเครือข่ายได้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา

Marquez (2011) ได้ศึกษาและวิเคราะห์สื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ Facebook, Twitter และ LinkedIn พบว่า Facebook เป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมสูงสุดมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว ถูกใช้งานในการสื่อสาร พูดคุย เผยแพร่ข้อความ 70 รูปภาพ วิดีโอและถูก

ใช้ในเชิงธุรกิจมากที่สุด เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ได้เป็นอย่างดี Twitter ถูกสร้างขึ้นในปี 2006 มีการใช้งานในลักษณะของ Blog แต่เป็น Blog ขนาดเล็ก พิมพ์ข้อความได้ครั้งละไม่เกิน 140 ตัวอักษร และถูกใช้งานในด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในเชิงธุรกิจเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือใช้ส่งข้อความ สื่อสารระหว่างกัน และ LinkedIn เป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่ถูกใช้ในเชิงธุรกิจเป็นหลัก ใช้ในการสื่อสาร พบปะ พูดคุยกันในด้านธุรกิจ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับสังคมออนไลน์ พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะต่างๆ รวมทั้งเจตคติในการเรียน และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน สื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เช่น Facebook, Twitter และ Youtube สามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือที่ส่งเสริมการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ช่วยให้นักเรียนสามารถสื่อสาร สืบค้นข้อมูล มีปฏิสัมพันธ์กันได้ง่าย ซึ่งหากผู้สอนสามารถนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้ จะทำให้ผู้สอนสามารถติดตาม ดูแลนักเรียนได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น

6.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบร่วมกัน

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบร่วมกัน ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

เทพยพงษ์ เศษคิมบง (2554) ศึกษาเรื่อง ผลการเรียนรู้ด้วยอีเลิร์นนิ่งแบบเรียนรู้ร่วมกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อความสามารถทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้เรียนระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา สื่อการศึกษาเบื้องต้น ของผู้เรียนที่เรียนด้วยอีเลิร์นนิ่งแบบเรียนรู้ร่วมกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ความสามารถทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้เรียนที่เรียนด้วยอีเลิร์นนิ่งแบบเรียนรู้ร่วมกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.15$ และ $S.D.=0.68$) และความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนด้วยอีเลิร์นนิ่งแบบเรียนรู้ร่วมกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับดี ($\bar{X}=4.13$ และ $S.D.=0.74$)

อาภากร โพธิ์ดง (2557) ศึกษาเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ร่วมกันตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมกัน Collaborative Learning และแนวคิดการเรียนรู้แบบสอนน้อยแต่เรียนรู้มาก Teach Less Learn More ในรายวิชา 1122201 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับผู้เรียนคณะครุศาสตร์ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้หลังเรียนของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ร่วมกันตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมกัน Collaborative Learning และแนวคิดการเรียนรู้แบบสอนน้อยแต่เรียนรู้มาก Teach Less Learn More สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา 1122201 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลังเรียนของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ร่วมกันตามแนวคิด

ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมกัน Collaborative Learning และแนวทางการเรียนรู้แบบสอนน้อยแต่เรียนรู้มาก Teach Less Learn More สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา 1122201 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบฝังรู้ เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ร่วมกันตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมกัน Collaborative Learning และแนวทางการเรียนรู้แบบสอนน้อยแต่เรียนรู้มาก Teach Less Learn More ($\bar{X} = -35.95$ คะแนน) สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 (24 คะแนน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบฝังรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ร่วมกันตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมกัน Collaborative Learning และแนวทางการเรียนรู้แบบสอนน้อยแต่เรียนรู้มาก Teach Less Learn More มีความพึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยจึงได้ปรับปรุงแก้ไขตามขั้นตอนของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนร่วมกันจนรูปแบบนี้มีคุณภาพและความเหมาะสมที่จะนำไปใช้

เดือนนาย ไชยบุตร และคณะ (2558) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกันผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้ระบบการเรียนรู้ทางอิเล็กทรอนิกส์ร่วมกันให้เป็นที่ยอมรับของผู้เรียนประกอบด้วย 1. รูปแบบหรือโมเดลการยอมรับในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเพิ่มขยายการเป็นส่วนตน (Personality) 2. คุณลักษณะและบทบาทของผู้เรียนและผู้สอน และ 3. คุณภาพของเว็บไซต์เพื่อดึงดูดความต้องการในการใช้งาน ส่วนการพัฒนาโมเดลการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศให้เกิดประสิทธิผล จากการวิจัยพบว่ามีองค์ประกอบ 4 อย่าง คือ 1. ผู้เกี่ยวข้องกับระบบสารสนเทศ 2. เทคโนโลยีสารสนเทศ 3. กระบวนการบริหารโครงการและกระบวนการ และ 4. สภาพแวดล้อม เพื่อใช้เป็นแนวทาง ในการพัฒนาระบบการเรียนรู้ทางอิเล็กทรอนิกส์ร่วมกันในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อการเรียนรู้

งานวิจัยในต่างประเทศ

Williams (1988: 49) ได้วิจัยเรื่อง การใช้ยุทธวิธีการเรียนแบบร่วมมือกันให้ประสิทธิภาพในการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพีชคณิต ทักษะคิดที่มีต่อตนเอง และผู้อื่นต่อวิชาพีชคณิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลายที่เรียนวิชาพีชคณิต จำนวน 165 คน โดยแบ่งนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม และกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม ส่วนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นแบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 2 กลุ่ม และกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม ทำการทดลองโดยใช้วิธีสอนผสมผสานระหว่างกิจกรรมแบบแบ่งกลุ่มสัมฤทธิ์ (STAD) กับกลุ่มการแข่งขัน (TGT) ผลการทดลองพบว่า คะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และทัศนคติของนักเรียนทั้งสองกลุ่มไม่เปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Dubois (1990 อ้างถึงใน ปิยาภรณ์ รัตนกรกุล 2536: 38) ได้วิจัยเกี่ยวกับการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ที่ผสมผสานระหว่างการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ STAD กับการเรียนแบบ

แข่งขันเป็นกลุ่ม TGT โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 2,175 คน ครู 26 คน ที่มาจากชั้นเรียน จำนวน 86 ชั้นเรียน จำนวน 11 โรงเรียน ในมลรัฐหลุยส์เซียน่า กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มที่หนึ่งสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ โดยครูที่สอนกลุ่มนี้ผ่านการอบรม กลุ่มที่สอง ครูผ่านการอบรมแต่ไม่ใช้การเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้และกลุ่มที่สามครูไม่ผ่านการอบรม และไม่ใช้การสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ ผลการทดลองพบว่า นักเรียนในกลุ่มที่ผ่านการอบรม และใช้วิธีสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่มีการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ แต่ไม่พบความแตกต่างด้านเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์

Thomas (1994: 2499-2500A) ศึกษาผลของวิธีการเรียนการสอนแบบคอนสตรัคติวิสต์ต่อความเชื่อมั่นในความสามารถทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนอเมริกัน-อาฟริกัน เกรด 9 เกรด 10 ผลการวิจัยพบว่า บรรยากาศการเรียนแบบคอนสตรัคติวิสต์ มีผลทางบวกต่อการอภิปรายของนักเรียน นักเรียนมีส่วนร่วมในการสนทนาอย่างเต็มที่ มีแนวโน้มที่จะติดตามและเข้าร่วมในงานคณิตศาสตร์มากขึ้น และการทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อยทำให้นักเรียนร้อยละ 97 มีความเชื่อมั่นในความสามารถทางคณิตศาสตร์ของตนเองมากขึ้น

Brand (1995 อ้างถึงใน เอมอร์ ภิมย์ชุ่ม. 2550: 18) ได้ศึกษาผลของการเรียนรู้แบบร่วมกันที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเห็นคุณค่าในตนเอง ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนในเมืองจำนวน 74 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 9 ถึงเกรด 12 ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาคณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาสเปน และวิทยาศาสตร์ กลุ่มทดลองใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือ 6 ห้องเรียน พบว่า คะแนนทดสอบหลังการเรียนของทุกวิชา และการเห็นคุณค่าตนเองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่คะแนนมาตรฐานในการเรียนแบบร่วมมือและเกณฑ์ที่ใช้อ้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สรุปได้ว่าการเรียนแบบร่วมมือเป็นวิธีที่เหมาะสมกับนักเรียนมัธยมที่มีความบกพร่องทางการเรียน

Holguin (1997: 58) ได้วิจัยเกี่ยวกับผลของการเรียนแบบร่วมมือต่อการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองของนักเรียนเกรด 3 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 3 จำนวน 20 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 10 คน และกลุ่มทดลอง 10 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยวิธีการเรียนแบบร่วมมือทุกวันวันละ 1 ชั่วโมง 50 นาที ตลอดระยะเวลา 6 เดือน ผู้วิจัยศึกษาตามสมมติฐาน 3 ข้อ ได้แก่ ด้านทักษะการฟัง พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง ด้านทักษะสังคม และด้านการยอมรับนับถือตนเอง โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล จากคะแนนทดสอบก่อนและหลังการสอน โดยใช้แบบทดสอบ IDEA Proficiency Test และศึกษาข้อมูลด้านทักษะสังคม และการยอมรับนับถือตนเอง โดยใช้แบบวัดเจตคติต่อการเรียนแบบร่วมมือ และสิ่งแวดล้อมด้านการอ่าน (CARE) ผลการวิจัยพบว่า คะแนนหลังการเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองรวมทั้งมีเจตคติที่ดีขึ้น ส่วนคะแนนก่อนและหลังการเรียนของกลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่าง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบร่วมกัน พบว่า มีผลดีต่อการเรียนการสอนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม และกระบวนการ

กลุ่มของนักเรียน และเป็นวิธีสอนที่มีความเหมาะสมกับหลายวิชา เช่น วิชาที่เกี่ยวกับภาษาศาสตร์ และเทคนิควิธีการของการเรียนรู้แบบร่วมกันช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจ ตั้งใจ และกระตือรือร้นที่จะเรียน สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ที่สูงขึ้นได้ โดยผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ความคิดเห็นของผู้เรียนที่เรียนรู้แบบร่วมกันอยู่ในระดับดี รูปแบบที่นำการเรียนรู้แบบร่วมกันไปใช้มีคุณภาพและความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ ปัจจัยที่ทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกันผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์คือ ผู้เกี่ยวข้องกับระบบสารสนเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศ กระบวนการ และสภาพแวดล้อม

6.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกลในประเทศไทย

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกลในประเทศไทย ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

สิริวรรณ ศรีพหล (2551) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่องการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะความเป็นพลโลกของนักเรียนสำหรับครูสังคมศึกษา พบว่าชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่องการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะความเป็นพลโลกของนักเรียนสำหรับครูสังคมศึกษาที่พัฒนาขึ้นมา 3 หน่วยมีประสิทธิภาพ 80.38/81.50 79.75/80.50 และ 78.38/78.75 ตามลำดับ เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ความก้าวหน้าในการฝึกอบรมของผู้รับการฝึกอบรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้เข้ารับการฝึกอบรมทางไกล มีความเห็นว่าชุดฝึกอบรมทางไกลมีความคุ้มค่า ความน่าสนใจ และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในระดับมาก

ประดินันท์ อุปรมัย และคณะ (2552) ศึกษาเรื่อง การศึกษาในจังหวัดนนทบุรี : กระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพในรูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัย ผลการวิจัยเกี่ยวกับการสำรวจ วิเคราะห์ และสังเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับอาชีพ การทำสวนทุเรียน การทำเครื่องปั้นดินเผาและการทำอาหารคาว หวาน ในจังหวัดนนทบุรี สรุปได้ว่าผู้ประกอบการอาชีพทั้งสามอาชีพที่เป็นผู้ให้ข้อมูลเจาะลึกนั้นส่วนใหญ่รับการเรียนรู้ด้านอาชีพมาจากพ่อแม่ หรือคนในครอบครัวมาตั้งแต่เด็กโดยการช่วยงาน แต่ก็มีบางคนในอาชีพการทำเครื่องปั้น ดินเผา ที่เริ่มจากการเป็นลูกจ้างในโรงงานหรือเป็นลูกจ้างของช่างปั้น กับบางคนในอาชีพการทำอาหารคาว หวานที่ เริ่มจากการไปช่วยทำอาหารในงานบุญต่าง ๆ วิธีการเรียนรู้ส่วนใหญ่ใช้วิธีการสังเกต จดจำ แล้วลงมือทำโดยมีผู้สอนช่วยแนะนำ ครูพักลักจำ และลองผิดลองถูก นอกจากนี้ การฝึกทำบ่อย ๆ และประสบการณ์ที่สั่งสมจนเกิดความชำนาญ ทำให้เกิดการเรียนรู้เทคนิคในการประกอบอาชีพเป็นภูมิปัญญาเฉพาะตน การรับการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพของผู้ให้ข้อมูลเจาะลึกทุกคน ไม่มีการจดบันทึกและไม่มีเอกสารให้ศึกษา ส่วนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพไปให้แก่ผู้อื่นนั้น มีการถ่ายทอดความรู้ด้านการทำอาหารคาวหวานมากที่สุด เพราะมีผู้สนใจเรียนทั้ง

คนในครอบครัวและคนกลุ่มต่าง ๆ หลายกลุ่ม ผู้ทำสวนทุเรียนถ่ายทอดความรู้ในลักษณะเป็นแหล่งเรียนรู้มากกว่าการสอน ส่วนการถ่ายทอดความรู้ด้านการทำเครื่องปั้นดินเผา มีทั้งการสอนให้แก่ผู้เรียนกลุ่มต่าง ๆ และการเป็นแหล่งเรียนรู้ ผู้ให้ข้อมูลเจาะลึกส่วนใหญ่มีวิธีการถ่ายทอดความรู้ที่มีขั้นตอนละเอียดกว่าวิธีการเรียนรู้ที่ตนเองเรียนมา วิธีการถ่ายทอดเน้นการให้ลงมือปฏิบัติและตรวจผลงานอย่างละเอียดเป็นรายบุคคล มีการชมเชยให้กำลังใจผู้เรียน แต่ไม่มีเอกสารประกอบการเรียนหรือบันทึกการสอน อย่างไรก็ตามในกระบวนการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย การรับความรู้หรือภูมิปัญญาเพื่อการประกอบอาชีพ และการถ่ายทอดความรู้หรือภูมิปัญญาด้านอาชีพไปให้แก่ผู้อื่น นั้นมีการฝึกทักษะนิสัยที่ดีในการทำงานสอดแทรกอยู่ด้วย ส่วนผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพในรูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัยนั้น ผู้วิจัยได้นำเสนอรูปแบบที่ประกอบด้วยวิธีการรับการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพที่ได้รับ วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพ และการจูงใจเพื่อสร้างความสนใจและทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพเพื่อการสืบสานอาชีพอย่างยั่งยืน

สิริวรรณ ศรีพหล และคณะ (2552) ศึกษาเรื่อง การพัฒนา e-Learning ชุมชนวิชาวัฒนธรรมและมรดกไทยในหลักสูตรบัณฑิตศึกษานานาชาติแบบสหวิทยาการด้านไทยศึกษาโดยใช้ T5 Model พบว่า (1) ได้บทเรียนที่พัฒนาและออกแบบการเรียนการสอน e-Learning แบบ T5 Model สำหรับชุมชนวัฒนธรรมและมรดกไทย จำนวน 6 โมดูล (2) ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของอาสาสมัครประเมินจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียน e-Learning แบบ T5 Model จำนวน 2 โมดูล พบว่ามีคะแนนเฉลี่ย 74.62 คะแนนจาก 100 คะแนน และ (3) ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกี่ยวกับการประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนการสอนชุมชนวัฒนธรรมและมรดกไทย จำนวน 2 โมดูล พบว่ามีทั้งความคิดเห็นด้วยอย่างยิ่งและความคิดเห็นไม่เห็นด้วย ความคิดเห็นด้วยอย่างยิ่ง ได้แก่ รูปแบบที่ใช้ในการเรียนการสอนกิจกรรม (tasks) การอ่านรายงานของผู้เรียนคนอื่นและการจัดสภาพการเรียนการสอน ส่วนความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วย ได้แก่ ทรัพยากรในการเรียนชุมชนนี้มีไม่มาก

โสพศา สาทพร (2552) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการทำกิจกรรมประจำชุมชนภาษาอังกฤษแบบปฏิสัมพันธ์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผลของการวิจัยมีดังนี้ 1) รูปแบบการทำกิจกรรมประจำชุมชนแบบปฏิสัมพันธ์ โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ประกอบด้วยกิจกรรมที่ได้คะแนนเก็บ 20 % แต่ไม่มีการให้ผลย้อนกลับหรือแจ้งคะแนนก่อนพ้นกำหนดส่ง และกิจกรรมในรูปแบบงาน T5 model ที่ไม่มีคะแนนเก็บ แต่มีการให้ผลย้อนกลับจากอาจารย์ผู้สอนเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาและปรับปรุงผลงานของตน กิจกรรมทั้งสองใช้การส่งผ่านทางเว็บไซต์ที่สร้างขึ้นในระบบ ATutor ของทางมหาวิทยาลัย โดยเว็บไซต์ดังกล่าวเชื่อมต่อกับเว็บไซต์ที่สร้างขึ้นทางระบบอินเทอร์เน็ตสากล ให้มีรูปแบบออนไลน์ โดยเพิ่มการสอนเสริมทางอินเทอร์เน็ต และแบบทดสอบ 2) การทดลองใช้รูปแบบการทำกิจกรรมประจำชุมชนภาษาอังกฤษแบบปฏิสัมพันธ์ โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตพบว่าคะแนนเก็บเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนทำกิจกรรม ผู้เรียนมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชส่วนใหญ่ทำกิจกรรมส่งเฉพาะกิจกรรมที่ให้คะแนนเก็บ แต่ขาดการ

ติดต่อกับอาจารย์หลังจากส่งกิจกรรมแล้ว และเข้าไปทำแบบทดสอบอีกครั้งเมื่อใกล้เวลาสอบ โดยผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่ทำกิจกรรมในรูปแบบงาน T5 model เนื่องจากไม่มีคะแนนเก็บ อย่างไรก็ตามเมื่อนำกิจกรรม T5 model เดียวกันนี้ไปใช้กับผู้เรียนวิทยาลัยพยาบาลกลุ่มทดลองโดยให้คะแนนเก็บปรากฏว่าผู้เรียนทั้งหมดทำกิจกรรมในรูปแบบ T5 model ครบทุกกิจกรรม ส่วนสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนวิทยาลัยพยาบาลกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่มีความแตกต่างกัน แสดงว่าการเรียนภาษาอังกฤษด้วยตนเองด้วยการทำกิจกรรมแบบปฏิสัมพันธ์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยมีคะแนนเก็บเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนเทียบได้กับการเรียนในห้องเรียนตามปกติ

อลิสซา วาณิชดี และคณะ (2552) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระบบการศึกษาทางไกล พบว่า (1) แบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์มีคุณภาพ ด้านความตรงเชิงเนื้อหาและความเที่ยงโดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง 0.922 (2) คะแนนจากแบบทดสอบและคะแนนจากการสอบไล่ในชุดวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (3) สามารถจัดการสอบโดยใช้แบบทดสอบอิเล็กทรอนิกส์ได้หากมีความพร้อมด้านเครื่องคอมพิวเตอร์ สถานที่สอบ โดยผู้เข้าสอบควรทดลองการใช้เครื่องก่อนเพื่อให้ได้ความคุ้นเคย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาทางไกลในประเทศไทยพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการเรียนการสอนผ่านสื่อทางไกล เช่น ชุดฝึกอบรมทางไกล สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รูปแบบการปฏิสัมพันธ์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นต้น มีการทดสอบความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน ซึ่งมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนใหญ่ผู้เรียนมีความพึงพอใจกับกระบวนการ วิธีการศึกษาทางไกล

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบทดลอง (Experimental Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา จากขั้นตอนที่ 1 มากำหนดประเด็นในการทำแบบประเมินความสอดคล้องของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 3 คน เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความสอดคล้องเหมาะสมกับทฤษฎีการนำตนเอง สื่อสังคมออนไลน์ การเรียนรู้แบบร่วมกัน และการศึกษาทางไกล

ขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ การนำตนเอง สื่อสังคมออนไลน์ การเรียนรู้แบบร่วมกัน และการศึกษาทางไกลจากเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

2. ศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบ เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

การศึกษาในขั้นตอนนี้ เพื่อนำรูปแบบที่สังเคราะห์ขึ้นจากการศึกษาจากขั้นตอนที่ 1 มากำหนดประเด็นในการทำแบบประเมินความสอดคล้องของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบเพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความสอดคล้องเหมาะสมกับทฤษฎีการนำตนเอง สื่อสังคมออนไลน์ การเรียนรู้แบบร่วมกัน และการศึกษาทางไกล

1. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบมีจำนวน 3 คน โดยกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

1.1 เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา ที่มีประสบการณ์ทางด้านการออกแบบและจัดระบบสื่อการศึกษาทางไกล หรือเป็นผู้สอนด้านเทคโนโลยีการศึกษา

1.2 เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษานอกระบบ มีประสบการณ์ทางการสอนในระบบการศึกษาทางไกล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขั้นตอนในการสร้างแบบประเมินความสอดคล้องของรูปแบบ ดังนี้

2.1.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ การนำตนเอง สื่อสังคมออนไลน์ การเรียนรู้แบบร่วมกัน และการศึกษาทางไกลจากเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในสร้างเครื่องมือตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย

2.1.2 ประมวลสาระที่ได้จากข้อ 2.1.1 เพื่อกำหนดเป็นโครงร่างรูปแบบและแบบประเมินความสอดคล้องของรูปแบบ

2.1.3 สร้างแบบประเมินความสอดคล้องให้ผู้เชี่ยวชาญในข้อ 1. ประเมิน

2.1.4 ปรับปรุงแก้ไขและจัดทำเป็นรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยทำแบบประเมินความสอดคล้องด้วยโปรแกรม Google Docs แล้วส่ง Uri ของแบบประเมินความสอดคล้อง พร้อมรูปแบบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วส่งทางอีเมลให้กับผู้เชี่ยวชาญ และโทรศัพท์แจ้งขอความอนุเคราะห์ในการทำแบบประเมินความสอดคล้อง

3.2 ผู้วิจัยนำข้อมูลการประเมินความสอดคล้อง เพื่อทำการวิเคราะห์ผลต่อไป

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินความสอดคล้องของรูปแบบ ที่ได้จากโปรแกรม Google Docs จะถูกประมวลผลออกมาเป็นรายชื่อ พร้อมคำนวณค่าเฉลี่ยออกมาเป็นเปอร์เซ็นต์

ขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาในขั้นตอนนี้ เพื่อนำรูปแบบไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร เป็นผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 381 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้เรียนของสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มีการศึกษาชุดวิชาจำนวน 855 ชุดวิชา สุ่มแบบง่ายได้ชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 34 คน โดยผู้เรียนต้องสามารถใช้งานในระบบอินเทอร์เน็ตได้ แต่เนื่องจากผู้เรียนที่เป็นกลุ่ม

ตัวอย่างมาพบกลุ่มจำนวน 30 คน มีผู้เรียนที่ไม่มาพบกลุ่มหรือยกเลิกการเรียนกลางคันจำนวน 4 คน ดังนั้นจึงใช้ผู้เรียนที่มาพบกลุ่มจำนวน 30 คนเท่านั้นเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยในขั้นตอนที่ 3 ประกอบไปด้วย แบบทดสอบก่อนเรียน แบบฝึกหัด แบบทดสอบหลังเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจ

2.1 ขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบก่อนเรียน เป็นการนำวัตถุประสงค์การเรียนรู้หน่วยที่ 1 ถึงหน่วยที่ 15 หน่วยละ 3-4 ข้อ มาตั้งคำถามและมีตัวเลือกให้เลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ สร้างด้วยโปรแกรม google ducument นำแบบทดสอบก่อนเรียนไปทดสอบกับกลุ่มย่อยที่ยังไม่เคยเรียนชุดวิชา 27704 ในสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา

2.2 วิธีการหาคุณภาพแบบทดสอบก่อนเรียน นำแบบทดสอบก่อนเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบด้วยแบบพิจารณาความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม แล้วจึงนำมาหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC : Index of item Objective Congruence) หากข้อคำถามข้อใดมีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ต้องปรับปรุงข้อคำถามในข้อนั้นๆ ซึ่งผลการตรวจสอบมีค่าที่พิมพ์ผิด ข้อ 12. แก่คำว่า “ปฏิกิริยา” เป็น “ปฏิกริยา”

2.3 ขั้นตอนในการสร้างแบบฝึกหัด แบบฝึกหัดสำหรับผู้เรียนมี 3 ชิ้นงาน คือ การสรุปเนื้อหาแต่ละหน่วยตั้งแต่หน่วยที่ 1-15 ความเรียงหน่วยละ 3-5 หน้า ส่วนการเขียนโครงการวิจัย 1 โครงการ และการเขียนบทความวิจัย 1 บทความ เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาวิชาถือเป็นการนำความรู้ทั้งหมดที่ได้เรียนในชุดวิชานี้ ซึ่งทั้ง 3 ชิ้นงานจะมีคะแนนรวม 60 คะแนน นำมาจากโจทย์ในการเรียนการสัมมนาในกลุ่มในชุดวิชา 27704 คะแนนที่ได้จากแบบฝึกหัดจะเป็นคะแนนระหว่างเรียน

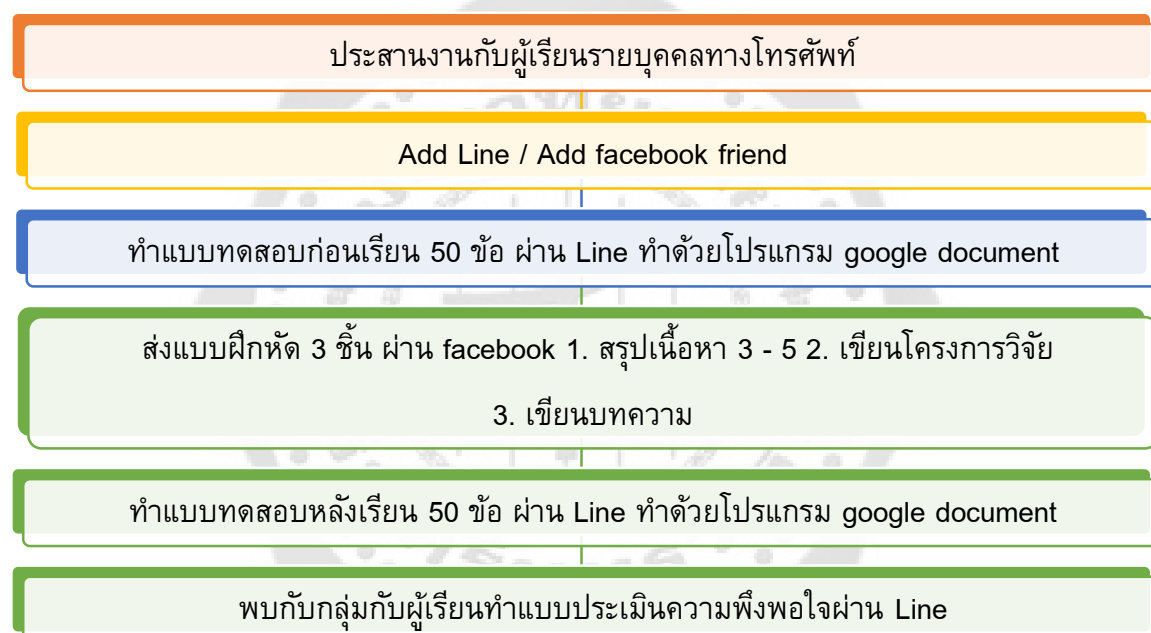
2.4 ขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบหลังเรียน แบบทดสอบหลังเรียนเป็นการนำวัตถุประสงค์การเรียนรู้หน่วยที่ 1 ถึงหน่วยที่ 15 หน่วยละ 3-4 ข้อ มาตั้งคำถามและมีตัวเลือกให้เลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ สร้างด้วยโปรแกรม google document นำแบบทดสอบหลังเรียนไปทดสอบกับกลุ่มย่อยที่ยังไม่เคยเรียนชุดวิชา 27704 ในสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา แบบทดสอบหลังเรียนเป็นแบบทดสอบที่มีวัตถุประสงค์การเรียนรู้เหมือนกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน แต่นำมาปรับคำถามคำตอบให้มีความสอดคล้องกัน

2.5 วิธีการหาคุณภาพแบบทดสอบหลังเรียน นำแบบทดสอบก่อนเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบด้วยแบบพิจารณาความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม แล้วจึงนำมาหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC : Index of item Objective Congruence) หากข้อคำถามข้อใดมีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ต้องปรับปรุงข้อคำถามในข้อนั้นๆ ซึ่งผลการตรวจสอบมีข้อ 7. ข้อสอบน่าจะวิเคราะห์แค่ความจำ

2.6 ขั้นตอนในการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ แบบประเมินความพึงพอใจ เป็นการสอบถามด้านสภาพทั่วไปของผู้เรียนบรรยากาศ กิจกรรมการเรียนรู้ และประโยชน์ที่ได้รับ สร้างด้วยโปรแกรม google document เป็นแบบ Rating Scale จำนวน 24 ข้อ

2.7 วิธีการหาคุณภาพแบบประเมินความพึงพอใจ นำแบบประเมินความพึงพอใจไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบด้วยแบบพิจารณาความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม แล้วจึงนำมาหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC : Index of item Objective Congruence) หากข้อคำถามข้อใดมีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ต้องปรับปรุงข้อคำถามในข้อนั้นๆ ซึ่งผลการตรวจสอบมีความถูกต้องสอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

จากขั้นตอนข้างต้นเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบทดสอบก่อนเรียน แบบทดสอบหลังเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจผ่านโปรแกรม Google Documents หรือ Google Docs เป็นโปรแกรมที่บริการออนไลน์ที่ทำให้สามารถจัดการเอกสารได้ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ส่วนแบบฝึกหัดใช้ Facebook ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และยังใช้ Line ในการพูดคุยกระตุ้นเตือนสร้างบรรยากาศความสนิทสนมกับผู้เรียน

ส่วนเกณฑ์ในการให้คะแนน คือ การนำเอาลักษณะของ “การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง” และ “แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกัน” มากำหนดเป็นกิจกรรมซึ่งประกอบไปด้วย แบบสอบถามเพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง แบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน 50 ข้อ แบบฝึกหัด จำนวน 3 ข้อ คือ การสรุปเนื้อหาแต่ละหน่วยตั้งแต่หน่วยที่ 1-15 การเขียนโครงการวิจัย 1 โครงการ และการเขียนบทความวิจัย 1 บทความ ซึ่งทั้ง 3 ชิ้นงานมีคะแนนรวม 50 คะแนน และแบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 50

ข้อ โดยแบบฝึกหัดจะมีการส่งงานผ่านทาง facebook และส่งกิจกรรมต่างๆที่ทำจากโปรแกรม Google Document ได้แก่ แบบทดสอบก่อนเรียน แบบทดสอบหลังเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจผ่านทาง Line ซึ่งการสนทนาผ่านทาง Line เป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ สร้างบรรยากาศในการเรียนให้มีการเรียนรู้แบบร่วมกันผสมผสานกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ใช้โปรแกรม Google Docs ในการตรวจการตอบกลับของแบบทดสอบก่อนเรียน แบบทดสอบหลังเรียน และสรุปแบบประเมินความพึงพอใจ ซึ่งจะมีการสรุปจำนวนการตอบในแต่ละข้อคำถามเป็นรายบุคคล

4.2 ตรวจแบบทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบหลังเรียนด้วยโปรแกรม Flubaroo โดยโปรแกรมนี้จะทำการตรวจและสรุปคะแนนเป็นรายบุคคล ผ่านโปรแกรม Google Docs

4.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.3.1 การหาค่าเฉลี่ย (Mean)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

4.3.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ใช้สูตรดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

4.3.3 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC หรือ Index of Consistency)

ใช้ประเมินค่าความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญของแบบทดสอบความสอดคล้องของรูปแบบ แบบทดสอบก่อนเรียน แบบฝึกหัด แบบทดสอบหลังเรียน แบบประเมินความพึงพอใจ โดยการนำคะแนนที่ได้มาแทนค่าในสูตรดังนี้ (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. 2545: 9)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

4.3.4 การเปรียบเทียบคะแนนจากแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบ
หลังเรียน โดยใช้ t-test แบบ Dependent (ชูศรี วงษ์รัตน์. 2546: 193)

$$\text{สูตร } t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

เมื่อ $\sum D$ แทน ผลรวมของความแตกต่างระหว่างคะแนนจากแบบทดสอบ
ก่อนเรียนและหลังเรียน
 n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

4.3.5 การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแบบทดสอบหลังเรียนและแบบฝึกหัด
โดยใช้สูตร E_1/E_2 ตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2521: 136)

$$\text{สูตร } E_1 = \frac{\frac{\sum X}{N}}{A} \times 100$$

$$E_2 = \frac{\frac{\sum X}{N}}{B} \times 100$$

E_1 คือ คะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนที่ตอบถูกจากการทำแบบฝึกหัดระหว่าง
เรียนคิดเป็นร้อยละ

E_2 คือ คะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนที่ตอบถูกจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน
คิดเป็นร้อยละ

$\sum X$ คือ ผลรวมของคะแนนที่ตอบถูกของแบบฝึกหัดระหว่างเรียน

$\sum F$ คือ ผลรวมของคะแนนที่ตอบถูกของแบบทดสอบหลังเรียน

A คือ คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดระหว่างเรียน

B คือ คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน

N คือ จำนวนผู้เรียน

4.3.6 การวิเคราะห์ความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำ
ตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา
ด้านสภาพทั่วไป ด้านบรรยากาศ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ โดยใช้ค่าเฉลี่ย
($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) (ล้วน สายยศ. 2540: 169-175)

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

การหาค่าคะแนนเฉลี่ย

เมื่อ $\bar{X}$ คือ ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ คือ ผลรวมของคะแนนที่กำหนด

f คือ จำนวนผู้ตอบแต่ละข้อคำถาม

N คือ จำนวนผู้เข้ารับการทดสอบ

การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เรียนต่อรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา กำหนดช่วงของค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert Rating Scale) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
4.01 – 5.00	พึงพอใจมากที่สุด
3.01 – 4.00	พึงพอใจมาก
2.01 – 3.00	พึงพอใจปานกลาง
1.01 – 2.00	พึงพอใจน้อย
0.00 – 1.00	พึงพอใจน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

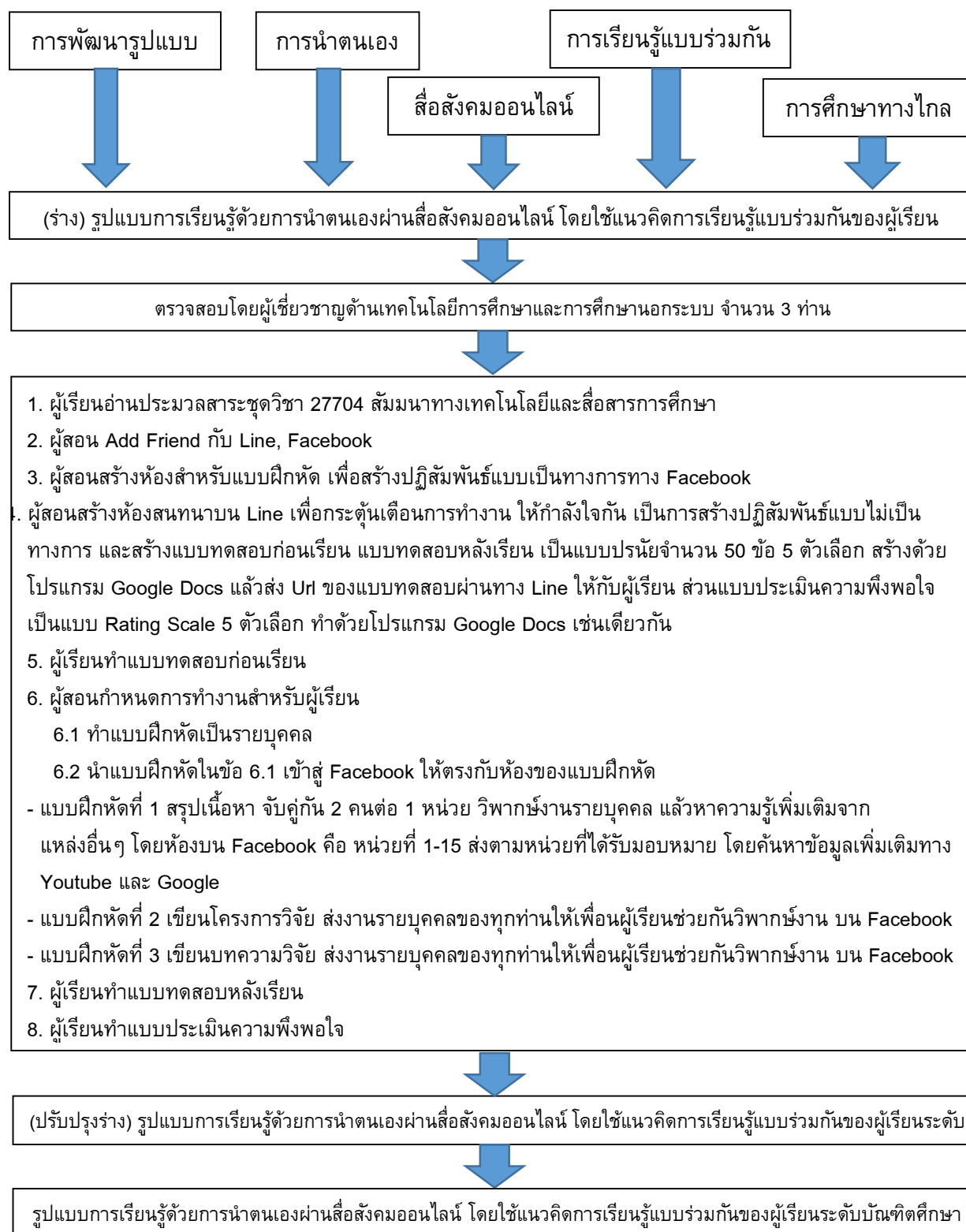
ตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

ตอนที่ 3 การนำรูปแบบไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

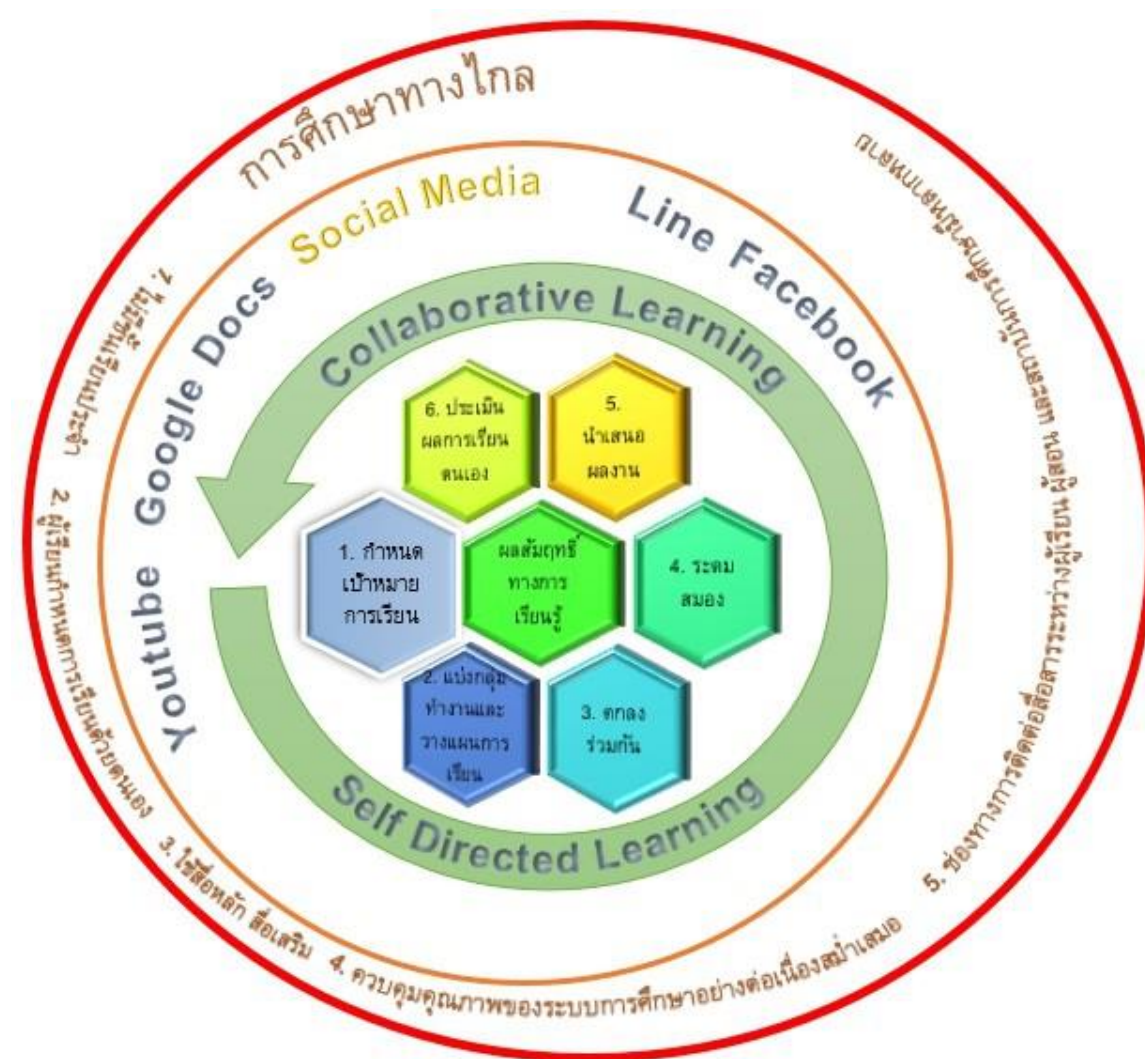
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนารูปแบบ การนำตนเอง สื่อสังคมออนไลน์ การเรียนรู้แบบร่วมกัน และการศึกษาทางไกล จากเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

1. ผลการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ ได้ขั้นตอนการพัฒนา รูปแบบดังนี้

ภาพประกอบ 12 ขั้นตอนของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

สามารถนำรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา มาเขียนเป็นรูปแบบได้ดังนี้

ภาพประกอบ 13 รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา เป็นการผสมผสานทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้วย 5 ขั้นตอน คือ

1. การวินิจฉัยความต้องการเรียนรู้
2. กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้

3. วางแผนการเรียนรู้
4. ดำเนินการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้
5. ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง

แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกัน ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน คือ

1. การแบ่งกลุ่มทำงาน
2. การประชุมวางแผนสร้างข้อตกลงร่วมกัน
3. การร่วมมือกันระดมสมอง
4. การนำเสนอผลงาน
5. การอภิปรายและสรุปผล

เมื่อนำลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการเรียนรู้แบบร่วมกันมาผสมผสานกันจะได้กระบวนการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้
2. แบ่งกลุ่มทำงานและวางแผนการเรียนรู้
3. ตกลงร่วมกัน
4. ระดมสมอง
5. นำเสนอผลงาน
6. ประเมินผลการเรียนตนเอง

ผ่านบริบทของการเรียนการสอนทางไกลที่มีลักษณะที่เกิดจากการสังเคราะห์มีลักษณะดังนี้

1. ไม่มีชั้นเรียนประจำ
2. ผู้เรียนกำหนดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
3. ใช้สื่อหลัก สื่อเสริม
4. ควบคุมคุณภาพของระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
5. ช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และสถาบันการศึกษามีหลากหลาย

ระบบการเรียนการสอนทางไกลจึงมีการลดช่องว่างระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และสถาบันการศึกษาด้วยการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่นิยมใช้ คือ Youtube, Line, Facebook (Etta, 2559) นอกจากนี้ยังนำ Google Docs ที่มีลักษณะสนับสนุนการตอบกลับแบบทดสอบได้รวดเร็ว มีการประมวลผลข้อมูลในรูปกราฟและเปอร์เซ็นต์ สามารถตรวจคำตอบและหาค่าสถิติพรรณนาได้อย่าง

รวดเร็ว ซึ่งลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ดังกล่าวมีลักษณะการทำงานที่สอดคล้องกับระบบการศึกษาทางไกล

2. ผลการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการนำตนเอง

จากการสังเคราะห์หลักการเรียนรู้ บทบาทของผู้เรียนและผู้สอน และกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สรุปได้ว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้เน้นความรับผิดชอบเป็นหลัก การเรียนรู้เกิดจากแรงจูงใจภายในของผู้เรียนด้วยความสมัครใจ การจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนเป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียนรู้และจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยมีกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยการนำตนเอง 5 ขั้นตอน คือ 1) วินิจฉัยความต้องการเรียนรู้ 2) กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ 3) วางแผนการเรียนรู้ 4) ดำเนินการตามแผนการเรียนรู้ 5) ประเมินผลการเรียนของตนเอง

3. ผลการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสื่อสังคมออนไลน์

จากผลสำรวจ ETDA ประจำปี 2559 ถึงพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ต ในมิติของสื่อสังคมออนไลน์ยอดนิยมที่ถูกใช้งานมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ Youtube Facebook และ Line ที่มีผู้ใช้คิดเป็นร้อยละ 97.3, 94.8 และ 94.6 มีดังนี้

1. Youtube เป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่กลุ่ม Gen Y และ Gen Z นิยมใช้กันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.8 และ 98.6 ตามลำดับ รองลงมา คือ Facebook คิดเป็นร้อยละ 97.9 และ 93.8 ตามลำดับ ส่วนอันดับ 3 คือ Line คิดเป็นร้อยละ 97.2 และ 91.4 ตามลำดับ

2. Line เป็นแอปพลิเคชันที่กลุ่ม Baby Boomer และ Gen X นิยมใช้ในการติดต่อสื่อสารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 91.5 และ 96.2 ตามลำดับ รองลงมา คือ Youtube คิดเป็นร้อยละ 89.3 และ 95.3 ตามลำดับ ส่วนอันดับ 3 คือ Facebook คิดเป็นร้อยละ 86.5 และ 93.9 ตามลำดับ

3. Facebook เป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่มีปริมาณการใช้งานน้อยที่สุดเป็นอันดับ 1 รองลงมา เป็น Line และ Youtube โดยมีสัดส่วนของผู้ใช้งาน คิดเป็นร้อยละ 84.2, 82.0 และ 76.9 ตามลำดับ

นอกจาก Youtube Line และ Facebook แล้ว Google Docs ยังนำมาใช้ในการจัดการไฟล์เอกสารร่วมกัน ทำให้ไม่ยุ่งยากในการเซฟข้อมูลเป็นหลายไฟล์ สามารถแก้ไขเอกสารร่วมกันได้ แล้วเซฟเป็นไฟล์ที่อัปเดตล่าสุดเป็นไฟล์เดียว ที่ทีมงานสามารถอัปโหลด ดาวน์โหลด ไฟล์งานไว้ในโฟลเดอร์กลางที่ทุกคนต้องใช้งานร่วมกัน นอกจากนี้ ยังสามารถนำมาใช้ทำแบบสอบถาม

ออนไลน์ได้อีกด้วย ลดภาระการถ่ายเอกสารแจกจ่ายไปยังทุกแผนก ซึ่งสิ้นเปลืองกระดาษแถมยังไม่ได้รับการตอบกลับอย่างรวดเร็ว (Organization Designation. 2559)

4. ผลการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบร่วมกัน

จากการสังเคราะห์หลักการเรียนรู้ บทบาทของผู้เรียน บทบาทของผู้สอน และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน จะเห็นได้ว่า กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนจะเริ่มต้นจากการแบ่งกลุ่มกันทำงาน มีการประชุมวางแผนสร้างข้อตกลงร่วมกัน ร่วมมือกันระดมสมอง มีการนำเสนอผลงาน และมีการอภิปรายสรุปผล

5. ผลการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกล

จากการสังเคราะห์ลักษณะสำคัญของการศึกษาทางไกลที่นำมาใช้ในงานวิจัยนี้ได้แก่ 1.ไม่มีชั้นเรียนประจำ 2.ผู้เรียนกำหนดการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3.ใช้สื่อหลักและสื่อเสริม 4.ควบคุมคุณภาพของระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และ 5.ช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และสถาบันการศึกษามีหลากหลายช่องทาง

ตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา สามารถวิเคราะห์ผลการประเมินความสอดคล้องได้ดังนี้

ตาราง 12 ผลการประเมินความสอดคล้องของร่างรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

ประเด็นการประเมิน	ดัชนีความสอดคล้อง	ความหมาย
1. ความสอดคล้องระหว่างรูปแบบกับการนำตนเองในด้าน		
1.1 หลักการเรียนรู้		
1.1.1 ทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้ อย่างมีศักยภาพ	1.0	สอดคล้อง
1.1.2 การจัดการเรียนรู้เน้นความรับผิดชอบ เป็นหลัก	1.0	สอดคล้อง
1.1.3 การเรียนรู้เกิดจากแรงจูงใจภายในของ ผู้เรียนด้วยความสมัครใจ	1.0	สอดคล้อง

ตาราง 12 (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน	ดัชนีความ สอดคล้อง	ความหมาย
1.2 บทบาทของผู้เรียน		
1.2.1 มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้	1.0	สอดคล้อง
1.2.2 ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง	1.0	สอดคล้อง
1.2.3 เลือกใช้ทักษะในการแสวงหาความรู้	1.0	สอดคล้อง
1.2.4 สามารถตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่ความรู้ที่ ต้องการได้	0.6	สอดคล้อง
1.3 บทบาทของผู้สอน		
1.3.1 เป็นผู้อำนวยการความสะอาดในการเรียนรู้ ให้กับผู้เรียน	1.0	สอดคล้อง
1.3.2 จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้ตอบสนอง ความต้องการพื้นฐานของผู้เรียนและ เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้	1.0	สอดคล้อง
1.3.3 มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้เรียนก่อให้เกิด สัมพันธภาพที่ดีในการเรียนรู้ให้เกียรติ ซึ่งกันและกัน ไว้วางใจกัน	1.0	สอดคล้อง
1.4 กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน		
1.4.1 เริ่มเรียนรู้ด้วยการวินิจฉัยความ ต้องการเรียนรู้ ความต้องการเรียนรู้สิ่ง ใหม่	1.0	สอดคล้อง
1.4.2 กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้	1.0	สอดคล้อง
1.4.3 วางแผนการเรียนรู้ เลือกวิธีเรียนรู้จาก แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและ ประเมินผลการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่ ตนกำหนดไว้	1.0	สอดคล้อง
1.4.4 ดำเนินการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ที่ กำหนดไว้	1.0	สอดคล้อง
1.4.5 ประเมินการเรียนรู้อย่างถูกต้อง ยุติธรรม	1.0	สอดคล้อง

ตาราง 12 (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน	ดัชนีความ สอดคล้อง	ความหมาย
2. ความสอดคล้องระหว่างรูปแบบกับสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ facebook Line Youtube และ Google Docs		
2.1 คุณประโยชน์ด้านการเสริมสร้างสติปัญญาและความรู้ด้านต่างๆ	1.0	สอดคล้อง
2.1.1 ช่วยเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์	1.0	สอดคล้อง
2.1.2 ช่วยเสริมสร้างความมีเหตุมีผล	1.0	สอดคล้อง
2.1.3 ช่วยเสริมสร้างสมรรถนะทางด้านการอ่านและการเขียน	1.0	สอดคล้อง
2.1.4 ช่วยเสริมประสิทธิภาพการศึกษาเรียนรู้	1.0	สอดคล้อง
2.2 คุณประโยชน์ด้านกระบวนการสื่อสาร การมีส่วนร่วม และการสร้างสังคม		
2.2.1 ช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพการสื่อสาร โดยจะส่งผ่านและเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารในรูปแบบการสนทนาระหว่างผู้ใช้ด้วยกัน	1.0	สอดคล้อง
2.2.2 ช่วยเสริมการทำงานแบบมีส่วนร่วมของผู้เรียน	1.0	สอดคล้อง
2.2.3 ช่วยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการอภิปรายปัญหาหรือแนวทางแก้ปัญหา	1.0	สอดคล้อง
2.2.4 ช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดการสร้างงานที่ได้รับผลสะท้อนของข้อมูล	1.0	สอดคล้อง
2.2.5 ช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้แบบช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	1.0	สอดคล้อง
2.2.6 ช่วยทำให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างไกล	1.0	สอดคล้อง

ตาราง 12 (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน	ดัชนีความ สอดคล้อง	ความหมาย
2.3 คุณประโยชน์ด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจ		
2.3.1 ช่วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์และนำไปใช้ประโยชน์ได้ตามความต้องการของผู้เรียน	1.0	สอดคล้อง
2.3.2 ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความมานะพยายามในการเรียนรู้	0.6	สอดคล้อง
2.3.3 ช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงกระตุ้นในการทำงาน	1.0	สอดคล้อง
2.3.4 ช่วยให้ผู้เรียนสามารถจัดระบบด้วยตนเองในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศด้วยกันของกลุ่มผู้เรียน	1.0	สอดคล้อง
2.4 คุณประโยชน์ด้านการบริหารจัดการ		
2.4.1 ช่วยให้ผู้เรียนและผู้สอนสะท้อนผลย้อนกลับระหว่างกันได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว	1.0	สอดคล้อง
2.4.2 ช่วยให้ผู้เรียนสามารถกำหนดวิธีการสืบค้นข้อมูลทางการเรียนด้วยตนเอง	1.0	สอดคล้อง
2.4.3 ช่วยให้ผู้สอนสามารถติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียนได้อย่างรวดเร็ว	1.0	สอดคล้อง
2.4.4 ช่วยให้ผู้เรียนทำงานได้อย่างง่ายและสะดวก	1.0	สอดคล้อง

ตาราง 12 (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน	ดัชนีความ สอดคล้อง	ความหมาย
3. ความสอดคล้องระหว่างรูปแบบกับแนวคิดการ เรียนรู้แบบร่วมกัน		
3.1 ผู้เรียนสามารถใช้เทคนิคการอภิปรายระหว่าง ผู้เรียน	1.0	สอดคล้อง
3.2 ผู้เรียนสามารถใช้เทคนิคสำหรับการ แก้ปัญหาในการเขียนโครงการวิจัย การเขียน บทความวิจัย	1.0	สอดคล้อง
3.3 ผู้เรียนสามารถใช้เทคนิคที่ให้ความสนใจ เกี่ยวกับการเขียนสรุปเนื้อหาทั้ง 15 หน่วย	0.6	สอดคล้อง
4. ความสอดคล้องระหว่างรูปแบบกับวิธีการเรียน ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช		
4.1 ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าโดยยึดสื่อ สิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลัก	0.6	สอดคล้อง
4.2 ผู้เรียนเน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับ คณาจารย์และกับสื่อประเภทต่างๆ	1.0	สอดคล้อง
4.3 ผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการ ทำรายงานหรือกิจกรรมมานำเสนอในการ สัมมนาเสริม	1.0	สอดคล้อง
4.4 ผู้เรียนมีการประเมินก่อนเรียน ระหว่างเรียน และเข้าสัมมนาเสริมและการทำกิจกรรม	1.0	สอดคล้อง
4.5 ผู้เรียนมีการฝึกทักษะในการแสวงหาความรู้ เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียน	1.0	สอดคล้อง
4.6 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเน้นให้ ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าอย่างอิสระด้วย ตนเองภายใต้การให้คำปรึกษาแนะนำอย่างมี ระบบ	1.0	สอดคล้อง

จากตาราง 12 ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ารูปแบบสอดคล้องกันทุกประเด็นโดยมีดัชนีความ
สอดคล้องระหว่าง 0.6 – 1.0 สูงกว่าระดับความสอดคล้องที่กำหนดว่ายอมรับได้

ตอนที่ 3 การนำรูปแบบไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

นำรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 30 คน ได้ผลดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบระหว่างคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและคะแนนแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อวัดความก้าวหน้าทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างในชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ผลการวิเคราะห์ในตาราง 13

ตาราง 13 เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างในชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

ผู้เรียน (คนที่)	คะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน	คะแนนแบบทดสอบหลังเรียน
1	28	45
2	15	44
3	19	43
4	19	43
5	17	41
6	13	46
7	10	39
8	12	39
9	15	38
10	6	39
11	14	40
12	14	40
13	11	41
14	12	38
15	16	42
16	17	40
17	16	40
18	18	39

ตาราง 13 (ต่อ)

นักเรียน (คนที่)	คะแนนแบบทดสอบก่อนเรียน	คะแนนแบบทดสอบหลังเรียน
19	22	42
20	15	44
21	13	36
22	21	40
23	13	41
24	20	37
25	21	40
26	13	48
27	18	45
28	19	47
29	18	45
30	17	47
คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)	16.03	41.63

จากตาราง 13 พบว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนของกลุ่มตัวอย่างในชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา โดยมีคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบหลังเรียน ($\bar{X}$ = 41.63) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 16.03)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพของแบบทดสอบหลังเรียนและแบบฝึกหัด ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ดังแสดงในตาราง 14 และค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t ของแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง ดังแสดงในตาราง 15

ตาราง 14 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการหาประสิทธิภาพของแบบทดสอบหลังเรียนและแบบฝึกหัด (คะแนนทดสอบระหว่างเรียน) ตามเกณฑ์ 80/80 จากการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง (Field Try) จำนวน 30 คน

รายการ	คะแนน เต็ม	คะแนน รวม	คะแนน เฉลี่ย	ร้อยละ	เกณฑ์	E_1/E_2
คะแนนทดสอบระหว่างเรียน	60	1,722	57.4	95.67	80	95.67
คะแนนทดสอบหลังเรียน	50	1,249	41.63	83.27	80	83.27

จากตาราง 14 ผลการทดสอบระหว่างเรียนคะแนนเต็ม 60 คะแนน (แบบฝึกหัดละ 20 คะแนน) คะแนนรวม 1,722 คะแนน ได้ค่าเฉลี่ย 57.4 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 95.67 (E_1) เท่ากับ 95.67 และผลการทดสอบหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 83.27 (E_2) พบว่า เท่ากับ 83.27 ค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 95.67/83.27 แสดงว่า รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาที่สร้างขึ้น มีค่าประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80

80 ตัวแรก (E_1) หมายถึง ค่าเฉลี่ยร้อยละ 80 ของคะแนนที่กลุ่มตัวอย่างทำได้จากแบบฝึกหัดระหว่างเรียนโดยการใช้สื่อเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับเนื้อหาชุดวิชา วิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

80 ตัวแรก (E_2) หมายถึง ค่าเฉลี่ยร้อยละ 80 ของคะแนนที่กลุ่มตัวอย่างทำได้จากแบบทดสอบระหว่างเรียนโดยการใช้สื่อเพิ่มเติมจากอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับเนื้อหาชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา และเอกสารการสอนชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t ของแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา (n = 30)

แบบทดสอบ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	t	P
แบบทดสอบก่อนเรียน	30	16.03	4.13	31.05	0.00
แบบทดสอบหลังเรียน	30	41.63	3.17		

*p < .05

จากตาราง 15 พบว่า ค่าเฉลี่ยของแบบทดสอบก่อนเรียน ($\bar{X}$ =16.03, S.D.= 4.13) และค่าเฉลี่ยของแบบทดสอบหลังเรียน ($\bar{X}$ =41.63, S.D.= 3.17) ค่า t-test เท่ากับ 31.05 ส่วนคะแนนแบบทดสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (p<.05)

3. ผลการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตาราง 16

ตาราง 16 ค่าความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา (n = 30)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านบรรยากาศ	3.722	0.54	
1.1 บรรยากาศของการเรียนทำให้นักศึกษาเกิดความคิดที่หลากหลาย	3.90	0.61	มาก
1.2 บรรยากาศของการเรียนเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	3.76	0.57	มาก
1.3 บรรยากาศของการเรียนเปิดโอกาสให้นักศึกษาทำกิจกรรมได้อย่างอิสระ	3.76	0.50	มาก
1.4 บรรยากาศของการเรียนทำให้นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการเรียน	3.66	0.55	มาก
1.5 บรรยากาศของการเรียนทำให้นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อตนเอง และกลุ่ม	3.53	0.51	มาก
2. ด้านกิจกรรมการเรียน	3.26	0.51	
2.1 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิด	3.96	0.49	มาก
2.2 กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักศึกษามีโอกาสแสดงความคิดเห็น	3.93	0.52	มาก
2.3 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน	3.90	0.48	มาก
2.4 กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักศึกษาเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น	3.73	0.58	มาก
2.5 กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมการคิดและตัดสินใจ	3.73	0.45	มาก
2.6 กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักศึกษากล้าคิดกล้าตอบ	3.43	0.86	มาก

ตาราง 16 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
2.7 กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเนื้อหา	3.43	0.77	มาก
3. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	3.84	0.67	
3.1 กิจกรรมการเรียนการสอนนี้ทำให้ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.20	0.55	มากที่สุด
3.2 การจัดการเรียนรู้ทำให้เข้าใจและรู้จักเพื่อนมากขึ้น	4.16	0.53	มากที่สุด
3.3 การจัดการเรียนรู้ทำให้นักศึกษานำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในวิชาอื่นๆ	4.00	0.64	มาก
3.4 การจัดการเรียนรู้ทำให้นักศึกษาพัฒนาทักษะการคิดที่สูงขึ้น	3.86	0.82	มาก
3.5 การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักศึกษาดัดนิสัยโดยใช้เหตุผล	3.86	0.68	มาก
3.6 การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักศึกษาร่างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเองได้	3.73	0.64	มาก
3.7 การจัดการเรียนรู้ทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย	3.60	0.77	มาก
3.8 การจัดการเรียนรู้ทำให้จำเนื้อหาได้นาน	3.33	0.76	มาก
รวมค่าเฉลี่ย	3.77	0.61	มาก

จากตาราง 16 พบว่า ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.77, S.D. = 0.61) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมีความพึงพอใจสูงสุดคือ ข้อ 3.1 กิจกรรมการเรียนการสอนนี้ทำให้ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น ($\bar{X}$ = 4.20) และข้อ 3.2 การจัดการเรียนรู้ทำให้เข้าใจและรู้จักเพื่อนมากขึ้น ($\bar{X}$ = 4.16) ส่วนข้ออื่นๆมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และด้านประโยชน์ที่ได้รับมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา สรุปสาระสำคัญของการวิจัยได้ ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา
2. เพื่อศึกษาผลของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมมือของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ การนำตนเอง สื่อสังคมออนไลน์ การเรียนรู้แบบร่วมกัน และการศึกษาทางไกลจากเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ นำประเด็นที่ได้จากศึกษามาวิเคราะห์รูปแบบ เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อนำรูปแบบที่สังเคราะห์ขึ้นจากการศึกษาจากขั้นตอนที่ 1 มากำหนดประเด็นในการทำแบบประเมินความสอดคล้องของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบเพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความสอดคล้องเหมาะสมกับทฤษฎีการนำตนเอง สื่อสังคมออนไลน์ การเรียนรู้แบบร่วมกัน และการศึกษาทางไกล

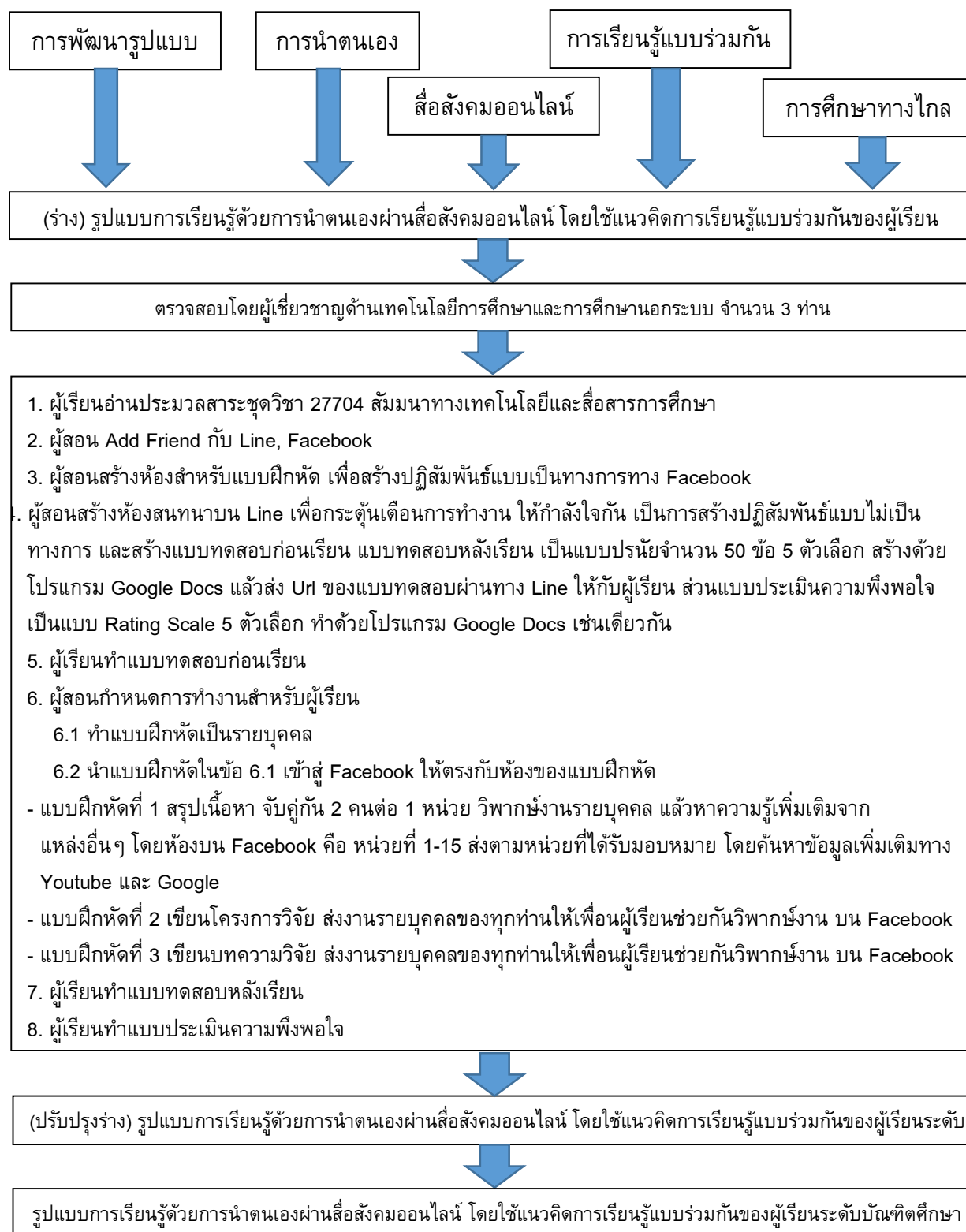
ขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา โดยนำแบบทดสอบก่อนเรียนมาจัดทำด้วยโปรแกรม Google Docs แล้วส่ง Url ของแบบทดสอบผ่านทาง Line ให้กับผู้เรียน จากนั้นครูผู้สอนกำหนดแบบฝึกหัดสำหรับผู้เรียนเป็นรายบุคคล จำนวน 3 แบบฝึกหัด เพื่อเป็นคะแนนระหว่างเรียน ในช่วงสุดท้ายเป็นการทำแบบทดสอบหลังเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจในรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา นำคะแนน

ของแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบมาเปรียบเทียบเพื่อวัดความก้าวหน้าทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง นำคะแนนแบบฝึกหัด (คะแนนทดสอบระหว่างเรียน) และคะแนนทดสอบหลังเรียนมาหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 นำคะแนนของแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t

สรุปผลการวิจัย

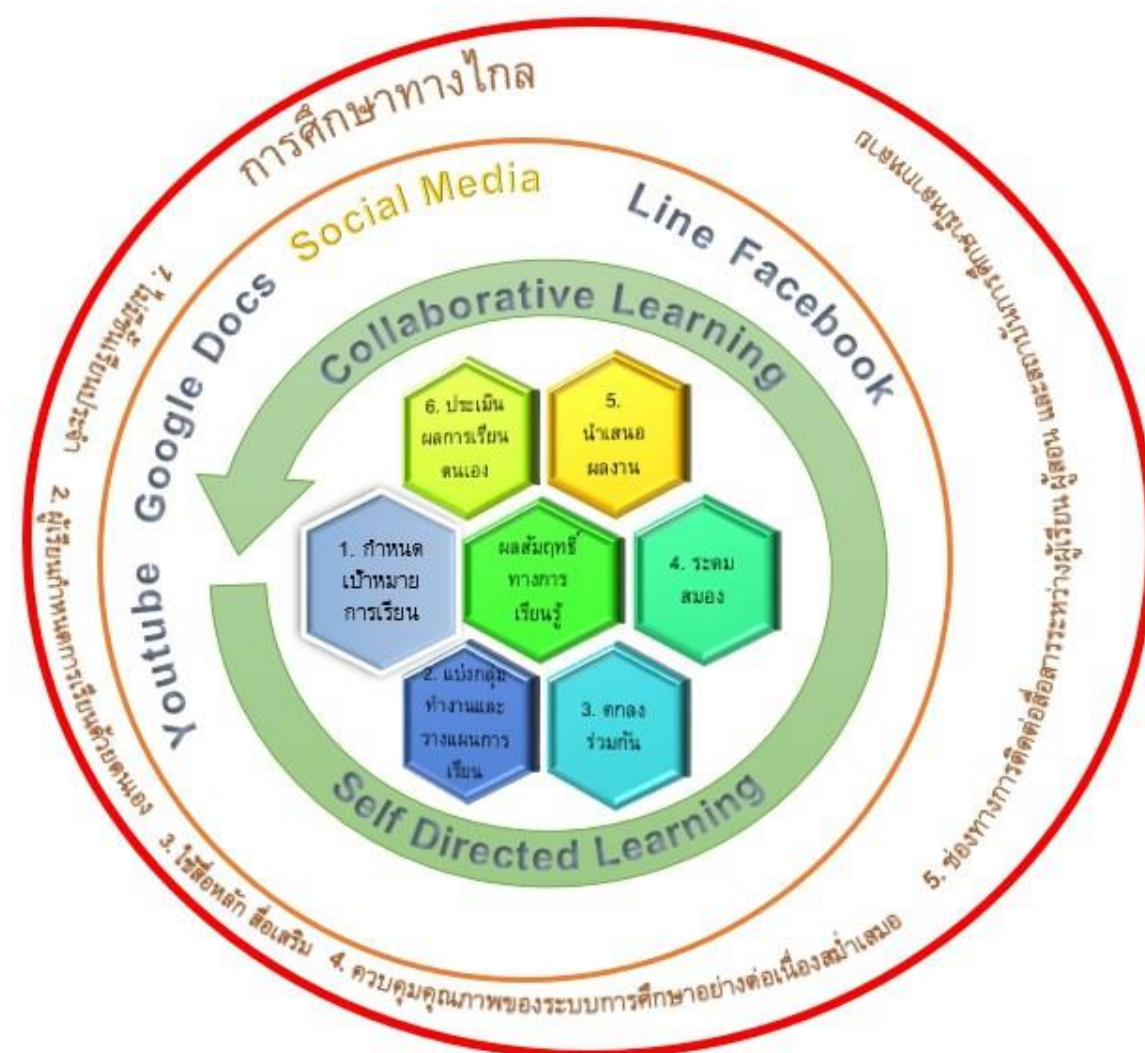
1. ผลการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ ได้ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบ ดังนี้

ภาพประกอบ 14 สรุปขั้นตอนรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

สามารถนำรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา มาเขียนเป็นรูปแบบได้ดังนี้

ภาพประกอบ 15 สรุปผลรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

จากกรอบวิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎีการนำตนเองและทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมกันสังเคราะห์ผนวกเข้าด้วยกันได้เป็นองค์ประกอบใหม่ 6 องค์ประกอบ 1. กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ 2. แบ่งกลุ่มทำงานและวางแผนการเรียนรู้ 3. ตกลงร่วมกัน 4. ระดมสมอง 5. นำเสนอผลงาน 6. ประเมินผลการเรียนตนเอง ผ่านบริบทของการศึกษาทางไกลของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ นำมาสู่รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

2. ผลการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการนำตนเอง

จากการสังเคราะห์หลักการเรียนรู้ บทบาทของผู้เรียนและผู้สอน และกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยการนำตนเอง 5 ขั้นตอน คือ 1) วินิจฉัยความต้องการเรียนรู้ 2) กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ 3) วางแผนการเรียนรู้ 4) ดำเนินการตามแผนการเรียนรู้ 5) ประเมินผลการเรียนของตนเอง

3. ผลการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสื่อสังคมออนไลน์

จากผลสำรวจ ETDA ประจำปี 2559 ถึงพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ต ในมิติของสื่อสังคมออนไลน์ยอดนิยมที่ถูกใช้งานมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ Youtube Facebook และ Line ที่มีผู้ใช้คิดเป็นร้อยละ 97.3, 94.8 และ 94.6 นอกจาก Youtube Line และ Facebook แล้ว Google Docs ยังนำมาใช้ในการจัดการไฟล์เอกสารร่วมกัน ทำให้ไม่ยุ่งยากในการเซฟข้อมูลเป็นหลายไฟล์ สามารถแก้ไขเอกสารร่วมกันได้ แล้วเซฟเป็นไฟล์ที่อัปเดตล่าสุดเป็นไฟล์เดียว ที่ทีมงานสามารถอัปเดต ดาวโหลด ไฟล์งานไว้ในโฟลเดอร์กลางที่ทุกคนต้องใช้งานร่วมกัน นอกจากนี้ ยังสามารถนำมาใช้ทำแบบสอบถามออนไลน์ได้อีกด้วย ลดภาระการถ่ายเอกสารแจกจ่ายไปยังทุกแผนก ซึ่งสิ้นเปลืองกระดาษแถมยังไม่ได้รับการตอบกลับอย่างรวดเร็ว (Organization Designation, 2559)

4. ผลการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบร่วมกัน

จากการสังเคราะห์หลักการเรียนรู้ บทบาทของผู้เรียน บทบาทของผู้สอน และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน จะเห็นได้ว่า กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนจะเริ่มต้นจาก 1.การแบ่งกลุ่มกันทำงาน 2. การประชุมวางแผนสร้างข้อตกลงร่วมกัน 3.ร่วมมือกันระดมสมอง 4.การนำเสนอผลงาน และ 5.การอภิปรายสรุปผล

5. ผลการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกล

จากการสังเคราะห์ลักษณะสำคัญของการศึกษาทางไกลที่นำมาใช้ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ 1.ไม่มีชั้นเรียนประจำ 2.ผู้เรียนกำหนดการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3.ใช้สื่อหลักและสื่อเสริม 4.ควบคุมคุณภาพของระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และ 5.ช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และสถาบันการศึกษามีหลากหลายช่องทาง

6. ผลการประเมินความสอดคล้องของร่างรูปแบบ

ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ารูปแบบสอดคล้องกันทุกประเด็นโดยมีดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.6 – 1.0 สูงกว่าระดับความสอดคล้องที่กำหนดว่ายอมรับได้

7. ผลการเปรียบเทียบระหว่างคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและคะแนน

แบบทดสอบหลังเรียน เพื่อวัดความก้าวหน้าทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างในชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา พบว่า คะแนนที่ได้จากแบบทดสอบหลังเรียนเรียนสูงกว่าคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนของกลุ่มตัวอย่างในชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา และระดับคะแนนเฉลี่ยแบบทดสอบหลังเรียนชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาอยู่ในระดับสูง ซึ่งคะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบก่อนเรียนคือ 16.03 ส่วนคะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบหลังเรียนคือ 41.63

8. ผลของค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า t ของแบบทดสอบก่อนและ

หลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยของแบบทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 16.03 และค่าเฉลี่ยของแบบทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 41.63 ค่า t-test เท่ากับ 31.05 ส่วนคะแนนแบบทดสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

9. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำ

ตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา ตามเกณฑ์ 80/80 จากการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง (Field Try) จำนวน 30 คน ผลการทดสอบระหว่างเรียนคะแนนเต็ม 60 คะแนน (แบบฝึกหัดละ 20 คะแนน) คะแนนรวม 1,722 คะแนน ได้ค่าเฉลี่ย 57.4 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 95.67 (E_1) เท่ากับ 95.67 และผลการทดสอบหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 83.27 (E_2) พบว่า เท่ากับ 83.27 ค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ $95.67/83.27$ แสดงว่ารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาที่สร้างขึ้น มีค่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80

10. ผลความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำ

ตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมีความพึงพอใจสูงสุดคือ ข้อ 3.8 กิจกรรมการเรียนการสอนนี้ทำให้ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น ($\bar{X} = 4.20$) และข้อ 3.7 การจัดการเรียนรู้ทำให้เข้าใจและรู้จักเพื่อนมากขึ้น ($\bar{X} = 4.16$) ส่วนข้ออื่นๆมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้สอดคล้องตามแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เทพยพงษ์ เศษคิมบง (2554) เรื่อง ผลการเรียนรู้ด้วยอีเลิร์นนิ่งแบบเรียนรู้ร่วมกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อความสามารถทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา สื่อการศึกษาเบื้องต้น ของนักศึกษาที่เรียนด้วยอีเลิร์นนิ่งแบบเรียนรู้ร่วมกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษาที่เรียนด้วยอีเลิร์นนิ่งแบบเรียนรู้ร่วมกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.15$ และ $S.D.=0.68$) และความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนด้วยอีเลิร์นนิ่งแบบเรียนรู้ร่วมกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในระดับดี ($\bar{X}=4.13$ และ $S.D.=0.74$) และสอดคล้องกับ อาภากร โพธิ์ตัง (2557) เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ร่วมกันตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมกัน Collaborative Learning และแนวคิดการเรียนรู้แบบสอนน้อยแต่เรียนรู้มาก Teach Less Learn More ในรายวิชา 1122201 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้หลังเรียนของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ร่วมกันตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมกัน Collaborative Learning และแนวคิดการเรียนรู้แบบสอนน้อยแต่เรียนรู้มาก Teach Less Learn More สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา 1122201 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลังเรียนของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ร่วมกันตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมกัน Collaborative Learning และแนวคิดการเรียนรู้แบบสอนน้อยแต่เรียนรู้มาก Teach Less Learn More สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา 1122201 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ร่วมกันตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมกัน Collaborative Learning และแนวคิดการเรียนรู้แบบสอนน้อยแต่เรียนรู้มาก Teach Less Learn More ($\bar{X}=35.95$ คะแนน) สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 (24 คะแนน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ร่วมกันตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมกัน Collaborative Learning และแนวคิดการเรียนรู้แบบสอนน้อยแต่เรียนรู้มาก Teach Less Learn More มีความพึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยจึงได้ปรับปรุงแก้ไขตามขั้นตอนของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนร่วมกันจนรูปแบบนี้มีคุณภาพและความเหมาะสมที่จะนำไปใช้

2. รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาใช้หลักการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สอดคล้องกับ

เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม (2552) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนบนเว็บเชิงบูรณาการระหว่างการเรียนแบบร่วมมือกับการเรียนร่วมกันเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาในระดับปริญญาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ พบว่า รูปแบบการเรียนบนเว็บเชิงบูรณาการระหว่างการเรียนแบบร่วมมือกับการเรียนร่วมกันเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) เนื้อหา 2) กิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ 3) แหล่งการเรียนรู้ และ 4) การประเมินผล และรูปแบบแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การเตรียมความพร้อมผู้เรียน ระยะที่ 2 การทดสอบ/การประเมินผลก่อนเรียน และระยะที่ 3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 ระยะแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ 1) การนำเสนอสถานการณ์ปัญหาบนเครือข่าย 2) ผู้เรียนร่วมกันกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ 3) ผู้เรียนร่วมกันวางแผนและแสวงหาคำตอบบนเครือข่าย 4) ผู้เรียนนำเสนอข้อค้นพบของกลุ่ม และ 5) การประเมินผลและสรุปแนวคิดที่ได้จากข้อค้นพบ นักศึกษาปริญญาบัณฑิตที่เรียนตามรูปแบบการเรียนที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนการนำตนเองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีความคิดเห็นว่าการเรียนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน ทำการประเมินรูปแบบการเรียนบนเว็บเชิงบูรณาการฯ มีความคิดเห็นว่าการเรียนที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก

3. สื่อสังคมออนไลน์ที่นำมาใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่ Facebook Line และสื่อที่ใช้ในการสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้แก่ google และ youtube สอดคล้องกับ อาฟีฟี ลาเต๊ะ (2555) เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ Facebook ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาแบบแผนการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเบื้องต้นสำหรับการวิจัยทางการศึกษา พบว่า จำนวนครั้งในการปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการจัดการเรียนรู้ด้วยเครือข่ายสังคมออนไลน์ Facebook ในภาพรวมมากกว่า 14 ครั้ง จากข้อคำถาม 14 ข้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนปฏิบัติการกับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คะแนนปฏิบัติการกับคะแนนการปฏิสัมพันธ์และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับคะแนนการปฏิสัมพันธ์เท่ากับ 0.63 0.50 และ 0.52 ตามลำดับซึ่งทุกคู่ของความสัมพันธ์ให้ผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเครือข่ายสังคมออนไลน์ Facebook ตามการแบ่งกลุ่มผู้เรียนด้วยคะแนนปฏิสัมพันธ์โดยมีคะแนนปฏิบัติการเป็นตัวแปรร่วมไม่พบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเครือข่ายสังคมออนไลน์ Facebook ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ แอนนา อิมจำลอง (2556) เรื่อง การใช้เฟซบุ๊กเป็นช่องทางการสื่อสารการเรียนการสอนทางด้านนิเทศศาสตร์ งานวิจัยพบว่า ทั้งผู้เรียนและผู้สอนมีความพึงพอใจต่อการใช้เฟซบุ๊กเป็นช่องทางการสื่อสารเพื่อการเรียนการสอน โดยใช้เฟซบุ๊กเป็นช่องทางการสื่อสารใน 3 รูปแบบ คือ การโพสต์ (Post) การแบ่งปัน (Share) และ การแสดงความคิดเห็น (Comment) การโพสต์ข้อความของผู้สอนในแต่ละข้อความผู้สอนต้องการแจ้งให้ผู้เรียนได้ทราบถึงข้อกำหนดในการเรียนของแต่ละรายวิชา รวมถึงเอกสาร

ประกอบการเรียน ถือว่าเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างยิ่ง ส่วนการแบ่งปันรูปภาพและไฟล์วิดีโอที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กับบทเรียนในแต่ละหัวข้อ เพื่อเป็นกรณีศึกษาให้แก่ผู้เรียนได้ และการแสดงความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ส่วนใหญ่เป็นการถามและตอบคำถามถึงปัญหาที่ผู้เรียนเกิดความสงสัยเพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจน และยังช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนได้อย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ปิยะภา วรรณสมพร (2556) เรื่อง การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ ในการใช้เฟสบุ๊คของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเป็นเพศหญิง โดยส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 22 ปี มีรายได้ระหว่าง 2,001-5,000 บาท กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 1 มากที่สุด ส่วนใหญ่ศึกษาในคณะมนุษยศาสตร์ / สังคมศาสตร์ / ศิลปศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญมีการเข้าใช้งานเฟสบุ๊คทุกวัน เข้าใช้งานโดยโทรศัพท์มือถือ (Smartphone) โดยใช้ระบบปฏิบัติการ Android มากที่สุด โดยใช้ FreeWIFI ในการเข้าใช้งาน ส่วนใหญ่ใช้เครือข่าย AIS สถานที่ที่เข้าใช้งานเฟสบุ๊คมากที่สุดคือ มหาวิทยาลัย โดยในแต่ละครั้งใช้เวลา 1-2 ชั่วโมงและช่วงเวลาที่เข้าใช้งานเฟสบุ๊คมากที่สุดคือ 18.01-21 น. ภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้ประโยชน์จากเฟสบุ๊ค “เพื่อแสวงหาข้อมูล ข่าวสารที่ทันสมัย ทั้งเรื่องของเพื่อน คนรู้จัก และเรื่องทั่วไป” “เพื่อต้องการความบันเทิง สนุกสนาน และความแปลกใหม่” “เพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมกับกลุ่มเพื่อน” “เพื่อแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่ตนเองสนใจ” “เพื่อนสนทนากับเพื่อนและคนอื่นๆ” “เพื่อโพสต์รูปและเรื่องราวของตนเอง” อยู่ในระดับมาก รองลงมา “เพื่อเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์” “เพื่อการสร้างรายได้” อยู่ในระดับปานกลาง และน้อยที่สุดคือ “เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิดเห็น และระดมความคิด ในกลุ่มเพื่อน” อยู่ในระดับน้อย ภาพรวมของกลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจในการใช้เฟสบุ๊คเกี่ยวกับ “ความสะดวกรวดเร็วและง่ายต่อการรับข่าวสาร” “ได้รับข้อมูลที่มีความทันสมัย” “ติดต่อสื่อสารกับเพื่อนและคนอื่นๆได้อย่างรวดเร็วและประหยัดเวลา” “ได้รับความเพลิดเพลิน สนุกสนาน” “มีรูปแบบการนำเสนอที่ดึงดูด น่าสนใจ” “สามารถแสดงออกถึงความคิดเห็นต่างๆ ของตนเองได้” “สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่มเพื่อนและบุคคลอื่นได้” “การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่างๆ (Share)” “การแสดงความรักใจ (Like) ต่อรูปภาพหรือข้อมูลข่าวสารต่างๆ” “เป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์” อยู่ในระดับมาก รองลงมา “มีความแปลกใหม่ของเนื้อหา” “สร้างเอกลักษณ์ของตนเอง” “การสนทนา (Chat)” อยู่ในระดับปานกลาง ภาพรวมของกลุ่มตัวอย่าง พบปัญหา อุปสรรค ในการใช้เฟสบุ๊ค คือ “การควบคุมดูแลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่รัดกุม” อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ “มีการละเมิดสิทธิเสรีภาพเพิ่มมากขึ้น” “ค่าใช้จ่ายในเรื่องของอุปกรณ์ และค่าบริการอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น” “เว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม” “ภาษา และวิธีการนำเสนอที่ไม่เหมาะสม” ด้านคุณภาพของข้อมูลข่าวสาร “อุปกรณ์เครื่องคอมพิวเตอร์ไม่สามารถรองรับการใช้งานด้านมัลติมีเดียได้ดี” อยู่ในระดับน้อย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบนี้ไปใช้ ดังนี้

1.1 ก่อนนำรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา ไปใช้ ควรมีการละลายพฤติกรรมผู้เรียนให้เกิดความสนิทสนมกัน จึงจะสามารถพูดคุย กล้าคิด กล้าแสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติ ดังนั้นผู้เรียนจึงควรพบกันเพื่อทำกิจกรรมละลายพฤติกรรมก่อนการเรียนรู้

1.2 ควรนำรูปแบบนี้ไปทดลองซ้ำกับชุดวิชาสายวิทยาศาสตร์ หรือสายสังคมศาสตร์ เพื่อหาความเหมาะสมในการนำรูปแบบไปใช้เพิ่มเติม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำการวิจัยของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา ไปพัฒนาให้มีระบบฐานข้อมูลเก็บคะแนนหรือมีปฏิสัมพันธ์ให้ผู้เรียนสามารถทดสอบความรู้ของตนเองได้ สามารถทราบผลการทดสอบได้ทันที

2.2 ควรหาเนื้อหาที่ต้องการลักษณะของการระดมสมอง มาทดลองกับรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. สืบค้นเมื่อ 27 มีนาคม 2559, จาก <https://www.mwit.ac.th/~person/01-Statutes/NationalEducation.pdf>
- กาญจนา จันทน์ประเสริฐ. (2554). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการสอนวิชาฟิสิกส์วิทยาศาสตร์ชีวภาพ. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรังสิต. ถ่ายเอกสาร.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2543). เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2 ปรับปรุงเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2548). ไอซีทีเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- ขวัญฟ้า รังสิยานนท์. (2552). การพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธสำหรับเด็กปฐมวัย. ดุษฎีนิพนธ์ ปร.ด. (สังคมวิทยา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม. (2552). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้บนเว็บเชิงบูรณาการระหว่างการเรียนแบบร่วมมือกับการเรียนร่วมกันเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (หลักสูตรการสอนและเทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- จารุวัจน์ สองเมือง. (2554). เครือข่ายสังคมออนไลน์กับห้องเรียน สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2554, จาก <http://tawasau.yiu.ac.th/jaruwut/?p=41>
- จุฑามาศ เสงประเสริฐ. (2556). การพัฒนากิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม (เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. ถ่ายเอกสาร.
- จิราภรณ์ พิมพ์ใจใส. (2553). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (หลักสูตรและการสอน). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- จุไรรัตน์ ทองคำชื่นวิวัฒน์. (2552). เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Online Social Network) สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2554, จาก http://ngnforum.ntc.or.th/index.php?option=com_content&task=view&id=76&Itemid=1
- ชนกนารถ ชื่นเชย. (2550). รูปแบบการจัดการศึกษาต่อเนื่องในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ช่อทิพย์ ศรีสุคนธ์รัตน์. (2555). การจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เรื่อง การสนทนาภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6. วิทยานิพนธ์ ค.อ.ม. (เทคโนโลยีการเรียนรู้และ สื่อสารมวลชน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. ถ่ายเอกสาร.
- เชียรศรี วิวิธสิริ. (2535). การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษานอกโรงเรียน : เทคโนโลยีทางการ ศึกษา = *Adult & nonformal education : educational technology*. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จิฎา ไกรวัฒนพงศ์. (2544). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับ ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของ นักศึกษานอกโรงเรียนระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพในกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์ คศ.ม. (การศึกษานอกระบบโรงเรียน). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ญาณี นาแถมพลอย. (2555). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บนสื่อสังคมออนไลน์ด้วยการ สืบ สอบแบบขึ้นชมจากกรณีตัวอย่างที่มีต่อการคิดขั้นสูงสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 : การวิเคราะห์เครือข่ายสังคมออนไลน์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (เทคโนโลยีและสื่อสาร การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ทิฆัมพร สมรูป. (2555). การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคกลุ่มร่วมมือ เรื่อง ภัย ธรรมชาติของไทยและของโลก ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์สำหรับนักเรียน ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐพล บัวอุไร. (2555). ผลการจัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามทฤษฎีการสร้าง องค์ความรู้ด้วยตนเอง วิชาการสร้างงานสื่อผสม เรื่องคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ระดับชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 4 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ ลำลูกกา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การวิจัยและประเมินทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ดารี บุญชู. (2545, พฤศจิกายน). การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (ธรรมนูญสถานศึกษา). วารสารวิชาการ. 5(11). กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.
- เดือนฉาย ไชยบุตร; และคณะ. (2558). ปัจจัยที่ทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ เพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกันผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์. วารสารวิจัยและ พัฒนา วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ทิศนา แคมณี. (2545). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- เทพยพงษ์ เศษคิมบง. (2554). ผลการเรียนรู้ด้วยอีเลิร์นนิ่งแบบเรียนรู้ร่วมกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อความสามารถทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- ธัญวัฒน์ กาบคำ. (2553). ความหมายของ Social Media. สืบค้นเมื่อ 27 กันยายน 2554, จาก http://www.trueplookpanya.com/true/knowledge_detail.php?mul_conten_id=3056
- นงลักษณ์ รุ่งวิทยาธร. (2555, มกราคม –มิถุนายน). ความคาดหวังของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อการเรียนในระบบการศึกษาทางไกล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. วารสารศึกษาศาสตร์. 6(1).
- นรินทร์ บุญชู. (2532). ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง). กรุงเทพฯ: บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- นฤมล นิราทร. (2543). การสร้างเครือข่ายการทำงาน: ข้อควรพิจารณาบางประการ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิคม ทาแดง; และ ชนิตา พิทักษ์สุษดี. (2534). สื่อการศึกษาทางไกล. เอกสารการสอน ชุด วิชาการศึกษาทางไกล เล่มที่ 2 หน่วยที่ 11 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นัตตา อังสุไวยัย. (2550). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาเคมีที่เน้นกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (วิทยาศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญชม ศรีสะอาด; และนิภา ศรีไพโรจน์. (2531). รูปแบบการสอนวิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัยที่มีประสิทธิภาพ. มหาสารคาม: ปริดาการพิมพ์.
- ประดินันท์ อุปรมัย. (2552). การศึกษาในจังหวัดนนทบุรี: กระบวนการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพในรูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัย. กองทุนรตนโกสินทร์สมโภชน์ 200 ปี. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประสิทธิ์ ชุมศรี. (2555). รูปแบบการพัฒนาศูนย์กลางการเรียนรู้จากการปฏิบัติเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ. (2551). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.

- ปิยะภา วรรณสมพร. (2556). การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจในการใช้แฟลชไดรฟ์ ของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม. (การสื่อสารศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- พงศ์ประเสริฐ หกสุวรรณ. (2540). การพัฒนารูปแบบการสอนเสริมโดยใช้วิทยุทัศน์ปฏิสัมพันธ์ ใน การสอนทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (เทคโนโลยี การการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พริดา วิเชียรปัญญา. (2547). การจัดการความรู้พื้นฐานและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์ เน็ท.
- พระมหาสุทนต์ อาภากร. (2548). พิมพ์ครั้งที่ 2. เครือข่าย : ธรรมชาติความรู้ และการ จัดการ. กรุงเทพฯ: โครงการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).
- พิจิตรา ทิสุกะ. (2556). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้วิจัยเป็นฐานวิชาการพัฒนา หลักสูตร สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท. (หลักสูตรและการสอน).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- พิชัย ทองดีเลิศ. (2547). การนำเสนอรูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์สำหรับ นิสิตระดับปริญญาตรีที่มีรูปแบบการเรียนต่างกัน. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (เทคโนโลยีและ สื่อสารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์; และคณะ. (2553). ปรัชญาการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2544). การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: แนวคิด วิธีและเทคนิคการ สอน. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นต์.
- พิสิฐ เทพไกรวัล. (2554). การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาใน โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ภิเชก ชัยนิรันดร์. (2553). การตลาดแนวใหม่ผ่าน social media. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2544). การประเมินโครงการ : แนวคิดและแนวปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฤทธิชัย อ่อนมิ่ง. (2543). การพัฒนารูปแบบการสอนทางไกลแบบสองทาง สำหรับ สถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (เทคโนโลยี การการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รัตน์ บัวสนธ์. (2552). การวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพฯ: คำสมัย.
- รุ่ง แก้วแดง. (2540). ภูมิวัตการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.
- ลาวัณย์ ทองมนต์. (2550). การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของ นักเรียนในระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- วาโร เฟิงส์วส์ดี. (2553, กรกฎาคม-ธันวาคม). การวิจัยพัฒนารูปแบบ. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ
สกลนคร. 2(4).
- วิจิตร ศรีสอาน. (2529). การศึกษาทางไกล *Distance Education*. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วิจิตร ศรีสอาน. (2534). *ปรัชญาและพัฒนาการของการศึกษาทางไกล*. เอกสารการสอนชุดวิชา
การศึกษาทางไกล หน่วยที่1 หน้า 6-9. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
- วิจิตร ศรีสอาน. (2541). *ทศวรรษแรกของ มสธ.: ปมประวัติ มสธ.* ใน 20 ปี มสธ. แห่งการพัฒนา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ. 2531-2541. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วชิรพรรณ ทองวิจิตร. (2555). การพัฒนาบทเรียนแสงเว็บ (WebQuest) รายวิชา
ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ร่วมกับทฤษฎีสร้างสรรค์ความรู้
(Constructivism) ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์. วิทยานิพนธ์ ค.อ.ม. (คอมพิวเตอร์ศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าพระนครเหนือ. ถ่าย
เอกสาร.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2559). สืบค้นเมื่อ 27 มีนาคม 2559, จาก
<https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B9%80%E0%B8%9F%E0%B8%8B%E0%B8%9A%E0%B8%B8%E0%B9%8A%E0%B8%81>
- วิภาวรรณ สุขสถิตย์. (2550). การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนักศึกษาผู้ใหญ่โดยการเรียนการ
สอนผ่านเว็บ. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิไลพร มณีพันธ์. (2539). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและสภาพแวดล้อมในการทำงาน
กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ของพยาบาลประจำการโรงพยาบาลของรัฐ
กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ พย.ม. (การบริหารการพยาบาล) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ศศิธร สุดประโคน. (2554). ผลของบทเรียนบนเว็บที่มีการประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์ เรื่อง ความรู้
พื้นฐานเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่
5. การศึกษาอิสระ ศษ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา), กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ศักดิ์ ไซกิจภิญโญ. (2549, กันยายน –ธันวาคม). นวัตกรรมการเรียนการสอน. วารสารนวัตกรรม
การเรียนการสอน. 3(3): 13–15.
- ศราวุธ ชาติโสม. (2555). *YouTube Marketing*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ Dream & Passion.

- สถาบัน กศน.ภาคกลาง สำนักงาน กศน. (2558). ความหมายและความสำคัญของ *Social Media*. สืบค้นเมื่อ 13 ตุลาคม 2558, จาก <http://crnfe2013.blogspot.com/2013/05/11-social-media.html>
- สมบูรณ์ ศิริสรธริทธิ. (2547). การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคนบด. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ สภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย. (2553). “การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของสื่อมวลชน พ.ศ. 2553,” ร่างแนวปฏิบัติ. สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม 2555, จาก <http://www.itpc.or.th/>.
- สนิท ดีเมืองชัย. (2552). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ร่วมกัน โดยใช้ปัญหาเป็นหลักที่มีการช่วยเสริมศักยภาพ ทางกรเรียน ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์. วิทยานิพนธ์ ป.ด. (คอมพิวเตอร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ ในช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ.2552-2561. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน. (2549). แนวคิดสู่การปฏิบัติ: การเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง สำหรับผู้ใหญ่. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สิริวรรณ ศรีพล. (2551). การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่องการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา ลักษณะความเป็นพลโลกของนักเรียนสำหรับครูสังคมศึกษา. นนทบุรี: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สิริวรรณ ศรีพล และคณะ. (2552). การพัฒนา e-Learning ชุดวิชาวัฒนธรรมและมรดกไทยใน หลักสูตรบัณฑิตศึกษานานาชาติแบบสหวิทยาการด้านไทยศึกษาโดยใช้ T5 Model. นนทบุรี: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุโขทัยธรรมาธิราช. (2558). คู่มือนักศึกษาระดับปริญญาโท ปีการศึกษา 2556. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2558, จาก http://www.stou.ac.th/thai/grad_stdy/Masters/
- (2543). ระบบการเรียนการสอนทางไกล. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2558, จาก <http://www.stou.ac.th/applystou/stouplan.htm>
- (2557). กระดานสนทนาของศูนย์สารสนเทศตอบคำถามนักศึกษา. สืบค้นเมื่อ 12 เมษายน 2557, จาก <http://www.stou.ac.th/website/infor/page/home.aspx>
- (2558). วิวัฒนาการของการศึกษาทางไกลของไทย. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2558, จาก <http://www.stou.ac.th/study/projects/edcenter/docs/kmhome/distance/1.2.pdf>

- สุมาลี สังข์ศรี. (2539). *ความคิดเห็นและความคาดหวังของนักศึกษาและผลที่ได้รับจากหลักสูตร การศึกษานอกระบบ โดยระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุมาลี สังข์ศรี และคณะ. (2555). *แนวทางการส่งเสริมการคงอยู่ของนักศึกษาการศึกษาทางไกล : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และมหาวิทยาลัยเปิดแห่งประเทศไทยมาเลเซีย*. สุเทพ อ่วมเจริญ. (2547). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 462411 การออกแบบการสอน*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุธาสินี ใจเย็น . (2545). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา ใน โรงเรียนที่เปิดสอนระบบการศึกษาทางไกลในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร*. ปริญญานิพนธ์. กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุนทร สุธองหล่อ. (2542). *คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาสถาบันราชภัฏสวนดุสิต*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (อุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุรกุล เจนอบรม. (2532). *การเรียนรู้ด้วยตนเอง: นวัตกรรมทางการศึกษาที่ไม่เคยเก่า*. นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันสถาปนาคณะครุศาสตร์ 10-12 กรกฎาคม 2532 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2546). *การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนการศึกษาต่อเนื่องสายอาชีพ*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ด. (อาชีวศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2549). *การประเมินนิมิต : วิธีวิทยาและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสรี ชัดแฉ่ม. (2538). *แบบจำลอง*. ม.ป.พ.
- โสพสา สาทพร. (2552). *การพัฒนารูปแบบการทำกิจกรรมประจำชุดวิชาภาษาอังกฤษแบบ ปฏิสัมพันธ์ผ่านเครือข่าย อินเทอร์เน็ต*. นนทบุรี: สถาบันวิจัยและพัฒนา ศูนย์พัฒนา การวิจัยด้านการศึกษากาไกลมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สมคิด อิศระวัฒน์. (2532, พฤษภาคม-สิงหาคม). *การเรียนรู้ด้วยตนเอง*. *วารสารการศึกษานอกระบบ*. 4(11): 73-80.
- (2538). *ลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของคนไทย*. ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- (2541). *ลักษณะการอบรมและเลี้ยงดูของคนไทยในชนบทซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ด้วย ตนเอง*. ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- (2542). *รายงานการวิจัยลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทยซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ด้วยการ นำตนเอง*. *วารสารการศึกษานอกระบบโรงเรียน*. หน้า 25-26.

- อณฺฏณ เชื้อไทย. (2556). *Line*. กรุงเทพฯ: ปราชญ์สำนักพิมพ์.
- อรพรรณ พรสีมา. (2540). *โครงการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม* ต้นแบบการเรียนรู้ทางด้านหลักทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- อลิส วาณิชดี; และคณะ. (2552). *การพัฒนาแบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระบบการศึกษาทางไกล*. นนทบุรี: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อัมพร พงษ์กังสนานนท์. (2550). *การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต*. ปรินญานิพนธ์ กศ.จ. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อาฟีฟี ลาเต๊ะ. (2555). *ผลการจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์บนเครือข่ายสังคมออนไลน์ Facebook ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาแบบแผนการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเบื้องต้นสำหรับการวิจัยทางการศึกษา*. ปรินญานิพนธ์ (ประเมินผลและวิจัยทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ถ่ายเอกสาร.
- อาภากร โพธิ์จง. (2557). *ผลการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ร่วมกันตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมกัน Collaborative Learning และแนวคิดการเรียนรู้แบบสอนน้อยแต่เรียนรู้มา Teach Less Learn More ในรายวิชา 1122201 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- อุทุมพร จามรมาน. (2541, มีนาคม). *โมเดลคืออะไร*. วารสารวิชาการ. หน้า 22-25.
- เอกภพ คณะฤทธิ์. (2556). *ศึกษาการเรียนการสอน พหุศิลปศึกษาเชิงแบบแผนร่วมกับสื่อสังคม (Socil Media) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เอมอร ภิรมย์ชุม. (2550). ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เอมิกา เหมมินทร์. (2556). *พฤติกรรมการใช้และความคิดเห็นเกี่ยวกับผลที่ได้จากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Media) ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สถิติประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- แอนณา อิมจำลอง. (2556). *การใช้เฟซบุ๊กเป็นช่องทางการสื่อสารการเรียนการสอนทางด้านนิเทศศาสตร์*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (นิเทศศาสตร์และสารสนเทศ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

- Adslthailand.com (2558). บริการ LINE ที่จะเข้ามาเขย่าตลาดดิจิทัลในประเทศไทยปี 2015. สืบค้นเมื่อ 13 ตุลาคม 2558, จาก <http://www.adslthailand.com/post>
- Areglado, Ronakd J.; Bradley R.C.; & Lane Pamela S.. (1996). *Learning for Life: Creating Classrooms for Self-Directed Learning*. California: Corwin Press.
- Boissevain, J. (1974). *Friends of friends: Networks, manipulators and coalitions*. Oxford: Basil Blackwell.
- Borgatta, Edgar F; & Borgatta, Marie L. (1992). *Encyclopedia of Sociology*, Volume 1. New York: Macmillan.
- Borich , G.D. (1992). *Effective Teaching Method*. New York: Macmillan Publishing Company.
- Brookfield, Stephen (1986). *Understanding and facilitating adult learning: a comprehensive analysis of principles and effective practices*.
- Brown, Dave. F. (2002). Self – directed Learning in an 8th Grade Classroom. *Education Leadership*. 60(1).
- Brown, W.B.; & Moberg, D.J. (1980). *Organization Theory and Management : A Macro Approach*. New York: John Wiley and Sons.
- Bruce. Steve; & Yearley. Steven. (2006). *The SAGE Dictionary of Sociology*. London: SAGE Publication Ltd.
- Buffee, K.A. (1993). *Collaborative Learning: Higher education, interdependence, and the authority of knowledge*. Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press.
- Buffee, K.A. (1995). Sharing our toys: Cooperative learning versus collaborative learning. *Change*, 27(1): 12-18.
- Cross, K. Patricia. (1981). *Adults as Learners*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Deutsch, M. *A theory of cooperation and Competition*. Human Relation, 2. Eble,K The Craft of Teaching. San Francisco : Jossey-Bass,1976.
- Driscoll,M.P. (1994). *Psychology of Learning for Instruction*. Boston: Allyn and Bacon.
- Dubois, D.J. (1991). The Relationship Between Selected Student Team Learning Strategies and Student Achievement and Attitude in Middle School Mathematics. *Dissertation Abstracts International* 52.
- Eisner, E (1976). Education Connoisseurship and Criticism : Their Form and Functions in Educational Evaluation. *Journal of Aesthetic Education*.
- ETDA Thailand. (2559). สืบค้นเมื่อ 31 กันยายน 2559, จาก <https://www.facebook.com/MacThaiNews/posts/190424531368651>.

- Etheredge, S.M. (1996). *A Constructivist Instructional Approach to Arithmetic Word Problem-Solving : Children as Authors and Collaboration*. Dissertation Abstracts International. Michigan: Bell Howell.
- Griffin, C. (1983). *Curriculum theory in adult and lifelong education*. London: Croom Helm.
- Guglielmino, L. M. (1977). Development of the self-directed learning readiness scale. (Doctoral dissertation, University of Georgia, 1977). Dissertation Abstracts International, 38, 6467A.
- (1997). *Development of the self-directed learning readiness scale*. Doctoral dissertation, University of Georgia.
- Gunawardena, C.N.; et al.. (2009). *A theoretical framework for building online Communities of practice with social networking tools*. Educational Media International 46.
- Hiemstra, R. (1997). *Helping learners take responsibility for self-directed activities*. Retrieved February 5, 2007, from <http://home.twcny.rr.com./hiemstra/montreal.html>.
- Holguin, C. (1997). *A Study of Cooperative Learning as an Organizational Design in the Acquisition of English as a Second Language in a Third Bilingual Classroom*. Dissertation Abstracts International 58.
- IT24Hrs. (2559). สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2559, จาก from <https://www.it24hrs.com/2015/google-docs/>
- Johnson, R.T. & Johnson, D.W. (1986). Action research: Cooperative learning in the science classroom. *Science and Children*. 24, 31-32.
- Keeves, Peter J. (1988). *Model and Model Building*. Educational Research Methodology and Measurement : an International Handbook. Oxford : Pergamon Press.
- Knowles, Malcolm. S. (1975). *Self – directed Learning. A Guide for Learners and Teachers*. New York: Association Press.
- Kommers, P. (2011). *Social media for Learning by Means of ICT*. Retrieved September 18, 2014 from <http://www.iite.unesco.org/pics/publications/en/foles/3214685.pdf>.
- Lewin, K.A . (1935). *Dynamic Theory of Personality*. New York: McGraw Hill.
- LINE@. (2016). *Line*. Retrieved October 12, 2116, from <http://at.line.me/th/>
- Loewen, A.C. (1993). *Using a Constructivist Perspective to Investigate the Learn and Teaching of Mathematics*. Dissertation Abstracts International. Michigan: Bell Howell.
- MacGregor. MacGregor, J. (1990). *Collaborative learning: Shared inquiry as a process of reform*. In M.D.Svinicki (Ed.), *The changing face of college teaching* (pp.19-30). New Directions for Teaching and Learning, No.42. SanFrancisco: Jossey-Bass.

- Madaus, G.F., Scriven, M.S.; & Stufflebeam, D.L. (1983). *Evaluation Models Viewpoints on Educational and Human Services Evaluation*. 8th ed. Boston: Kluwer-Nijhoff Publishing.
- Marquez, R. (2011). *Analysis of Social Networking : Good Idea or Not?*. U.S.A.: Kennesaw State University.
- Mason, Rand; F. Rennie. (2008). *E-Learning and Social Networking Handbook : Resources for Higher Education*. New York: Routledge.
- Mathews, David. (1996). *Elements of a Strong Civil Society and Healthy Public Life: Ohio Kettering*. Ohio: Foundation.
- Mayfield, Antony. (2008). *What is Social media?*. Retrieved September 18, 2014 from http://www.icrossing.co.uk/fileadmin/uploads/eBooks/What_is_Social_Media_iCrossing_ebook.pdf.
- McInnis, C.; & Hartley, R. (2002). *Managing Study and Work*. Canberra: Depart of Education, Science and Training.
- Mezirow, J. (1981). *A critical theory of adult learning and education*, Adult Education Quarterly.
- Moore, Michael G. (1972). Learner autonomy : The second dimension of independent learning. *Convergence*. 2: 76-88.
- Norazah Mohd, N., Halimah Badioze, Z.; & Rosseni, D. (2005). *Integrating pedagogy and instructional design in the e-learning approach for the teaching of mathematics*. Proceedings of the Second International Conference on e-Learning for Knowledge-Based Society, August 4-7.
- Olsy Sorokina. (2015). 8 Types of Social Media and How Each Can Benefit Your Business. Retrieved Dec 5, 2016, from <https://blog.hootsuite.com/types-of-social-media/>
- Organization Designation. (2559). สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2559, จาก <https://humanrevod.wordpress.com/2012/09/24/social-media-at-work/>
- Ozuah, PO.; et al. (2001). *Impact of Problem – based Learning on Residents’ Self – Directed Learning*. Archives of Pediatric Adolescent Medicine. 155: 669 – 672. <http://archpedi.ama-assn.org/issues/v155n6/full/ped1004.html>.
- Poore, M. (2013). Using Social media in the Classroom Matthews, R.S. (1996). *Collaborative learning : Creating Knowledge with students*. In R.J.Menges, M. Weimer, & Associates (Eds.), *Teaching on solid ground : Using scholarship to improve practice* (pp. 101-124). Sam Framcoscp: Kpsseu-Bass.
- Quartz. (2016). *Facebook*. Retrieved October 12, 2016, from <http://qz.com/>

- RenShaw, P.D. (2541). *Constructivist and Application to Teaching*. ขอนแก่น : เอกสารประกอบคำบรรยายในการประชุมเชิงปฏิบัติการ ณ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Safran, C. (2010). *Social media in Education*. Thesis for the Award of the Academic Degree of a Doctor of Technology, Graz University of Technology.
- SEO. (2011). Social media Marketing (SMM). Retrieved September 25, 2014, from <http://www.seo.co.th/smm.php>.
- Skager, Rodney. W. (1978). *Lift long education practice*. Hamburg: UNESCO Institute for Education.
- Smith, R.H.; & Others. (1980). *Measurement : Making Organization Perform*. New York: Macmillan.
- Ted Panitz. (2011). Collaborative Learning. Retrieved March 27, 2011, from <http://home.capecod.net/~tpanitz/tedsarticles/coopdefinition.html>
- Thomas, C.D. (1994). *Constructivism and African-American Students Confidence in Mathematices*. Dissertation Abstracts International. Michigan: Bell Howell.
- Tim Grahl (2016). *The 6 types of social media*. Retrieved Dec 5, 2016, from <http://timgrahl.com/the-6-types-of-social-media/>
- Tinzmann, M. B. (2004). *What is the Collaborative Classroom*. Retrieved January 25, 2010, from http://www.ncrel.org/sdrs/areas/rpl_esys/collab.htm/
- Tough, A.. (1971). *The Adult's Learning Projects*. The Ontario Institute for Studies in Education.
- (1979). *The Adult, s Learning project*. Toronto : The Ontario Institute for Studies in Education.
- Willer, D. (1986). *Scientific Sociology : Theory and Method*. Englewood Clift, NJ :Prentice Hall Inc.
- William, Mary, S. (1988). The Effects of Cooperative Team Learning on Student Achievement and Student Attitude in the Algebra Classroom. *Dissertation Abstracts International* 49. 12 June 1988.
- York (2003). *Learning Materials in a Problem Based Course*. Retrieved Sep 13, 2015, from <http://www.materials.ac.uk/guides/pbl.asp>
- Youtube. (2016). *Youtube*. Retrieved October 12, 2116, from <https://www.youtube.com/?gl=TH&hl=th&app=desktop>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญรายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบ

1. รศ.ดร.ธนิต ภูศิริ	อดีตผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีการศึกษา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
2. รศ.ดร.สารีพันธ์ุ์ ศุภวรรณ	อาจารย์ประจำแขนงวิชาการศึกษาอกระบบ สาขา
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
3. ผศ.ดร.ณัฐพล ราไพ	อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถามเพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง แบบ ประเมินก่อนเรียน แบบฝึกหัด แบบประเมินหลังเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจ

1. ผศ.เกียรติภูมิ ชูเกียรติศิริ	อาจารย์ประจำสำนักทะเบียนและวัดผล
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
2. ผศ.ดร.คันสนีย์ สังสรรค์อนันต์	อาจารย์ประจำแขนงวิชาเทคโนโลยีการศึกษา สาขา
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กรรมการ
และบรรณาธิการชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและ
สื่อสารการศึกษา
3. ผศ.ดร.ชนกนารถ บุญวิวัฒนะกุล	อาจารย์ประจำแขนงวิชาการศึกษาอกระบบ สาขา
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รายนามผู้ควบคุมการเรียนการสอน ชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

1. รศ.ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ	ประธานชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสาร
การศึกษา |
|--------------------------------|--|

ภาคผนวก ข

แบบประเมินความสอดคล้องของรูปแบบ

แบบประเมินก่อนเรียน

แบบประเมินหลังเรียน

แบบประเมินความพึงพอใจ

แบบประเมิน

ความสอดคล้องของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์
โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

คำชี้แจง

แบบประเมินนี้ เป็นเครื่องมือการวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา ซึ่งแบบประเมินจะเป็นกรอบแนวทางในการสร้างรูปแบบฯ และผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การประเมินดังนี้

มีความเห็นว่า สอดคล้อง กำหนดคะแนนเป็น 1

มีความเห็นว่า ไม่แน่ใจ กำหนดคะแนนเป็น 0

มีความเห็นว่า ไม่สอดคล้อง กำหนดคะแนนเป็น -1

ผู้วิจัย ขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ ได้ให้ข้อคิดเห็น เพื่อเป็นประโยชน์ทำให้
งานวิจัยมีความชัดเจน และขอขอบพระคุณที่ท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ในครั้งนี้

นางจิตติธัญญาณ์ แก่นเพชร
ผู้วิจัย

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
1. ความสอดคล้องระหว่างรูปแบบกับการนำตนเองในด้าน				
1.1 หลักการเรียนรู้				
1.1.1 ทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้อย่างมีศักยภาพ				
1.1.2 การจัดการเรียนรู้เน้นความรับผิดชอบเป็นหลัก				
1.1.3 การเรียนรู้เกิดจากแรงจูงใจภายในของผู้เรียนด้วยความสมัครใจ				
1.2 บทบาทของผู้เรียน				
1.2.1 มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้				
1.2.2 ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง				
1.2.3 เลือกใช้ทักษะในการแสวงหาความรู้				
1.2.4 สามารถตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่ความรู้ที่ต้องการได้				
1.3 บทบาทของผู้สอน				
1.3.1 เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน				
1.3.2 จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของผู้เรียนและเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้				
1.3.3 มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้เรียนก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีในการเรียนรู้ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไว้วางใจกัน				
1.4 กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน				
1.4.1 เริ่มเรียนรู้ด้วยการวินิจฉัยความต้องการเรียนรู้ ความต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่				
1.4.2 กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้				
1.4.3 วางแผนการเรียนรู้ เลือกวิธีเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและประเมินผลการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่ตนกำหนดไว้				
1.4.4 ดำเนินการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้				
1.4.5 ประเมินการเรียนรู้อย่างถูกต้องยุติธรรม				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
2. ความสอดคล้องระหว่างรูปแบบกับสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ facebook และ Line				
2.1 คุณประโยชน์ด้านการเสริมสร้างสติปัญญาและความรู้ ด้านต่าง ๆ				
2.1.1 ช่วยเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์				
2.1.2 ช่วยเสริมสร้างความคิดที่มีเหตุผล				
2.1.3 ช่วยเสริมสร้างสมรรถนะทางการอ่านและ การเขียน				
2.1.4 ช่วยเสริมประสิทธิภาพการศึกษาเรียนรู้				
2.2 คุณประโยชน์ด้านกระบวนการสื่อสาร การมีส่วนร่วม และการสร้างสังคม				
2.2.1 ช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพการสื่อสาร โดยจะ ส่งผ่านและเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารในรูปแบบการ สนทนาระหว่างผู้ใช้อย่างดี				
2.2.2 ช่วยเสริมการทำงานแบบมีส่วนร่วมของผู้เรียน				
2.2.3 ช่วยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการอภิปราย ปัญหาหรือแนวทางแก้ปัญหา				
2.2.4 ช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดการสร้างงานที่ได้รับผล สะท้อนของข้อมูล				
2.2.5 ช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้แบบช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน				
2.2.6 ช่วยทำให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างไกล				
2.3 คุณประโยชน์ด้านการเสริมสร้างแรงจูงใจ				
2.3.1 ช่วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์และนำไปใช้ประโยชน์ได้ ตามความต้องการของผู้เรียน				
2.3.2 ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความมานะพยายามในการ เรียนรู้				
2.3.3 ช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงกระตุ้นในการทำงาน				
2.3.4 ช่วยให้ผู้เรียนสามารถจัดระบบด้วยตนเองในการ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศด้วยกัน ของกลุ่มผู้เรียน				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
2.4 คุณประโยชน์ด้านการบริหารจัดการ				
2.4.1 ช่วยให้ผู้เรียนและผู้สอนสะท้อนผลย้อนกลับระหว่างกันได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว				
2.4.2 ช่วยให้ผู้เรียนสามารถกำหนดวิธีการสืบค้นข้อมูลทางการเรียนด้วยตนเอง				
2.4.3 ช่วยให้ผู้สอนสามารถติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียนได้อย่างรวดเร็ว				
2.4.4 ช่วยให้ผู้เรียนทำงานได้อย่างง่ายและสะดวก				
3. ความสอดคล้องระหว่างรูปแบบกับแนวทางการเรียนรู้แบบร่วมกัน				
3.1 ผู้เรียนสามารถใช้เทคนิคการอภิปรายระหว่างผู้เรียน				
3.2 ผู้เรียนสามารถใช้เทคนิคสำหรับการแก้ปัญหาในการเขียนโครงการวิจัย การเขียนบทความวิจัย				
3.3 ผู้เรียนสามารถใช้เทคนิคที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการเขียนสรุปเนื้อหาทั้ง 15 หน่วย				
4. ความสอดคล้องระหว่างรูปแบบกับวิธีการเรียนระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช				
4.1 ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าโดยยึดสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อหลัก				
4.2. ผู้เรียนเน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับคณาจารย์และกับสื่อประเภทต่างๆ				
4.3 ผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการทำรายงานหรือกิจกรรมมานำเสนอในการสัมมนาเสริม				
4.4 ผู้เรียนมีการประเมินก่อนเรียน ระหว่างเรียน และเข้าสัมมนาเสริมและการทำกิจกรรม				
4.5 ผู้เรียนมีการฝึกทักษะในการแสวงหาความรู้เพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียน				
4.6 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเน้นให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าอย่างอิสระด้วยตนเองภายใต้การให้คำปรึกษาแนะนำอย่างมีระบบ				

แบบประเมิน ความสอดคล้องของแบบทดสอบก่อนเรียน

คำชี้แจง

แบบประเมินนี้ เป็นเครื่องมือการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา และผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การประเมินดังนี้

มีความเห็นว่า	สอดคล้อง	กำหนดคะแนนเป็น 1
มีความเห็นว่า	ไม่แน่ใจ	กำหนดคะแนนเป็น 0
มีความเห็นว่า	ไม่สอดคล้อง	กำหนดคะแนนเป็น -1

ผู้วิจัย ขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ ได้ให้ข้อคิดเห็น เพื่อเป็นประโยชน์ทำให้งานวิจัยมีความชัดเจน และขอขอบพระคุณที่ท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ในครั้งนี้

นางฐิติรัศญาณ์ แก่นเพชร
ผู้วิจัย

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
1. ความสำคัญของการจัดระบบการศึกษาคืออะไร 1. ช่วยทำให้การบริหารราชการดีขึ้น 2. ช่วยให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้า 3. ช่วยทำให้สังคมมีการพัฒนาที่ดีขึ้น ④ ช่วยทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพดีขึ้น 5. ช่วยทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น				
2. แผนภูมิแสดงองค์ประกอบของระบบมีลำดับอย่างไร 1. ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต การลงทุน 2. ปัจจัยนำเข้า ผลผลิต การลงทุน ผลย้อนกลับ 3. การลงทุน กระบวนการ ผลผลิต ผลตอบแทน 4. ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลตอบแทน ⑤ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลย้อนกลับ				
3. ลำดับขั้นตอนของการจัดระบบทางการศึกษามีลำดับอย่างไร 1. การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การทดสอบ การสร้างแบบจำลอง ② การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การสร้างแบบจำลอง การทดสอบ 3. การสร้างแบบจำลอง การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การทดสอบ 4. การสร้างแบบจำลอง การทดสอบ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ 5. การสร้างแบบจำลอง การสังเคราะห์ การวิเคราะห์ การทดสอบ				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
4. หลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษาเกี่ยวข้องกันอย่างไร 1. หลักสูตรท้องถิ่นมีผลต่อหลักสูตรแกนกลาง 2. หลักสูตรสถานศึกษาใช้กำหนดหลักสูตรแกนกลาง 3. หลักสูตรสถานศึกษาใช้ออกแบบหลักสูตรแกนกลาง 4. หลักสูตรแกนกลางใช้ออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา 5. หลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษาไม่เกี่ยวข้องกัน				
5. ขอบข่ายการให้บริการการศึกษาครอบคลุมด้านอะไรบ้าง 1. 3 ขอบข่ายคือด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนและด้านแนะแนว 2. 4 ขอบข่ายคือ ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอน ด้านจัดสิ่งแวดล้อม และด้านให้คำปรึกษา 3. 5 ขอบข่ายคือ ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านสภาพแวดล้อมและด้านให้คำปรึกษา 4. 6 ขอบข่าย คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านหลักสูตร และด้านประเมินผล 5. 7 ขอบข่าย คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร ด้านสื่อการสอน ด้านประเมินผล ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้คำปรึกษาแนะแนวและด้านบริหารการศึกษา				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
6. ขั้นตอนการบริการการศึกษามีอะไรบ้าง 1. ศึกษาลักษณะการบริการ สํารวจและวิเคราะห์ความต้องการและให้บริการ 2. ศึกษาลักษณะการบริการ สํารวจความต้องการ ประเมินศักยภาพการให้บริการ จัดทำรายการบริการ 3. ศึกษาลักษณะการบริการ สํารวจความต้องการ ประเมินศักยภาพการให้บริการ จัดทำรายการบริการ ให้บริการตามขอบข่าย 4. ศึกษาลักษณะการบริการ สํารวจความต้องการ ประเมินศักยภาพการ ให้บริการ สํารวจความต้องการ ประเมินศักยภาพการให้บริการ จัดทำรายการบริการ ให้บริการตามขอบข่าย ประชาสัมพันธ์การให้บริการ ⑤ ศึกษาลักษณะการบริการ สํารวจความต้องการ ประเมินศักยภาพการให้บริการ จัดทำรายการบริการ ให้บริการตามขอบข่าย ประชาสัมพันธ์การให้บริการ ติดตามและประเมินผล				
7. เมื่อกล่าวถึงพฤติกรรมทางการศึกษาควรมีขอบข่ายด้านใดบ้าง ① ด้านบริหาร ด้านวิชาการ ด้านบริการ 2. ด้านบริการ ด้านบริหาร ด้านการเรียน 3. ด้านบริหาร ด้านวิชาการ ด้านการเรียน 4. ด้านวิชาการ ด้านบริการ ด้านการเรียน 5. ด้านการศึกษาเล่าเรียน ด้านบริหาร ด้านการเรียน				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
8. ข้อใดคือตัวอย่างสภาพแวดล้อมทางจิตภาพ 1. จัดแหล่งเรียนรู้ให้สวยงาม 2. พัฒนาโรงเรียนโดยครูและชุมชน 3. จัดห้องปฏิบัติการให้มีอุปกรณ์ครบถ้วน 4. สร้างบรรยากาศเป็นมิตรระหว่างครูและนักเรียน 5. ประสานงานของครูและผู้ปกครองอย่างมีประสิทธิภาพ				
9. ข้อใดคือพฤติกรรมของพนักงานตามทฤษฎี X 1. เกียจคร้าน 2. รับผิดชอบ 3. ใฝ่หาความรู้ 4. ชอบเรียนรู้งาน 5. ชอบปรับปรุงงาน				
10. ข้อใดไม่ใช่ ปัจจัยที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการ 4M 1. Man 2. Money 3. Moment 4. Materials 5. Management				
11. ช่องทางการสื่อสารคืออะไร 1. แชนไลน์ 2. อ่านหนังสือ 3. คุยโทรศัพท์ 4. ข้อ 1 และข้อ 2 ถูก 5. ถูกทุกข้อ				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
12. องค์ประกอบของการสื่อสารการศึกษามีองค์ประกอบอะไรบ้าง 1. ผู้ส่งสาร ผู้รับสาร 2. ผู้ส่งสาร ผู้รับสาร ตัวเข้ารหัสสาร 3. ผู้ส่งสาร ตัวเข้ารหัสสาร ผู้รับสาร ช่องทางการสื่อสาร 4. ผู้ส่งสาร ผู้รับสาร ช่องทางการสื่อสาร ปฏิบัติการและผลย้อนกลับ 5. ผู้ส่งสาร ตัวเข้ารหัสสาร ช่องทางการสื่อสาร การแปรรหัสสาร ผู้รับสาร ปฏิบัติการและผลย้อนกลับ				
13. ข้อใดคือลักษณะของผู้ส่งสาร 1. บุคคล 2. องค์กร 3. สถาบัน 4. คณะบุคคล 5. ถูกทุกข้อ				
14. ข้อใดเป็นการสื่อสารที่บรรลุวัตถุประสงค์เร็วที่สุดคือข้อใด 1. คนดูโทรทัศน์ 2. ทหารฝึกแถว 3. คนพูดคุยกัน 4. คนอ่านหนังสือพิมพ์ 5. ชายหนุ่มส่งยิ้มให้หญิงสาว				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
15. หลักการสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้คืออะไร 1. สะดวก สวยงาม ประหยัด ปลอดภัย 2. ประหยัด ปลอดภัย จรรโลงใจ สวยงาม ประโยชน์ใช้สอย 3. ประโยชน์ใช้สอย สวยงาม ประหยัด ปลอดภัย สะอาดและเป็นระเบียบ 4. ประหยัด ปลอดภัย จรรโลงใจ สวยงาม ประโยชน์ใช้สอย สะอาดและเป็นระเบียบ 5. จรรโลงใจ สะอาดและเป็นระเบียบ ประหยัด ประโยชน์ใช้สอย สะดวก สวยงาม ปลอดภัย				
16. การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้การสอนมี 3 ประเภทคือข้อใด 1. สะอาด สะดวก สวยงาม 2. สวยงาม สะดวก ปลอดภัย 3. ประหยัด ประโยชน์ ปลอดภัย 4. สวยงาม แนวความคิดดี ประหยัด 5. ทางกายภาพ ทางจิตภาพ ทางสังคมภาพ				
17. การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนตามแนวใหม่ประกอบด้วย 3 ส่วนคือข้อใด 1. ห้องเรียน สนาม ห้องทดลอง 2. ห้องเรียน ห้องทดลอง ชุมชน 3. ห้องเรียน บ้าน ที่ทำงานของครู 4. ห้องเรียน บริเวณจัดกิจกรรม บ้าน 5. บริเวณจัดกิจกรรม บ้าน ที่ทำงานของครู				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
18. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ มีลักษณะตรงกับข้อใด 1. สถานที่ อาคารเรียน ห้องปฏิบัติการ 2. อาคารสถานที่ อาคารเรียน แบบจำลอง โครงการ ศูนย์ต่างๆ 3. แหล่งวิทยบริการ แบบจำลอง ห้องปฏิบัติการ อาคารเรียน 4. โครงการศูนย์ต่างๆ แบบจำลอง ห้องปฏิบัติการ อาคารเรียน ⑤ อาคารสถานที่ อาคารเรียน แหล่งวิทยบริการ ห้องปฏิบัติการ แบบจำลอง โครงการศูนย์ต่างๆ				
19. การจัดการเรียนการสอนหมายถึงอะไร 1. การวางแผน การให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง วัดผล 2. การวางแผน การให้ความรู้แก่ผู้เรียน ติดตามผล ③ การวางแผน ดำเนินการ ควบคุมสนับสนุน ประเมินผล 4. การวางแผน การจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียน วัดและ ประเมินผล 5. การวางแผน การเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียน วัดและประเมินผล ติดตามผล				
20. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายการบริหาร จัดการเรียนการสอนคืออะไร 1. ความต้องการด้านโครงสร้างพื้นฐาน 2. ปรัชญาการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา 3. แผนการศึกษาและแผนพัฒนาชาติในแต่ละช่วง 4. การเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ⑤ ถูกทุกข้อ				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
21. แนวคิดการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลางมีลักษณะอย่างไร ①. ครูเป็นแหล่งความรู้ 2. ครูเป็นผู้ตอบคำถามให้กับผู้เรียน 3. ครูกระจายแนวคิดให้นักเรียนไปศึกษา 4. การจัดการเรียนการสอนโดยครูอยู่ตรงกลาง 5. ผู้เรียนจัดกิจกรรมอยู่รอบๆครู ครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ				
22. การจัดการเรียนการสอนเชิงวิจัยและพัฒนาคืออะไร 1. การพัฒนาระบบสนับสนุนการเรียน 2. การพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอน 3. การพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนที่ยึดครูและผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ④. ถูกทุกข้อ 5. ไม่มีข้อใดถูก				
23. การประเมินทางการศึกษาหมายถึงอะไร 1. เกณฑ์วัดผลการศึกษา 2. การคาดเดาผลของการศึกษา 3. ความหวังในผลของการศึกษา 4. เป้าหมายปลายทางของการศึกษา ⑤. การตัดสินคุณค่าการศึกษาโดยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด				
24. การประกันคุณภาพการศึกษา คืออะไร 1. ระดับคะแนนที่ผู้เรียนทำได้ 2. ชื่อเสียงของสถานศึกษาเป็นที่ยอมรับ 3. คำรับรองของผู้สอนต่อคุณภาพการสอน 4. การสอบผ่านเกณฑ์ของผู้เรียนตามที่กำหนด ⑤. นำการประเมินทั้งภายในและภายนอกมาเป็นกลไกโดยเน้นความสำคัญของผู้เรียน				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
25. การประเมินปัจจัยนำเข้าทางการศึกษาคือข้อใด ①. ครู และงบประมาณ 2. งบประมาณ และสภาพแวดล้อม 3. สภาพแวดล้อม และผลการเรียน 4. ผลการเรียน และเป้าหมายทางการศึกษา 5. เป้าหมายทางการศึกษา และชื่อเสียงของสถานศึกษา				
26. ข้อใดไม่ใช่เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินทางการศึกษา 1. แบบทดสอบ 2. แบบสอบถาม 3. แบบสัมภาษณ์ 4. แฟ้มสะสมงาน ⑤. แบบรายงานผลการประเมิน				
27. ข้อใดไม่ใช่ ความสำคัญของงานบริหารการศึกษา 1. ทำให้เกิดผลลัพธ์หรือประสิทธิผล ②. ทำให้งานได้ผลเกินความคาดหมาย 3. ทำให้เกิดการประสานงานอย่างต่อเนื่อง 4. ทำให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ 5. ทำให้เกิดการให้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ				
28. ทฤษฎีจูงใจที่กล่าวถึงความต้องการของมนุษย์เป็นทฤษฎีของใคร ①. มาสโลว์ 2. จอห์นดับวี่ 3. ลูเธอร์กูลิค 4. เฮอริเบอร์ก 5. เฮนรีฟาโยล์				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
29. ข้อใดคือพฤติกรรมของพนักงานตามทฤษฎี Y 1. หลีกเลี้ยงงาน 2. ไม่รับผิดชอบ 3. เกียจคร้าน ④ ขอบปรับปรุงงาน 5. ชอบทำงานแบบเดิม				
30. การใช้เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาเพื่อการบริหารให้ เกิดประโยชน์อย่างไร 1. การพัฒนาเป็นสำนักงานอัตโนมัติ 2. การพัฒนาระบบจัดเก็บและสร้างฐานข้อมูล 3. การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร 4. การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการ สื่อสารและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ⑤ ถูกทุกข้อ				
31. การพัฒนาหลักสูตรมีกระบวนการอย่างไร 1. การวางแผน การจัดทำหลักสูตร 2. การจัดทำหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ 3. การวางแผน การเตรียมการจัดทำหลักสูตร ④ การเตรียมการจัดทำหลักสูตร การจัดทำหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ 5. ไม่มีข้อใดถูก				
32. ขอบข่ายงานวิชาการในสถานศึกษามีกี่ด้าน 1. 8 ด้าน ② 9 ด้าน 3. 10 ด้าน 4. 11 ด้าน 5. 12 ด้าน				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
33. สภาพแวดล้อมทางกายภาพคือข้อใด 1. ความมีน้ำใจ 2. ความกระตือรือร้น 3. การบรรยายทางวิชาการ 4. การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 5. ความไว้วางใจในการทำงาน				
34. สภาพแวดล้อมทางสังคมคือข้อใด 1. ความอบอุ่นใจ 2. สวนพฤษภาคมศาสตร์ 3. การจัดบอร์ดให้ความรู้ 4. การจัดที่นั่งในห้องเรียน 5. ขนบธรรมเนียมประเพณี				
35. คำว่า “การบริการ” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Service ข้อใดกล่าวถึงความหมายไม่ถูกต้อง 1. S = Smiling 2. C = Courtesy 3. E = Education 4. R = Respectful 5. I = Image Enhancing				
36. ศูนย์วิทยบริการที่ต้องมีการบริหารจัดการแบบต้องทำงานกว้างให้บริการรวดเร็ว และให้บริการอย่างดี จัดการบริหารของศูนย์วิทยบริการรูปแบบใด 1. แบบผสม 2. แบบรวมศูนย์ 3. แบบเป็นอิสระ 4. แบบกระจายศูนย์ 5. แบบแบ่งหน่วยงาน				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
37. วิธีส่งเนื้อหาบทเรียนและแบบฝึกหัดในรูปแบบใดที่ไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนเสมือนจริง - ผ่านสัญญาณดาวเทียม - ผ่านทางห้องเรียนปกติ - ผ่านสัญญาณเครือข่ายโทรศัพท์ - ผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ - ผ่านสัญญาณเครือข่ายคอมพิวเตอร์				
38. การใช้ Video Clips เหมาะสำหรับการนำเสนอเนื้อหาส่วนใดในห้องปฏิบัติการเสมือนจริง - การนำทาง - แนะนำผู้ใช้งาน - การประเมินผล - สาริตการใช้อุปกรณ์ - ระบบช่วยเหลือแบบออนไลน์				
39. การศึกษาในระบบโรงเรียน (Formal Education) หมายถึงอะไร - มีขั้นตอนตามลำดับ - เป็นโรงเรียนของรัฐบาล - สอนแบบเผชิญหน้าในห้องเรียน - อยู่ในวัยที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ - อยู่ในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
40. ขอบข่ายเนื้อหาสาระทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาเพื่อการศึกษาในระบบโรงเรียนครอบคลุมขอบข่ายอะไรบ้าง 1. พฤติกรรม การสื่อสาร สภาพแวดล้อม 2. พฤติกรรม วิธีการ การสื่อสาร สภาพแวดล้อม 3. พฤติกรรม วิธีการ การสื่อสาร การจัดการสภาพแวดล้อม 4. พฤติกรรม วิธีการ การสื่อสาร สภาพแวดล้อม การจัดการ การประเมินการศึกษา 5. พฤติกรรม วิธีการ การสื่อสาร สภาพแวดล้อม การจัดการ การประกันคุณภาพการศึกษา				
41. เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาประเภทวิธีการที่ใช้ในการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนคืออะไร 1. เว็บไซต์ 2. การจัดนิทรรศการ 3. วัสดุทัศน์ตามต้องการ 4. เครือข่ายสังคมออนไลน์ 5. ชุดการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์				
42. การวิจัยพฤติกรรมเพื่อการศึกษาในระบบโรงเรียนคืออะไร 1. การวิจัยพฤติกรรมเพื่องานบริหาร 2. การวิจัยพฤติกรรมเพื่องานบริการ 3. การวิจัยพฤติกรรมเพื่องานวิชาการ 4. ถูกทุกข้อ 5. ไม่มีข้อใดถูก				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
43. การจัดการศึกษานอกระบบมีลักษณะตรงกับข้อใด 1. การศึกษานอกระบบสายอาชีพ 2. การศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ 3. การศึกษานอกระบบประเภทให้ความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต 4. ถูกทุกข้อ 5. ไม่มีข้อใดถูก				
44. แหล่งเรียนรู้ของการศึกษานอกระบบมีลักษณะไม่ตรงกับสถานที่ในข้อใด 1. เกมส์ แชทรูม มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน 2. ห้องสมุด หุ่นา ป่าเขา อุทยานแห่งชาติ 3. หอศิลป์ โฮมเตย์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ 4. สวนสยาม ห้องสมุดประชาชน สวนพฤกษศาสตร์ 5. อุทยานวิทยาศาสตร์ บริษัทผลิตน้ำดื่ม องค์การเภสัช				
45. แนวทางการวิจัยมาใช้ในการด้านสื่อการศึกษานอกระบบสามารถแบ่งได้เป็นกี่ประเด็น 1. 5 ประเด็น 2. 6 ประเด็น 3. 7 ประเด็น 4. 8 ประเด็น 5. 9 ประเด็น				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
46. ปัญหาเกี่ยวกับสื่อทางไกลคือข้อใด 1. ปัญหาเชิงนโยบายในการจัดการศึกษาทางไกล 2. ปัญหาเกี่ยวกับการสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3. ปัญหาเกี่ยวกับระบบสื่อสารในการจัดการศึกษาทางไกล 4. ปัญหาด้านสื่อและเทคโนโลยีในการจัดการศึกษาทางไกล 5. ถูกทุกข้อ				
47. การศึกษาตามอัธยาศัยมีหลักการอย่างไร 1. หลักการต้นทุนของชุมชน 2. หลักการเชื่อมโยงและต่อเนื่อง 3. หลักความสัมพันธ์กับธรรมชาติ 4. หลักความสะดวกและเข้าถึงได้ง่าย 5. ถูกทุกข้อ				
48. ภูมิปัญญาท้องถิ่นโครงการ “รักบ้านเกิด” เป็นการศึกษาตามอัธยาศัย ประเภทใด 1. การศึกษาตามอัธยาศัยในวิถีชีวิต 2. การศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต 3. การศึกษาตามอัธยาศัยตามความต้องการของตนเอง 4. การศึกษาตามอัธยาศัยผ่านกระบวนการสืบสานวัฒนธรรม 5. การศึกษาตามอัธยาศัยเพื่ออนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
49. การวิจัยสภาพแวดล้อมเพื่อการศึกษาตามอัธยาศัยคืออะไร 1. การวิจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม 2. การวิจัยสภาพแวดล้อมทางจิตภาพ 3. การวิจัยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ④. ถูกทุกข้อ 5. ไม่มีข้อใดถูก				
50. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลให้บุคคลเลือกหรือไม่เลือกที่จะใช้เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการวิจัยแบบใด ①. การวิจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม 2. การวิจัยสภาพแวดล้อมทางจิตภาพ 3. การวิจัยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ 4. การวิจัยสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ 5. การวิจัยสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม				

แบบประเมิน ความสอดคล้องของแบบทดสอบหลังเรียน

คำชี้แจง

แบบประเมินนี้ เป็นเครื่องมือการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา และผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การประเมินดังนี้

มีความเห็นว่า	สอดคล้อง	กำหนดคะแนนเป็น 1
มีความเห็นว่า	ไม่แน่ใจ	กำหนดคะแนนเป็น 0
มีความเห็นว่า	ไม่สอดคล้อง	กำหนดคะแนนเป็น -1

ผู้วิจัย ขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ ได้ให้ข้อคิดเห็น เพื่อเป็นประโยชน์ทำให้งานวิจัยมีความชัดเจน และขอขอบพระคุณที่ท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ในครั้งนี้

นางฐิติรัศญาณ์ แก่นเพชร
ผู้วิจัย

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
1. การจัดระบบการศึกษามีความสำคัญอย่างไร 1. สังคมมีการพัฒนาดีขึ้น 2. ประเทศชาติเจริญก้าวหน้า 3. การบริหารงานราชการดีขึ้น 4. ประชาชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ⑤ การศึกษามีประสิทธิภาพดีขึ้น				
2. องค์ประกอบของระบบมีลำดับในแผนภูมิอย่างไร 1. ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต การลงทุน 2. ปัจจัยนำเข้า ผลผลิต การลงทุน ผลย้อนกลับ 3. การลงทุน กระบวนการ ผลผลิต ผลตอบแทน 4. ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลตอบแทน ⑤ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลย้อนกลับ				
3. การจัดการระบบทางการศึกษามีลำดับขั้นตอนอย่างไร 1. การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การทดสอบ การสร้างแบบจำลอง ② การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การสร้างแบบจำลอง การทดสอบ 3. การสร้างแบบจำลอง การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การทดสอบ 4. การสร้างแบบจำลอง การทดสอบ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ 5. การสร้างแบบจำลอง การสังเคราะห์ การวิเคราะห์ การทดสอบ				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
4. ความสัมพันธ์ของหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษาเกี่ยวข้องกันอย่างไร 1. หลักสูตรท้องถิ่นมีผลต่อหลักสูตรแกนกลาง 2. หลักสูตรสถานศึกษาใช้กำหนดหลักสูตรแกนกลาง 3. หลักสูตรสถานศึกษาใช้ออกแบบหลักสูตรแกนกลาง 4. หลักสูตรแกนกลางใช้ออกแบบหลักสูตรสถานศึกษา 5. หลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษาไม่เกี่ยวข้องกัน				
5. การให้บริการการศึกษาครอบคลุมกี่เครือข่ายอะไรบ้าง 1. 3 ขอบข่ายคือด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนและด้านแนะแนว 2. 4 ขอบข่ายคือ ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอน ด้านจัดสิ่งแวดล้อม และด้านให้คำปรึกษา 3. 5 ขอบข่ายคือ ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านสภาพแวดล้อมและด้านให้คำปรึกษาแนะแนว 4. 6 ขอบข่าย คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านหลักสูตร และด้านประเมินผล 5. 7 ขอบข่าย คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร ด้านสื่อการสอน ด้านประเมินผล ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้คำปรึกษาแนะแนวและด้านบริหารการศึกษา				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
6. การบริการการศึกษามีขั้นตอนอะไรบ้าง 1. ศึกษาลักษณะการบริการ สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการและให้บริการ 2. ศึกษาลักษณะการบริการ สำรวจความต้องการประเมินศักยภาพการให้บริการ จัดทำรายการบริการ 3. ศึกษาลักษณะการบริการ สำรวจความต้องการประเมินศักยภาพการให้บริการ จัดทำรายการบริการให้บริการตามขอบข่าย 4. ศึกษาลักษณะการบริการ สำรวจความต้องการประเมินศักยภาพการให้บริการ สำรวจความต้องการประเมินศักยภาพการให้บริการ จัดทำรายการบริการให้บริการตามขอบข่าย ประชาสัมพันธ์การให้บริการ ⑤. ศึกษาลักษณะการบริการ สำรวจความต้องการประเมินศักยภาพการให้บริการ จัดทำรายการบริการให้บริการตามขอบข่าย ประชาสัมพันธ์การให้บริการ ติดตามและประเมินผล				
7. พฤติกรรมทางการศึกษามีขอบข่ายด้านใดบ้าง ① ด้านบริหาร ด้านวิชาการ ด้านบริการ 2. ด้านบริการ ด้านบริหาร ด้านการเรียน 3. ด้านบริหาร ด้านวิชาการ ด้านการเรียน 4. ด้านวิชาการ ด้านบริการ ด้านการเรียน 5. ด้านการศึกษาเล่าเรียน ด้านบริหาร ด้านการเรียน				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
8. สภาพแวดล้อมทางจิตภาพคืออะไร 1. จัดแหล่งเรียนรู้ให้สวยงาม 2. พัฒนาโรงเรียนโดยครูและชุมชน 3. จัดห้องปฏิบัติการให้มีอุปกรณ์ครบถ้วน ④ สร้างบรรยากาศเป็นมิตรระหว่างครูและนักเรียน 5. ประสิทธิภาพของครูและผู้บริหารอย่างมีประสิทธิภาพ				
9. พฤติกรรมของพนักงานตามทฤษฎี X คือข้อใด ① เกียจคร้าน 2. รักผิดชอบ 3. ใฝ่หาความรู้ 4. ชอบเรียนรู้งาน 5. ชอบปรับปรุงงาน				
10. ปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการบริหารจัดการ 4M คือข้อใด ① Man 2. Money 3. Moment 4. Materials 5. Management				
11. ช่องทางการสื่อสารคืออะไร 1. คำว่า 2. นินทา 3. ท่าทาง 4. การพูดคุย ⑤ ถูกทุกข้อ				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
12. การสื่อสารการศึกษามือถือประกอบอะไรบ้าง 1. ผู้ส่งสาร ผู้รับสาร 2. ผู้ส่งสาร ผู้รับสาร ตัวเข้ารหัสสาร 3. ผู้ส่งสาร ตัวเข้ารหัสสาร ผู้รับสาร ช่องทางการสื่อสาร 4. ผู้ส่งสาร ผู้รับสาร ช่องทางการสื่อสาร ปฏิกริยาและผลย้อนกลับ 5. ผู้ส่งสาร ตัวเข้ารหัสสาร ช่องทางการสื่อสาร การแปรรหัสสาร ผู้รับสาร ปฏิกริยาและผลย้อนกลับ				
13. ใครคือผู้ส่งสาร 1. บุคคล 2. องค์กร 3. สถาบัน 4. คณะบุคคล 5. ถูกทุกข้อ				
14. การสื่อสารที่บรรลุวัตถุประสงค์เร็วที่สุดคือข้อใด 1. แม่สอนลูก 2. ทหารฝึกแถว 3. ครูสอนนักเรียน 4. แม่ค้าทะเลาะกัน 5. นายกรัฐมนตรีปราศรัย				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
15. การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้มีหลักการสำคัญอย่างไร 1. สะดวก สวยงาม ประหยัด ปลอดภัย 2. ประหยัด ปลอดภัย จรรโลงใจ สวยงาม ประโยชน์ใช้สอย 3. ประโยชน์ใช้สอย สวยงาม ประหยัด ปลอดภัย สะอาดและเป็นระเบียบ 4. ประหยัด ปลอดภัย จรรโลงใจ สวยงาม ประโยชน์ใช้สอย สะอาดและเป็นระเบียบ ⑤ จรรโลงใจ สะอาดและเป็นระเบียบ ประหยัด ประโยชน์ใช้สอย สะดวก สวยงาม ปลอดภัย				
16. สิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอนมี 3 ประเภทคือข้อใด 1. สะอาด สะดวก สวยงาม 2. สวยงาม สะดวก ปลอดภัย 3. ประหยัด ประโยชน์ ปลอดภัย 4. สวยงาม แนวความคิดดี ประหยัด ⑤ ทางกายภาพ ทางจิตภาพ ทางสังคมภาพ				
17. สภาพแวดล้อมในโรงเรียนตามแนวใหม่ประกอบด้วยส่วนใดบ้าง 1. ห้องเรียน สนาม ห้องทดลอง 2. ห้องเรียน ห้องทดลอง ชุมชน 3. ห้องเรียน บ้าน ที่ทำงานของครู 4. ห้องเรียน บริเวณจัดกิจกรรม บ้าน ⑤ บริเวณจัดกิจกรรม บ้าน ที่ทำงานของครู				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
18. ส่วนใดบ้างที่เป็นสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ 1. สถานที่ อาคารเรียน ห้องปฏิบัติการ 2. อาคารสถานที่ อาคารเรียน แบบจำลอง โครงการ ศูนย์ต่าง 3. แหล่งวิทยบริการ แบบจำลอง ห้องปฏิบัติการ อาคารเรียน 4. โครงการศูนย์ต่างๆ แบบจำลอง ห้องปฏิบัติการ อาคารเรียน ⑤ อาคารสถานที่ อาคารเรียน แหล่งวิทยบริการ ห้องปฏิบัติการ แบบจำลอง โครงการศูนย์ต่างๆ				
19. การจัดการเรียนการสอนคือข้อใด 1. การวางแผน การให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง วัดผล 2. การวางแผน การให้ความรู้แก่ผู้เรียน ติดตามผล ③ การวางแผน ดำเนินการ ควบคุมสนับสนุน ประเมินผล 4. การวางแผน การจัดกิจกรรมให้กับผู้เรียน วัดและ ประเมินผล 5. การวางแผน การเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียน วัดและประเมินผล ติดตามผล				
20. องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการเรียนการสอนมีอะไรบ้าง 1. ความต้องการด้านโครงสร้างพื้นฐาน 2. ปรัชญาการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา 3. แผนการศึกษาและแผนพัฒนาชาติในแต่ละช่วง 4. การเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ⑤ ถูกทุกข้อ				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
21. การสอนแบบครูเป็นศูนย์กลางมีลักษณะอย่างไร ☒ 1. ครูเป็นแหล่งความรู้ 2. ครูเป็นผู้ตอบคำถามให้กับผู้เรียน 3. ครูกระจายแนวคิดให้นักเรียนไปศึกษา 4. การจัดการเรียนการสอนโดยครูอยู่ตรงกลาง 5. ผู้เรียนจัดกิจกรรมอยู่รอบๆครู ครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ				
22. การจัดการเรียนการสอนเชิงวิจัยและพัฒนาคือข้อใด 1. การพัฒนาระบบสนับสนุนการเรียน 2. การพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอน 3. การพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนที่ยึดครูและผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ☒ 4. ถูกทุกข้อ 5. ไม่มีข้อใดถูก				
23. การประเมินทางการศึกษาคือข้อใด 1. เกณฑ์วัดผลการศึกษา 2. การคาดเดาผลของการศึกษา 3. ความหวังในผลของการศึกษา 4. เป้าหมายปลายทางของการศึกษา ☒ 5. การตัดสินคุณค่าการศึกษาโดยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด				
24. การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึงข้อใด 1. ระดับคะแนนที่ผู้เรียนทำได้ 2. ชื่อเสียงของสถานศึกษาเป็นที่ยอมรับ 3. คำรับรองของผู้สอนต่อคุณภาพการสอน 4. การสอบผ่านเกณฑ์ของผู้เรียนตามที่กำหนด ☒ 5. นำการประเมินทั้งภายในและภายนอกมาเป็นกลไกโดยเน้นความสำคัญของผู้เรียน				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
25. การประเมินปัจจัยนำเข้าทางการศึกษาหมายถึงข้อใด ① ครู และงบประมาณ 2. งบประมาณ และสภาพแวดล้อม 3. สภาพแวดล้อม และผลการเรียน 4. ผลการเรียน และเป้าหมายทางการศึกษา 5. เป้าหมายทางการศึกษา และชื่อเสียงของสถานศึกษา				
26. การประเมินทางการศึกษาใช้เครื่องมือใด 1. แบบทดสอบ 2. แบบสอบถาม 3. แบบสัมภาษณ์ 4. แฟ้มสะสมงาน ⑤ ถูกทุกข้อ				
27. ข้อใดไม่ใช่ ความสำคัญของงานบริหารการศึกษา 1. ทำให้เกิดผลลัพธ์หรือประสิทธิผล ② ทำให้งานได้ผลเกินความคาดหวัง 3. ทำให้เกิดการประสานงานอย่างต่อเนื่อง 4. ทำให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ 5. ทำให้เกิดการให้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ				
28. ความต้องการของมนุษย์ที่เป็นแรงจูงใจเป็นทฤษฎีของใคร ① มาสโลว์ 2. จอห์นดับวี่ 3. ลูเธอร์กูลิค 4. เฮอริเบอร์ก 5. เฮนรีฟาโยล์				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
29. พฤติกรรมของพนักงานตามทฤษฎี Y คือข้อใด 1. หลีกเลียงงาน 2. ไม่รับผิดชอบ 3. เกียจคร้าน ④ 4. ชอบปรับปรุงงาน 5. ชอบทำงานแบบเดิม				
30. เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาสามารถนำมาใช้เพื่อการ บริหารให้เกิดประโยชน์อย่างไร 1. การพัฒนาเป็นสำนักงานอัตโนมัติ 2. การพัฒนาระบบจัดเก็บและสร้างฐานข้อมูล 3. การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร 4. การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการ สื่อสารและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ⑤ 5. ถูกทุกข้อ				
31. การพัฒนาหลักสูตรมีกระบวนการอย่างไร 1. การวางแผน การจัดทำหลักสูตร 2. การจัดทำหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ 3. การวางแผน การเตรียมการจัดทำหลักสูตร ④ 4. การเตรียมการจัดทำหลักสูตร การจัดทำหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ 5. ไม่มีข้อใดถูก				
32. ขอบข่ายงานวิชาการในสถานศึกษาแบ่งเป็นกี่ด้าน 1. 8 ด้าน ② 2. 9 ด้าน 3. 10 ด้าน 4. 11 ด้าน 5. 12 ด้าน				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
33. สภาพแวดล้อมทางกายภาพเป็นอย่างไร 1. ความมีน้ำใจ 2. ความกระตือรือร้น ③ การบรรยายทางวิชาการ 4. การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 5. ความไว้วางใจในการทำงาน				
34. สภาพแวดล้อมทางสังคมคือข้อใด 1. ความอบอุ่นใจ 2. สวนพฤษภาคมศาสตร์ 3. การจัดบอร์ดให้ความรู้ 4. การจัดที่นั่งในห้องเรียน ⑤ ขนบธรรมเนียมประเพณี				
35. ศูนย์วิทยบริการที่ต้องมีการบริหารจัดการแบบต้องทำงาน กว้างให้บริการรวดเร็ว และให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ บริหารของศูนย์วิทยบริการรูปแบบใด 1. แบบผสม ② แบบรวมศูนย์ 3. แบบเป็นอิสระ 4. แบบกระจายศูนย์ 5. แบบแบ่งหน่วยงาน				
36. การใช้ Video Clips ในห้องปฏิบัติการเสมือนจริงควรใช้ อย่างไร 1. การนำทาง 2. การประเมินผล 3. แนะนำผู้ใช้งาน ④ สาริตการใช้อุปกรณ์ 5. ระบบช่วยเหลือออนไลน์				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
37. วิธีส่งเนื้อหาบทเรียนและแบบฝึกหัดในรูปแบบใดที่ไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนเสมือนจริงคือข้อใด 1. ผ่านสัญญาณดาวเทียม 2. ผ่านทางห้องเรียนปกติ 3. ผ่านสัญญาณเครือข่ายโทรศัพท์ 4. ผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ 5. ผ่านสัญญาณเครือข่ายคอมพิวเตอร์				
38. การศึกษาในระบบโรงเรียน (Formal Education) หมายถึงอะไร 1. มีขั้นตอนตามลำดับ 2. เป็นโรงเรียนของรัฐบาล 3. สอนแบบเผชิญหน้าในห้องเรียน 4. อยู่ในวัยที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ 5. อยู่ในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ				
39. เนื้อหาสาระทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาในระบบโรงเรียนครอบคลุมขอบข่ายอะไรบ้าง 1. พฤติกรรม การสื่อสาร สภาพแวดล้อม 2. พฤติกรรม วิธีการ การสื่อสาร สภาพแวดล้อม 3. พฤติกรรม วิธีการ การสื่อสาร การจัดการสภาพแวดล้อม 4. พฤติกรรม วิธีการ การสื่อสาร สภาพแวดล้อม การจัดการ การประเมินการศึกษา 5. พฤติกรรม วิธีการ การสื่อสาร สภาพแวดล้อม การจัดการ การประกันคุณภาพการศึกษา				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
40. เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาประเภทวิธีการที่ใช้ในการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนคืออะไร 1. เว็บไซต์ ② การจัดนิทรรศการ 3. วิดีทัศน์ตามต้องการ 4. เครือข่ายสังคมออนไลน์ 5. ชุดการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์				
41. การวิจัยพฤติกรรมเพื่อการศึกษาในระบบโรงเรียนคืออะไร 1. การวิจัยพฤติกรรมเพื่องานบริหาร 2. การวิจัยพฤติกรรมเพื่องานบริการ 3. การวิจัยพฤติกรรมเพื่องานวิชาการ ④ ถูกทุกข้อ 5. ไม่มีข้อใดถูก				
42. การจัดการศึกษานอกระบบคือข้อใด 1. การศึกษานอกระบบสายอาชีพ 2. การศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ 3. การศึกษานอกระบบประเภทให้ความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ④ ถูกทุกข้อ 5. ไม่มีข้อใดถูก				
43. ข้อใดไม่ใช่แหล่งเรียนรู้ของการศึกษานอกระบบ 1. เกมส์ แชนรูม มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน 2. ห้องสมุด หุ่นา ป่าเขา อุทยานแห่งชาติ 3. หอศิลป์ โฮมเตย์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ 4. สวนสยาม ห้องสมุดประชาชน สวนพฤกษศาสตร์ ⑤ ไม่มีข้อใดถูก				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
44. แนวทางการวิจัยมาใช้ในงานด้านสื่อการศึกษานอกระบบ สามารถแบ่งได้เป็นกี่ประเด็น 1. 5 ประเด็น 2. 6 ประเด็น ③ 7 ประเด็น 4. 8 ประเด็น 5. 9 ประเด็น				
45. การสื่อสารทางไกลมีปัญหาอย่างไร 1. ปัญหาเชิงนโยบายในการจัดการศึกษาทางไกล 2. ปัญหาเกี่ยวกับการสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3. ปัญหาเกี่ยวกับระบบสื่อสารในการจัดการศึกษาทางไกล 4. ปัญหาด้านสื่อและเทคโนโลยีในการจัดการศึกษาทางไกล ⑤ ถูกทุกข้อ				
46. หลักการของการศึกษาตามอัธยาศัยคือข้อใด 1. หลักการต้นทุนของชุมชน 2. หลักการเชื่อมโยงและต่อเนื่อง 3. หลักความสัมพันธ์กับธรรมชาติ 4. หลักความสะดวกและเข้าถึงได้ง่าย ⑤ ถูกทุกข้อ				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
47. ภูมิปัญญาท้องถิ่นโครงการ “รักบ้านเกิด” เป็นการศึกษาตามอรรถาธิบาย ประเภทใด 1. การศึกษาตามอรรถาธิบายในวิถีชีวิต 2. การศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต 3. การศึกษาตามอรรถาธิบายตามความต้องการของตนเอง 4. การศึกษาตามอรรถาธิบายผ่านกระบวนการสืบสานวัฒนธรรม 5. การศึกษาตามอรรถาธิบายเพื่ออนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม				
48. การวิจัยสภาพแวดล้อมเพื่อการศึกษาตามอรรถาธิบายคือข้อใด 1. การวิจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม 2. การวิจัยสภาพแวดล้อมทางจิตภาพ 3. การวิจัยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ 4. ถูกทุกข้อ 5. ไม่มีข้อใดถูก				

ประเด็นการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
49. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลให้บุคคลเลือกหรือไม่เลือกที่จะใช้เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาตามอรรถาศัยเป็นการวิจัยแบบใด ①. การวิจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม 2. การวิจัยสภาพแวดล้อมทางจิตภาพ 3. การวิจัยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ 4. การวิจัยสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ 5. การวิจัยสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม				
50. อะไรคือองค์ประกอบเริ่มต้นของระบบทางการศึกษา 1. วิธีการ 2. ผลผลิต 3. กระบวนการ ④. ปัจจัยนำเข้า 5. เริ่มได้ทุกส่วน				

**แบบประเมินความพึงพอใจในการใช้รูปแบบการเรียนรู้
ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกัน
ของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา**

คำอธิบาย แบบประเมินฉบับนี้มีทั้งหมด 2 ตอน ขอให้ผู้ตอบแบบประเมินตอบให้ครบทั้ง 2 ตอน เพื่อให้การดำเนินโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเพื่อเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ต่อไป

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความ

1. เพศ

☐ หญิง

☐ ชาย

2. อายุ

☐ ต่ำกว่า 20 ปี

☐ 20-30 ปี

☐ 31-40 ปี

☐ 41-50 ปี

☐ 51 ปีขึ้นไป

3. การศึกษา

☐ ประถมศึกษา

☐ มัธยมศึกษา

☐ อนุปริญญาหรือเทียบเท่า

☐ ปริญญาตรี

☐ สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

☐ นักศึกษา

☐ ข้าราชการ

☐ พนักงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ

☐ ลูกจ้าง

☐ ธุรกิจส่วนตัว

☐ อื่นๆ.....

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจด้านบรรยากาศ กิจกรรมการเรียน ประโยชน์ที่ได้รับ
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความพึงพอใจ
 ของท่านเพียงระดับเดียว

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ให้ตรงกับความคิดเห็นของนักศึกษา

- ระดับ 5 หมายถึง นักศึกษาพึงพอใจมากที่สุด
 ระดับ 4 หมายถึง นักศึกษาพึงพอใจมาก
 ระดับ 3 หมายถึง นักศึกษาพึงพอใจปานกลาง
 ระดับ 2 หมายถึง นักศึกษาพึงพอใจน้อย
 ระดับ 1 หมายถึง นักศึกษาพึงพอใจน้อยที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
ด้านบรรยากาศ						
1	บรรยากาศของการเรียนเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม					
2	บรรยากาศของการเรียนทำให้นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อตนเอง และกลุ่ม					
3	บรรยากาศของการเรียนทำให้นักศึกษามีความกระตือรือร้นในการเรียน					
4	บรรยากาศของการเรียนเปิดโอกาสให้นักศึกษาทำกิจกรรมได้อย่างอิสระ					
5	บรรยากาศของการเรียนทำให้นักศึกษาเกิดความคิดที่หลากหลาย					
ด้านกิจกรรมการเรียน						
1	กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเนื้อหา					
2	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษาได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิด					
3	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมการคิดและตัดสินใจ					
4	กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักศึกษาลำคึกล่ำคอก					

ข้อที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
5	กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักศึกษามีโอกาสแสดงความคิดเห็น					
6	กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักศึกษาเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น					
7	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน					
ประโยชน์ที่ได้รับ						
1	การจัดการเรียนรู้ทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย					
2	การจัดการเรียนรู้ทำให้จำเนื้อหาได้นาน					
3	การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักศึกษาสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเองได้					
4	การจัดการเรียนรู้ทำให้นักศึกษานำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในวิชาอื่นๆ					
5	การจัดการเรียนรู้ทำให้นักศึกษาพัฒนาทักษะการคิดที่สูงขึ้น					
6	การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักศึกษาตัดสินใจโดยใช้เหตุผล					
7	การจัดการเรียนรู้ทำให้เข้าใจและรู้จักเพื่อนมากขึ้น					
8	กิจกรรมการเรียนการสอนนี้ทำให้ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามค่ะ

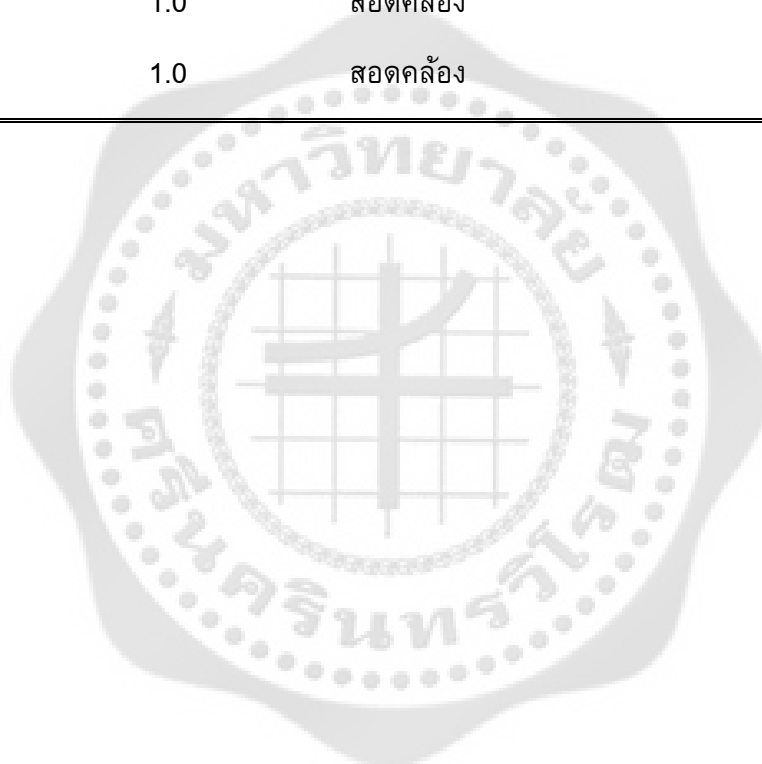
ภาคผนวก ค
ตารางแสดงค่าความสอดคล้องของแบบทดสอบก่อนเรียน
แบบทดสอบหลังเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจ
ของผู้เชี่ยวชาญ

ตาราง ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบทดสอบก่อนเรียน

แบบทดสอบ ก่อนเรียน	ดัชนีความ สอดคล้อง	ความหมาย	หมายเหตุ
ข้อ 1.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 2.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 3.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 4.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 5.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 6.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 7.	0.6	สอดคล้อง	ข้อสอบน่าจะวิเคราะห์แค่ความจำ
ข้อ 8.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 9.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 10.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 11.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 12.	1.0	สอดคล้อง	ข้อย่อยที่ 5 “ปฏิกิริยา” แก้ไขเป็น “ปฏิกิริยา”
ข้อ 13.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 14.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 15.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 16.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 17.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 18.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 19.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 20.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 21.	1.0	สอดคล้อง	

แบบทดสอบ ก่อนเรียน	ดัชนีความ สอดคล้อง	ความหมาย	หมายเหตุ
ข้อ 22.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 23.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 24.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 25.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 26.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 27.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 28.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 29.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 30.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 31.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 32.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 33.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 34.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 35.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 36.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 37.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 38.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 39.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 40.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 41.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 42.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 43.	1.0	สอดคล้อง	

แบบทดสอบ ก่อนเรียน	ดัชนีความ สอดคล้อง	ความหมาย	หมายเหตุ
ข้อ 44.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 45.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 46.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 47.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 48.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 49.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 50.	1.0	สอดคล้อง	

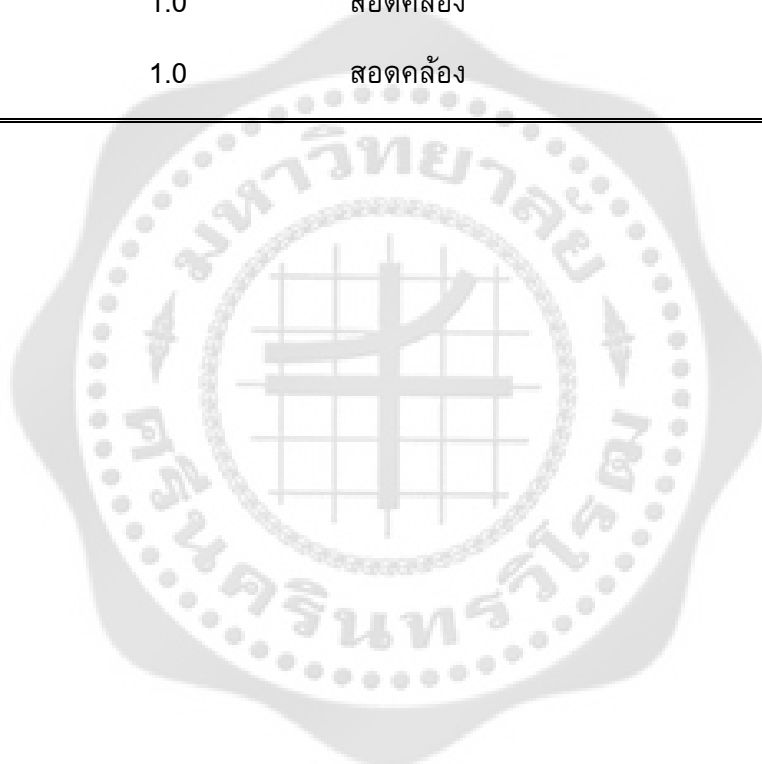

ตาราง ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบทดสอบหลังเรียน

แบบทดสอบ หลังเรียน	ดัชนีความ สอดคล้อง	ความหมาย	หมายเหตุ
ข้อ 1.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 2.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 3.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 4.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 5.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 6.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 7.	0.6	สอดคล้อง	ข้อสอบน่าจะวิเคราะห์แค่ความจำ
ข้อ 8.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 9.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 10.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 11.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 12.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 13.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 14.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 15.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 16.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 17.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 18.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 19.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 20.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 21.	1.0	สอดคล้อง	

แบบทดสอบ หลังเรียน	ดัชนีความ สอดคล้อง	ความหมาย	หมายเหตุ
ข้อ 22.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 23.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 24.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 25.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 26.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 27.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 28.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 29.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 30.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 31.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 32.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 33.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 34.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 35.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 36.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 37.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 38.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 39.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 40.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 41.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 42.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 43.	1.0	สอดคล้อง	

แบบทดสอบ หลังเรียน	ดัชนีความ สอดคล้อง	ความหมาย	หมายเหตุ
ข้อ 44.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 45.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 46.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 47.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 48.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 49.	1.0	สอดคล้อง	
ข้อ 50.	1.0	สอดคล้อง	

ตาราง ผลการประเมินความสอดคล้องของแบบทดสอบหลังเรียน

ประเด็นการประเมิน	ดัชนีความ สอดคล้อง	ความหมาย
ตอนที่ 1		
ข้อ 1.	1.0	สอดคล้อง
ข้อ 2.	1.0	สอดคล้อง
ข้อ 3.	1.0	สอดคล้อง
ข้อ 4.	1.0	สอดคล้อง
ตอนที่ 2 ด้านบรรยากาศ		
ข้อ 1.	1.0	สอดคล้อง
ข้อ 2.	1.0	สอดคล้อง
ข้อ 3.	1.0	สอดคล้อง
ข้อ 4.	1.0	สอดคล้อง
ข้อ 5.	1.0	สอดคล้อง
ตอนที่ 2 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้		
ข้อ 1.	1.0	สอดคล้อง
ข้อ 2.	1.0	สอดคล้อง
ข้อ 3.	1.0	สอดคล้อง
ข้อ 4.	1.0	สอดคล้อง
ข้อ 5.	1.0	สอดคล้อง
ข้อ 6.	1.0	สอดคล้อง
ข้อ 7.	1.0	สอดคล้อง

ประเด็นการประเมิน	ดัชนีความ สอดคล้อง	ความหมาย
ตอนที่ 2 ด้านประโยชน์ที่ได้รับ		
ข้อ 1.	1.0	สอดคล้อง
ข้อ 2.	1.0	สอดคล้อง
ข้อ 3.	1.0	สอดคล้อง
ข้อ 4.	1.0	สอดคล้อง
ข้อ 5.	1.0	สอดคล้อง
ข้อ 6.	1.0	สอดคล้อง
ข้อ 7.	0.6	สอดคล้อง
ข้อ 8.	1.0	สอดคล้อง

ภาคผนวก ข

ตารางผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการหาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำ
ตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับ
บัณฑิตศึกษา ตามเกณฑ์ 80/80 จากการทดลองใช้กับนักศึกษารายบุคคลและแบบกลุ่มเล็ก

ตาราง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการหาประสิทธิภาพของแบบทดสอบหลังเรียนและแบบฝึกหัด (คะแนนทดสอบระหว่างเรียน) ตามเกณฑ์ 80/80 จากการทดลองใช้กับนักศึกษารายบุคคล

รายการ	คะแนน เต็ม	คะแนน รวม	คะแนน เฉลี่ย	ร้อยละ	เกณฑ์	E_1/E_2
คะแนนทดสอบระหว่างเรียน	60	45	45.00	75.00	80	75.00
คะแนนทดสอบหลังเรียน	50	37	37.00	70.00	80	74.00

จากตาราง 18 ผลการทดสอบระหว่างเรียนคะแนนเต็ม 60 คะแนน (แบบฝึกหัดละ 20 คะแนน) คะแนนรวม 45.00 คะแนน ได้ค่าเฉลี่ย 45.00 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 75.00 (E_1) เท่ากับ 75.00 และผลการทดสอบหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 70.00 (E_2) พบว่า เท่ากับ 74.00 ค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 75.00/74.00 แสดงว่า รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษามาทดลองในครั้งนี้ผู้วิจัยพบ ประสิทธิภาพต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80

จากการเก็บข้อมูลการนำรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษามาทดลองในครั้งนี้ผู้วิจัยพบ ข้อบกพร่องของตัวเลือกของแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนบางข้อไม่ถูกต้อง ได้นำไปปรับปรุงแก้ไขในจุดที่บกพร่องให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ก่อนที่จะนำไปทดลองกับกลุ่มเล็ก

ตาราง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการหาประสิทธิภาพของแบบทดสอบหลังเรียนและแบบฝึกหัด (คะแนนทดสอบระหว่างเรียน) ตามเกณฑ์ 80/80 จากการทดลองใช้กับนักศึกษาแบบกลุ่มเล็ก (Small Group Tryout) จำนวน 9 คน

รายการ	คะแนน เต็ม	คะแนน รวม	คะแนน เฉลี่ย	ร้อยละ	เกณฑ์	E_1/E_2
คะแนนทดสอบระหว่างเรียน	60	426	47.33	78.88	80	78.88
คะแนนทดสอบหลังเรียน	50	343	38.11	76.22	80	76.22

จากตาราง 19 ผลการทดสอบระหว่างเรียนคะแนนเต็ม 60 คะแนน (แบบฝึกหัดละ 20 คะแนน) คะแนนรวม 426 คะแนน ได้ค่าเฉลี่ย 47.33 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 78.88 (E_1) เท่ากับ 78.88 และผลการทดสอบหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 76.22 (E_2) เท่ากับ 76.22 พบว่า ค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ แสดงว่า รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาที่สร้างขึ้น มีค่าประสิทธิภาพต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80

จากการเก็บข้อมูลการนำรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษามาทดลองในครั้งนี้ผู้วิจัยพบข้อบกพร่องของตัวเลือกของแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนบางข้อไม่ถูกต้อง ได้นำไปปรับปรุงแก้ไขในจุดที่บกพร่องให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ก่อนที่จะนำไปใช้ทดลองภาคสนาม ดังนี้

- 1) ปรับแบบฝึกหัดจากให้สรุปเนื้อหาหน่วยละ 3-5 หน้า เป็นทำเป็นรายบุคคล แล้วให้แต่ละคนส่งเข้า Facebook แต่ละหน่วยให้เพื่อนๆอ่าน และวิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสรุปแต่ละหน่วย
- 2) เพิ่มเติมให้มีการเขียนโครงการวิจัย และเขียนบทความเป็นกลุ่มผ่านทาง

Facebook

ภาคผนวก ง
แผนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบ
ร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

ภาพรวมแผนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

สัปดาห์ ที่	หัวข้อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	กิจกรรม	สื่อ
1-6	1. การเตรียมการ	1. เพื่อเตรียมการ การสอน	1.1 นักศึกษาอ่านประมวลสาระชุดวิชา 27704 สัมมนาทาง เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา และทำแบบฝึกหัดรายบุคคล 1.2 ผู้สอนสร้างห้องปฏิบัติการบน Facebook และ Line	1. ประมวลสาระชุดวิชา 27704 สัมมนาทาง เทคโนโลยีและสื่อสาร การศึกษา 2. ห้องปฏิบัติการบน Facebook และ Line
6	2. อธิบายวิธีการ เรียนตามรูปแบบ	2. เพื่ออธิบายวิธีการ เรียนตามรูปแบบ และ ทดสอบความรู้ก่อน เรียน	2.1 ผู้สอนอธิบายวิธีการเรียนตามรูปแบบ และ Add Friend กับ นักศึกษาทาง Facebook และ Line 2.2 นักศึกษาทำแบบทดสอบก่อนเรียนผ่าน Line	1. ห้องปฏิบัติการบน Facebook และ Line 2. แบบทดสอบก่อนเรียน บนโปรแกรม Google Document
7-9	3. แบบฝึกหัดที่ 1	3. นำแบบฝึกหัดที่ 1 มาเพิ่มกระบวนการ เรียนรู้ด้วยการนำ ตนเองและการเรียนรู้ แบบร่วมกัน	3.1 ผู้สอนแบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นคู่ๆ โดยแบ่งเนื้อหาทั้ง 15 หน่วย ออกเป็น 15 กลุ่ม ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มสร้างกลุ่มสนทนาร่วมกันบน Line แต่ละกลุ่มจะศึกษา เนื้อหาเพิ่มเติมจาก Google, Youtube เฉพาะหน่วยที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น แล้วกระตุ้นเตือนผู้เรียนผ่านทาง Line และตรวจสอบข้อมูลที่ผู้เรียนส่งมาทาง Facebook 3.2 ผู้เรียนนำแบบฝึกหัดที่ 1 มาจับคู่กันวิพากษ์เนื้อหาหน่วยที่ 1-15 แล้วส่ง เนื้อหาผ่าน Facebook ในหน่วยที่ตนเองรับผิดชอบ แล้วหาความรู้เพิ่มเติมจาก แหล่งอื่นๆ ทาง Youtube และ Google โดยมีการวางแผนและดำเนินการ วิพากษ์เนื้อหาด้วยตนเอง	1. ห้องปฏิบัติการบน Facebook และ Line 2. ค้นหาข้อมูลจาก เพิ่มเติมจาก Youtube และ Google

สัปดาห์ ที่	หัวข้อกิจกรรม	วัตถุประสงค์	กิจกรรม	สื่อ
10-12	4. แบบฝึกหัดที่ 2	4. เพื่อทำแบบฝึกหัด ที่ 2 ในการเขียน โครงการวิจัย	4.1 ผู้สอนกระตุ้นเตือนผู้เรียนผ่านทาง Line และตรวจสอบข้อมูลที่ ผู้เรียนส่งมาทาง Facebook 4.2 ผู้เรียนนำแบบฝึกหัดที่ 2 การเขียนโครงการวิจัยมาส่งทาง Facebook แล้วผลัดกันอ่านโครงการของเพื่อน ช่วยกันวิพากษ์งาน	1. ห้องปฏิบัติการบน Facebook และ Line
13-14	5. แบบฝึกหัดที่ 3	5. เพื่อทำแบบฝึกหัด ที่ 3 ในการเขียน บทความวิจัย	5.1 ผู้สอนกระตุ้นเตือนผู้เรียนผ่านทาง Line และตรวจสอบข้อมูลที่ ผู้เรียนส่งมาทาง Facebook 5.2 ผู้เรียนนำแบบฝึกหัดที่ 3 การเขียนบทความวิจัยมาส่งทาง Facebook แล้วผลัดกันอ่านโครงการของเพื่อน ช่วยกันวิพากษ์งาน	1. ห้องปฏิบัติการบน Facebook และ Line
15	6. พบกลุ่ม	6. เพื่อทำ แบบทดสอบหลังเรียน และทำแบบประเมิน ความพึงพอใจ	6.1 ผู้สอนส่งแบบทดสอบหลังเรียนและแบบประเมินความพึงพอใจ ผ่านทาง Line และตรวจสอบข้อมูลจากผู้เรียนส่งมา พูดคุยกับนักศึกษา ถึงกระบวนการเรียนตามรูปแบบฯ 6.2 ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนและแบบประเมินความพึงพอใจ	1. ห้องปฏิบัติการบน Facebook และ Line

หมายเหตุ เนื่องจากผู้เรียนเป็นนักศึกษาในระบบการศึกษาทางไกล ดังนั้น ผู้เรียนจึงสามารถวินิจฉัยความต้องการเรียนรู้อุ้และกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้อุ้ของตนเองได้ก่อน
การลงทะเบียนเรียน ในการนี้ผู้วิจัยจึงไม่นำขั้นตอนวินิจฉัยความต้องการเรียนรู้อุ้และกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้อุ้ของตนเองมาใส่ในแผนการเรียนรู้อุ้

แผนการจัดการเรียนรู้
ตามรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้
แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

ชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

ระดับผู้เรียน นักศึกษาปริญญาโท

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ภาคเรียนที่ 2

ปีการศึกษา 2558

เวลา 5 สัปดาห์

ครั้งที่ 1

หัวข้อกิจกรรม การเตรียมการ

1. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

การศึกษาชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ประกอบไปด้วย 15 หน่วย คือ 1. การสัมมนาด้านขอบข่ายทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา 2. สัมมนาด้านการจัดระบบทางการศึกษา 3. สัมมนาด้านวิธีการทางการศึกษา 4. สัมมนาด้านพฤติกรรมทางการศึกษา 5. สัมมนาด้านการสื่อสารการศึกษา 6. สัมมนาด้านสภาพแวดล้อมทางการศึกษา 7. สัมมนาด้านการจัดการทางการศึกษา 8. สัมมนาด้านการประเมินทางการศึกษา 9. สัมมนาด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาเพื่องานบริหาร 10. สัมมนาด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาเพื่องานวิชาการ 11. สัมมนาด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาเพื่องานบริการ 12. สัมมนาด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาเพื่อการศึกษาในระบบโรงเรียน 13. สัมมนาด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาเพื่อการศึกษา นอกกระบบโรงเรียน 14. สัมมนาด้านเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาเพื่อการศึกษาตามอัธยาศัย 15. สัมมนาด้านการเผยแพร่ด้วยเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา เมื่อศึกษาเอกสารเสร็จให้ทำแบบฝึกหัดจำนวน 3 แบบฝึกหัดเป็นรายบุคคล

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 อ่านประมวลสาระชุดวิชา 27704 ทั้ง 15 หน่วย เพื่อนำความรู้ไปทำแบบฝึกหัดเป็นรายบุคคลได้

2.2 ทำแบบฝึกหัดรายบุคคลจำนวน 3 แบบฝึกหัด

3. สาระการเรียนรู้

- สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
- การเรียนรู้เนื้อหาผ่านสื่อสังคมออนไลน์

4. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

- 4.1 มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้
- 4.2 ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง
- 4.3 เลือกใช้ทักษะในการแสวงหาความรู้
- 4.4 สามารถตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่ความรู้ที่ต้องการได้

5. ชิ้นงาน/ภาระงาน

- 5.1 แบบฝึกหัดที่ 1 สรุปเนื้อหาทั้ง 15 หน่วย หน่วยละ 3-5 หน้ากระดาษ A4
- 5.2 แบบฝึกหัดที่ 2 เขียนโครงการวิจัยคนละ 1 โครงการ
- 5.3 แบบฝึกหัดที่ 3 เขียนบทความวิจัยคนละ 1 บทความ

6. กิจกรรมการเรียนรู้

1) ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

- 1.1 ประสานงานกับผู้เรียนรายบุคคลทางโทรศัพท์
- 1.2 ตรวจสอบรายชื่อ, เบอร์โทรศัพท์, Line ID, Account Facebook ของผู้เรียน
- 1.3 แจ้งวัตถุประสงค์การเรียนรู้เป็นรายบุคคลทางโทรศัพท์ พร้อมแจ้งขั้นตอนการเรียนรู้

2) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ผู้เรียนอ่านประมวลสาระชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ด้วยตนเอง ทั้ง 15 หน่วย

3) ขั้นสรุป

ผู้เรียนสรุปเนื้อหาหน่วยละ 3-5 หน้ากระดาษ A4 เขียนโครงการวิจัยและเขียนบทความวิจัยเป็นรายบุคคล

7. สื่อ / แหล่งเรียนรู้

ประมวลสาระชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

8. การวัดผล

8.1 วิธีการวัด

สอบถามการส่งแบบฝึกหัดที่ 1-3 ว่าส่งงานครบถ้วนของผู้เรียนทุกคน

8.2 เครื่องมือวัด

ผู้สอนตรวจสอบการส่งแบบฝึกหัด 1-3 ด้วยการสอบถาม

8.3 เกณฑ์การวัด

ส่งงานแล้ว	อยู่ในเกณฑ์	ดีมาก	แสดงว่า	ผ่าน
ยังไม่ได้ส่งงาน	อยู่ในเกณฑ์	ต้องปรับปรุง	แสดงว่า	ไม่ผ่าน

แผนการจัดการเรียนรู้
ตามรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้
แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

ชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

ระดับผู้เรียน นักศึกษาปริญญาโท

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช

ภาคเรียนที่ 2

ปีการศึกษา 2558

เวลา 1 สัปดาห์

ครั้งที่ 2

หัวข้อกิจกรรม อธิบายวิธีการเรียนตามรูปแบบ

1. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

วิธีการเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา ที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติตามคือ 1. รับการติดต่อประสานงานกับผู้สอนเป็นรายบุคคลทางโทรศัพท์เพื่อยืนยัน Account facebook, ID Line 2. ตอบรับเข้าร่วมกลุ่มทาง facebook และ Line 3. ทำแบบทดสอบก่อนเรียนผ่าน Line 4. ส่งแบบฝึกหัด 3 ชิ้น ผ่าน facebook 5. ทำแบบทดสอบหลังเรียนผ่าน Line 6. พบกลุ่มกับผู้เรียนเพื่อทำแบบประเมินความพึงพอใจผ่าน Line

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 2.1 อธิบายวิธีการเรียนตามรูปแบบ และทดสอบความรู้ก่อนเรียน
- 2.2 ทำแบบฝึกหัดรายบุคคลจำนวน 3 แบบฝึกหัด

3. สาระการเรียนรู้

- สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
- การเรียนรู้เนื้อหาผ่านสื่อสังคมออนไลน์

4. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

- 4.1 มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้
- 4.2 ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

5. ชิ้นงาน/ภาระงาน

- 5.1 ตอบรับเข้าร่วมกลุ่มทาง facebook และ Line
- 5.2 แบบทดสอบก่อนเรียน

6. กิจกรรมการเรียนรู้

1) ช้้นนำเข้าสู่บทเรียน

Add Line และ facebook ของผู้เรียนทุกคนเข้าสู่ห้องปฏิบัติการบน Line และ facebook ทักทายกันทาง Line และ facebook

2) ช้้นการจัดการเรียนรู้

ผู้เรียนทดสอบความรู้ก่อนเรียนด้วยการทำแบบทดสอบก่อนเรียนผ่าน Line

3) ช้้นสรุป

ผู้เรียนรับทราบคะแนนก่อนเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนต่อไป

7. สื่อ / แหล่งเรียนรู้

ประมวลสารชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

8. การวัดและประเมินผล

8.1 วิธีกรวัด

ตรวจแบบทดสอบก่อนเรียน 50 ข้อ เป็นแบบทดสอบแบบ 5 ตัวเลือก ด้วยโปรแกรม Flubaroo

8.2 เครื่องมือวัด

แบบทดสอบก่อนเรียน

8.3 เกณฑ์การวัด

41-50 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ดีมาก	แสดงว่า	ผ่าน
36-40 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ดี	แสดงว่า	ผ่าน
25-35 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	พอใช้	แสดงว่า	ผ่าน
ต่ำกว่า 25 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ต้องปรับปรุง	แสดงว่า	ไม่ผ่าน

แผนการจัดการเรียนรู้
ตามรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้
แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

ชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

ระดับผู้เรียน นักศึกษาปริญญาโท

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ภาคเรียนที่ 2

ปีการศึกษา 2558

เวลา 3 สัปดาห์

ครั้งที่ 3

หัวข้อกิจกรรม แบบฝึกหัดที่ 1

1. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

การนำวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่เน้นบทบาทของผู้เรียน 4 ข้อ คือ 1. มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ 2. ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง 3. เลือกใช้ทักษะในการแสวงหาความรู้ 4. สามารถตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่ความรู้ที่ต้องการได้ และการเรียนรู้แบบร่วมกันที่เน้นบทบาทสำคัญของผู้เรียน 5 ข้อ คือ 1. ผู้เรียนเป็นผู้สร้างจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ (ในขั้นตอนนี้เนื่องจากผู้เรียนเป็นผู้เรียนในระบบการศึกษาทางไกล ผู้เรียนจึงสามารถวินิจฉัยความต้องการการเรียนรู้และกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเองได้ก่อนการลงทะเบียนเรียน จึงไม่นำมาใส่ในแผนการเรียนรู้) 2. ผู้เรียนเป็นผู้วางแผนในการศึกษาค้นคว้า และแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง 3. ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการในการจัดทำข้อมูลความรู้ สร้างชิ้นงานเอง 4. ผู้เรียนรับผิดชอบในการเสนองานของตนเอง 5. ผู้เรียนเป็นผู้ประเมินผลงานทั้งตนเองและผู้เรียนอื่นๆ

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 นำแบบฝึกหัดที่ 1 มาเพิ่มกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการเรียนรู้แบบร่วมกัน

3. สาระการเรียนรู้

- สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
- การเรียนรู้เนื้อหาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ด้วยกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการเรียนรู้แบบร่วมกัน

4. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

- 4.1 มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้
- 4.2 ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง
- 4.3 เลือกใช้ทักษะในการแสวงหาความรู้
- 4.4 สามารถตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่ความรู้ที่ต้องการได้

- 4.5 เป็นผู้วางแผนในการศึกษาค้นคว้า และแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง
- 4.6 เป็นผู้ดำเนินการในการจัดทำข้อมูลความรู้ สร้างชิ้นงานเอง
- 4.7 รับผิดชอบในการเสนองานของตนเอง
- 4.8 เป็นผู้ประเมินผลงานทั้งตนเองและผู้เรียนอื่นๆ

5. ชิ้นงาน/ภาระงาน

5.1 แบบฝึกหัดที่ 1

6. กิจกรรมการเรียนรู้

1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ผู้สอนแบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นคู่ๆ โดยแบ่งเนื้อหาทั้ง 15 หน่วย ออกเป็น 15 กลุ่ม ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มสร้างกลุ่มสนทนาร่วมกันเองบน Line แต่ละกลุ่มจะศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมจาก Google, Youtube เฉพาะหน่วยที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น และรายละเอียดของแบบฝึกหัดที่ 1 ของแต่ละคน มาวิพากษ์งานร่วมกันบน Line

2) ขั้นการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนจะกระตุ้นเตือนผู้เรียนผ่านทาง Line ระหว่างการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนมีการค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมผ่านทาง Google, Youtube นอกจากนี้ผู้สอนจะแนะนำการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในกลุ่มใหญ่ทาง Line ส่วนผู้เรียนจะต้องวางแผนและดำเนินการวิพากษ์เนื้อหาด้วยตนเอง

3) ขั้นสรุป

ผู้เรียนส่งแบบฝึกหัดที่ 1 ที่ได้จากกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการเรียนรู้แบบร่วมกัน ผ่านทาง facebook

7. สื่อ / แหล่งเรียนรู้

ประมวลสารชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

8. การวัดและประเมินผล

8.1 วิธีการวัด

ผู้สอนตรวจแบบฝึกหัดที่ 1 ด้านการอ่าน และให้เพื่อนๆร่วมกันวิพากษ์งาน

8.2 เครื่องมือวัด

จำนวนผู้เข้ามามีปฏิสัมพันธ์และความถูกต้องของเนื้อหา

8.3 เกณฑ์การวัด

16-20 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ดีมาก	แสดงว่า	ผ่าน
10-15 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ดี	แสดงว่า	ผ่าน
ต่ำกว่า 10 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ต้องปรับปรุง	แสดงว่า	ไม่ผ่าน

แผนการจัดการเรียนรู้
ตามรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้
แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

ชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

ระดับผู้เรียน นักศึกษาปริญญาโท

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ภาคเรียนที่ 2

ปีการศึกษา 2558

เวลา 3 สัปดาห์

ครั้งที่ 4

หัวข้อกิจกรรม แบบฝึกหัดที่ 2

1. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

การเขียนโครงการวิจัยถือเป็นการนำความรู้ทั้ง 15 หน่วยของชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มาสร้างเป็นโครงการวิจัย

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 นำแบบฝึกหัดที่ 2 มาเพิ่มกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการเรียนรู้แบบร่วมกัน

3. สาระการเรียนรู้

- สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
- การเรียนรู้เนื้อหาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ด้วยกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการเรียนรู้แบบร่วมกัน

4. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

- 4.1 มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้
- 4.2 ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง
- 4.3 เลือกใช้ทักษะในการแสวงหาความรู้
- 4.4 สามารถตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่ความรู้ที่ต้องการได้
- 4.5 เป็นผู้วางแผนในการศึกษาค้นคว้า และแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง
- 4.6 เป็นผู้ดำเนินการในการจัดทำข้อมูลความรู้ สร้างชิ้นงานเอง
- 4.7 รับผิดชอบในการเสนองานของตนเอง
- 4.8 เป็นผู้ประเมินผลงานทั้งตนเองและผู้เรียนอื่นๆ

5. ชิ้นงาน/ภาระงาน

- 5.1 แบบฝึกหัดที่ 2

6. กิจกรรมการเรียนรู้

1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ผู้สอนให้ผู้เรียนทุกคนนำแบบฝึกหัดที่ 2 ส่งผ่าน facebook แล้วให้ผู้เรียนทุกคนเข้ามาอ่านโครงการวิจัยของเพื่อนๆ แล้วร่วมกันวิพากษ์งาน โดยผู้เรียนสามารถเสริมเติมเต็มให้โครงการวิจัยของเพื่อนโดยการค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมจาก google และ Youtube ได้

2) ขั้นการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนจะกระตุ้นเตือนผู้เรียนผ่านทาง Line ระหว่างการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนมีการค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมผ่านทาง Google, Youtube นอกจากนี้ผู้สอนจะแนะนำการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในกลุ่มใหญ่ทาง Line ส่วนผู้เรียนจะต้องวางแผนและดำเนินการวิพากษ์เนื้อหาด้วยตนเอง

3) ขั้นสรุป

ผู้เรียนอ่านคำวิพากษ์แล้วปรับปรุงโครงการวิจัยด้วยตนเอง

7. สื่อ / แหล่งเรียนรู้

ประมวลสารชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

8. การวัดและประเมินผล

8.1 วิธีการวัด

ผู้สอนตรวจแบบฝึกหัดที่ 2 ด้านการอ่าน และให้เพื่อนๆ ร่วมกันวิพากษ์งาน

8.2 เครื่องมือวัด

จำนวนผู้เข้ามาวิพากษ์งานและความถูกต้องของเนื้อหา

8.3 เกณฑ์การวัด

16-20 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ดีมาก	แสดงว่า	ผ่าน
10-15 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ดี	แสดงว่า	ผ่าน
ต่ำกว่า 10 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ต้องปรับปรุง	แสดงว่า	ไม่ผ่าน

แผนการจัดการเรียนรู้
ตามรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้
แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

ชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

ระดับผู้เรียน นักศึกษาปริญญาโท

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ภาคเรียนที่ 2

ปีการศึกษา 2558

เวลา 2 สัปดาห์

ครั้งที่ 5

หัวข้อกิจกรรม แบบฝึกหัดที่ 3

1. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

เมื่อผู้เรียนสามารถเขียนโครงการวิจัยได้แล้ว สิ่งสำคัญที่สุดในการเผยแพร่งานวิจัยก็คือ บทความวิจัย เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปสู่สังคม

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 นำแบบฝึกหัดที่ 3 มาเพิ่มกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการเรียนรู้แบบร่วมกัน

3. สาระการเรียนรู้

- สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
- การเรียนรู้เนื้อหาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ด้วยกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการเรียนรู้แบบร่วมกัน

4. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

- 4.1 มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้
- 4.2 ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง
- 4.3 เลือกใช้ทักษะในการแสวงหาความรู้
- 4.4 สามารถตั้งคำถามเพื่อนำไปสู่ความรู้ที่ต้องการได้
- 4.5 เป็นผู้วางแผนในการศึกษาค้นคว้า และแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง
- 4.6 เป็นผู้ดำเนินการในการจัดทำข้อมูลความรู้ สร้างชิ้นงานเอง
- 4.7 รับผิดชอบในการเสนองานของตนเอง
- 4.8 เป็นผู้ประเมินผลงานทั้งตนเองและผู้เรียนอื่นๆ

5. ชิ้นงาน/ภาระงาน

- 5.1 แบบฝึกหัดที่ 3

6. กิจกรรมการเรียนรู้

1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

ผู้สอนให้ผู้เรียนทุกคนนำแบบฝึกหัดที่ 3 ส่งผ่าน facebook แล้วให้ผู้เรียนทุกคนเข้ามาอ่านโครงการวิจัยของเพื่อนๆ แล้วร่วมกันวิพากษ์งาน โดยผู้เรียนสามารถเสริมเติมเต็มให้โครงการวิจัยของเพื่อนโดยการค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมจาก google และ Youtube ได้

2) ขั้นการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนจะกระตุ้นเตือนผู้เรียนผ่านทาง Line ระหว่างการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนมีการค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมผ่านทาง Google, Youtube นอกจากนี้ผู้สอนจะแนะนำการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในกลุ่มใหญ่ทาง Line ส่วนผู้เรียนจะต้องวางแผนและดำเนินการวิพากษ์เนื้อหาด้วยตนเอง

3) ขั้นสรุป

ผู้เรียนอ่านคำวิพากษ์แล้วปรับปรุงโครงการวิจัยด้วยตนเอง

7. สื่อ / แหล่งเรียนรู้

ประมวลสารชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

8. การวัดและประเมินผล

8.1 วิธีการวัด

ผู้สอนตรวจแบบฝึกหัดที่ 3 ด้านการอ่าน และให้เพื่อนๆ ร่วมกันวิพากษ์งาน

8.2 เครื่องมือวัด

จำนวนผู้เข้ามาวิพากษ์งานและความถูกต้องของเนื้อหา

8.3 เกณฑ์การวัด

16-20 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ดีมาก	แสดงว่า	ผ่าน
10-15 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ดี	แสดงว่า	ผ่าน
ต่ำกว่า 10 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ต้องปรับปรุง	แสดงว่า	ไม่ผ่าน

แผนการจัดการเรียนรู้
ตามรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้
แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

ชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

ระดับผู้เรียน นักศึกษาปริญญาโท

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช

ภาคเรียนที่ 2

ปีการศึกษา 2558

เวลา 1 สัปดาห์

ครั้งที่ 6

หัวข้อกิจกรรม พบกลุ่ม

1. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

เมื่อผู้เรียนสามารถเขียนโครงการวิจัยได้แล้ว สิ่งสำคัญที่สุดในการเผยแพร่งานวิจัยก็คือ บทความวิจัย เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปสู่สังคม

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 ทำแบบทดสอบหลังเรียน

2.2 ทำแบบประเมินความพึงพอใจ

3. สาระการเรียนรู้

- สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
- การเรียนรู้เนื้อหาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ด้วยกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและการเรียนรู้แบบร่วมกัน

4. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

- 4.1 มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้
- 4.2 ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

5. ชิ้นงาน/ภาระงาน

- 5.1 แบบทดสอบหลังเรียน
- 5.2 แบบประเมินความพึงพอใจ

6. กิจกรรมการเรียนรู้

1) ชี้นำเข้าสู่บทเรียน

ผู้สอนส่ง Url ของแบบทดสอบหลังเรียนและแบบประเมินความพึงพอใจผ่านทาง Line

2) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนตรวจสอบข้อมูลของผู้เรียนส่งมา พุดคุยกับนักศึกษาถึงกระบวนการเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้แนวทางการเรียนรู้แบบร่วมกันของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา

3) ชี้นำสรุป

ผู้สอนทบทวนเนื้อหาทั้ง 3 แบบฝึกหัด ให้แก่ผู้เรียน

7. สื่อ / แหล่งเรียนรู้

ประมวลสารชุดวิชา 27704 สัมมนาทางเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา

8. การวัดและประเมินผล

8.1 วิธีการวัด

ตรวจแบบทดสอบหลังเรียน 50 ข้อ เป็นแบบทดสอบแบบ 5 ตัวเลือก ด้วยโปรแกรม Flubaroo

8.2 เครื่องมือวัด

แบบทดสอบก่อนเรียน

8.3 เกณฑ์การวัด

16-20 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ดีมาก	แสดงว่า	ผ่าน
10-15 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ดี	แสดงว่า	ผ่าน
ต่ำกว่า 10 คะแนน	อยู่ในเกณฑ์	ต้องปรับปรุง	แสดงว่า	ไม่ผ่าน

ภาคผนวก จ
บรรยากาศการทดลองในการพบกลุ่ม

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางจิตรีศุภณัฏ์ แก่นเพชร
วันเดือนปีเกิด	27 กรกฎาคม 2519
สถานที่เกิด	จังหวัดเพชรบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	72/141 หมู่บ้านนนทิวาการ์เด็นท์ ซอย 4 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้ช่วยศาสตราจารย์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2542	วิทยาศาสตรบัณฑิต (วิทยาการคอมพิวเตอร์) จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
พ.ศ. 2548	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
พ.ศ. 2559	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การศึกษาผู้ใหญ่) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ